

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני שבת

פרשת תרומה ♦ תשפ"ו

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

אגעדאנק

שבת טיש

פאר מקדושים

לקוטים וסיפורים נפלאים

באר הפרשה

טוב לחסות בה'

אוצרות הפרשה

נר לשולחן שבת

היכל החתם סופר

דברי שיח

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

Dirshu
דרשו' ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבוע מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 521

פנינים לפרשת תרומה פ"ו

נהיה שקט: הוא הולך להגיד חידוש על תהילים. בוא נשמע מה 'עם הארץ' הזה הולך להגיד. פתח רבי זושא: "יש לי סתירה מההגדה של פסח על תהילים...". דבר כזה לא שמעו מעולם... הטו אוזנם כאפרכסת

המגיד הנודע רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל עם התוכחה הכואבת של הרבי רבי זושא מאניפולי, השאלה המצחיקה והתשובה הנוקבת

"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" (שמות כ"ה, ב')

הרבי רבי זושא זי"ע הגיע לעיר פלונית לשובות את שבתו. לא ידעו מי האיש ובוודאי לא שמעו עדיין את שמעו, חשבו כי הוא אורח שהגיע לעיירה - ככל עובדי דרך שבאמצע הדרך שובתים בעיר יהודית, ותושבי העיירה מקיימים בהם בשמחה מצות הכנסת אורחים.

מנהג העיר היה, שאחרי מעריב בליל שבת, הגבאי הממונה מסדר לכל אורח את מקומו לפי ראות עיניו - מי יכול להתאים למי, ומי יקרא לשולחנו של מי.

רבי זושא האריך בתפילה בדבקות רבה בצדי בית הכנסת, לא שמו לב אליו. הגבאי סיים לחלק את האורחים והם התלוו לבעלי הבתים להתארח על שולחנם. ואז סיים רבי זושא את תפילתו, ניגש ישר לגבאי ושאל: "היכן אני?"

אמר לו הגבאי בכאב: "גוט שבת, עכשיו באים...? לא לקחתי אותך בחשבון, עכשיו נזכרת!?"
כיון שמתפקידו של הגבאי לקיים את המצוה בשלמות, התאמץ, חשב ואז אמר: "אתה יודע מה, ראש הקהל שלנו, אצלו הבית פתוח

בראש הערימה

מדוע טיפס מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל על שברי אבנים, בהקיפו את הבניין בו התגוררו הטוען והנטען

עמ' 7

הזכייה שהוחלפה

כיצד פסק הרה"ק משינוא זי"ע"א לגבירה שהחליפה את כרטיס הלוטו הזוכה עם המשרתת הענייה

עמ' 5

מעשה בסידור

מדוע סירב מרן הגראי"ל שטיינמן למכור את סידורו הבלוי במיליון דולרים, ומי זכה בו לבסוף?

עמ' 29

גערה משתלמת

הדברים הקשים שהטיח הגאון רבי נח ויינברג זצ"ל במיליאדרד שהיה אמור לתרום ל'אש התורה'

עמ' 13

הוא הוביל אותו לבית ראש הקהל, הביא לו יין, הושיב אותו בצד, שלא ישימו לב. והכין אותו לעשות קידוש. רבי זושא נעמד לעשות קידוש, וכי אפשר לא לשים לב? הקירות רעדו בעת שהצדיק קידש על היין בקול רם ונישא. מי זה הצדיק הזה?

שקט השתרר. רבי זושא השפיל את עיניו בדממה.
"תשמע, קשה להאמין עד כדי כך" - אמר לו בעל הבית. - "יש לי
הצעה, גם אם אינך תלמיד חכם, די לי אם תגיד איזה חידוש, ומה
שתגיד טוב לי".
"אני לא יודע, ואיך אתה יכול לבקש דבר שאיני יכול? מה אתה
רוצה ממני?"
"בכל זאת תאמר משהו".
"לא יודע כלום".
"במשך השנים בוודאי שמעת משהו דברי תורה, תאמר
בשם אחרים".
"תן לי לחיות..."
נהיה במקום מהומה.
בעל הבית הציע באדיבות נוספת: "אז תגיד משהו מהחומש".
והוא השיב: "אבל אני לא יודע כלום!"
בעל הבית שמע את הדברים והבין כי אינו יודע מאומה: "אם
ככה! אין לי ברירה קח את הרגלים וגיי געזונטער הייט - לך לחיים
ולשלוש..."

פורץ גדר

הבאלבוסטע שמעה מה קורה ונכנסה בבהלה: "לא אסכים! לזרוק
מהבית, מהבית שלי לא יזרקו יהודי! אם הגבאי לא היה מביא אותו
ניחא, אבל הוא כבר כאן, לא יזרקו אותו בשום אופן" - הכריזה הגברת.
מה יעשה בעל הבית? יש לו גדר שאינו מכניס מי שלא לומד,
והבלבוסטע שלו לא נותנת לסלק אותו. - - - נהיה בלאגן.
אחד האורחים ניגש אל רבי זושא ואמר לו: "אתה עושה כאן עגמת
נפש גדולה. אל תהיה שוטה. תפתח חומש תגיד משהו וגמרנו".
"מה אתם רוצים מהחיים שלי, נעבעך אני לא יודע כלום, לא מילה
לא פסוק, כלום, רק להתפלל אני יודע ולומר תהלים".
"טוב תגיד משהו על תהלים. כי אם אתה לא אומר - אתה מקלקל
לנו את כל סעודת השבת".

מכריז רבי זושא: "אתם יודעים מה, אני אגיד משהו על תהלים".
נהיה שקט: הוא הולך להגיד חידוש על תהלים. בוא נשמע מה 'עם
הארץ' הזה הולך להגיד.
פתח רבי זושא: "יש לי סתירה מההגדה של פסח על תהלים..."
דבר כזה לא שמעו מעולם... הטו אוזנם כאפרכסת:
בהגדה של פסח אומרים 'זכר למקדש כהלל', אם כן זו ראייה
מפורשת שהלל היה צדיק. אני לא יודע מי הוא היה הלל, אבל אם
לא היה צדיק לא היו עושים לו זכר... מסתמא היה צדיק.
"בסדר, היה צדיק, אז מה אתה רוצה?" - שאל אחד האורחים
יש לי סתירה.
בתהלים כתוב מפורש "כי הלל רשע" (תהלים י). אז מה באמת הוא
היה, צדיק או רשע?

יושבים אורחים לרוב, שולחן מלא עניים, לשם אפשר ללכת. אבל
אגיד לך, יש לי בעיה קטנה. כי יש לו תנאי קודם למעשה. הוא
מעוניין שעל שולחנו יסבו רק לומדים תלמידי חכמים. מסתמא
אתה תלמיד חכם - - -".

אמר רבי זושא: "לא, אינני תלמיד חכם, אינני יודע ללמוד". אם כן
יש כאן בעיה, ראש הקהל לא יקח סתם אנשים.
הגבאי הציץ שוב על פניו של רבי זושא ואמר: "אתה ודאי אומר כך
מענווה. משנה בדיבורך..."
"מה פתאום, וכי אשקר? אני לא יודע ללמוד, אף פעם לא
למדתי כדבעי".

"אם כן יש לנו בעיה, מה אני עושה אתך? טוב, אתה יודע מה? אני
אביא אותך לראש הקהל, תעשה קידוש בשקט תאכל בצד, לא
ישימו לב אליך, ותלך".

עם הארץ חסיד

הוא הוביל אותו לבית ראש הקהל, הביא לו יין, הושיב אותו בצד,
שלא ישימו לב. והכין אותו לעשות קידוש. רבי זושא נעמד לעשות
קידוש, וכי אפשר לא לשים לב? הקירות רעדו בעת שהצדיק קידש
על היין בקול רם ונישא. מי זה הצדיק הזה?
הסתיים הקידוש, בעל הבית קם לקראתו והושיט יד לשלום עליכם:
"מסתמא אתה תלמיד חכם".

"אני 'עם הארץ' גדול".
"לא יכול להיות".
"לא קריתי ולא שנית, הנני כלי ריק".
"אז למה אתה כאן? האם לא אמרו לך, כי אצלי בבית אוכלים רק
לומדים!?"

בסיום השיחה הממושכת שבמהלכה קיבל הדרכה מפורטת כדי להקים עירוב כשר למהדרין, הוא תפס את עצמו ואמר "לא ידעתי שאני כזה עם הארץ..."

שיחה מיוחדת עם ראש בית ההוראה 'מוקד העירוב', הרה"ג ר' משה אנגלרד, שמספר על פרויקט 'משיבי הדף היומי בהלכה', מבית 'דרשו'.

"לפי מה שאני לומד עכשיו בסימן שנ"ח, ייתכן שאסור לטלטל בין הערוגות שום דבר, ולא ידעתי על זה עד עכשיו..."

זאת, נשמעת שאלה מעניינת. מה באמת ענו המשיבים לאותו מגיד שיעור?

"התשובה היתה שהערוגות הללו לא נחשבות לקרפף שאינו עשוי לדירה, כי הגידולים שם הם סוג של משחק, עם רווח, אדרבה, דווקא בגלל הערוגות אנשים מטיילים שם ומסתובבים. הרעיון של קרפף הוא שזה מקום שאדם לא אמור לדרוך בו כל עוד הצמחים גדלים. ולכן, בשדה זרועה, אנשים לא מסתובבים, זה יחשב לקרפף שאינו עשוי לדירה. אבל ערוגות עם צמחים בחצר, אינן בכלל דין זה, והוא יכול ללכת שם בלי שום חשש.

אבל כאן מגיע החלק המפתיע בסיפור. המשיב שדיבר אתו אמר לו שהוא צריך להיזהר במיוחד דווקא בשאר חלקי החצר, איפה שיש קוצים ועשבים גבוהים, דווקא שם יש חשש יותר גדול, כי בין הקוצים אנשים לא מסתובבים בדרך כלל - ולכן דווקא איפה שהוא חשב שזה בסדר ואין שום חשש, התברר שיש חשש משמעותי, ואילו הגינה הזרועה התבררה כמקום בלי שום חשש..."

האם מגידי השיעורים ולומדי 'הדף היומי בהלכה' - יוכלו בעצמם לשמש כ'משיבים' בהמשך?

בוודאי, כל מי שלומד את ההלכות ברצינות, ומתחבר לנושא בצורה רצינית, זוכה להגיע למעלות רמות בידיעת הלכות עירובין. זה

מדהים לגלות כמה כח יש לכל יוזמה של יהודי שלוקח עניין ברצינות, ומחליט לפעול לשם שמים. אחת הדוגמאות החיות לעניין זה, זו הדוגמה של 'מוקד העירוב', שהוקם על ידי הרה"ג ר' משה אנגלרד העומד בראשו, והפך למוקד המרכזי בעולם ההלכה לבירור והעמדת הלכות ודיני עירובין על מכונם.

"בימי שגרה", אומר הרב אנגלרד בשיחה עם 'לקראת שבת', "עיקר הפעילות שלנו היא בימים חמישי ושישי. אנשים מתקשרים לקראת השבת הקרובה ושואלים שאלות הלכה למעשה, רוצים לדעת כיצד עליהם לנהוג במקומות שונים שבהם הם צפויים להתארח בשבת, או מבקשים עזרה והכוונה הלכתית לעירובין הפרטיים שהם עשו לעצמם בחצר של הבניין וכדו'.

"אבל בשבועות האחרונים, מאז יצאנו עם הנהלת 'דרשו' לפרויקט 'משיבי הדף היומי בהלכה', הטלפונים לא מפסיקים לצלצל. אנשים מתקשרים לקבל הסברים וסיוע בהבנת דברי המשנה ברורה, ועשרות המשיבים שלנו שמחים להשיב ולענות להם בכל שעות היממה. אפשר להתקשר ממש בכל שעות היממה, כולל השעות הקטנות של הלילה והשעות המוקדמות של לפנות בוקר."

תוכלו לשתף אותנו בשאלות מעניינות שהגיעו באחרונה למשיבי 'הדף היומי בהלכה'?

"בשמחה רבה. הנה דוגמה מהתקופה האחרונה, מגיד שיעור ב'דף היומי בהלכה', הכין את עצמו למסירת שיעור בסימן שנ"ח, והסתבר בהבנה של דיני קרפף שאינו עשוי לדירה, מתי אסור לטלטל ומתי מותר, במקרה שיש אדמה זרועה וכדו'.

הוא התקשר למשיבי 'הדף היומי בהלכה' וסיפר שבבנין בו הוא מתגורר יש חצר מאוד גדולה, ולא כל כך מטופחת. לשכנים אין כסף או רצון להשקיע בגינון, והחצר פשוט עומדת כך מוזנחת, עם קוצים ועשבים גבוהים, עד שהגיע אחד מילדי השכנים, והחליט להשתמש בה למטרה מועילה. הוא אסף כמה חברים מבין ילדי השכנים, הם הצטיידו במעדרים, עדרו ערוגות באדמה, קנו זרעים של פלפלים ומלפפונים, זרעו את הערוגות, ומאז האזור הזה של החצר נהיה אטרקטיבי.

"הילדים שלי מפצרים בי שאבוא לראות את הירקות הצומחים בגינה אחרי שהשקיעו בהם, כל השבוע אין לי זמן, סדר היום שלי עמוס מאוד, אבל בשבתות, אחרי הסעודה, אני יורד איתם לחצר ומסייר איתם בין הערוגות, שם הם מראים לי בגאווה את הגידולים שלהם.

שהנושא הזה לא יהיה אצלו מחוץ לתחום חלילה. לא יצאו ימים מרובים, ואותו אברך מצא את עצמו שקוע ראשו ורובו בסוגיות של מסכת עירובין, עד שהפך לבעל ידע רחב מאוד בתחום, וכיום הוא 'משיב' מן המניין, יחד עם שאר המשיבים".

סביר להניח שמידי יום שיש אתם מקבלים שיחות מהסוג הזה מאנשים שנקלעים לכל מיני מקומות בארץ ובעולם...

בהחלט. לא מכבר היה לנו מקרה עם אברך שלמד במסגרת 'הדף היומי בהלכה' את סימן שמ"ו, אודות נעילת הדלת מבחוץ במקום שבו אין עירוב, דבר שאסור לעשות, כי המפתח יוצא אל מחוץ לבית. הוא למד את זה וחשב לעצמו שזה 'הלכתא למשיחא', מתי יוצא לו להגיע למקום שאין עירוב ולנעול את הדלת מבחוץ.

אבל באותו שבוע הוא נסע לנופש באחד המושבים, ובדיוק צצה לו השאלה, האם אין פה חשש לנעול מבחוץ, בדיוק מה שלמדתי השבוע במשנה ברורה וחשבתי שאין לו קשר למציאות שלי כיום.

העניין היתה שהצימר בו הוא התארח, היה עם חצר מגודרת באופן חלקי, עם סככה מעל הדלת, הוא חשב לעצמו שמן הסתם בכזה מקום מותר לנעול מבחוץ ולהניח את המפתח מתחת לשטיח או משהו כזה, כי זה בתוך החצר שהיא רשות היחיד...

אבל מאחר ובדיוק באותו שבוע הוא למד את ההלכה הזאת, הדבר הציק לו והוא החליט להתקשר למשיבי 'הדף היומי בהלכה' כדי לוודא שבאמת בכזה מקרה מותר לטלטל את המפתח... התשובה שהוא קיבל היתה שבדיוק על המקרה שלו המשנה ברורה מדבר, ובהחלט אסור לעשות זאת. כך שבזכות לימוד 'הדף היומי בהלכה' והבירור למעשה, הוא ניצל מאיסור הוצאה מרשות לרשות בשבת קודש".

לסיום, למי שיש שאלות, להיכן פונים? באילו שעות אפשר להתקשר?
פונים לקו התוכן והשיעורים של 'דרשו' במספר 4992* - שלוחה 3. אפשר להתקשר בכל שעות היממה, שישה ימים בשבוע, ואני מפציר בציבור, רבותי, אם יש לכם שאלה, אל תשאירו אותה בצד, אל תהססו, פשוט תתקשרו, בכל שעה, המשיבים ישמחו לענות לכם ולהאיר את עיניכם, בין אם זו שאלה של הלכה למעשה ובין אם זה רק כדי להבין פשוט במשנה ברורה, הן אם מדובר במגיד שיעור והן אם בלומד פרטי.

בדיוק בשביל זה אנחנו כאן, זאת השליחות שלנו ואנחנו מחוייבים אליה במאת האחוזים, כל אחד ואחד מהמשיבים. מה גם שהמוקד עובד לפי משמרות, כך שאתם לא מעירים אף אחד כדי לשאול את השאלה, הטלפון יצלצל אצל מי שבשעה הזאת ממילא ער ושוקד על תלמודו.

יתירה מזאת, אני קורא ללומדי 'הדף היומי בהלכה': מי שמרגיש שהלימוד הזה של הלכות עירובין מדבר אליו, שהוא מתחבר לנושא ורוצה להעמיק ולהרחיב ידיעות, יותר ממזמן לפנות אלינו, ולהצטרף לקורסים המעשיים וללימוד העיוני, ובעזרת לקנות קנייני נצח בידע והיכרות עם הלכות עירובין, ובזכות שמירת השבת נוכח לגאולה השלמה במהרה.

כאן מגיע החלק המפתיע בסיפור. המשיב שדיבר אתו אמר לו שהוא צריך להיזהר במיוחד דווקא בשאר חלקי החצר, איפה שיש קוצים ועשבים גבוהים, דווקא שם יש חשש יותר גדול

ממש 'לא בשמים' למרות שזה נראה רחוק מאוד למי שלא ניסה להיכנס לנושא.

אני יכול לספר על הניסיון שלנו, אנחנו העברנו קורסים של ידע טכני ומעשי הנוגע לבניית והכשרת עירוב, מתוך הקבוצות האלו צמחו להם עשרות משיבים, למעשה מדובר בקרוב ל-100 משיבים, כולם אברכים ברי אורין, תלמידי חכמים של ממש, שהשקיעו חודשים ארוכים כדי ללמוד את הלכות עירוב בצורה יסודית, מהגמרא, דרך הראשונים, הטור והשו"ע ועד לפוסקי זמנינו הלכה למעשה, רבים מהם גם עוסקים בתחום בערים השונות, כך שזה לא רק ידע עיוני אלא גם היכרות אמיתית ויוזימית עם התחום הזה ועם ההלכות הללו.

אני יכול לתת לכם דוגמה לאחד המשיבים, אברך כולל השוקד על תלמודו, ירא ושלם, שביום מן הימים נקלע עם משפחתו לנופש במקום שאין בו עירוב. לפני שבת הם הבינו שחייבים להסדיר עירוב כדי שיוכלו לעבור מחדרי האירוח לחדר האוכל עם הילדים והעגלות וכו', הוא לקח חוט כדי למתוח מפה לשם, והתקשר למוקד העירוב כדי לוודא שהוא עושה את זה נכון.

תוך כדי השיחה הוא תיאר למשיב איך נראה המקום, והמשיב שאל אותו שאלות הנוגעות להלכות עירוב, כדי לדעת מה קורה שם. כך למשל אמר לו "תבדוק אם אין שם 'תל המתלקט', והוא שאל אותו מיד 'מה זה תל המתלקט', וכן על זה הדרך.

בסיום השיחה הממושכת שבמהלכה קיבל הדרכה מפורטת כדי להקים עירוב כשר למהדרין, הוא תפס את עצמו ואמר "לא ידעתי שאני כזה עם הארץ... נושא שלם בהלכה ואין לי ידע והיכרות אפילו עם הנושאים הכי בסיסיים..."

ההרגשה הזאת תפסה אותו חזק, והוא החליט בעקבותיה שהוא בא לקורס אצלנו ב'מוקד העירוב' כדי לקבל לפחות מושגים בסיסיים,

הפעם העוזרת הייתה ערה, והיא מיהרה לבדוק את הכרטיס שברשותה וכמעט התעלפה: הכרטיס שברשותה זכה במיליון רובל! לשמחתה, כמובן, לא היה קץ... ובעלת הבית לא ידעה נפשה מרוב צער. הכרטיס הזוכה היה הרי שלה!

הג"ר יעקב ישראל פוזן שליט"א, עם מעשה נורא על השתדלות בפרנסה, ותוצאותיה

"לֶחֶם פָּנִים לְפָנֵי תָמִיד" (שמות כ"ה, ל')

הגרלת הלוטו

מסופר שבעיר שינווא גרה אישה עשירה, ובביתה עבדה משרתת יתומה, שהיתה עוזרת לה ובתמורה היתה מקבלת כמה פרוטות וגם חדר לאכול ולישון.

פעם יצאו שתיהן, העשירה והיתומה, לרחוב לקנות מצרכים לבית. על הדרך הם ראו שלט שהכריז על אפשרות זכייה בסכום עתק בהגרלת הלוטו. שתיהן הבינו שכדאי הפעם להשקיע, ושתיהן קנו כרטיס: העשירה בכסף שלה, והיתומה בפרוטות שהיו לה. הן השאירו את כתובתן, הַאָהָה, אצל מוכר הלוטו.

למחרת, בשעה שבע בבוקר דופק שליו של הלוטו על פתח הדלת, ומודיע לבעלת הבית, העשירה, שאחד משני הכרטיסים זכה בהגרלת הלוטו, אבל לא בהגרלה הגדולה על מיליון רובל, אלא בהגרלה הקטנה על עשרת אלפים רובל.

העשירה שמחה. נחמד לזכות גם בעשרת אלפים רובל... אולם לאחר שבדקה את מספר הכרטיס שברשותה, התברר לה שהכרטיס שלה הוא לא הכרטיס שזכה, אלא הכרטיס של העוזרת הענייה.

יצרה התגבר עליה, ומכיוון שהעוזרת עדיין יְשָנָה, היא נכנסה בלאט לחדרה והחליפה את הכרטיסים. עם הכרטיס הזה ניגשה למשרדי הלוטו וקיבלה את עשרת אלפים הרובל.

זכייה נוספת

עברו כמה שעות ושליח הלוטו דופק פעם שנייה בדלת: "בהגרלה השנייה שנערכה זכה המספר השני במיליון רובל". הפעם העוזרת

שח רבי אלימלך בידרמן שליט"א: התורה הקדושה כותבת על לחם הפנים: "וַנִּתֶּנָּה עַל הַשְּׁלֶחַן לֶחֶם פָּנִים לְפָנֵי תָמִיד". מה פירוש "תמיד"? עשרים וארבע שעות ביממה, שבעה ימים בשבוע - צריך לחם הפנים להיות מונח על השולחן.

שואל רבי שלמה קלוגר זצ"ל: מצאנו בתורה עוד פעמים שכתוב את המילה "תמיד" ושם אין הכוונה לעשרים וארבע שעות ביממה! התורה אומרת שיש להקריב בכל יום, פעמיים ביום, את "קרבן התמיד". אין הכוונה שמקריבים אותו עשרים וארבע שעות, אלא עצם העובדה שמקריבים אותו בכל יום - זה גם נקרא "תמיד". או כשהתורה אומרת על הדלקת המנורה "לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד", גם כאן אין הכוונה לעשרים וארבע שעות, אלא שבכל לילה מדליקים אותה, למשך הלילה, וגם זה נקרא "תמיד". אם עושים דבר, פעם או פעמיים, בכל יום או לילה - נקרא "תמיד", גם אם זה לא כל היום, ומדוע אפוא לחם הפנים צריך להיות כל היום וכל הלילה על השולחן?

ומבאר: לחם הפנים שהיה על השולחן מרמז לפרנסה. רוב האנשים בעולם מסתובבים ודואגים על הפרנסה.

בכל עת ובכל שעה

איך אומר אדם לעצמו? 'אם אני לא אדאג לעצמי - מי ידאג לי?' וכל הזמן הוא דואג וטרוד בענייני הפרנסה. אומר הקב"ה: חדל לדאוג! הפרנסה שלך בידיים שלי! לחם הפנים נמצא אצלי עשרים וארבע שעות ביממה, שבעה ימים בשבוע! מה לך דואג? תבקש ממני ואני אתן לך.

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים (ב, ז-ח): "אֶסְפְּרָה אֶל חֶק ה' אֶמְרֶה אֶלִּי בְּנֵי אֱתָה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדָּתִיךָ. שְׂאֵל מִמֶּנִּי וְאֶתָּנָה". פירש רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל:

"אֶסְפְּרָה אֶל חֶק" - בן אדם מתלונן על ה"חֶק", על הפרנסה, "הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֶקִּי". ומה הקב"ה עונה? "אֶמְרֶה אֶלִּי: בְּנֵי אֱתָה" - אתה הבן שלי! מה אתה דואג? "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדָּתִיךָ" - אתה כמו תינוק קטן שנולד זה עתה, שאין לו שום דאגות של פרנסה, "כְּגִמְלָה עָלֵי אִמּוֹ". כל שעליך לעשות הוא: "שְׂאֵל מִמֶּנִּי וְאֶתָּנָה" - תבקש ואני אתן לך!

הכרטיסים. אבל, כך מְקַבְּלֵנוּ, תמיד אפשר לעשות תשובה. הפעם אני עברתי עבירה, אבל גם את את תעברי עבירה ותרצי לשוב בתשובה, תרצי שיימחלו לך. תעזרי לי לתקן את מה שעשיתי: אני אחזיר לך את הכרטיס שלך ואת תחזירי לי את הכרטיס שלי, ולי יהיו את מיליון הרובל ולך את עשרת האלפים."

היתומה דחתה את דבריה בלהט ובנחישות: "את החלפת את הכרטיסים - כך זה יישאר! תלמדי לקחת אחריות על מעשיך! זאת ועוד: מי אמר שכל הסיפור הזה שסיפרת לי נכון? אולי באמת הכרטיס שלך זכה בהגרלה הקטנה ושלי בהגרלה הגדולה? אני לא מחליפה את הכרטיס!

בסך הכל בן אדם...

היא קראה לעוזרת היתומה, והתחילה לגמגם: "את חֲטָאִי אני מזכרת. בן אדם הוא בסך הכל בן אדם. השליח דפק בבוקר והודיע על הזכייה של עשרת אלפים הרובל ולא עמדת בזה והחלפתי את

זה וגם זה

מאחר והשתיים לא הגיעו ביניהן לעמק השווה, הן פנו לרבי משינוא, ולאחר שעיין בדבר, פסק: "שני הכרטיסים, שתי הזכיות, שייכות ליתומה!" והסביר:

”בהגרלה הראשונה בבוקר זכה הכרטיס האמתי שלה. גם אם היא יִשְׁנָה והכרטיס עבר בגניבה לבעלת הבית, עדיין הזכייה שייכת לה. מזלה הטוב המשיך גם בעת שִׁנָּתָה. היא ישנה ומזלה ער, והכרטיס שלה זכה! גם בהגרלה השנייה מזלה הטוב הוא שגרם! מי אומר שאם הכרטיס היה נשאר בידיה של בעלת הבית העשירה הוא היה עולה בגורל? כשהתעוררה משנתה התעורר גם מזלה הטוב, והכרטיס שנמצא עתה ברשותה עלה בגורל בזכותה.”

מוסר ההשכל מהסיפור הזה כפול:
א. השתדלות שלא ביושר לא תעזור
כלום! שום פעולה, אם היא נעשית
שלא ביושר, לא תניב תוצאות. ממנה
לא תגיע הפרנסה!

ב. כסף שכן מיועד לך - יגיע אליך אפילו אם תישן, ולא תעשה שום השתדלות. לחם הפנים נמצא "לְפָנֵי תמיד" - עשרים וארבע שעות, שבעה ימים בשבוע. תתפלל בכוונה "פּוֹתִיחַ אֶת יְדֶךָ וּמַשְׁפִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן", והקב"ה ישלח לך פרנסה. ופרפראה נאה לסיום: בפסוק הזה, פּוֹתִיחַ אֶת יְדֶךָ וּמַשְׁפִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן, יש שבע מילים ועשרים וארבע אותיות. הקב"ה עסוק בפרנסה שלך עשרים וארבע - שבע...

קדו מינה של תורה

שבט הלוי - פורים

הספר

מאת מרן פוסק הדור גאון ישראל
בעל שבט הלוי זיע"א

ובו אוצר בלום מפז, בהלכה ובאגדה על ענייני חג הפורים

עם מסכת ענינים מיוחדת

פסקי הלכה

בעניני ד' פרשיות • מחיית עמלק • מגילה • מתנות לאביונים • משלוח מנות • סעודת פורים • ושא"ר דיני יום הפורים

דרשות ופנינים

שנאמר במקהלות עם כיום הפורים בשמונים שנה מתוך השתפכות הנפש ושמחת הלב, אמרות מחזרות מלכות אש ודברי התעוררות וקירוב לבבות בני ישראל אל אביהם שבשמים.

מאמר 'מוצות היום'

עיצומו של יום • מקרא מגילה • מתנות לאביונים • משלוח מנות • משיחה ושמחה

פרקי הדרכה למבקשיה לכל ימות השנה

בהוצאת "מעיינות הלוי"
מכון להדפוס תורת מרן 'בעל שבט הלוי זיע"א'

ניתן להשיג בחנויות הספרים, להזמנות: 052-7131343

ה'הטוב הטוב הטוב' - תודתנו להוצאת הספרים
(יפה גוף)

הרגשתי חוסר נעימות גדולה על כך ש'רבי נסים גאון' מטריח את עצמו ברום שנותיו ללכת סביב הבניין במאמץ רב מאד, עם טיפוס על ערמת פסולת בניה. לאחר כל הסיבוב, פנה ואמר בנעימות מיוחדת: "באתי לכאן כדי לראות האם אני יכול לבקש ממך לוותר - ואפילו שאתה צודק"

עובדות נפלאות ושביבי אורה מרום מעלתו ומדותיו הנאצלות של גדול הדיינים בדורנו, מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל

"וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו" (שמות כ"ה, כ')

בספר הנפלא 'מילה בסלע' מאת הסופר הנודע הרב א. חפץ שליט"א, נפרשת ביד אמן יריעה מופלאה לדמותו הטמירה של אותו גאון בתורה ובמידות, חכם הרזים הבקי בנבכי הנפשות, גדול הדיינים בדורנו מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל. בין בתרי הספר מובאים המעשים הבאים, אשר מאפשרים לנו להחזיק לרגע קט בשולי אדרתו הגדולה של אותו צדיק קמאי שחי בינינו עד לא מכבר, ומעולם לא נטל עטרה לעצמו ולא החזיק טיבולתא לנפשו: אפרים שוורצמן, עורך דין דתי חובש כיפה סרוגה, הנו מומחה בהתנהלות מול הרשויות ובתי משפט בתחום התעבורה, וסייע רבות לאזרחים.

הרב יוסף בקר, מרכסים, הגיע אליו במיוחד לביתו, במתחם מגוריו בעיר רמת גן, כדי לתת לו מתנה, על שפתר ליהודי חרדי תסבוכת משפטית, ללא קבלת תשלום.

בסיום הפגישה, אמר לו מר שוורצמן: תשמע, אם אנחנו עומדים כאן למטה מתחת הבניין, ואתה חרדי, אספר לך משהו, שאולי ירגש אותך.

אתה רואה את כל הקמפוס הזה - כל הבניינים האלו מסביבנו כ-8 בנייני מגורים, גבוהים יחסית, ובהם כמאות תושבים.

כאן מתגוררים רואי חשבון, עורכי דין, רופאים, ועוד - מהאליטות, חלקם חילונים ומקצתם דתיים לאומיים. ותביט במרחק הגדול, שיש כאן בין בניין לבניין.

מבחינה נדל"ת יש כאן עוול, מדוע שכל בניין לא יגדיל את הריבוע שלו. יש כאן אפשרות לדיירים כולם להרחיב להוסיף חדר או שניים בכל דירה - לכל רוחב הבניינים.

בשעתו, אכן התכנסו 'ועדי הבניינים' והחליטו על 'ציאה לדרך, לבניה.

ניגוד אינטרסים

אחד מתושבי הקמפוס, 'חברמן' ואדריכל במקצועו, מיהר לשרטט, והגיש תכנית בניה, לבניין בו מתגורר.

ישבו על התוכנית אדריכלים נוספים, והכל היה טוב מבחינה

אדריכלית, אלא, שתושבי הבניין הסמוך הציגו התנגדות: היזק ראייה, הפרעות של נוף וחסירה ניכרת של אויר, ובמילה אחת: "לכם זה טוב, אבל לבניין שלנו זה לא טוב".

האווירה התחילה להתחמם...

הם יצאו הדיירים להליך משפטי. וניצחו. ואז הצד המפסיד הגיש ערעור - בערכאה גבוהה יותר והצליח, ובכל מקרה התוכנית נדחתה. עד שנפלה.

לאחר כשנה, בניין נוסף הגיש תוכנית וגם שם היו התנגדויות ודיונים בעירייה ועוד, וכך, שנים רבות שאנחנו מתגלגלים כל הזמן עם כעס וריב איש עם רעהו. בניין אחד מנסה ליזום בניה והשני מתנגד, וחוזר חלילה.

אמר בחיך: אין כאן עלויות גבוהות בניהול המריבות, כי בכל בניין מתגוררים עורכי דין שעושים את העבודה חנם... העלויות הן רק לאנשי מקצוע מהנדסים ואדריכלים. כך נסחב הסיפור, שנים על גבי שנים. בכאב.

עושים סוף

יום אחד התקיימה 'אסיפת ערב' של וועדי הבניינים, והעלו שוב את נושא הבניה, בפעם המי יודע כמה. לפתע נעמד על רגליו אחד מהוועד, עו"ד חילוני, ואמר בחיך:

"תשמעו חבריי, אין מצב שאנחנו נצא מהסיפור אי פעם, אתם רואים את מה שקורה, ההיגיון אומר כי אנחנו 'נתאגרף' גם עוד מאה

שנה ולא נצא עם פתרון. לכן אני רוצה לספר לכם משהו מ'עולם אחר' כמעט מעולם הדמיון...

לאחרונה הוזמנתי לבית דין רבני בבני ברק. כי הייתי חלק מ'פרשיית קרקעות' מסובכת. וביקשו בבית הדין לשמוע ממני פרטים ותובנות. ישבו שם בהרכב, שלושה דינים מבוגרים. ותשמעו, לא ראיתי ולא חוויתי כאלו רגעים בחיי. הם טיפלו בעניין ביסודיות ועוצמתיות, ביררו את הסיפור הנדנל"י המורכב, ועמדו על כל הצדדים שלו, בצורה יוצאת מן הכלל. ובסופו של דבר הפרשייה הגיעה לחוף מבטחים.

לכן חבריי, לדעתי, אין לנו כבר מה להפסיד, בואו נלך אליהם..." שקט השתרר.

הוחלט על אסיפה נוספת, בה ישתתפו כל חברי 'ועד הבניינים' ללא נעדרים. כך היה וערכו הצבעה על הרעיון, ונסגר פה אחד על הליכה לבית הדין של הרב קרליץ.

בבית"ד של רבי ניסים

חברי הוועד נסעו לבני ברק, פתחו תיק, הגישו בקשה ש'בית הדין' יזמין את הצדדים וישמע אותם, כדי לראות האם בכלל אפשר לצאת מהבוץ שלנו, על פי מבט תורני הלכתי.

התקיים דיון אחד, של שמיעת הצדדים.

"רגע. הסיפור לא נגמר" - סיפר מר אפרים שוורצמן בהתרגשות.

"אני מתגורר בקומה השביעית. בוקר אחד, אני עומד במרפסת מביט לרחבה הענקית שבין הבניינים, ורואה שמסתובבים שם למטה שלושה זקנים. לא הבנתי מה קרה, מה הסיפור, יש כאן לוויה של חרדי או משהו כזה?!"

ירדתי למטה, ניגשתי לאחד מהם ושאלתי: "מי כבודו?" לא זוכר את השם בו נקב בתשובתו, ואמר לי: אנחנו מבית דין בבני ברק. הגענו לראות את המקום מקרוב.

הם התעניינו ושאלו: מי אתה?

אני מתגורר כאן בבניין, - הצבעתי על הבית.

היכן?

בקומה שביעית, ואתם, כבוד הרבנים, מוזמנים לשתות משהו...

אם אתה מזמין אותנו, באמת נשמח לעלות, כדי לראות את הבית מבפנים, את החדרים, את המרפסות, וגם, כדי לראות מלמעלה את כל המרחב. להבין טוב יותר מה מפריע ולמי מפריע.

עליתי איתם, הם ביקשו רשות לפני כניסה לכל חדר, לאחר רשות נכנסו לחדר הראשון ביקשו שוב רשות ונכנסו לשני ולמטבח, עשו סיבוב בכל החדרים ובמרפסות. אח"כ עמדו במרפסת יותר מחמש דקות אולי כמעט עשר דקות.

ונפרדו לשלום.

בסופו של דבר, בית הדין הגיש הצעה לצדדים, ואתה רואה - הנה אנחנו כעת באמצע הרחבת כל הקמפוס, הבניינים הולכים ונבנים. לרצון כולם.

תגרת ידים

ב'דיני תורה' בין שכנים, הקפיד להגיע ולראות במו עיניו את צדדי הטענות.

"יום אחד לקחתי את הרב לבניין מגורים מסוים, בו התנהל ריב בין השכנים" - סיפר הרב משה זינגר שליט"א:

הרב הגיע לבדו, בלי הדיינים.

ליוויתי אותו. הוא נכנס למקום המריבה - בחצר המשותפת מתחת לבניין מגורים גדול.

שני 'בעלי דין' ירדו לחצר וקיבלו את פניו. הם נעמדו איש מול רעהו במרחק של כמה מטרים, והמתינו לבעל הדין השלישי. (מדוע המתינו? כי הרב לא רצה לדבר עם איש מהם, עד שלא יבוא גם בעל הדין הנוסף - השכן השלישי, שעדיין לא ירד מביתו).

בינתיים. שני בעלי הדין החליפו משפטים כעוסים ביניהם "אתה אמרת כך, עשית כך וכך". ויכוחים.

במהלך הדיבורים ביניהם, אמר האחד "יש לי מכתב" והוציא מכיסו דף, שמשום מה "הקפיץ" את הדייר שעמד במרחק ממולו.

הדייר שיצא משלוותו, התקדם לעברו להתנפל עליו, לחטוף ממנו את הדף באלומות, או להכות אותו.

תוך שבריר שניה, לפני שהם בכלל הצליחו להתקרב איש לרעהו - ולהתגושש פיזית, ר' ניסים כבר עמד ביניהם. להפריד בין הניצים.

עד שאני קלטתי מה קורה כאן, הוא עם כל החלישות שלו, נעמד ביניהם ולא נתן להם להתקרב פיזית. כנראה שגם היה מרוכז כל הזמן, והקשיב לכל מילה שהם מדברים ביניהם.

כשראו את קפיצתו ועמידתו בתווך, הם נרתעו וחזרו לאחוריהם. נהיה שקט. ומיד כשהשכן השלישי הגיע גם הוא, הרב התחיל בסיוור.

'בן תורה' אינו בן מריבה

"היינו אז בתהליך הרחבת הדירה. באמצע השיפוצים התפתח ויכוח ביני לבין שכני על איזו 'מחיצה'. הגענו יחד לדיון תורה. סיפר אברך. למחרת בשעת צהרים התקשר אלי מזכיר בית הדין ואמר, כי ר' ניסים מעוניין לעלות לדירתי כדי לראות מקרוב את ה'מחיצה' המדוברת. נתתי את הסכמתי ומיהרתי לבית.

כשהגעתי, הרב כבר המתין לי למטה ליד הבניין. הרגשתי חוסר נעימות גדולה על כך ש'רבי ניסים גאון' מטריח את עצמו ברום שנותיו, ועוד לעלות איתי במדרגות כמה קומות בשביל איזה ויכוח עם שכן. הבעתי בפניו את סירובי שאינני רוצה שיטרח, אך הרב התעקש לעלות.

הוא גם התאמץ אחר כך, ללכת סביב הבניין במאמץ רב מאוד, עם טיפוס על ערמות 'פסולת בניה' ונזקק לתמיכה. לאחר כל הסיבוב, פנה ואמר בנעימות מיוחדת:

"באתי לכאן כדי לראות האם אני יכול לבקש ממך לוותר - ואפילו שאתה צודק".

הוסיף ואמר: "ולמה רצוני שתוותר? כדי שהשכן שלך יראה מה הוא 'בן תורה' והוא יגלה כי עם בן תורה לא שייך לריב. זה יגרום לו להתרומם. כי יכיר מקרוב, כי בן תורה הוא אדם מכובד ונעלה. אינו 'בר פלוגתא'..."

במקרה נוסף אמר לאברהם ת"ח: "רציתי שהשכנים שאינם בעולמה של תורה ממש, יידעו כי בני תורה אינם בני מריבה, וכי כדאי לוותר, במקום שזה אפשרי לוותר. התאמצתי כדי לסייע לכם, למצוא בכל זאת רעיון ופתרון של וויתור.

לא סיפר להם

השתתפתי באסיפה חשובה, בדירה בשכונה חרדית בפאתי ירושלים.

סיימנו את האסיפה בשעה שתים עשרה ורבע בלילה, סיפר תלמיד חכם.

יצאנו. ולפתע אנו רואים ליד אתר בניה סמוך, את ר' נסים קרליץ ועמו יהודי נוסף, אולי הנהג שליווה אותנו. ובידו 'מד מטר' של פועלי בניין והם מודדים שמאלה ימינה, קדימה אחורה. זה היה נראה כמו חלום. אולי אנחנו מדמיינים. הכל שקט מסביב, בשכונה השקטה. ובתוך השקט, בשקט כפול עוד יותר, ר' נסים מודד "עמד וימודד ארץ".

עמדנו מרחוק בדרך ארץ וביראת הכבוד, לא התקרבו אליהם. הם סיימו למדוד והלכו.

מאד סיקרן אותנו לדעת מה פשר הדבר.

אחרי בירור רציני, הוברר לי כי יום למחרת, היה אמור להתקיים דיון בדין תורה, בין בית הכנסת ההולך ונבנה שם בשכונה, לתושבי בניין המגורים הסמוך אליו.

השכנים התלוננו וקראו לגבאי בית הכנסת לדין תורה על 'היזק ראייה' שיווצר, מחמת קירבת בית הכנסת הנבנה קרוב מאוד.

בדיון, ר' נסים שאל את הצדדים כמה המרחק בין בניין לבניין. כל אחד מהצדדים הציג מרחק שונה. השכנים המתלוננים הציגו מידת מרחק מסוים, וגבאי בית הכנסת להגנתם, טענו כי המרחק גדול בהרבה, (לפעמים קשה להחליט, בעת בנייה, את המיקום המדויק מהיכן למדוד את המרחק).

ירדתי למטה, ניגשתי לאחד מהם ושאלתי: "מי כבודו?" לא זוכר את השם בו נקב בתשובתו, ואמר לי: אנחנו מבית דין בבני ברק. הגענו לראות את המקום מקרוב. הם התעניינו ושאלו: מי אתה? אני מתגורר כאן, ואתם, כבוד הרבנים, מוזמנים לשתות משהו...

ר' נסים לא סיפר להם דבר וחצי דבר, כי אתמול בלילה טרח מאוד, וכבר היה במקום. וכי ראה את השלד הנבנה, וכי התייגע כדי למדוד את המרחקים מכמה זוויות. גם לא אמר לאחד הצדדים: "אתה לא אומר את האמת", או "אתה טועה", אלא ביקש מהם שימדדו שוב את המרחק, ויבואו עם פרטים מדויקים יותר. הם מדדו וחזרו. פסק הדין היה, כי במקרה זה, אין לשכנים זכות למנוע את בניית בית הכנסת, אלא, שבית הכנסת צריך להימנע מפתחת חלונות, לכיוון בתי המגורים של השכנים.

תמיד רצית לזכור ולדעת את מה שלמדת?

מצטרפים למבחני 'דרשו'. לחזור, לשנן, להבחן, לדעת!
1,200 מוקדי מבחן חודשי ברחבי הארץ והעולם.
לפרטים והרשמה גש לעמדות 'נדרים פלוס'

המלווה שהיה חריף וידע עם מי יש לו עסק, סימן לו כי ייגש אליו הצידה ולחש לאוזנו, "לאור מה שנתת לרב, הוא מבין שככל הנראה הנך נמצא לפני או באמצע פשיטת רגל, ועל כן הוא רוקד כעת את ריקוד הפרנסה...

עובדות ופרפראות מדברי רבותינו גדולי הדורות,
במעלת מצוות הצדקה וגנות המקמץ את ידו מלתתה

"ויקחו-לי תרומה" (שמות כ"ה, ב')

המלווה שהיה חריף וידע עם מי יש לו עסק, סימן לו כי ייגש אליו הצידה ולחש לאוזנו, "לאור מה שנתת לרב, הוא מבין שככל הנראה הנך נמצא לפני או באמצע פשיטת רגל, ועל כן הוא רוקד כעת את ריקוד הפרנסה, לעורר רחמים משמיא למען ישלח הקב"ה את המלאך הממונה על הפרנסה, שיחזיר את השפע לביתך..."
בסיומו של אותו ביקור יצא הרב עם המחאה בסכום עצום, לשמחתו של הגביר, שלא שכח את הריקוד המיוחד שרקדו בביתו...

קיבל בשמחה

מעשה היה, שגביר גדול אחד בא פעם אל הרה"ק בעל ה'תפארת שלמה' זצ"ל, ורצה לתת לו "לפדיון" סכום גדול של מעות. והגביר היה בטבעו קמצן. לא רצה הצדיק בשום אופן לקבל ממנו את המעות.

כשיצא הגביר מבית הצדיק, שאלוהו מקורביו מדוע לא רצה לקבל ממנו את הכסף, שהיה נחוץ לו אז מאוד. השיב להם הצדיק: אילו ראיתם באיזו שמחה לקח את מעותיו בחזרה, לא הייתם שואלים אותי מדוע לא חפצתי לקבלן. נדבה פירושה נתינה ברצון טוב, וכדפירש רש"י הקדוש.

דבר הנשמע

מסופר כי בברדיטשוב התגורר נגיד מופלג וקמצן גדול, אשר למרות רוב עושרו לא פתח מעודו את ידו לדבר שבצדקה. יום אחד יצא הרה"ק רבי לוי יצחק, בעל ה'קדושת לוי' מברדיטשוב זי"ע,

בזוהר הקדוש איתא על תיבת תרומה - תרי"מה. סיפר רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע: כשנסתלק אבא, המגיד רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, בא כל אחד משמונת בניו ונטל חלקו בירושה שהוריש לנו, עד שלא נותר בעיזבון כמעט כלום. רציתי לקחת לעצמי את ה"מאומה" (גארנישט), את האין והאפס, אלא שהקדימני אחי רבי משה משורטקוב זי"ע ונטל מידה זו לעצמו. אז לקחתי לי את האפס-האפסים (גאר גארנישט). אמרו צדיקי אמת, שקיים רבי יוחנן בנפשו את הכתוב ויקחו לי תרומה - תרי"מה, היינו פעמיים בחינת 'ונחנו מה', ענוה ושפלות. ומסופר על הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, שהיה מרבה לעסוק בגביית צדקה, וסכומים רבים עברו תחת ידו. אחד העשירים בזמנו היה קמצן גדול, ואף שהיה תלמיד חכם, לא נתן פרוטה לצדקה. אירע פעם שפגשו רבי מרדכי והצליח להוציא ממנו סך של אלף רובל לצדקה, והיה זה בגדר מופת ממש. בשעת פטירתו הרים רבי מרדכי את ידיו ואמר: לא עברתי עבירה מעודי, אולי עבירה אחת יש בידי - שהוצאתי מאותו עשיר קמצן רק אלף רובל במקום אלפיים.

ריקוד הפרנסה

המעשה הבא אירע אחד מגדולי מחזיקי התורה בדורנו, שהעמיד תלמידים רבים וידוע בפיקחותו הרבה להוציא מעות מקמצנים שנים רבות...

לפני מספר שנים הגיע אותו רב שליט"א עם אחד מנאמניו לביתו של גביר עצום, שצפוי היה כי יעניק לו תרומת ענק, הגביר קבלו בסלונו המפואר, אבל מצב רוחו ככל הנראה לא היה שפיר, והוא הוציא את פנקס ההמחאות ולתדהמתו של הרב כתב עליו סכום של חמשת אלפים דולר, היה זה חצי אחוז ממה ששיער הרב האורח שיקבל באותו ביקור.

הרב, עצם את עיניו והחל מלטף את זקנו הארוך והלבן, ולפתע פשט את נעליו, ועלה על השולחן המפואר בסלון כשעיניו עצומות, כשהוא מרקד ריקוד המזכיר "קדצ'קה" כשידיו מתנופפות אל על, וכולו אומר דבקות במן ריקוד מוזר, להפתעת בעל הבית והנוכחים. דקה עברה ואחריה עוד אחת והגביר משתאה לדעת מה זה ועל מה זה, והוא פונה בחשאי למלווה של הרב, ושאלו "מה זה? מה קרה לו?"

כדרכו בקודש, לקבץ מעות לצורך מצוה, ואף על ביתו של אותו נגיד לא פסח. משנכנס הרבי לבית הגביר, קיבלו הלה בכבוד גדול כיאות לצדיק ומפורסם כמוהו, ושאל את אורחו לסיבת הגיעו. אך מששמע רבי לוי יצחק את שאלתו, קם לפתע, ניגש אל המזוזה, נשקה, ובברכת שלום עזב את הבית.

נבהל המארח ומיהר להשיג את הרבי ולשאול לפשר ביקורו המוזר: מה רצה ממנו, ומדוע שתק ויצא בלא אומר ודברים.

נענה הרבי ואמר: הנה הולך אני לגבות כספים לצורך מטרה חשובה ביותר, אולם לביתך שלך הגעתי רק כדי לקיים את מה שאמרו חכמינו ז"ל: כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע. וכיצד יכול הייתי לקיים מצוה זו, אילו פסחתי על ביתך.

חלחלו דברי הרבי עמוק בלבו של הגביר הקמצן, ובו במקום שלך מכיסו סכום כסף הגון והושיטו לידי הצדיק. עתה זכיתי לקיים גם את 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע', אמר רבי לוי יצחק על מעשהו.

אחד משישים

מסופר על ראש ישיבת חכמי לובלין, רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע: פעם אחת נכנס לביתו של קמצן גדול וביקש ממנו לתרום צדקה. אולם מיד כאשר הבחין בו אותו אדם, הכריז בקול גדול: "אינני תורם!"

רבי מאיר לא נסוג אחור, והשיב לו בנחת: תנוח דעתך, תכלית ביקורי כאן אינה על מנת לקבל כסף, אלא כדי לקיים מצות ביקור חולים. התרגז האיש והכריז: "אינני חולה!"

השיב לו הרב: שלמה המלך אומר שאתה חולה, שנאמר (קהלת ה', י"ב): יש רעה חולה ראיתי תחת השמש - עושר שמור לבעליו לרעתו. ומכיוון שאתה שומר כל כך על רכושך, אין זאת אלא שחולה אתה.

המשיך העשיר להתפלפל ואמר: ומדוע הגיע הרב דווקא לביתי? והלא בסמוך לביתי יש בית חולים, ושם אפשר לקיים מצות ביקור חולים, ואף בהידור רב יותר מכאן...

חיך רבי מאיר ואמר: נאמר בגמרא (נדרים ל"ט ע"ב): אמר רבי אחא בר חנינא, כל המבקר חולה נוטל אחד משישים בצערו. ואם כן, אם אלך לבקר את חולי הקדחת - אטול אחד משישים ממחלתם, ואקבל גם אני קדחת, אולם אם אטול אחד משישים ממחלת העושר שלך - יהיה הדבר טוב מאוד עבורי...

עוד מסופר על רב שבא אל עשיר קמצן אחד לבקש ממנו תרומה. ועד שנתרצה העשיר להוציא את ארנקו, העביר את הרב שבעה מדורי גיהנום. לבסוף, כשכבר ניאות לתת, אמר לרב: רגע אחד, יש לי חידה לרב, ואם הרב ידע לענות - אתן את התרומה. איזו מילה יש בה ארבע פעמים קמץ בזה אחר זה. השיב לו הרב מיד: המילה היא הֶרְחָקָה (דברים י"ד, י"ז). נאלץ העשיר, למגינת לבו, לתת את תרומתו, אך נתן בקמצנות גדולה.

עם זאת ביקש העשיר מהרב שישמור את החידה לעצמו ולא יגלה אותה לאחרים, כיוון שעתידי הוא להשתמש בה גם להבא.

פנה הרב אל העשיר הקמצן ואמר לו: אף אני אחוד לך חידה. מהי המילה שמופיעה בה ארבע פעמים תנועת פתח בזה אחר זה. לא ידע העשיר לענות. אמר לו הרב: כתוב בקללות ואת הַקְדַּחְתָּ, וגם את זה תשמור לעצמך.

שבוע מאסר

ומהי תרומה אמיתית, וביאר זאת רבי יצחק אלחנן מקובנה זצ"ל בדרך משל. לאחר אחת המלחמות ברוסיה נסע גנרל רוסי לנהל תעמולה, כדי שהעם יתרום כסף למען הצבא, מאחר שקופת המדינה התרוקנה. פעם אחת ביקר בכפר, והאיכרים תרמו כל אחד לפי יכולתו.

איכר עני אחד קפץ ואמר: אני נודב מאה רובל. השתוממו הכל, מניין לאביון כמוהו מאה רובל. הסביר להם האיכר, שלא היה חכם במיוחד: לפני זמן מה היה עלי לשלם לשלטונות קנס של רובל אחד, ולא היה לי לשלם, והחליפו לי את העונש בשבוע מאסר.

כעת, כשהמולדת בסכנה, הריני מוכן לנדב מאה רובל, אך מכיוון שאין לי כסף, הריני מוכן לקבל עלי מאסר של מאה שבועות במקום מאה רובל, למען הצלת המדינה.

ומעשה היה ברבי יצחק אלחנן, רבה של קובנה, הגיע פעם לביתו של גביר שהיה בראוריין, אך קמצן גדול. מטרתו הייתה לבקש ממנו נדבה עבור דבר נחוץ מאוד. סירב הלה בטענה שהוא פטור מן הצדקה, שכן את חלקו לשמים הוא נותן על ידי לימוד התורה שהוא לומד.

עוד הוסיף ואמר: צדקה היא בשביל החוטאים, שנאמר וחסאך בצדקה פרוק (דניאל ד', כ"ד). סיפר לו רבי יצחק אלחנן את המשל על "תרומתו" של האיכר הרוסי, והוסיף: באופן דומה נוהג גם אתה. חוב של הצלת נפשות אתה מבקש לפטור בתלמוד תורה, והעניינים "יהנו" מתורתך, כשם שהצבא הרוסי "ייהנה" ממאסרו של האיכר.

ללמוד במתינות, ביסודיות ובעיון קל

‘עמוד היומי’ - ללמוד בקצב שלך ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים

הם יצאו החוצה בדממה. הגביר לא אמר מילה. פניו היו אדומות, שפתיו קפוצות בזעם. הם נכנסו ללימוזינה, והנהג החל לנסוע דרומה. במשך רוב הדרך, שררה ברכב שתיקה רועמת, כבדה ומתוחה. הרב קורלנסקי ניסה לחשוב על משהו לומר כדי לשבור את הקרח, אך לא מצא את המילים

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', על מהותה של נתינה לשמו של הקב"ה, ולא רק מהצד הנותן

"וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה" (שמות כ"ה, ב')

נשמתו של העם היהודי. הוא ראה לנגד עיניו את השואה השקטה של ההתבוללות, את מיליוני הצעירים היהודים באמריקה ובעולם כולו, שמאבדים את זהותם, מתנתקים משרשרת הדורות ונטמעים בין האומות. הוא החליט להילחם בתופעה הזו לא בדרכי נועם פושרות, אלא באמצעות 'אש' - אש של קדושה, אש של תורה, אש של אהבת ישראל יוקדת.

מפעליו, "אש התורה" בישראל ובעולם וארגוני הקירוב הענפים כמו "דיסקברי", היו אימפריה של רוח שעלותה מיליוני דולרים בשנה. כדי להחזיק את המערכת האדירה הזו, הרב וינברג, אדם שכל עולמו היה ד' אמות של הלכה וגמרא, נאלץ לבלות חלק ניכר מזמנו במסעות גיוס כספים מפרכים ברחבי ארצות הברית. באחד ממסעותיו אלו, הוא קבע פגישה עם אחד מעשירי הקהילה היהודית, איש עסקים ממולח ששמו הלך לפניו כתורם גדול, אך גם כאדם קשה וציני.

הרב נכנס למשרדו המפואר, חדר רחב ידיים בקומה גבוהה של גורד שחקים, המשקיף על קו הרקיע של מנהטן. קירות הזכוכית, רהיטי המהגוני המבהיקים ושטיחי המשי העידו על עושר בלתי נתפס. מולו, מאחורי שולחן עצום ומצוחצח, ישב הגביר, לבוש בחליפת עסקים יקרה, חיוך דק ומחושב על פניו. הרב וינברג, בפשטותו ובעוצמת אישיותו, התעלם מהתפאורה. עיניו בורקות, הוא פתח בלהט את אשר על לבו.

פרשת השבוע, פרשת תרומה, פותחת בפנינו שער לעולם שלם של נתינה. הציווי המרכזי, "וַיִּבֶר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה", אינו עוסק רק בגיוס המשאבים להקמת המשכן הפיזי, אלא מבקש לכונן בנו תודעה עמוקה של נתינה, תודעה שבה מעשה הצדקה מחזק את הקשר בין האדם לבורא יתברך. התורה מדריכה אותנו להבין את סוד הנדיבות, את הכוח הטמון בלב הפתוח והמעניק, ואת הדרך שבה מעשה ארצי של העברת ממון הופך לפעולה שמחזקת את השראת השכינה בתוכנו.

"וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה... מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ, תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי". רש"י הקדוש מאיר את שתי המילים הראשונות: "וַיִּקְחוּ-לִי" - "לִי, לְשִׁמִּי". כאן טמון המפתח כולו. הקדוש ברוך הוא מבקש מאיתנו נתינה שמקורה טהור, כזו הנובעת מתוך "נדיבות לב" - רצון פנימי, כן ואמיתי, להתחבר אל המקור, לעשות את רצון הבורא לשם עשיית רצונו בלבד.

אף על פי כן, חכמינו במסכת בבא בתרא מלמדים אותנו עיקרון שלכאורה הוא מנוגד לרעיון הזה: "הנותן צדקה על מנת שיחיה בני - הרי זה צדיק גמור". לכאורה, מדובר בנתינה מתוך אינטרס אישי - ובכל זאת, הגמרא מכנה מעשה זה כמעשה של צדיק גמור, ורש"י מדייק: "צדיק גמור באותה מצווה".

הסיבה לכך פשוטה ומעשית - בסופו של יום, העניק בלב את מבוקשו. אך פרשתנו מבקשת לרומם אותנו מעבר לכך. היא חושפת בפנינו את האידיל, את השאיפה למדרגה גבוהה יותר של נתינה. ככל שהכוונה תהיה זכה ונקייה יותר, כך תהיה השראת השכינה גדולה יותר, והברכה שתחול על הנותן תהיה עמוקה ומהותית יותר. זוהי משמעות ההבטחה הסמוכה: "וְעָשֹׂה לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם", בתוך כל אחד ואחד מהתורמים, בהתאם למידת טהרת לבו.

אש של תורה מול קיר הקרח

אחד היהודים המיוחדים והמשפיעים ביותר שקמו לדורנו היה הגאון ריב נח וינברג זצ"ל, מייסדה ומנהיגה של ישיבת 'אש התורה'. הרב וינברג היה מצביא במלחמה רוחנית אדירה, מפקד בשדה הקרב על

"מה אני אומר?!" קרא הרב בקול רועם שהדהד בחדר השקט. "אני אומר לך שאתה עושה את עבודתו של היטלר! הוא רצה להשמיד את הגוף היהודי, ואתה, בכפפות של משי, משלים את המלאכה ומשמיד את הנשמה היהודית! אתה קוטע במו ידיך שרשרת של אלפי שנים!..."

הפתעה במטוס

הוא המשיך בסדר יומו העמוס, והתקרית נדחקה לתהום הנשייה של תודעתו. רק שעות רבות לאחר מכן, כשישב במטוס בדרכו חזרה לישראל, עייף ותשוש, הוא רוקן את כיסיו. בין שאר הפריטים, ידו נתקלה בנייר המקופל. הוא פתח אותו במחשבה שזוהי איזו כרטיס ביקור או פתק. לתדהמתו, הוא החזיק בידו המחאה. הוא הביט בסכום ועיניו התרחבו. היה רשום שם סכום עתק, הרבה יותר ממה שציפה לקבל אי פעם, גם בתרחיש האופטימי ביותר.

הוא היה בטוח שנפלה טעות. מיד עם נחיתתו בארץ, הוא מיהר למשרדו ומצא את מספר הטלפון של אותו גביר. הוא חייג ופתח בשיחה בלי הקדמות מיותרות: "מדבר הרב וינברג. אני חושב שקרתה טעות. מצאתי בכיסי צ'ק ממך על סכום עצום... אני מניח שהוא לא היה מיועד לי".

מהעבר השני של הקו נשמעה שתיקה לרגע, ואז צחוק קצר ועייף. "לא, רבי", אמר הגביר, וקולו היה שונה, רך יותר. "זו לא טעות. זה מיועד בדיוק לך".

הרב היה מבולבל. "אני לא מבין", אמר. "אחרי מה שאמרתי לך?" "בדיוק בגלל מה שאמרתי לך", השיב הגביר. "אתה רוצה לדעת משהו? כל מי שמגיע למשרד שלי, שומע את אותו סיפור. אני מספר לכולם כמה אני רחוק מחיים יהודיים. ואתה יודע מה כולם אומרים לי? 'אה, טוב, זה עצוב, אבל תשמע, יש לך הזדמנות לכפר... ו'חטאך בצדקה פרוק'... תפדה את עצמך בצדקה גדולה לשיבה שלנו'. הם רוצים את הכסף שלי. אני זורק להם כמה פרוטות כדי שיעזבו אותי. הם באים, מדברים איתי על 'יידישקייט', אבל מתכוונים לכסף. 'אבל אתה', המשיך הגביר, וקולו נשבר קלות, "אתה היחיד שלא. אתה דיברת איתי על 'יידישקייט', והתכוונת ל'יידישקייט'. ברגע ששמעת באיזה בור אני נמצא, שכחת מהכסף. הכאב שלך היה אמיתי. האש שלך הייתה אמיתית. לא היה אכפת לך אם תצא

"תראה מה קורה לנוער שלנו", אמר, "הם הצוף של העם היהודי, הדור הבא, והם נסחפים בזרם אדיר. הם לא יודעים מה זה להיות יהודי, הם לא מרגישים את החיבור, את המתנה שקיבלנו בהר סיני. ההתבוללות אינה רק סטטיסטיקה, היא שואה רוחנית שקוטלת יותר נשמות מהשואה הפיזית. כל חתונה כזו היא סופו של ענף מפואר בעץ המשפחה שלנו, ענף שצמח מאברהם אבינו. אני מקים אש של קדושה, אש של תורה. אני נותן להם טעם, משמעות, זהות. אני מחזיר אותם הביתה, תחת כנפי השכינה. אני צריך את עזרתך כדי להמשיך להבעיר את האש הזאת".

הגביר הקשיב לכל אורך הדרך באדיבות קרירה. כשהרב סיים, הוא נשען לאחור בכיסא המנהלים המפואר שלו, שילב את אצבעותיו, והביט ברב במבט מתגרה. "מרשים מאוד, רבי", אמר בקול שקט. "תיאור דרמטי. אבל... מה תאמר על כך שאני בעצמי הקמתי בית של התבוללות?"

השאלה נפלה בחלל החדר כמו פצצה. האוויר קפא. באותו רגע, כל נושא הכסף, כל מטרת הפגישה, כל מסע גיוס התרומות - הכל נעלם והתפוגג מבחינתו של הרב וינברג. הוא כבר לא ראה מולו תורם פוטנציאלי, אלא נשמה יהודית במצוקה איומה, יהודי שעומד בראש המחנה הנגדי למלחמה שהוא עצמו מנהל.

מהלומות מילוליות

הרב וינברג נשען קדימה. האש בעיניו הפכה ללהבה יוקדת. הוא שכח מכללי הנימוס, מהאסטרטגיה של גיוס כספים, מכל הזהירות הנדרשת. הוא הלם בעשיר שלפניו במילים חריפות וגערה נוקבת.

"מה אני אומר?!" קרא הרב בקול רועם שהדהד בחדר השקט. "אני אומר לך שאתה עושה את עבודתו של היטלר! הוא רצה להשמיד את הגוף היהודי, ואתה, בכפפות של משי, משלים את המלאכה ומשמיד את הנשמה היהודית! אתה קוטע במו ידיך שרשרת של אלפי שנים! אתה חושב על הסבים והסבתות שלך? על אבות אבותיך שהלכו למיתה על קידוש השם, שנשרפו על המוקד, שמסרו את נפשם כדי שהשרשרת הזאת, השרשרת המופלאה והקדושה המגיעה מאברהם, יצחק ויעקב עד אליך, לא תיפסק? והיא נפסקת אצלך! אתה התחנה האחרונה! אתה סוגר את השושלת! איזו זכות יש לך לעשות דבר כזה?"

כשהטיח בו את המילים האחרונות, קם רבי נח ממקומו בבת אחת, הסתובב, וצעד בנחישות לעבר הדלת, מבלי להביט לאחור. מבחינתו, הפגישה הסתיימה. לא היה עוד מה לומר.

כשהגיע לדלת, הרגיש יד על כתפו. הוא הסתובב. הגביר עמד שם, פניו חתומות, החיוך הציני נמחק כלא היה. מבלי לומר מילה, הוא דחף פיסת נייר מקופלת לתוך כיס חליפתו של הרב. הרב וינברג, עדיין סוער, אפילו לא הסתכל מה זה. הוא הנהן קלות ויצא מהמשרד, משאיר מאחוריו שתיקה כבדה.

שפניו הביעו תמיהה, ושימש כמתורגמן: "הרב שואל אם אתה שומר שבת".

האיש התפתל באי-נוחות. הוא לא ציפה לחקירה כזו. הוא משך בכתפיו והשיב בשקט, "לא".

"אני לא מברך מי שלא שומר שבת". זו היתה התשובה של מרן הגראי"ל שטיינמן ליהודי ששפך מכיסו מיליונים להחזקת תורה.

הוא השפיל את מבטו חזרה אל הגמרא, והפגישה הסתיימה.

הרב קורלנסקי מספר שהרגיש באותו רגע שהאדמה נשמטת מתחת לרגליו. 'זהו זה', חשב לעצמו, 'שרפתי את הגשר. לא רק שהוא לא יתרום יותר לשיבה שלי, הוא בטח הולך לזרוק אותי מהרכב באמצע הדרך חזרה לאשדוד'. הוא חשש שהכעיס תורם כה חשוב, וחשש עוד יותר מכך שהביך אותו בפני גדול הדור.

הם יצאו החוצה בדממה. הגביר לא אמר מילה. פניו היו אדומות, שפתיו קפוצות בזעם או בהשפלה. הם נכנסו ללימוזינה, והנהג החל לנסוע דרומה. במשך רוב הדרך, שררה ברכב שתיקה רועמת, כבדה ומתוחה. הרב קורלנסקי ניסה לחשוב על משהו לומר כדי לשבור את הקרח, אך לא מצא את המילים. הוא היה בטוח שהקשר עם התורם נותק לעד.

רב אמיתי

כשהתקרבו לאשדוד, סטה הנהג לפתע לשולי הכביש ועצר את הרכב. הגביר הסתובב בכיסאו והביט ברב קורלנסקי. עיניו, שהיו קודם כעוסות, היו כעת לחות. ואז, הוא התפרץ.

"אתה יודע מה?" אמר בקול חנוק מההתרגשות, "פעם ראשונה בחיי שלי פגשתי רב אמיתי. פעם ראשונה בחיי שלי!"

הוא הכה באגרופו על לוח המחווניים. "אתם כולכם", המשיך והתכוון לכל אותם מנהלי מוסדות שבאו לבקש את תמיכתו, "אתם מלקקים אותי מכף רגל ועד ראש. אתם מחייכים אליי, מספרים לי כמה אני צדיק, כמה אני חשוב. מה אכפת לכם באמת מהיהדות שלי? מהנשמה שלי? אכפת לכם מהכסף שלי, מהצ'קים שאני כותב לכם! אבל הוא... הרב הזה... הוא לא ראה את הכסף שלי. הוא ראה אותי. הוא ראה את הנשמה שלי. לא היה אכפת לו כלום, לא מהתרומות שלי ולא מהכבוד שלי. היה אכפת לו מהשבת שלי! הוא בא ואמר לי את האמת בפרצוף, בלי לפחד ובלי להתחנף. אליו אני רוצה להתקרב. לרב כזה אני רוצה לתרום".

מהמשרד שלי בלי סנט אחד, היה אכפת לך מהנשמה שלי. אני לא יודע אם אני אשמע בקולך, רבי. אני לא יודע אם יש לי את הכוח לשנות. אבל דבר אחד אני יודע: אתה באמת מחזיק ישיבה לשם שמיים. לאדם כמוך, שבאמת מתכוון 'לשמי', אני רוצה לתרום".

ניגוד משווע

סיפר לי ידידי, הרב אריה קורלנסקי, מקרה דומה שאירע לו עם מרן רה"י רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל.

באותה תקופה, הכיר הרב קורלנסקי איש עסקים אמיד מאוד מאשדוד, דמות מוכרת בעיר, שותף במיזמי נדל"ן גדולים. אותו יהודי, אף שהיה רחוק מאוד משמירת תורה ומצוות, חש חיבה לעולם התורה והיה ידוע כתומך במוסדות ובאברכים. במשך תקופה ארוכה, הוא הפציר ברב קורלנסקי שיארגן לו פגישה אישית וברכה מהרב שטיינמן, ששמעו יצא למרחקים כצדיק ופועל ישועות. הוא רצה ברכה לעסקיו, למשפחתו, להצלחתו. לאחר מאמצים, נקבעה לבסוף פגישה בביתו הצנוע של הרב ברחוב חזון איש 5 בבני ברק.

הם נסעו מבני ברק ברכב השרד המפואר של העשיר, לימוזינה נוצצת שחרקה בעצירתה ברחוב הצר והצפוף. הניגוד בין הרכב המנוקד עיניים לבין הפשטות הדלה של הבניין הישן היה צורם. הם עלו במדרגות המתקלפות ונכנסו לדירה הקטנה, שהייתה תמיד מלאה באנשים שבאו לבקש עצה וברכה. הרב קורלנסקי, שהיה בן בית אצל הרב, נכנס ראשון, והגביר התורם נכנס בעקבותיו, עומד במפתן הדלת במעט מבוכה, לבוש בחליפתו היקרה, מביט בסקרנות בחדר הדל ובדמותו הכפופה של הרב שטיינמן, שהיה שקוע בלימודו.

סירוב נחוש

"הבאתי לכאן יהודי יקר", סיפר הרב קורלנסקי למרן הגראי"ל, "אוהב תורה גדול ותומך תורה חשוב. הוא רוצה לקבל ברכה מהרב". הרב שטיינמן, שהיה אז כבר מעל גיל מאה, הרים את עיניו מספר הגמרא באיטיות. הוא לא הביט כלל לכיוונו של האיש העשיר שעמד בפתח. מבטו נותר ממוקד ברב קורלנסקי, ושאלה קצרה וחדה יצאה מפיו, כמעט בלחישת: "שבת?"

הרב קורלנסקי הבין מיד את כוונת השאלה. הוא הסתובב אל הגביר,

בזכות התורה ולומדיה

מאות אלפי יהודים כבר זוכים להתקדם מדי יום בידיעת התורה
באמצעות התוכניות השונות של 'דרשו' אל תישאר מאחור!

לפרטים והרשמה גש לעמדת נדרים פלוס

”וישלח ספרים

סט 'משנה ברורה'

כריכה קשה 6 כרכים
+ 'מועד לדוד'
על פורים וד' פרשיות
290 ש"ח בלבד!
במקום 482 ש"ח

+

סט 'משנה ברורה'
+ 'מועד לדוד'
+ 'ספר המפתח'
320 ש"ח בלבד!
במקום 559 ש"ח

+

סט 'משנה ברורה'
+ 'מועד לדוד'
+ סט 'חפץ חיים'
ו'שמירת הלשון'
351 ש"ח בלבד!
במקום 651 ש"ח

מב
הספ
הגז

חודש אדר

עד 10 תשלומים באשראי | המחיר כולל משל
לרכישה 'נדרים פלוס' טופס 'דרש'

אל כל היהודים"

+

סט 'משנה ברורה'
+ 'מועד לדוד'
+ חומש 'דרשו'
335 ש"ח בלבד!
במקום 608 ש"ח

+

סט 'משנה ברורה'
+ 'מועד לדוד'
+ 'שלחן ערוך' 'דרשו'
כרך ט' וכרך י'
429 ש"ח בלבד!
במקום 789 ש"ח

צע פרים דול

דר תשפ"ו

יוח עד הבית | המלאי מוגבל וכל הקודם זוכה
מוקד 'דרשו' 02-560-9000

ליבו של ר' אורי עמד להישבר... אבל אז הוא החליט לפעול בחכמה, לקום ולצאת מיד ובבת אחת להתנתק מכל ההמולה הזאת היה קשה מדי, היצר עבד במרץ רב. אז מה עושים? הוא החליט שהוא קם מהספה ומתקדם רק צעד אחד לעבר הדלת

לפעמים צריכים לדעת שהדרך הנכונה להגיע לשלמות, היא להשיג רק חצי...

הרב בנימין בירנצוויג

"וְעָשׂוּ אֶרֶוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמָתִים וְחָצִי אֶרְכּוֹ וְאֲמָה וְחָצִי רָחְבוֹ" (שמות כ"ה, י')

יודע אם יצליח ללכת את כל הדרך, אבל זה לא פוטר אותו מלנסות להתחיל... רבי ניסים התלווה אליו לדרכו, ואכן הדרך התארכה מעבר לזמן הרגיל, והחזון איש עצר כמה פעמים בדרך כדי לנוח מטורח ההליכה.

משהגיעו למפתן הדלת של הוריו של רבי ניסים, פנה החזון איש לאחיינו ואמר לו 'יסוד גדול בעבודת ה': אתה רואה?! הנה הלכנו והלכנו ולבסוף הגענו, אילו לא הייתי מתחיל ללכת בגלל אורך וטורח הדרך, לא הייתי מגיע, הדרך התארכה ועשינו הפסקות, אבל בסוף הגענו. פשוט צריך להתחיל לעשות מה שיכולים, ובסוף מגיעים!

סיפור זה מובא בספר 'אוצרותיהם אמלא', ושם הוא מוסיף עוד סיפור מעין זה על החזון איש, שכשהיה עולה את מעלה גבעת רוקח שהיה מעלה תלול מאד, וכל מי שעמד בתחתיתו וראה את גובהו נפל בו איזה יאוש מפני קושי הטיפוס למרומי הגבעה. אבל החזון איש, כדי להקל מעליו טורח זה, היה עולה את מעלה הגבעה בצורת שיפוע משמאל ימין ומימין לשמאל, וכך הוא מיתן את הטיפוס התלול, והפך אותו לכמה חלקים של עליה. גם הנהגה זו מלמדת על ה'שיטה' המיוחדת של מרן זצ"ל, לא לנסות לעשות הכל בבת אחת, דבר שיוכל לייאש כל אחד, אלא לעשות חלק מה שיכולים ואז בע"ה מצליחים.

כל מי שקורא פסוק זה שם לב לחשבון המידות שבו שמורכב מחצאי אמות באורכו ורוחבו וקומתו, שהוא דבר הדורש הסבר, ובפרט שבמידות המזבח שבמשכן כל המידות הן שלמות בלי חצאים כלל! מה משמעות הדברים?!

מבאר הכלי יקר ביאור נפלא שהוא יסוד גדול בדרך גדילתו של האדם בלימוד התורה הקדושה, שבאה התורה ללמדנו, שבארון שהוא מסמל את התורה הקדושה, הדרך העולה בית ה' להצליח ולהעלות, היא רק בהרגשה התמידית כי חסר בי מן השלמות, ותמיד יש לשאוף ולהמשיך לשאוף, וזה מה שיקדם את האדם אל ההצלחה, לשאוף לעלות ולעלות.

אפשר להוסיף עוד מבט מכונן בדרך צמיחת האדם בעבודת ה'. פעמים רבות אדם רואה את אשר לפניו, כמה גדולה היא העבודה, כמה רחבה תורתנו הקדושה מיני ים, כמה ארוך הוא זמן חורף כדי לעבור בהצלחה, ועוד כל מיני מחשבות יאוש מפני אורך וגודל העבודה. באה התורה ללמדנו כלל להצלחה - אף פעם אל תסתכל על כל מה שנצרך לעשות, אלא על מה שהנך יכול לעשות, תמיד תתחיל עד היכן שאתה יכול, וממשם תמשיך עוד חלק ועוד תחנה, עד שתגיע לפסגה!

אמות המידה של הארון, היו בנויות מחצאי מידות, ללמדנו, כי אל לאדם לנסות לתפוס את כל המידה ואת כל הדרך כאחת, זו בדרך כלל משימה קשה ומייאשת. במקום זאת, ינסה לתפוס חצי מהמידה, כמיטב יכולתו, ומשם יצעד בבטחה אל הפסגה ואל היעד.

המעלה התלול של 'גבעת רוקח' בבני ברק

סיפר מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל, שכשאר הוא נכנס לבית דודו מרנא החזון איש זע"א, אמר לו החזון איש, כי ברצונו ללכת לבקר בבית הוריו שהיו גיסו וגיסתו של החזון איש. בקשה זו היתה לפליאה בעיני רבי ניסים זצ"ל, שהרי החזון איש התגורר במעלה גבעת רוקח שבפאתי העיר בני ברק, ואילו הוריו של רבי ניסים גרו ברחוב ר' יהודה הלוי, מרחק הליכה די גדול, בפרט בהתחשב במצב בריאותו התשוש של החזון איש ובחולשה שאפפה אותו תמיד. החזון איש שראה בפליאתו, אמר לו שאכן הוא חלש מאד, ואינו

חצי צעד ועוד חצי צעד ור' אורי ניצח!

סיפר לי הגאון הצדיק רבי אורי זוהר זצ"ל, את הסיפור המדהים שהוא מרגיש שבזכותו הוא ניצח את המערכה על חייו. כשהוא היה בשלבי ההתקרבות לבורא עולם.

ר' אורי זצ"ל היה מפורסם ונערץ בעולם החולין, כל הבלי העולם הזה היו לרשותו כסף כבוד הערצה ו'חיים טובים' כמו שהם קוראים לזה. ובכל זאת הוא החליט שהכל שקר והתחיל להתקרב לתורת אמת. זה היה קשה במעמדו עם כל כך הרבה אפשרויות שצריך להתנתק מהן, זה לא קל. אבל התשוקה האדירה לאמת דחפה אותו קדימה למרות כל הקושי.

סיפר ר' אורי שהוא החליט בהתחלה לקבל על עצמו כל מיני חיזוקים בלימוד התורה וקיום המצוות, באחד הימים שלאחרי באו חבריו של ר' אורי לביתו. הם עוד לא הבינו שהוא כבר נמצא בעולם אחר, ובאו למפגש חברתי כפי שהורגלו עד אז.

ר' אורי הצדיק הכניסם, ועלה לקומה השניה כדי להשלים את חוק לימודו. הוא יושב ולומד את הגמרא הקדושה, ולמטה בסלון ביתו הוא שומע את שאגות הצחוק וקולות השמחה של החברים הכי טובים שלו, עד לא מכבר. הוא מתחבט מה לעשות הרי אני יודע את האמת ואני רוצה אותה, אבל מצד שני כזה מפגש איך אפשר? וכל החברה יושבים ונהנים ומעלים זכרונות ורק אני כאן, עם הטקסט הקדום והקדוש הזה, נאלץ לוותר...

הוא ירד לסלון ואז היצר התחיל להפעיל את חיילותיו על לב אחד, ליבו של ר' אורי שעמד להישבר... אבל אז הוא החליט לפעול בחכמה, לקום ולצאת מיד ובבת אחת להתנתק מכל ההמולה הזאת היה קשה מדי, היצר עבד במרץ רב. אז מה עושים? הוא החליט שהוא קם מהספה ומתקדם רק צעד אחד לעבר הדלת, זה כבר לא כל כך קשה כי אפשר עדיין לחזור.... אחרי הצעד הראשון, התחיל שוב מאבק והוחלט אסטרטגית על צעד שני נוסף, ושוב זה לא קשה, וככה מספר ר' אורי הוא עשה עוד צעד ועוד צעד, עד שהגיע

**פנה החזון איש לאחינו ואמר
לו יסוד גדול בעבודת ה': אתה
רואה?! הנה הלכנו והלכנו ולבסוף
הגענו, אילו לא הייתי מתחיל
ללכת בגלל אורך וטורח הדרך,
לא הייתי מגיע, הדרך התארכה
ועשינו הפסקות, אבל בסוף הגענו.
פשוט צריך להתחיל לעשות
מה שיכולים, ובסוף מגיעים!**

למפתן הדלת, וכאן כבר היה קשה שהרי עוד צעד כאן זה יציאה מהחדר ולא רואים יותר וזה קשה, אבל אז הוא אמר לעצמו הרי עשיתי כמה צעדים ולא קרה לי כלום, בא אעשה עוד צעד אחד קטן לא גדול ונראה מה יהיה.

ואז הוא צעד צעד קטן אל מעבר למפתן הדלת, צעד קטן שהיה צעד ענק ונצחי שסימן לו שאפשר להתנתק. זה אמנם קשה אבל עוד צעד ועוד צעד, הובילו אותו אל מעבר למתנס. בעבר הנהר הנצחי, עבר הנהר של אברהם אבינו העברי.

גם בדרך ההתגברות על הנסיונות ומלחמת היצר, צורת העבודה היא זהה, לא לנסות לנצח בבת אחת, זה מאד קשה, להתחיל צעד ועוד צעד ואז הדרך קלה יותר להגיע ליעד!

מלאה הארץ דעה סניפי 'דרשו' ברחבי תבל

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | קנדה
מקסיקו | דרום אפריקה | שווייץ | אוסטריה | הונגריה | ונצואלה | פנמה
בלארוס | אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

המדריך השתיק את המולתנו, והורה לנו להמתין למרגלות הבניין, עד ש'הרב' יצא, ואולי יאות להסביר לנו משהו על בני ברק. לאחר כמה דקות, יצא אלינו, רב, ככה עם כל הביגוד, וזקן ארוך, ועל אפו הוא מרכיב משקפיים עבים מפלסטיק, אין לי מושג איך קראו לו

שיחה אחת קטנה של ראש ישיבה אלמוני לפני עשרות שנים, והשפעתה האדירה על נפשו של ילד צעיר

הרב צבי גטקור

"אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן" (שמות כ"ה, ז')

ה'אור החיים' הקדוש מקשה, לכאורה בתחילת פרשתנו מפורטים סוגי התרומה הנדרשת למשכן מהיקר אל הזול, ואילו בסיום מסיימים באבני החושן והמילואים שהיו הרי 'יקרים ביותר, ולפי הסדר היו צריכים להתחיל בהן. ומתוך רבינו חיים בן עטר בשלש סיבות למיקומם אבני השהם והמילואים דווקא בסוף. התירוצ הראשון הוא פשוט, כי הביאו אותן בסוף, כידוע. הסיבה השנייה היא כי הן באו מענני הכבוד על ידי נס, ודבר שבא בלי עמל הוא פחות חשוב.

מחדד הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל, אין כוונת האור החיים לומר סיבות חיצוניות למה מנו את אבני המילואים אחרי כל 11 סוגי התרומה, אלא האור החיים הקדוש מסביר שיש כאן מדד אחר, צורה אחרת של הסתכלות כדי לקבוע מה יקר ומה זול יותר. בעיניים עולמיות, אבני חן למול מתכת הזהב הן יקרות יותר, אבל בעיני התורה, זהב שניתן מתוך נדבת לב, יקר יותר מאבני חן שהובאו בלי עמל, נחשת שננדבה בזריות, יקרה יותר לפניו יתברך, ומעולה יותר לבניין בית המקדש, מאבני חן שהובאו רק בסוף.

השמנת התקציבית

השבוע ביקרתי בפתח תקווה, וזכיתי לשמוע מפיו של ראש ישיבת 'אור ישראל' הגאון רבי יגאל רוזן שליט"א, מה שסיפר בהתרגשות רבה להגאון רבי אליהו הכהן ארנטרוב שליט"א:

אחד מנכבדי העיר, ומחשובי תלמידי חכמים, שבפתח תקווה, החל למסור לאחרונה שיעור בגמרא בכפר יונה.

רק בשביל ההיכרות נציין כי כפר יונה מאכלס בתוכו קבוצה נכבדה של אנשים רמי מעלה, משמנה וסלתה של פאר היצירה, ועוד תארים נמלצים, שכלל כולם הם תיאור לאנשים שכבר יצאו לפנסיה מוקדמת, או נמצאים בכיוון לשם, לאחר עשייה נפלאה באחת מממלכות הפרוטקציות, השמורות לאלו היושבים במרכזה של הצלחת המלאה עד גדותיה במיטב כספי השמנת הציבורית. סדר יומם מסתובב בדרך כלל סביב המחשבה, היאך יותר נחמד וכדאי

לבזבז היום עוד קצת מהכסף, לפני הזמן שיגיע אוטוטו, 'שהילדים יריבו עלי'.

וכמו בכל מקום בארץ ישראל, גם שם, בין הווילות הוותיקות, והמגדלים המתחדשים, פורחת התורה, ושיעורי תורה ויראה, נפתחים, ומוקמים, בזה אחר זה.

אחד מהשיעורים הללו, נפתח באחרונה על ידי מיוענו התלמיד חכם הפתח תקוה.

לצורך פתיחת השיעור הוא פרסם בסביבה, כי נפתח שיעור ב'גמרא', התאסף קהל נחמד, והשיעור החל.

המוזיאון היהודי

לאחר כמה ימים, ניגש אחד המשתתפים, יהודי אמיד בגיל העמידה, כזה ששם כל יום כיפת יום הולדת לכבוד השיעור, אל מגיד השיעור, ושיתף אותו.

תראה, הוא אומר לו, אני כפי שאתה מבין, לא כל כך קרוב לתורה ולמצוות, אבל כשראיתי שנפתח באזור שיעור בגמרא, לא יכולתי שלא לבוא.

ואני אסביר לך למה.

לפני עשרות שנים, כשהייתי נער/ילד, לקחו אותנו המדריכים של בית הספר לטיול ב'מוזיאון היהודי', בעיר בני ברק.

תדעו לכם, 'אין בעולם הנאה גדולה יותר, מלימוד מתוק של דף גמרא', זה מעל ומעבר לכל מה שיש לעולם להציע, פשוט אין, נקודה. היו ברוכים.

סיים את דבריו, והסתובב אל תלמידיו, והלך איתם תוך כדי התדיינות באיזשהו עניין מורכב, ומעניין.

מדביק את הלב

הדברים הללו, אותם שמעתי לפני עשרות שנים, חדרו אל עומק לבבי, לא שיניתי מאום מדרכי, ואפילו הרחקתי יותר מיהדותי, אבל תמיד ידעתי, שיש איזה זקן שהבטיח לנו משהו מעבר להכל. ולפיכך, כשיצאתי לריצת הבוקר יחד עם הכלב הנאמן שלי, וראיתי פרסום, על שיעור ב'גמרא', נדלקתי, והבנתי שזו ההזדמנות שלי. ואני חייב להגיד לך, הזקן ההוא, ידע על מה הוא מדבר, זה הרבה יותר ממה שהוא תיאר, אין כזה בכל העולם, ואני יודע מה יש בעולם...

עברו עוד כמה שבועות, סיפר ראש הישיבה, הרב רוזן, והיהודי ניגש בסוף השיעור שוב, וביקש, הרב יוכל לפנות אחרי השיעור עוד כמה דקות בשבילי?

במה העניין שאל מגיד השיעור, אחרי שכולם התפזרו והיהודי הסביר, כי הוא חש קרבת אלוקים מאוד גדולה בשיעור, הגמרא מדביקה לי את הלב, אני מרגיש שיהיה לי טוב יותר, אם אשמור שבת, אבל אינני יודע איך שומרים שבת, הייתי שמח ללמוד עם הרב כל פעם אחרי השיעור קצת הלכות, שאוכל להתקדם, להיות יהודי טוב יותר.

כי מי שטועם מבין את האמת בעולם, מבין את הערך הנכון, את השווי האמיתי של כל דבר ודבר.

היה זה יום אביבי, לא חם כל כך, והסתובבנו בבני ברק, בין ה'ילדים', נהנינו לראות כל מיני מראות נדירים, כמו המון ילדים שעוברים יחד את הכביש, בכמויות, או ילד שעומד על שפת המדרכה, וממתין ל'איש שיעביר אותו'.

נכנסו לאיזו מסעדה נחמדה שמכרה לנו אוכל יהודי, וגם למספר היכלי תורה ותפילה.

באמצע הסיור, הגענו למבנה, לא קטן, ולא גדול, שהיה ממוקם כמו באמצע חורשת אקליפטוס, היתה זו ישיבה לבני נוער בגילאים שלנו, שעמדו והתנדנדו בתפילה בצהרי היום, חלקם עם ברטים על הראש [קסקטים בלע"ז], חלקם עם כובעים ענקיים בכל מיני צורות, ילדים, כמונו, אבל לבושים, כאילו הם נחתו מוונצואלה.

תכל'ס המדריך השתיק את המולתנו, והורה לנו להמתין למרגלות הבניין, עד ש'הרב' יצא, ואולי יאות להסביר לנו משהו על בני ברק. אנחנו חשנו כמו בטיול בחוץ לארץ, עמדנו, הצטלמנו, וחיכינו לרב שייצא.

לאחר כמה דקות, יצא אלינו, רב, ככה עם כל הביגוד, וזקן ארוך, ועל אפו הוא מרכיב משקפיים עבים מפלסטיק, אין לי מושג איך קראו לו, אבל לפי הבחורים שהקיפו אותו הבנו שהוא 'ראש הישיבה'. [לפי כל התיאורים היה זה מרן רבי מיכל יהודה לפקוביץ זיע"א].

ולאחר דין ודברים קצרצר עם המדריכים הוא התקרב אלינו. ואמר לנו כך: נערים יקרים ואהובים, אתם בגילכם, עוסקים כל היום, בחלומות, במחשבות, ובמעשים, להשגת עוד אי איזה הנאה מהעולם הזה.

תדעו לכם נאמנה, ואני אומר את זה הן מחמת גילי המתקדם, שראיתי דבר או שניים בעולם, והן מכורח עיסוקי זה שנים רבות מאוד עם בני הנוער.

תמיד רצית לזכור ולדעת את מה שלמדת?

מצטרפים למבחני 'דרשו'. לחזור, לשנן, להבחן, לדעת!
1,200 מוקדי מבחן חודשי ברחבי הארץ והעולם.
לפרטים והרשמה גש לעמדות 'נדרים פלוס'

הוא לא ויתר ואמר לחפץ חיים: "אני רוצה לתבוע את הרבי לדין תורה!" למי הולכים? לרבים של כל בני הגולה. השניים נסעו לוילנא, לרבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל, והרצו לפניו את טענותיהם

הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, עם מעשה נפלאה שמחדד את
המסר לפיו התורה והמשכן שייכים לכלל ישראל

"מאת כל איש" (שמות כ"ה, ב')

התורה אומרת שאת התרומות למשכן יש לקחת "אמת כל איש אשר ידבנו לבו". יש לדקדק, מה בא 'כל' איש לרבות? שמעתי פעם מרבי לייב ברוך זצ"ל, שלמד בליטא, בראדין, אצל רבי אלחנן, וחי כמעט עד גיל מאה. הוא אמר פשט בפסוק על פי סיפור שהיה עם ה"חפץ חיים" זצ"ל: בתחילת דרכה של ישיבת ה"חפץ חיים" בראדין למדו בבית הכנסת שבעיר. אחר כך, כשהתרבו הבחורים וזה הפריע לבעלי הבתים, החליטו שצריך לבנות בית מדרש עבור הישיבה. לבנות בנין לבית מדרש עולה הרבה כסף, ולגייס כסף זה זמן, וזמן זה גמרא, אפשר ללמוד בזמן הזה, ובפרט יהודי גדול כמו החפץ חיים, שכל כך חס על זמנו היקר. אבל בליט ברירה החליט החפץ חיים שעליו לצאת לגייס כספים.

חבל על הספרים

וצריך לדעת כמה הזמן של החפץ חיים היה יקר. היתה לו ספריה קטנה מאוד, כשהוא היה צריך לכתוב את המשנה ברורה הוא היה לוקח ספרים בהשאלה. תלמיד חכם גדול אחד שאל אותו: איך גברא רבא כמו החפץ חיים כמעט אין לו ספרים? השיב לו החפץ חיים: "אתה מתפלל על הספרים שאין לי, ולי יש צער על מעט הספרים שכן יש לי! כל ספר עולה כסף, וכסף זה זמן, וזמן זה תורה". אתם מבינים מה זה בשביל ה"חפץ חיים" הצעה כזו שהציע לו רבי משה גרוברקוף? הצעת יהלום! הכל על חשבון, וה"חפץ חיים" לא יצטרך לסגור את הגמרא אפילו לרגע! אבל ה"חפץ חיים" אמר: "לא! התורה שייכת לכלל ישראל!"

דין תורה

אך בזה לא תם הסיפור. היהודי לא ויתר. הוא אמר לחפץ חיים: "אני רוצה לתבוע את הרבי לדין תורה! היעלה על הדעת, יהודי רוצה לתת ולא מקבלים ממנו?!" למי הולכים? לרבים של כל בני הגולה. השניים נסעו לוילנא, לרבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל, והרצו לפניו את טענותיהם, ורבי חיים עוזר פסק שמצד אחד החפץ חיים צודק: התורה שייכת לכלל ישראל. אולם מצד שני גם רבי משה גרוברקוף צודק: יהודי רוצה לתת לתורה ולא לתת לו? אשר על כן, צריכים לעשות פשרה! הכיצד? אמר רבי חיים עוזר: "היהודי יתן את כל קיר המזרח וארון

כיסוי ההוצאות

בעיירה קטנה ליד ראדין גר יהודי יקר שקראו לו רבי משה גרוברקוף, שהיה חסיד, והיה אדם אמיד. היו לו חסכוניות מכל החיים. הוא פנה לאשתו ואמר לה: "שמעתי שהחפץ חיים רוצה לבנות בית מדרש, והרי לקבר לא לוקחים שקל. יש לנו כסף, נבנה אנחנו את כל בית המדרש". ואשתו הסכימה לדבריו. הוא נסע מיד לחפץ חיים ואמר לו: "יש לי בשורה לרבי. לא צריך לגייס כספים. אני נותן את הכל!"

הוא היה בטוח שהחפץ חיים יוציא "לחיים", יעשה ריקוד, ויגיד "נשמת". אבל "כי לא מחשבותי מחשבותיכם נאום ה'". אמנם את הפסוק הזה אומר הקב"ה, אבל אנחנו גם לא יודעים מה הן מחשבות של דעת תורה. ה"חפץ חיים" חי בעולם אחר.

תפס ה"חפץ חיים" בידיו הקדושות את ידו של רבי משה ואמר לו: "רבי משה, איך אתה מעלה על דעתך כזה רעיון? התורה שייכת לכלל ישראל! יש אנשים שלא זכו ללמוד בצעירותם, למשל כאלו שהיו צריכים לעזור בבית מפאת קושי הפרנסה. אחרי יום עבודה הם היו הולכים לשיעור ונרדמים מיד. הזכות שיש להם בתורה היא על ידי שתהיה להם בבית קופה של ישיבת ראדין. כל יום יכניסו שם פרוטה ויהיה להם חלק בתורה. אתה רוצה לקחת מהם את הזכות הזאת? שהכל יהיה שייך למישהו אחד? אי אפשר לעשות את זה!"

רבי אהרן לייב הבטיח לי: "יהיו לך ניסים..." חלפו ימים, ועדיין לא זכיתי לראות את הניסים כלל וכלל... התקשרתי שוב וסיפרתי כי אני עדיין מגשש באפילה, ושוב הרגיע אותי רבי אהרן לייב ואמר: "יהיו לך עוד יותר ניסים..." היום האחרון לשהותי הגיע, בדרך לשדה התעופה נכנסתי לגביר נוסף...

מגיד המישרים רבי שלמה לווינסטיין שליט"א על הרעיון הטמון במאמר חז"ל שהאaron נושא את נושאינו, ורצף הניסים עבור קיום התורה בדורנו

"ועשו ארון" (שמות כ"ה, י')

דווקא אז חשתי מין שלווה שעוטפת אותי ותחושה של: תן לארון לשאת אותך... ובדיק ברגעים שבהם התרכזתי במחשבה הזו, צץ לי רעיון חדש במוחי, רעיון שעליו לא חשבתי מעודי...

עסקה משתלמת

בו במקום הזמנתי פגישה אצל אדם אחר וגוללתי לפניו את מצבי. הוא הקשיב לי בתשומת לב, ואז סיפר כי באותו יום הוא מתכוון לבצע עסקה מכובדת ביותר בשותפות עם פלוני. אלו הם הרגעים הקריטיים ביותר - שיתף אותי במתח האישי שלו - ואני יודע אם אצליח לכסות בקושי את סכום הקרן, או להגיע לרווח נאה ביותר, מכל מקום, אם עסקה זו תצליח - הבטיח לי - אתן לך מעשר מסכום הרווחים...

ממשרדו הצלחתי ליצור קשר טלפוני עם בית מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. היהודי ביקש ברכה להצלחה בעסקיו וסיפר כי הוא מתכוון להפריש מעשר מרווחיו לכוללים, ומבדל לקו נשמע קולו של רבי אהרן לייב, האומר לו, כפי שהוא אומר לכל עשירי ישראל שלא להסתפק רק במעשר, אלא לערוך 'שותפות' עם הקב"ה, ולתת לו מחצית מן הרווחים.

"הקב"ה הוא שותף טוב מאין כמוהו" - שמעתי את קולו - "כל הכסף והזהב שלו. חלק את רווחי העסקה - מחצית לך ומחצית לתורה". הגביר שמע את ההצעה והשיב לה בחיוב: יהי כן, הוא מסכים לערוך

הארון שהוכנס לקודש הקדשים עמד שם באופן ניסי, כמו שאמר חז"ל (יומא כא ע"א): "מקום ארון אינו מן המדה". ה"חתם סופר" מבאר שיש בדבר רמז לכך שאין התורה תלויה במקום מסוים, אלא בכל מקום, בכל זמן ובכל תנאי חייב האדם לקבוע עיתים לתורה.

מלבד זאת, בא הדבר לסמל כי קיומם של תלמידי חכמים אינו מתבסס על מהלך טבעי, ובדרך הטבע לא ניתן להבין במה הם מתפרנסים וממה הם ניזונים, וכל העובדה שהם בכל זאת חיים וקיימים אין בה אלא משום נס.

ואכן, בהתבוננות על אופן התקיימותן של הישיבות הקדושות נוכחים הכל לראות התגלמות של נס ופלא, ולא זו בלבד, אלא שהנושאים על שכמם את עול כלכלת המוסדות הללו, רואים שוב ושוב עד כמה אין הדברים תלויים בהשתדלות כזו או אחרת או, לחילופין, בקסם אישי, אלא מדובר ב"ארון הנושא את נושאינו", וכאשר הם מושיטים את ה'מפתחות' לבורא העולם, הם זוכים לראות עד כמה הוא נושא אותם על כפיים.

נסיעה בלתי נמנעת

במאמר שפורסם במוסף שבת קודש "יחד נאמן" מספר הרב אלחנן ויסבורד שליט"א, ראש רשת הכוללים "יששכר באוהליך", כמה התרחשויות מופלאות שאירעו לו עצמו:

הייתי זקוק לסכום בן כמה עשרות אלפי דולרים, וההחלטה על טיסה היתה בלתי נמנעת. התכוננתי היטב לנסיעה בהכניתי תוכנית סדר יום מאורגנת, בה פורטו כל הנדיבים שהתכוננתי לפקוד את ביתם, אך מיום ליום התברר לי עד כמה רחוקה המציאות מן התכניות...

נדיב אחד תרם סכום פעוט, השני היה נתון בקשיים כלכליים ודחה את התרומה לזמן בלתי ידוע, השלישי התחייב לתת, אך רק עוד מספר חודשים יוכל להעביר את התרומה. אכזבה רדפה את רעותה, וכל ההשתדלויות שעשיתי הסתיימו במפח נפש.

כך גיליתי את עצמי יום לפני הטיסה חזרה - מבלי שהצלחתי לעשות מאומה בכל ימי שהותי בנכר...

חלפו עוד כמה ימים, ואני עדיין לא זכיתי לראות את הניסים כלל וכלל... התקשרתי שוב וסיפרתי כי אני עדיין מגשש באפילה, ושוב הרגיע אותי רבי אהרן לייב ואמר: "יהיו לך עוד יותר ניסים..."

על סף כישלון

היום האחרון לשהותי הגיע, בדרך לשדה התעופה נכנסתי לגביר נוסף, שנתן לי סכום סמלי בלבד. שפוף משהו עשיתי דרכי לעבר המונית שתקח אותי לנמל התעופה, כשהסלולארי שלי חייג לפתע. על הצג הופיע מספרו של אחד מידידי, ועד מהרה הודיע לי החבר כי גביר פלוני מבקש להיפגש איתי. הוריתי לנהג המונית לנסוע דרך ביתו, שוחחתי איתו שיחה קצרה, ובסופה הוא נתן לי את כל הסכום שהיה חסר לי...

הניסיונות שהיו לי בתחום זה למדוני כי גם כאשר הסוף אינו שמח כל כך, נובע הדבר מרצון ה', כפי שאמר לי רבי אהרן לייב לאחר ששבתי מחו"ל אחרי כשלון מוחלט ושטחתי לפניו את מצוקת לבי: "אתה זקוק גם לנסיעה מן הסוג הזה, כדי שתדע, שההצלחות אינן שלך... נסיעה כזו מועילה שלא תחשוב עצמך לאיש מצליח, הקב"ה רוצה להראות לך שהכל נתון בידו בלבד... לכן אתה זקוק גם לנסיעה אחת מן הסוג הזה..."

(זמרת האור - 'יפה נוף' ספרים)

שותפות עם הקב"ה ולהפריש מחצית מן הרווחים...
טיסתי עמדה להמריא, ומוכרח הייתי לעזוב את המשרד ולמהר לשדה התעופה, מבלי שאדע מה יצא בסופה.
כשנחתתי - התבשרתי על הצלחת העסקה, ועל כך שבחשבוני הופקד עוד באותו יום מחצית מן הסכום שלו הייתי זקוק...

טרוניא מוצדקת

לא חלפו שעות רבות ואדם בלתי מוכר התקשר וביקש לשוחח איתי. הוא הזדהה כשותפו לעסקים של התורם שלי, ויכולתי לזהות נימה של טינה בקולו על שלא שיתפתי אותו בעניין ולא פניתי אליו... הוא חקר אותי האם ברכתו של רבי אהרן לייב חלה על העסקה כולה כמות שהיא, או שהיא היתה מיועדת רק לשותפו, ולא עבר זמן רב עד שהודיע לי כי הוא מפקיד בחשבוני את מחצית מסכום הרווחים שלו באותה עסקה...

כך, תוך יום אחד בלבד - כיסיתי את כל החובות שהיו לי...
לא היתה זו הפעם היחידה בה ראיתי במוחש את יד ה' המכוונת אותי ואת צעדיי. היה זה בנסיעה אחרת לחו"ל, שבה יגעתני כמה ימים לריק.
התקשרתי לבקש את ברכתו של רבי אהרן לייב, והוא הבטיח לי: "יהיו לך ניסים..."

המשך מעמוד 22 | הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א

אמר רבי לייב ברון: יכול להיות שזה מה שהתורה מרמזת כאן בפסוק: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו" - יבואו כמה גבירים, אחד יגיד אני נותן את הארון, הכפורת והכרובים, אחד יגיד אני נותן את המזבחות. אחד את השולחן, ואחד את הקרשים והאדנים. והנה, יש את כל המשכן. אומר הקב"ה למשה: המשכן שייך לכלל ישראל. "מאת כל איש" - כל ישראל יחד, "אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי".

(נאה דורש' - תודתנו להוצאת הספרים 'יפה נוף')

הקודש, וכל שאר הכתלים יהיו לכלל ישראל".
כך שמעתי מרבי לייב ברון זצ"ל שאמר שהוא זוכר שהיה כתוב בראדיון על ארון הקודש: "נדבת הנדיב רבי משה גרוברקופ וזוגתו הצדקנית".
כשחזרו, אמר רבי משה לחפץ חיים: "רבי! דין התורה נגמר. עכשיו אני רוצה ברכה". והחפץ חיים בירך אותו שיזכה לאריכות ימים, וכך היה.

בזכות התורה ולומדיה

מאות אלפי יהודים כבר זוכים להתקדם מדי יום בידיעת התורה
באמצעות התוכניות השונות של 'דרשו' אל תישאר מאחור!

לפרטים והרשמה גש לעמדת נדרים פלוס

הגר"י אדלשטיין אמר לה "תלכי אל הרבנית קנייבסקי ותבקשי ממנה שתאפשר לך לתקן משהו בבגדיו של בעלה הקדוש רבי חיים"... הלכה הנערה אל הרבנית, אך זו אמרה בהחלטיות: "את הבגדים של בעלי אינני נותנת לאף אחת לתקן..."

הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א, על הכבוד שצריכים לנהוג בתורה ובלומדיה, ועל התועלת הגדולה הצומחת לאדם המכבד את התורה הקדושה

"ועשו ארון עצי שטים" (שמות כ"ה, י')

חז"ל במדרש (שמו"ר לד, ב) מתקשים מדוע בכל הכלים כתוב 'ועשית' ובמלאכת עשיית ארון הברית נכתב בלשון רבים 'ועשו ארון'. ותירצו: "אמר רב יהודה בן רב שלום, אמר הקדוש ברוך הוא: יבואו הכל ויעסקו בארון כדי שעל ידי זה יזכו בתורה". נקל להבין את דברי המדרש; הארון הוא 'ארון הברית' ובו נתונים הלוחות ושברי הלוחות, והתעסקות של כולם בארון מזכה אותם בתורה שהיא תכליתו וסיבתו של הארון.

אך מראש הישיבה רבי משה הלל הירש שליט"א שמעתי שהביא תוספת נפלאה מדברי חז"ל שמחדדת את העניין יותר. הארון הוא איננו התורה עצמה, אך הוא כבודה של התורה. עשיית הארון מביעה הערכה ונתינת כבוד לתורה; לעושי הארון חשוב שהתורה תהיה מכובדת ומונחת בדרך של כבוד.

המדרש (שמות רבה נ, ב) אומר: "אתה מוצא בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה 'עשה המשכן', בא ואמר לבצלאל. אמר לו 'מהו המשכן הזה?' אמר לו 'שישרה הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוכו ומלמד לישראל תורה'. אמר לו בצלאל 'והיכן התורה נתונה?' אמר לו: 'משאנו עושים את המשכן אנו עושין הארון'. אמר לו 'רבינו משה אין כבודה של תורה בכך! אלא אנו עושין הארון ואחר-כך המשכן. לפיכך זכה שיקרא על שמו שנאמר 'ועש בצלאל את הארון'".

המדרש אומר, שאפילו בהקדמת הארון למשכן יש משום כבוד התורה. ואם כן עשיית הארון עצמו ודאי כבוד התורה היא. מעתה כוונת המדרש הראשון שהבאנו היא, שמי שמכבד את התורה יזכה לתורה! ולכן כל ישראל הצטוו ליטול חלק בעשיית הארון.

יודע מי אחראי

סיפר לי רבי זאב ברלין זצ"ל ראש ישיבת 'גאון יעקב', מעשה שהיה נוכח בו בשנת תשי"ג בבואו להתפלל ערבית בבית רבינו הרב מבריסק זצ"ל. היתה זו תקופה קשה ליהדות החרדית, כשגזירת גיוס הבנות ריחפה באוויר. ראש הממשלה הראשון ביקש אז להתקבל לבית ה'חזון איש' לפגישה, וה'חזון איש' למרות שלא היה שבע רצון מביקורו לא רצה למנוע ממנו את הכניסה. עצם הנכונות

לפגישה עוררה זעם בקרב חוגי הקנאים שבירושלים, שהעלו חשד שסוכמה מראש איזו פשרה שבגינה הסכים ראש הממשלה להשפיל את כבודו ולבוא אליו - ועל האמתלה המופרכת הזו תלו הצדקה לפעור פיהם כנגד ה'חזון איש', לתלות כרוזים ולבזות את כבוד התורה בחוצות.

באותו ערב, מעיד רבי זאב ברלין, הגיע הצדיק הקנאי רבי עמרם בלוי זצ"ל, מהמתפללים הקבועים במנין שבבית הרב, אך הרב מבריסק קבע שלא מתחילים בתפילת ערבית עד שיביאו לו את המודעות שנתלו. רבי עמרם כמובן אמר שהדבר איננו קשור אליו חס-ושלום, והרב מבריסק אמר לו: "אני יודע שאינך קשור, אבל אתה יודע מי עושה זאת"... רבי עמרם יצא לסיבוב בשכונה וחזר כשבדיו כמה מודעות קרועות, ורק אז הסכים הרב מבריסק להתחיל בתפילה.

התבטלות מוחלטת

הוותיקים מביננו זוכרים כמה כבוד התורה היה יקר בעיניו של הסבא קדישא ה'סטייפלער' זצ"ל. היה מכבד תלמידי-חכמים בכל לבו ובכל כוחו. ידועה התבטלותו המוחלטת לגיסו רבינו ה'חזון איש' זצ"ל. היתה שם הערצה ויראת הכבוד ללא-גבול.

הראב"ד רבי משה שטרנבוך שליט"א סיפר על המורא הגדול וההתבטלות שהיו ל'סטייפלער' כלפי רבינו הרב מבריסק זצ"ל. ה'סטייפלער' הגיע פעם לבקר בביתו בירושלים והמתין מאחורי

מוצא בפאתי ירושלים תחת השמש הלוהטת, לקבל את פניו. וגם טיפס על הטנדר שהוביל את הרב, שורר לפניו בחרוזים: "יחי רבינו יוסף צבי, והוא יהיה לעטרת צבי" ורקד 'קדצ'קע' עד כלות הכוחות. יש לדעת, שרבי יוסף צבי הגיע מחוסט בהונגריה וחשש מהרבנות בירושלים, שאנשיה טיפוסים מסוגים שונים. לא בקלות הסכים לקחת על עצמו את העול - וקבלת-הפנים המכובדת, עם השיר המשמח והריקוד המאומץ, עשו עליו רושם וגרמו לו קורת-רוח לאורך זמן.

רבי זאב חשין היה אומר שאם יש לו זכות שבעטיה זכה להרביץ תורה ויצאו מחלציו בנים תלמידי-חכמים, הרי היא הכבוד הרב שחלק בשעתו לרב דושינסקי.

תפירת שידוך

אספר סיפור שהייתי עד לו מקרוב:

מעשה בנערה שישבה בבית הוריה עד גיל מבוגר מאד. הלכה לאוהבן של ישראל רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של רמת השרון, ובכתה לפניו על מר גורלה. שְׁאֵלָה הרב, מה המקצוע שלך? והיא ענתה, 'תופרת אני'. אמר לה הרב: "את צריכה לְהִנּוּת תלמיד-חכם אמיתי במקצוע שלך, וישועתך קרובה לבוא! על כן תלכי אל הרבנית קנייבסקי ותבקשי ממנה שתאפשר לך לתקן משהו בבגדיו של בעלה הקדוש רבי חיים..."

הלכה הנערה אל הרבנית, אך זו אמרה בהחלטיות: "את הבגדים של בעלי אינני נותנת לאף אחת לתקן. זו הזכות שלי ואינני מוותרת עליה. עם כל ההבנה למצבך ועם האמונה בסגולה של רבי יעקב, לצערי הרב לא אוכל לוותר..."

אבל אמרה לה הרבנית: "ראי נא, אשלח אותך לבית של אברך עמל בתורה שאני מכירה באופן אישי מקרובי משפחתי. יש בבית בנים ובנות רבים ויש צורך בהרבה תיקונים. לך נא אליה וסייעי בידה ואני אברכך שמשם תבוא ישועתך..."

הלכה הנערה לאותה משפחה והציעה את עזרתה. כמה ימים ישבה שם ותיקנה את כל הטעון תיקון שהצטבר משך תקופה.

אבי המשפחה ראה נערה זרה יושבת כמה ימים בבית והתעניין לפשר הדבר. לאחר ששמע במה מדובר, נפל בראשו רעיון להציע לה תלמיד מהכולל שלו; בחור מבוגר בעל תשובה יקר מאד. ומהשם יצא הדבר והם בנו בית נאמן בישראל באהבה ואחוה.

בעולם הבא הכבוד היחיד הוא לתלמידי-חכמים

שנוכח להעריך תורה ולכבדה, ולכבד את לומדיה. נזכה בעבור כך בתורה עצמה וביראת שמים ובכל הטובות הקיימות.

(לעשות רצונך, תודתנו לסופר הרב בנימין גינזברג)

הדלת של חדר הרב בדריכות, באימה ברתת וזיע, בלי גזמא, וכשנכנס לתוך החדר עמד דומם מבלי יכולת להוציא הגה מפיו. רק לאחר זמן אור אומץ לפתוח את הפה והציג שאלה בהלכה. הרב מבריסק החל להשיב לו באופן מפורט, אבל ה'סטייפלער', שחשש שמתוך הנימוקים הוא יבוא להביע דעה מנוגדת, אמר לרב מבריסק שאין צורך לנמק לו הטעם, אלא רק יאמר לו מותר או אסור ומה שיפסוק הוא יקבל ללא עוררין.

להתבזות בשביל כבוד התורה

רבי בנימין פינקל שליט"א, המשגיח של ישיבת מיר, סיפר לי על אביו ראש הישיבה רבי אריה פינקל זצ"ל שהיה כידוע תפארת המידות, סמל האצילות והענוה. לפני כמה שנים הוא נסע לחוץ-לארץ לגייס כספים לצורך החזקת תורה, ונכנס למעונו של אחד הנגידים הגדולים של עולם התורה שרוחו היתה רמה עליו והחל לומר לרבי אריה את דעתו בעניינים שעל הפרק. רבי אריה הקשיב לו בדממה וכיבד אותו כל זמן שהדברים שלו לא גלשו נגד גדולי ישראל וחכמי התורה. אך בהמשך כשהמארח החל לדבר על נושא שהיתה בו מחלוקת גדולה בין גדולי ישראל ואמר את דעתו בענין - העדינות והאצילות התפוגגו באחת, והעוז תפס את מקומו של ההדר. רבי אריה אמר לאותו אחד בתקיפות: "ביז דא! עד כאן! דיבורים כאלו אל תוציא מפיו". אותו עשיר שלא הורגל שאנשים יאמרו לו מה לעשות, תפס את רבי אריה בדש בגדו וסילקו מביתו בבושת פנים.

אך רבי אריה אמר לא נבהל ואף לא שינה גוון בפניו. הוא ידע שעשה את הדבר הנכון והיה בטוח בעצמו. הוא אמר אחר-כך שהוא מחזיק לאותו אחד טובה על כך שהחזיק בנדיבות מקומות תורה וכן על זה שכיבדו בביתו בכל הפעמים שביקר אצלו, אבל יותר מעל כל אלו הוא מחזיק לו טובה על כך שביישו בשביל כבוד התורה! אין ערוך למי שזוכה להתבזות בשביל כבוד התורה!"

כבוד התורה ופירותיה

בירושלים חי יהודי חסידי נלהב, רבי זאב חשין זצ"ל. הוא היה צדיק ועובד-השם מיוחד במינו, שזכה להרביץ תורה ולהשפיע על המונים דרכי תורה וחסידות. גם העמיד משפחה מפוארת של גדולי תורה, בהם העילויים והלמדנים הנודעים מבחירי ישיבת מיר. הוא נשאל פעם במה זכה לאלו, והוא השיב שאם יש לו זכות בשמים, הרי זה בעקבות המעשה הבא:

ביום ו' אלול תרצ"ד הגיע ארצה רבה של ירושלים רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל. רבי זאב היה אברך צעיר שהלך עם חבריו עד לכפר

ללמוד במתינות, ביסודיות ובעיון קל
 'עמוד היומי' - ללמוד בקצב שלך ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים

הלך אחריו בשקט לבית המדרש והתחיל לבכות לו שישלח לו על מה שעשה, והתנצל כי לא ידע שהוא איש קדוש.

מאי תקנתא?

אבל יש לי שאלה אליך: איך ידעת שקוראים לי הלל? כולם קוראים לי בשמי האחר. האם יש לך רוח הקודש? קרא ר' זושא בתמיהה: וכי לזושא יש רוח הקודש? זושא, ווי זושא! הרי עשית את העבירה הזאת ביום הזה, את העבירה הזו ביום פלוני... החל לפרט כמה עבירות למיניהן, כאילו על עצמו, אך היו אלו עברות שבעל הבית עשה - - -

ראה בעל הבית, שהוא יודע בדיוק אלו עברות שהוא עושה. הבין שבאמת יש לו רוח הקודש, ובבכי גדול שאל אותו: 'רבי, מאי תקנתא' - אני רוצה תיקון.

תיקון זה לא אני. בשביל תיקון תיסע לרבי - למגיד הגדול ממזריטש, הוא יתן לך תיקון. ע"כ.

למדנו מכך, שיכול להיות שאדם עושה מעשי חסד ומצוות, אבל הם ל'תאוות נפשו', וזה לא לשמה כלל.

וכבר אמרנו, כי אם מעוניינים לזכות להשראת השכינה, בתוך האדם, יש צורך בלשם שמים, כי גם אם חובה לקיים מצוות אף שלא לשמה כי מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל כדי לזכות להשראת השכינה, זה כבר משהו אחר - לך יש צורך בעשייה לשם שמים.

(יחי ראובן' - תודתנו להוצאת הספרים 'יפה נוף')

כולם פרצו בצחוק, התגלגלו, כזו שאלה גויית לא שמעו מימיהם. ורבי זושא ישב על מקומו ברצינות, עם השאלה שלו. בעל הבית צחק יותר מכולם. דבר כזה עוד לא שמע מעולם.

תשובה נוקבת

לאחר שסיימו לצחוק, שאל בקול אחד הנוכחים: אולי ל'תלמיד חכם' הגדול, יש תירוץ על הקושיה?... "נו נו.. יש לך תירוץ על הקושיה החזקה הזאת?" - שאלו היושבים את ר' זושא.

ששש... משתיקים את כולם, תקשיבו. התירוץ: הלל מה'הגדה' הוא ודאי צדיק - והראיה, שאמר קודם לכן "כל דכפין ייתי ויכול" הוא הכניס לביתו כל אחד, לא רק את הללו שלומדים, אם כן הוא באמת צדיק. כוונתו לשם הכנסת אורחים - לשמה. אבל הלל שבתהילים, הוא רשע מרושע. מדוע? "כי הלל רשע על תאוות נפשו" - מה שעושה, נעשה רק בשביל הכבוד, בשביל גאוותו. ואם רואה שהאורח לא תלמיד חכם ולא מתאים לכבודו, הוא זורק אותו מהבית.

כל הצחוק התהפך. בעל הבית הבין מה שכולם לא הבינו [ובעיקר, כי לבעל הבית קראו, בשמו הנוסף: הלל]. מיד הביא לאורח בשר ודגים וכל מטעמים, סעודת שבת כראוי.

הוא כבר הבין כי לא מדובר כאן באיש פשוט. לאחר ברכת המזון

המשך מעמוד 15 | הרב ישראל ליוש

הסדר... מצות, יין, מרור, חרוסת, ולפני שיצא מהבית אמר לרבנית: "חיה מרים... את צריכה להבין, בעוד כמה שעות בעלך יחזור הביתה אחרי שייגמר ליל הסדר אצל האלמנה, אבל לה... לאלמנה אין בעל שיחזור..."

כל מוצרי ליל הסדר כבר היו מאורגנים בשקית, והרב עמד לצאת מביתו... "אולי שמישהו יבוא איתך...?" - הציעה הרבנית שכמובן הבינה את הנחיצות והדחיפות. "לא" - קבע הרב נחרצות - "אני הולך לבד!... בעוד כמה שעות אני חוזר... א' גוט יום טוב..."

וכך הרב השאיר את בני ביתו לבדם בליל הסדר... ידע הרב היטב כי הם יודעים כיצד לנהל את הסדר, הלא רעייתו היא בתו של הגאון רבי אייזיק שר זי"ע... אבל לאלמנה אין מי שידאג... אי אפשר להשאיר אותה לבדה...

לעזוב את הבית...

שולחן 'ליל הסדר' בביתו של ראש ישיבת סלבודקא, הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ערוך בחן ובנוי השמור לחניכי שיטת סלבודקא, 'גדלות האדם' במלוא הודה והדרה... בישיבה כבר סיימו את תפילת ערבית, ואת אמירת ההלל בהתרגשות אופיינית... ראש הישיבה צועד לביתו, שם הוא אמור לפגוש את בני הבית המצפים בערגה וכיסופים להתחיל כבר במעמד המרומם של ליל הסדר...

אלא שמיד בכניסתו לבית, הוא קרא לרבנית לחדר צדדי ואמר לה: "שמעתי שבאחד הרחובות הסמוכים מתגוררת אלמנה, שאין מי שיערוך לה את ה'סדר'... היא לבדה עם יתומיה הקטנים... אני רוצה לערוך אצלה את ה'סדר'!..."

הרב לא היה צריך לחכות לתשובתה, הוא החל לארגן את צרכי

לחיות כמו יהודי

קביעות בלימוד יומיומי ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה' - ללמוד לחיות כיהודי אלפי שיעורים מתקיימים מדי יום בפריסה ארצית, לפרטים והצטרפות גש לעמדות 'נדרים פלוס'

מתוקים מדבש

כאשר הגיע רבי אהרן זצ"ל אל ביתו של הגאון הצדיק רבי שמואל תפילינסקי זצ"ל, להעניק לו את התמיכה ההגונה, לא הסכים אותו צדיק בשום אופן לחתום על הקבלה כנדרש. וטעמו ונימוקו עמו

"ויקחו לי תרומה" (שמות כ"ה, ב')

למרבה הצער, לא נדבו לבו של אותו עשיר לתרום עבור הישיבה, ויצאו מביתו בלא כלום. ביציאתם אמר ה'סבא': "עכשיו ניקח סוס ועגלה כדי שנוכל לשוב במהרה לישיבה". תמה רבי הלל, "וכי עולם הפוך מצאתי?"

"מאת כל איש אשר ידבנו לבו" (שמות כ"ה, ב')

בספר 'הנני' בידך' מסופר על הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצ"ל שהקים בעמל רב ובמסירות גדולה את אחת מיישובות הנודעות של תנועת נובהרדוק. מצבה של הישיבה היה דחוק מאד, ויום אחד יצא רבי הלל יחד עם רבו הסבא מנובהרדוק זצ"ל לפגישה עם עשיר ידוע, בתקוה שיקבלו ממנו תרומה גדולה עבור החזקת הישיבה.

הדרך היתה ארוכה, ורבי הלל הציע שישכרו עגלה עם סוס, כדי שיוכלו להגיע מהר יותר לאחוזת העשיר. הסבא מנובהרדוק סרב לכך בכל תוקף, וטען ששכירת עגלה וסוס תהיה בזבז של כספי הישיבה. הלכו אפוא שניהם רגלית, על אף הטורח והמאמץ.

למרבה הצער, לא נדבו לבו של אותו עשיר לתרום עבור הישיבה, ויצאו מביתו בלא כלום. ביציאתם פנה ה'סבא' אל רבי הלל ואמר לו: "עכשיו ניקח סוס ועגלה כדי שנוכל לשוב במהרה לישיבה".

תמה רבי הלל, "וכי עולם הפוך מצאתי? כאשר הלכנו בדרך לפגוש את הגביר היו לנו סיכויים טובים לצאת מעמו בסכום גדול, אף על פי

הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מספר בספרו המופלא 'טיב המעשיות' על הגאון רבי אהרן קצנלבוגן זצ"ל, קיבל פעם 'נתינה' חשובה ביותר, מאת גביר נכבד בחוץ לארץ, בשביל החלוקה עבור תלמידי חכמים חשובים עניי ירושלים. באותה תקופה שרר בירושלים רעב גדול, וכל פרוטה הייתה חשובה מאד, כדי לסייע מעט בגודל הדחק.

סדר החלוקה באותה עת היה על פי קבלות עם שמות המקבלים, כשכל מקבל נצרך לחתום את שמו על הקבלה, ולאשר בזאת שאכן הגיע הכסף לידו, כדי להראות אחר כך לנדיבים מה נעשה בכסף, וכמה קיבלה כל משפחה, לפי מספר הנפשות וכו'.

כאשר הגיע רבי אהרן זצ"ל אל ביתו של הגאון הצדיק רבי שמואל תפילינסקי זצ"ל, להעניק לו את התמיכה ההגונה, לא הסכים אותו צדיק בשום אופן לחתום על הקבלה כנדרש. וטעמו ונימוקו עמו, מאחר שהדפיסו בתחתית שטר הקבלה, שהמקבלים מודים לגביר הנכבד על הנתינה היפה, ומבקשים שגם להבא לא ישכחם וימשיך לתמוך בהם. על כך לא הסכים הצדיק רבי שמואל לחתום: "זה שקר!", אמר, "אין אני מבקש ממנו כלום! אינני תולה בטחוני באותו גביר בשר ודם שלא ישכחני; אני מבקש את פרנסתי אך ורק מהשם יתברך בלבד! במקרה זה - אותו גביר הוא השליח להעביר אלי את ברכת השם, אבל אינני מסכים בשום ואופן להשליך יחי עליו שלא ישכחני!".

ניסו הגבאים להפציר בו שלא יאבד את תמיכתו, והרי שורה זו מודפסת בכל פנקסי הקבלות בשווה וכו', ואין היא בקשה אישית ממנו - אך הוא לא הסכים בשום אופן לחתום, והצהיר ברורות שאם זה מעכב בדיעבד שלא יקבל את התמיכה בלא חתימתו, עדיף לו לוותר על התמיכה...

אולם רבי אהרן ברגישותו, הכיר היטב את גודל הדחק שבבית הצדיק, וברוב טובו וחסדו לא רצה להשאיר את המשפחה החשובה בלא התמיכה, ולכן הנפיק עבורו קבלה מיוחדת בהשמטת שורה זו. לא היה אכפת לו לרבי שמואל הצדיק להפסיד את הכל, ולהישאר ברעב ובמצוק... על האמונה לא היה יכול לוותר, את האמונה אין מוכרים בכסף! יהודים של פעם!

**באותו רגע נכנס במקרה אחד מנכדי הרב
שטיינמן, ראה איך שהוא לוקח את הסידור
והתחיל לצעוק עליו: "מה אתה עושה?!"
מחותני אמר לו שהרב אמר לו שהוא יכול לקחת
את זה! אמר לו נכדו: "לא יכול להיות כזה דבר!"**

זאת התרומה אשר תקחו מאתם (שמות כ"ה, ג')

בגיליון 'נועם שיח' הובא מהגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב שסיפר בשם מחותנו, כ"ק גאב"ד בראד שליט"א, מעשה שבדידו הוה עובדא עם הסידור האישי שמרן הגרא"ל שטיינמן צו"ק"ל שהעניק כמזכרת לנער שהגיע למצוות. לפני שנים ביקר בארץ ישראל עם אחד מבניו, שהיה אז עוד לפני בר המצוה. הילד ידע אז בעל פה כמה וכמה פרקי משניות, ולקח אותו אל מרן הרה"ג רבי אהרון לייב שטיינמן זצ"ל. כשנכנסו אל הרב ביקש ממנו לבחון את הילד - והוא נתן לילד תשומת לב מיוחדת - בחן אותו, עודדו, שיבח וחזק אותו.

בעת שבחן את בנו, הבחין שבחדר הסמוך לחדר בו שהה אז הרב שטיינמן, היה סטנדר בו השתמש הרב, וראה על הסטנדר שיש שם סידור ישן שהיה דבוק עם דבק, וחשק מאוד לקבל את הסידור הזה. ניגש אל הרב שטיינמן ושאל אותו, באם הוא יקנה לו סידור חדש בדיוק כמו הסידור ההוא, אם הוא יוכל לקחת לעצמו את הסידור הזה - הישן. שאל אותו הרב שטיינמן: "למה אתם צריכים את זה?". אמר לו מחותני: "אני רוצה מזכרת לבן שלי", ואמר לו הרב שטיינמן: "אתם יכולים לקחת אותו". מיד התקשר מחותני אל אחד ממקורביו, וביקש ממנו ללכת לחנות ספרים ולקנות כזה סידור בדיוק, ולהביאו מיד אל בית הרב שטיינמן.

כשהלה הביא את הסידור החדש, נכנס מחותני אל החדר ההוא, הניח את הסידור החדש על הסטנדר, ובא לקחת את הסידור הישן לעצמו, אך באותו רגע נכנס במקרה אחד מנכדי הרב שטיינמן, ראה איך שהוא לוקח את הסידור והתחיל לצעוק עליו: "מה אתה עושה?!" מחותני אמר לו שהרב אמר לו שהוא יכול לקחת את זה! אמר לו נכדו: "לא יכול להיות כזה דבר! הסבא שלי לא אמר מעולם שאתה יכול לקחת את הסידור!!". אמר לו מחותני: "הלא הרב אמר לי מקודם שאני יכול לקחת את הסידור, ולמה אתה אומר שאני משקר?".

אמר לו הנכד: "הלא בשבוע שעבר נכנס לכאן הרה"ג רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, מקים רשת הכוללים הנודעת 'עטרת שלמה', ואמר לסבא שיש נגיד אחד בפלטבוש שמוכן לתרום רבע מליון דולר (!! עבור הכוללים, בתנאי שיקבל את הסידור הישן של הרב שטיינמן, ומיד הגיב הסבא בחריפות: 'למה הוא צריך את הסידור שלי?! זה עבודה זרה!!' - ולא הסכים בשום אופן לתת את הסידור, ואיך יכול להיות שלך הוא כן הרשה לקחת את הסידור?!"

אמר לו מחותני: "בוא עמי, ניכנס אל הרב ונשמע מפי!". נכנסו שניהם אל הרב שטיינמן, ושאל הנכד: "האם זה נכון שהסבא הרשה לו לקחת את הסידור?!" שאל הרב שוב את מחותני: "למה אתם צריכים את זה?", ענה לו: "אני פשוט רוצה איזו מזכרת לבני", אמר לו הרב שטיינמן: "אתם יכולים לקחת אותו"...

כן הורה כבודו שלא נוציא מכספי הישיבה עבור סוס ועגלה, וכיתתנו רגלנו בדרך הארוכה, לעומת זאת עכשיו שאנו יוצאים מביתו ריקנים ממזמון כפי שהגענו, נוציא מכספי הישיבה על נסיעה בעגלה?". ענה לו הסבא מנובהרדוק: "ההסבר הוא פשוט. כשהיינו בדרכנו אל הגביר, הלכנו על חשבוננו, כלומר, החישוב היה האם להוציא כסף כדי לקבל כסף מרובה של תרומת העשיר. על טובתו של בשר ודם אין לבטוח כלל, ולא היה ראוי להשקיע בכך אף פרוטה אחת מכספי הישיבה.

עכשיו, לאחר שהוברר לנו שאותו עשיר לא יתן פרוטה, שמים אנו מבטחנו רק בבוא יתברך, שהוא ישלח לנו את הסכום העצום ההכרחי להחזקת הישיבה. מאחר שאנו פועלים עתה מכח הבטחון בהקב"ה, אין לנו צורך לקמץ בהוצאה הנחוצה שהרי למלך מלכי המלכים אין שום קושי לשלם עבור נסיעה בעגלה...

הרב הצטדק שחשב שהאשה עשתה זאת מידיעתו, אולם העשיר תבע שהרב ידרוש שיוחזר הכסף מירושלים. לרב לא היה נעים לעשות כן

"תקחו את תרומתי" (שמות כ"ה, ב')

בספר 'ליקוטים וסיפורים נפלאים' מסופר על אשה עשירה ממדינת הונגריה שהייתה חשוכת בנים, באה האשה אל רב העיר ובידה סכום של ארבע מאות זהובים, וביקשה לשלוח אותם בדורון לאחד הצדיקים שיתפלל עבורה שתפקד בזרע של קיימא. הציע הרב לשלוח את הכסף להגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א רבה של ירושלים עיה"ק ת"ו. מסרה האשה את הכסף והרב שלח את הסכום לרבי יוסף חיים.

כעבור כמה שבועות בא בעל האשה אל הרב בתרעומת, על שהסכים לקבל סכום גדול מאשתו בלא ידיעתו, הרב הצטדק שחשב שהאשה עשתה זאת מידיעתו, אולם העשיר תבע שהרב ידרוש שיוחזר הכסף מירושלים. לרב לא היה נעים לעשות כן, לכן הציע לבעל שהוא ישלם את כל הסכום מכיסו הפרטי בתשלומים.

עוד הם מדברים ומסכמים את העניין, נכנס הדוור לבית הרב והביא לו מכתב באחריות שהגיע מירושלים, העיף הרב מבט לכתובת השולח ומה נדהם לקרוא 'הרב יוסף חיים זוננפלד' מירושלים, פתח את המכתב ומצא את הסכום בסך ארבע מאות זהובים ששלח לרבי יוסף חיים זוננפלד.

הבעל התרגש וביקש לשמוע מה כותב רבה של ירושלים. נענה הרב והקריא לפניו את המכתב: "קיבלתי את מכתבו בצירוף הכסף, אולם מכיוון שמעלת כבודו כותב שאשה מסרה לו זאת, חוששני אולי עשתה זאת מבלי רשות בעלה, לכן הנני משיב לו חזרה את הכסף, ואבקשו למסור כל הסך תיכף ומיד לאשה, אולם כמובן לא מיעטתי בשביל כך למלא את בקשתה בדבר התפילות, והיה רצון שיתקבלו התפילות ויזכו לישועה בקרוב". עיני הרב והבעל זלגו דמעות מרוב התרגשות, ובו במקום שלח חזרה את הכסף לרבה של ירושלים.

מדוע נוהגים לעשות 'עטרה' בראש הטלית? אילו מנהגים נלמדים מהקמת המשכן? ומה הקשר בין קרשי המשכן לרב העיר?

בפרשתנו מופיע הציווי על עשיית קרשי המשכן, לדרום, לצפון ולמערב. בסיומו נאמר: "וַהֲקִמְתָּ אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ; וְעַל כֵּךְ שׂוֹאֵל הַתַּלְמוּד יְרוּשָׁלַיִם: "וכי יש משפט לעצים?", ומשיב: "אלא קרש שזכה להינתן בצפון - ינתן בצפון, בדרום - ינתן בדרום". כלומר, בכל הקמה של המשכן במסעות שבמדבר ובארץ ישראל, הועמד כל קרש באותו צד שבו הועמד תחילה.

דברי הירושלמי הללו, משמשים כמקור למנהגים שונים, וכן לפסקי דין,

דומים בעיקרם. בשולחן ערוך הביא את דברי הראשונים שכתבו כי בעת לבישת הציצית יש להניח שתי ציציות מלפנים ושתיים מאחור, והפוסקים מסמיכים לכך את דברי ה'עמק ברכה', אבי השל"ה הק', שכתב כי יש להקפיד שאותן הציציות תהיינה תמיד מלפנים ומלאחור, כדרך שהיו קרשי המשכן תמיד באותם הצדדים, ומסיבה זו נוהגים לעשות 'עטרה' בקצה הטלית בצדה האחד - לזיהוי הצד הקדמי. אולם, האריז"ל לא הקפיד על כך, וה'בן איש חי' מסביר זאת בנימוק שבקרשי המשכן היתה מעלה מסוימת בכל צד בו עמדו, ואילו בציציות אין מעלה יתרה בצד אחד על פני האחר.

ענין נוסף מבאר ה'עמק ברכה' על פי דברי הירושלמי הללו: המהרי"ל בהלכות סוכה כותב שרבו מהר"ש מנוישטט נהג לסמן את קרשי הסוכה כדי לְשַׁמֵּר את מקום עמידתם משנה לשנה. וכותב על כך ה'בכורי יעקב' - בדומה לדברי הבן איש חי הנ"ל - שאין נוהגים כן, משום שאין בקרשים מעלה יתרה בצד אחד על פני האחר. לעומתו, ה'ערוך השולחן' כותב שנכון לנהוג כמהר"ש, ומעיד שכך המנהג.

דיון נוסף מצאנו בפוסקים בנוגע להעברת חלקים שונים מבית הכנסת - ארון הקודש, הבימה ועוד - ממקום למקום, בין באותו המבנה, ובין במבנה אחר. יש השוללים זאת על פי דברי הירושלמי, ויש מתירים באופנים מסוימים, אשר לדעתם אין להשוותם לקרשי המשכן.

וענין נוסף בקשר לדברי הירושלמי מפורש בירושלמי עצמו - שבדומה לקרשי המשכן, אין להעביר אדם או משפחה מחזקתם בכבוד מסוים. על פי דברים אלו דנים הפוסקים אם יש להמנע מלהעביר אדם מחזקתו במצוה כלשהי, או ממשרתו כרב העיר, וכיוצא בזה. וכמובן הדבר משתנה ממקרה למקרה, לפי הצורך והנסיבות, רמת החזקה, סוג המשרה, ועוד.

[שו"ע או"ח ח, ד, ומשנ"ב ט; ביאורים ומוספים דרשו, 12; ביה"ל תרל"ס"ה ד"ה לעשות; ביאורים ומוספים דרשו, 29]

מה גובה הסכום שמותר לקבל לצדקה מאשה נשואה? האם מותר לקבל סכום גבוה לצדקה מאשה נשואה באסיפת התרמה? והאם מותר לקבל סכום גבוה לצדקה מאשה נשואה שיש לה חשבון בנק משלה?

בפרשת השבוע, בפתחת המגבית לתרומת המשכן, נאמר: "וַיִּבְרָא אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי". המילה "איש", לכאורה מיותרת, והיה די לומר: מאת כל אשר ידבנו לבו. ומפרש ה'משך חכמה': "מאת כל איש, ולא מאת כל אשה, שמאשה שיש לה בעל אין מקבלים גבאי צדקה דבר מרובה".

וכך נפסקה ההלכה בשולחן ערוך: "גבאי צדקה, אין מקבלים מהנשים... אלא דבר מועט... וכמה הוא דבר מועט? הכל לפי עושר הבעלים ועניותם". ופירוש הדברים: אשה נשואה, חייבת במצות צדקה כפי שחייבת בכל מצוות עשה שאינן תלויות בזמן מסוים, אלא שכל נכסיה הם ברשות בעלה, ואינה רשאית לתת ללא הסכמת הבעל, ולכן אין מקבלים ממנה אלא סכום קטן, שהבעל אינו מקפיד עליו. וכאמור, גובה הסכום הקטן משתנה בהתאם למצבו הכספי של הבעל ורמת מחייתו. ולכן, מקבץ צדקה שאינו מכיר את הבעל, אסור לו לקבל מהאשה אלא סכום שבדאי כל בעל יסכים שאשתו תתן ללא ידיעתו. אולם, באסיפות התרמה - אם הבעל יודע על השתתפותה של אשתו באסיפה, ועל כוונתה ליטול חלק בתרומות - ניתן לקבל מאשה נשואה אף סכום גדול, כמקובל באסיפות אלו. וככלל, ראוי לכל איש ישראל להרשות לאשתו לתת צדקה לכל אדם כפי רצונה, ובהתאם ליכולתם.

ואשה נשואה שיש לה כסף משלה, כגון כסף שניתן לה על מנת שלבעלה לא יהיה חלק בו, או אשה שמחזיקה בהסכמת בעלה חשבון בנק משלה לצרכיה השוטפים - מותר ליטול ממנה אף סכום גדול. וכן אם האשה נותנת סכום גדול ואומרת שבעלה נתן לה רשות לתת סכום זה (ולא ניתן לברר זאת בקלות), או שאומרת שמקורו בכספי צדקה שהצטברו - מותר ליטול ממנה סכום זה. וכן אשה שהיא המפרנסת את משפחתה, או שהיא המתעסקת בכל ענייני הכספים של הבית והמשפחה - מותר ליטול ממנה סכום גדול, ובתנאי שמדובר בסכום סביר; והכל לפי הענין.

[שו"ע רמח"ד; פסקים ותשובות (כ"ץ) שם, ה]

איזו חצר ניתן להתיר ב'לחי' או ב'קורה'? האם בזמננו ניתן להתיר מבוי ב'לחי' או ב'קורה'? ומדוע נהוג להתיר מבואות וחצרות ב'צורת הפתח' בלבד?

דוגמה להבהרת ההלכות דלהלן, העוסקות ב'מבוי', ובחצר רשות היחיד: מבוי או חצר, המוקפים במחיצות משלושה צדדים, כגון צפון, מערב ודרום, והצד הרביעי, המזרחי, פרוץ, והוא מכונה 'פתח המבוי'; הקו שממזרח למערב, דהיינו צד צפון וצד דרום - מוגדר כ'אורך' המבוי והחצר; והקו שמצפון לדרום, דהיינו, צד מזרח וצד מערב - מוגדר כ'רוחב' המבוי והחצר. וכפי שלמדנו, חכמינו ז"ל אסרו טלטול חפצים ברשות היחיד כזו; והתירו

זאת על ידי הצבת 'לחי' או 'קורה' בפתח מבוי, שהוא רחוב שחצרות רשות היחיד פתוחות לתוכו.

ולא תיקנו זאת אלא במבוי שצורתו רגילה, והיינו, שאורכו יתר על רוחבו ולו במעט, כדרך המבואות. וחצר העשויה כצורת מבוי, דהיינו שאורכה יתר על רוחבה - אם היא פרוצה בצידה הרביעי ל'מבוי', דינה כמבוי, וניתרת בלחי או בקורה.

וכאמור, חצר שצורתה כצורת 'מבוי', ופרוצה למבוי, דינה כמבוי. ואף קל דינה מדין המבוי - שהמבוי אינו ניתר ב'לחי' או ב'קורה' אלא כשפתוחות לתוכו שתי חצרות אשר בכל אחת מהן שני בתים, (ראה תקציר לאתמוול); ואילו חצר זו ניתרת בלחי או בקורה אף כשאין חצר אחרת פתוחה לתוכה.

אולם, אם חצר זו פתוחה לרשות הרבים או ל'כרמלית'; וכן כל חצר שצורתה כצורת חצר רגילה, דהיינו, שאורכה אינו יתר על רוחבה - אינן ניתרות על ידי לחי או קורה, כי אם על ידי 'פסים', שהם שני לְחִיִּים, לשני צידי הפתח, (ראה שו"ע לעיל, ב), או על ידי 'צורת הפתח'.

ומבוי שאין פתוחות לתוכו שתי חצרות, דינו כחצר. ויש אומרים שבזמננו לא קיים כלל דין מבוי שחצרות פתוחות לתוכו, כיון שהחצרות אינן משמשות לדיור כבזמן חז"ל; ולפיכך, דין כל המבואות כחצר.

ומנהיג ישראל מקדמת דנא, להתיר את כל סוגי המבואות והחצרות הפרוצים בצידם הרביעי, רק על ידי 'צורת הפתח', ולא על ידי 'לחי', 'קורה', או 'פסים'.

וטעם המנהג, משום שמבואות רבים דינם כחצר; ועוד, שיש מהם שפרוצים בשני צדדים, ובאחד מהם פרוצים לרשות הרבים או לכרמלית, ובצד זה ראוי מן הדין להחמיר ולעשות בהם צורת הפתח; וכן פעמים שהפירצה בצד הרביעי רחבה יותר מעשר אמות, ובאופן זה לא מועילים לְחִיִּים, ונדרשת צורת הפתח מעיקר הדין.

ובמבוי הפרוץ משני צדדיו, כלומר, בצד אחד לרשות הרבים או לכרמלית, ובצד אחד למבוי אחר או לחצר - יש לעשות צורת הפתח בשני הצדדים; אך בצד הפתוח למבוי או לחצר - אם רוחב הפירצה עשר אמות או פחות, ונפל בשבת ה'משקוף' של צורת הפתח ונותרו רק ה'מזוזות' של המשקוף, ניתן לסמוך עליהן בתורת לְחִיִּים.

[שו"ע שסג, כו-כו, משנ"ב קה-קז, קי-קיא וקטז, ושעה"צ עה; בו"מ דרשו, 90-91]

דרשו איד

נקודות ציון בדרכה
של המהפכה התורנית
מבית 'דרשו'

הייתי בטוח שהוא כבר לא יחזור, כי נראה שהוא די נכשל במבחן. בחודש הבא הוא שוב הגיע. שאלתי אותו בעדינות "מאי האי? אתה נהנה לקבל ציונים נמוכים???"

הניגון שהדהד בין אתרי הבנייה - הרה"ג ר' שמחה היינה,
נאמן 'דרשו' בקרית גת, על מהפכה של שני עשורים

חבר טוב שלי להיבחן, וכשהוא החזיר את המבחן הרשיתי לעצמי להציץ בתשובות, בנוכחותו, וראיתי שהוא ענה באופן חלקי, אפילו חלקי מאוד. הייתי בטוח שהוא כבר לא יחזור, כי נראה שהוא די נכשל במבחן.

בחודש הבא הוא שוב הגיע. שאלתי אותו בעדינות "מאי האי?" אתה נהנה לקבל ציונים נמוכים???

הוא אמר לי דבר שהסביר לי מה זה 'דרשו'... "כבר למדתי את המסכת כמה וכמה פעמים", הוא אמר לי, "באתי למבחן כי הייתי בטוח שאני שולט במסכת ואוכל לקבל מלגה בקלות. ואז הבנתי שהמבחן של 'דרשו' זה לא רק שאלות 'מלמעלה', אלא זה מבחן שמלמד אותי איך ללמוד. דווקא בגלל זה באתי שוב, אני רוצה שילמדו אותי ללמוד, בזכות המבחן הזה, כל הלימוד שלי הפך יסודי יותר ומדויק יותר..."

מדהים! בהחלט סיפור מעורר מחשבה.

נכון, ואני יכול להשלים את זה עם סיפור נוסף שאירע באחרונה. לילה אחד אני שומע רחש מאחורי הדלת, הבנתי שמישהו בא לקחת חוברת של 'עמוד היומי' מהכסא שמונח ליד דלת ביתי. הצצתי מחור הדלת ואני רואה את אחד מתושבי האזור, שהלילה חיתן את הבת שלו, אחרי החתונה הוא בא לקחת חוברת.

שאלתי אותו למחרת, תגיד, זה בדיוק מה שהיה חסר לך? לא יכולת לקחת א החוברת יום קודם?

הוא אמר לי "לא, זה לא בשבילי. פשוט אחרי החתונה, החתן עצמו נבהל כשהוא נזכר שהוא שכח לקחת את החוברת של 'עמוד היומי' מבית הוריו, וחושש לפספס את הלימוד היומי שלו... אמרתי לו, אל דאגה, נחזור הביתה ואני אדאג לך לחוברת, כדי שלא תחמיץ אפילו יום אחד של לימוד..."

הרב שמחה היינה, הוא אחד מראשוני הפעילים של 'דרשו', מי שייסד את מקום המבחן של 'דרשו' ב'קרית גת', וגם מנהל אותו עד עצם היום הזה.

איך בעצם הגעת ל'דרשו'?

האמת שהיתה לי פשוט סייעתא דשמיא מיוחדת. זה היה די בהתחלה, לפני כ-21 שנים, כש'דרשו' התחילו לעשות את המבחנים על 'הדף היומי'. עד אז הפעילות של 'דרשו' היתה רק בישיבות הקדושות, לצד 'אחינו' שפעל בבתי ספר ובמדרשויות, אבל מוקדי מבחן לציבור הרחב לא היו קיימים.

כשהוחלט לצאת למהלך של פתיחת מוקדי מבחן ברחבי הארץ, ביררו ב'דרשו' מי יכול לתפעל את מקום המבחן ב'קרית גת', וכך מצאתי את עצמי מפעיל מוקד בחינה.

עם זאת, מאחר ולא הכירו אז את 'דרשו' ולא היו מורגלים לנושא הזה של מבחנים על 'הדף היומי' וכדו', ובנוסף מקום המבחן היה בבית כנסת ששכן בלב לבו של אתר בניה, היה לי אתגר לא פשוט להביא את הנבחנים.

איך באמת התמודדת עם האתגר?

שמתי רמקולים גדולים, הפעלתי מוזיקה עם 'שירי דרשו', מילאתי את האזור במוזיקה צבעונית על כך שיש פה מבחן של 'דרשו', עשיתי שלטים עם חיצים ממרחק של מאות מטרים, שיוכלו למצוא את המקום בקלות, וכמובן שעשיתי הרבה 'רוח' ואווירה בכללים ובבתי הכנסת בימים שלפני המבחן, וכך נבנה לו מקום המבחן הזה בעמל וביגיעה רבה, ועם המון המון סיפוק שהיה לי מכל יהודי נוסף שבה להיבחן.

במשך השנים בוודאי נתקלת בסיפורים רבים שיוכלו לעניין את הקוראים שלנו...

בתקופה הראשונה, כשהתחילו מחזור חדש בדף היומי, הגיע

גליון 723
שנה י"ד תשפ"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ק ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ועשו ארון חביב מעשה הארון ככסא הכבוד של מעלה, שהמקדש מכוון כנגד בית המקדש של מעלה, והארון כנגד הכסא. עשה למעלה הימנו כפורת, כשרפים שהם עומדים ממעל, לו עשה בו שני כרובים שהם חביבים כנגד שמים וארץ, שהיה בהם מושבו של הקדוש ברוך הוא, וכשם שהשמים פותח את אוצרו לארץ, כך השכינה נתונה למעלה משני כרובים, שנתונים מזה ומזה, הם מכוונים זה לזה כנגד כסא הכבוד, שמכוון כנגד הקדוש ברוך הוא, ואף בשעה שהיו נוסעים, לא היו פורסים עליו לא בגד ארגמן ולא תולעת שני, אלא בגד כליל תכלת, למא שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, מה שאין את מוצא בשאר כלים, שיהא בגד תכלת מלמעלה, ולכן כתיב בארון (במדבר ב' ו') כליל תכלת שהוא חשוב מכל כלי המשכן.

(במד"ר ד' י"ג)

פרשת השבוע

מישראל להיות בכלל "בהתנדב עם" לנדב נדבות וליתן פדיונות, רק אחרי "בפרוע פרעות בישראל" רק משפרע ושילם את החובות שחב לאנשים מישראל.

מעשה חושב (כ"ו - א')

מסופר על הרה"ק רבי שמואל מקארוב זיע"א שהיה פעם בתענית משבת לשבת, ונסע בעגלה לשבת קודש לרבו "החווה" הקדוש מלובלין זיע"א, בערב שבת היה צמא מאד והיה ממש בסכנת נפשות, ונסע על יד הנהר וירד מהעגלה וניגש לשתות מים מהנהר, כשכבר עמד ליד הנהר חשב לעצמו הרי עוד כמה שעות יכנס השבת, וכי עבור מעט מים אפסיק את התענית משבת לשבת, והלך מהנהר ולא שתה. כשהתרחק קצת חשב על חשיבות עצמו כיצד עצר את עצמו מלשתות, אע"פ שהיה צמא מאד. וכשעברה מחשבה זו במוחו, הלך חזרה ושתה מים מהנהר, כדי שלא תהיה לו מחשבה של גאווה ח"ו. כשנכנס ל"חווה" הקדוש אמר לו תיכף: שווה דוגמא של עבודת ה' בבחינת "מעשה חושב".

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כ"ה - ב')

מסופר על הרה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זיע"א, שפעם נשא דרשה לטובת ישיבתו חכמי לובלין, במקום נוכחו הרבה גדולי תורה ועשירים. פתאום ראה הצדיק בין הקהל גם בילד קטן, ניגש אליו ושאלו אם הבין את תוכן הדרשה? לא, השיב הילד, שמעתי רק שהרב מדבר על כסף. כך, תמה הרב. א"כ למה הנך אומר שלא הבנת את הדרשה, הבינות את דרשתי טוב יותר מכל בעלי הבתים.

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה (כ"ה - ב')

מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זיע"א, שבא לפניו אחד מחסידיו והניח לפניו פתק (קוויטעל) עם פדיון גדול, ומחמת שידע הרבי שאותו חסיד לא מזמן פשט את הרגל לנושיו, סירב לקבל ממנו את מנחתו, ופתח ואמר: הפסוק אומר (שופטים ה' - ב') "בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם" מקרא זה סרסוהו ודרשהו, אימתי רשאי אדם

זמני השבת

פרשת תרומה

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:54 ת"א: 5:08

זמני יציאת השבת

ירושלים: 6:08 ת"א: 6:09 ר"ת: 6:44

הניצוצות שנגאלו

בזמנו של הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, חי בגרמניה יהודי למדן וירא שמים שהיה בנוסף לכך גם עשיר גדול, לאיש היו שמונה עשר בנים וכולם מוכשרים ומחוננים במידות טובות. ויהי היום והאיש קרא אליו את בניו המבוגרים ואמר להם: בני היקרים הגיע הזמן שתקיימו את מה שאמרתי חכמינו "הוי גולה למקום תורה", בזה אני נותן לכם את הסכמתי לעזוב את הבית וללכת ללמוד תורה, אם יודמן לכם שידוך הגון אני מרשה לכם שתתחתנו בשעה טובה ומוצלחת, ותקיימו בתים יהודיים מיוסדים על אדני התורה והמצווה, דבר אחד אני מבקש מכם: כעבור שלוש שנים תשובו הביתה כדי שנוכל לבלות זמן מה בצוותא, ולשאוב נחת איש מחברת רעהו. האיש נתן לכל אחד מבניו סכום כסף, ברך אותם ושילחם לדרכם.

אחד הבנים בשם יחיאל מיכל נסע לפולין, שם שמע רבות על הבעש"ט הקדוש שנתגלה בעיר מעזיבו ונהניג שם דרך חדשה בעבודת השם. בא איפוא יחיאל מיכל למעזיבו ונהיה תלמידו של הבעש"ט, הבחור החדש שבא מגרמניה הצטיין בהתמדתו בלימודים, יראת שמים ומידות טובות, והבעש"ט נתן לו את בתו היחידה אדל לאשה, כאשר הגיע הזמן מקץ שלוש שנים שיחיאל מיכל היה צריך לקיים את הבטחתו לאביו ולחזור הביתה, הוא בקש מהבעש"ט רשות לעשות זאת, חותנו ברכו שיסע לשלום ויחזור לשלום, ומאחר שזה היה מיד לאחר חג השבועות, ביקש רבי יחיאל מיכל מחותנו ברכה שיצליח לחזור למעזיבו לימים הנוראים, אולם על בקשה זו לא השיב הבעש"ט דבר, וחתנו הבין שכנראה נגזר עליו שבראש השנה יהיה במקום אחר.

בבואו אל בית אביו כבר מצא שם ר' יחיאל מיכל את שאר האחים, האבא עשה לכבוד בניו סעודה גדולה והזמין את למדני העיר, בשעת הסעודה ביקש את הבנים לפי גודלם לאמר דברי תורה, ואכן כל אחד מהם אמר פלפול עמוק וכמובן שאביהם שבע נחת, וגם את האורחים הפליאה חריפותם ובקיאיותם של הבנים, רק ר' יחיאל מיכל לא הראה כל סימני התפעלות, והמשיך לאכול במשך כל זמן השמעת הדרשות, כאשר הגיע תורו, נתבקש גם ר' יחיאל מיכל לאמר פלפול ולהראות את כוחו, אולם ר' יחיאל מיכל השיב כי אין לו מה לאמר, אלא זאת שהמאכלים היו טעימים מאוד. לאחר הסעודה קרא אותו אביו לחדרו ושאלו כשדמעות מנצנצות בעיניו, מה ראה לביישו כל כך לעיני כל האורחים הנכבדים, "לא די שאנשים יחשבו שהנך בור ועם הארץ אלא עוד יחשבו שאתה זולל וסובא שאינו מתעניין בדבר זולת מאכלים טעימים". ר' יחיאל מיכל השיב לאביו שחש ושלום הוא לא התכוון לפגוע באף אחד, ואם אביו רוצה דווקא הוא מוכן לנסות להסיר את הרושם המוטעה שנוצר, כללו של דבר הוא מוכן להשמיע דבר תורה בהודמנות הראשונה, אביו עשה מיד סעודה נוספת אליה הזמין את אותם האורחים עצמם, שוב בקש את בניו לאמר פלפול, ושוב ישב ר' יחיאל מיכל ואכל כל

הזמן כאילו המאכלים הערבים היו מעניינים אותו יותר מדברי הפלפול המעמיקים של אחיו, אולם יחד עם זאת כאשר כל אחד מהאחים סיים את פלפולו, הציג ר' יחיאל מיכל כאילו כלאחר יד, מספר שאלות שהרסו את כל המבנה המפואר של הפלפול, לא האחים ולא הלמדנים שבין האורחים יכלו לתרץ את הקושיות, והם ישבו מתפללים ואובדי עשתונות, כאשר הגיע תורו של ר' יחיאל מיכל, הוא החל לספר לנאספים על הבעש"ט ועל דרכו החדשה בעבודת השם, הוא חזר באזני המסובים על אחדות מתורתיו ורעיונותיו העמוקים של הבעש"ט, אותם למד במשך הזמן מחותנו, הוא הסביר כי יהודי צריך לעבוד את השם לא רק בשעה שהוא לומד תורה או עושה מצווה, אלא בכל פרטי חייו היום יומיים הגשמיים, ואפילו באכילה וכו', תוך כדי כך הוא הסביר לשומעיו כי "ערבות" המאכלים נובעת מכך, כי בכל דבר יש ניצוץ אלוקי, נקודה קדושה המחיה את הדבר והיא היא שמפרנסת ומזינה את האנשים, כדי שיוכלו לעבוד את השם, וכמו שכתוב "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

דבריו של ר' יחיאל מיכל פתחו עולמות חדשים מפני אביו, אחיו והקרואים שלא יכלו לשבוע מדבריו, ר' יחיאל מיכל לא רצה להשתהות זמן רב אצל אביו, כי הוא עדיין קיווה שיעלה בידיו לחזור אל חותנו הבעש"ט לימים הנוראים, בדרכו חזרה עבר ר' יחיאל מיכל דרך יער ולפתע פתאום התנפלו עליו שודדים ולקחו ממנו את כל אשר היה בידיו, בהותירם בידו רק את הטלית והתפילין והשופר שהוא נטל מבית אביו, לאחר ששדדוהו מכרו אותו השודדים לסוחר עבדים, אלה לקחוהו עמם בספינה שהפליגה בים, ימים ושבועות נסעה הספינה בים, עד שביום אחד פרצה סערה שטלטה את הספינה לעבר צוקים שהודקרו מהים, ליד אחד האיים הקטנים הספינה נשברה לרסיסים ונטבעה, וסוחר העבדים טבעו יחד עמה, ר' יחיאל מיכל הצליח להינצל כל עוד נשמתו בו, וכשהוא נאחו בקרש עלה בידו להגיע ליבשה, ולעלות על אחד האיים, הוא בנה לעצמו סוכה מענפי עצים על חוף הים, פירות ואגוזים מצא בשפע על העצים הסמוכים, כך שלא היו לו "דאגות פרנסה", כל יום טבל בים, התפלל ולמד בהתמדה גדולה, כך חלפו להם הימים, והימים הנוראים הגיעו, ליל ראש השנה התפלל ר' יחיאל מיכל בכוונה גדולה, ולמחרת בבקר הוא עמו להתפלל מתוך אימת הדין כאילו היה בבית מדרשו, בתום תפילת שחרית הוא נטל את השופר ותקע שלושים קולות, כשהוא מכוון את כל הכוונות שלמד מחותנו הבעש"ט, לאחר מכן הוא התפלל מוסף, ושוב תקע עד שהשלים את כל מאה הקולות.

ר' יחיאל מיכל שהיה שקוע בתפילה לא ידע כי קול השופר שנשמע למרחקים, משך אליו אנשים סקרניים, הללו הביטו ממרחק בטוח על האדם הבלתי ידוע העטוף במין סדין לבן מצויד בחוטים, אדם שהתנועע ועשה תנועות בידיו, צעק בקולי קולות ותקע בקרן, כשהם מלאים פחד רצו האנשים אל המלך שלהם, וסיפרו לו על האדם הזר והתנהגותו המוזרה, אין זאת אמרו לו כי אם משוגע האיש, או איזו רוח נכנסה בו.

משל ונמשל

ויקחו לי תרומה

צריך להבין מדוע נקט כאן הכתוב לשון תרומה, והרי תרומה הנזכר בכתוב הוא על מה שמפרישים מהדגן, וכאן שמדובר על דברים שהביאו למשכן היה צריך לומר ויקחו לי נדבה, וכמו שכתוב (ויקהל ל"ה כ"ט) "כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא לכל המלאכה אשר צוה ה' לעשות ביד משה הביאו בני ישראל נדבה לה' כי לשון נדבה ייאמר על דבר שאינו מסוים וקצוב להפרישו משיעור מסויים וקצוב, ואם כן לפי זה היה צריך לומר ויקחו לי נדבה ויש לומר על פי משל לראובן שהיה מוכר יין בעירו והיה לו באוצרו מאה חביות מלאים יין, והנה בא אדם אחד לאותה עיר והביא עמו מאה חביות יין למכירה, ומכיון שהאורח ידע שלא יצליח למכור את יינו כיון שכל בני העיר די להם בפחות ממאה חביות יין, על כן שכר שני בני אדם מאנשי העיר ואמר להם שישבו במקום שמתאספים אנשים רבים, ויספרו לפני האנשים היושבים שם שכל החביות של ראובן החמיצו, וכן עשו שסיפרו כך לפני אנשי העיר שהחביות של ראובן החמיצו, ומכיוון שברית כרותה לשפתיים, על כן כל החביות של ראובן החמיצו, והאורח שמח על כך שמחה גדולה כי עתה כולם יקנו יין רק ממנו, והנה בחמלת ה' על ראובן הביא על אנשי העיר מחלה מיוחדת, שהתגבר הדם בעור בשרם ונעשה עורם אדום כדם, וגזרו הרופאים שצריכים לרחוץ את עורם בחומץ חזק של ענבים, וכולם הוכרחו לבוא לראובן ולקנות ממנו חומץ, ומכר את החומץ בסכום גבוה. וכן הענין בצדקה שכוחה גדול שלא צריך לסלק את הרע ולהביא במקומו טוב, אלא ישאר הרע כמו שהוא ויוצא ממנו טוב, וכפי שהיה לגבי היין שלא נהפך החומץ שוב ליין אלא בחומץ עצמו נעשה לו תועלת, כלומר שהרפואה תבוא מהמכה עצמה, ולכן כתוב וצדקה תציל ממות שאם נגזר "נגף" לא יסתלקו אותיות נגף, אלא יתהפך סדרם לסדר "גפן", וכן בזכות הצדקה יסתלק הנזק מנגע ותמורת סדר "נגע" יהיה סדר "ענג" ועל זה נאמר (דברים כ"ג ו') "ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה" דהיינו שהקללה עצמה תהפך לברכה.

ולפי זה מובן מדוע נקט כאן הכתוב בלשון תרומה, כי אותיות "תרומה" יתהפכו ויהיו "תמורה" דהיינו שיש כח גדול בנדבה וצדקה לעשות תמורה לרע שיתהפך לטוב, שתיבת נגע תתהפך לתיבת ענג ותיבת נגף תתהפך לתיבת גפן וכן כל כיוצא בזה.

(עוד יוסף חי')

למחרת בבוקר בא המלך בחשאי אל שפת הים מלווה ע"י מספר קטן של שומרי ראש, כדי להתחקות על צעדיו של הור, הוא עמד מרחוק והביט בר' יחיאל מיכל ובמעשיו, כאשר הוא סיים את תנועותיו והשמעת הקולות המוזרים, ונראה היה שהוא כבר "נרגע", שלח אליו המלך את עבדיו ובקשו לבוא אליו, בבואו אל המלך נשאל ר' יחיאל מיכל מאין הוא ומה מעשיו, ר' יחיאל מיכל סיפר למלך כי הוא יהודי וכל כל אשר קרה לו עד שהגיע לאי זה, הוא גם הסביר למלך מה זה יהודי, וכן הבהיר את פשר התנהגותו אתמול והיום שהם שני ימי ראש השנה, לבסוף בקש ר' יחיאל מיכל מהמלך שיעזור לו לחזור הביתה אל אשתו ואל חותנו, דברי ר' יחיאל מיכל עשו על המלך רושם חזק, הוא צווה על אנשיו לא לנגוע לרעה באורח שהינו אדם קדוש. לר' יחיאל מיכל אמר המלך, כי פעם בשנה עוצרת ספינה ליד האי כדי לסחור עם תושבי המקום, וכי בשבועות הקרובים ואולי כבר בימים הקרובים, עומדת ספינה זו להגיע, בדברו עם ר' יחיאל מיכל ארוכות, נוכח המלך לדעת כי האורח הבלתי קרוא הינו אדם פיקח וממולח שבקיא בהוויות העולם, תחילה הוא בקש את ר' יחיאל מיכל להישאר באי ולעזור למלך בניהול הענינים, כאשר ר' יחיאל מיכל הסביר לו מדוע הוא לא יכול להיענות לבקשה זו, ביקש אותו המלך שכאשר יחזור לארצו ישלח משם שלש מאות יהודים שיתיישבו באי, שוב השיב ר' יחיאל מיכל בשלילה, באומרו למלך כי אין כל אפשרות למלא את בקשתו, ראשית אמר אין אני אדון על היהודים ואיני יכול לצוות עליהם או להביא אותם בכוח, שנית אם הבורא היה רוצה שיהודים ישבו על האי הזה, הם היו מוכרחים לבוא לכאן בעל כורחם אפילו אסורים בנחשתיים. תשובתו מצאה מאוד חן בעיני המלך, הוא הזמין את ר' יחיאל מיכל להיות אורחו עד שהספינה תגיע, וכאשר ר' יחיאל מיכל הפליג ליווה אותו המלך בכבוד גדול ונתן לו מתנות יקרות.

כאשר הגיע ר' יחיאל מיכל הביתה ונכנס אל חותנו, קיבל אותו הבעש"ט בחיבה רבה ואמר: תשובה ניצחת השבת למלך, תדע לך כי במקום שהוא אליו הביאה אותך ההשגחה העליונה, לא היו מעולם יהודים עד שרגליך דרכו שם, מאז שהשי"ת ברא את העולם ועד היום, נפלו שם כמו במקומות אחרים ניצוצות קדושים של אלוקות שלא מצאו את תיקונם, והם היו שם כביכול בגלות, אתה בתפילותיך ובתקיעות השופר שלך גאלת ניצוצות אלה ועזרת להם לחזור אל מקורם ולהתאחד עם האלוקות, אילו לא היית אתה שם, היו יהודים צריכים להגיע לשם אסורים בנחשתיים, כי היהודים נפוצו בכל העולם כדי להפיץ אלוקות ולגאול את הניצוצות האלוקיים המצפים לתפילות ישראל, עכשיו שהיית שם לא יצטרכו כבר יהודים ללכת לשם עד ביאת המשיח, כי אתה כבר מלאת שם את השליחות האלוקית, וכשהיהודים ימלאו את השליחות האלוקית המוטלת עליהם יבוא משיח צדקנו וכל היהודים ייגאלו מהגלות."

צ'ין אדם לחברו

לחת בלב שלם

מסופר פעם אחת נתן הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א א שמעק טאביק (טאבאק להריח) להרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא זיע"א, שאל רש"ב את רבי יחזקאל: מה שמת בתוך הטאבאק שזה מריח כ"כ טוב? ענה לו הרה"ק מקוזמיר: שמתי בתוכו את ה"ולא ירע לבבך בתתך לו".

שלא לבייש

הרה"ק רבי עקיבא אייגר זיע"א שבת בעיר ניקלשבורג. רב העיר כיבדו לדרוש בבית הכנסת הגדול, וכל לומדי העיר נאספו לשמוע את פלפולו. בדרשתו, האיר רבי עקיבא אייגר את הסוגיה באור יקרות. לפתע הקשה רב העיר קושיה חזקה כברול. נבון רבי עקיבא אייגר, ירד מן הבמה ושב לאכסנייתו. נקפו ליבו של רב העיר: מה עשה, הן הכלים את האורח וסתר את דרשתו לעיני כולם. קם ועלה לאכסנייתו לבקש את מחילתו. קיבל רבי עקיבא אייגר את פניו בכבוד וביקר, והודיע שאין בליבו ולו שמץ של הקפדה. תורה היא, ואמת כתובה בה. אלא שדווקא משום כך מוצא הוא לנכון להעיר שקושייתו בטעות יסודה. הבהיר את הדברים והקושיה התפוגגה. חקר רב העיר: "אימתי עמד מר על כך שקושייתי אינה קושיה?" "מיד כשהושמעה", באה התשובה. "אם כן, מדוע לא דחית אותה על הסף?" "חלילה", קרא רבי עקיבא אייגר, "הן כבודו הוא רב העיר, ואין אוכל לומר לעיני הקהל שטעה? אדרבה, שמחתי שיכול הייתי להביאם להתגאות ברבם, שהפריך את פלפולו של הרב האורח". יצא רב העיר והכריז שעל כל בני העיר לבוא לבית הכנסת. עלה לבימה וחזר על

פלפולו של רבי עקיבא אייגר, על קושייתו ועל סתירתה. הודה בצדקתו של הרב האורח והעלה על נס את צדקתו.

יושרו של יהודי שגרם

לקידוש השם גדול

מסופר על יהודי מהעיר סלונים, שקנה מאציל בעל אחוזה עשרים ושמונה ככרות דבש במחיר חמש רובל לכל ככר. בבוא הסוחר הביתה הוא שקל את הדבש, ומצא שמשקלו שלושים ככר, הוא נסע בחזרה אל האציל, גילה לו את הטעות והושיט לו את יתרת הכסף בסך עשרה רובל. האציל הגוי השתומם מיושרו של היהודי ואמר: עתה הנני רואה בעליל כי אך לשוא יבקשו שונאי היהודים תואנות ועלילות רשע עליכם לבוותכם ולהשמיצכם שאך מרמה ועושק אתם אוהבים, המשיך האציל וחקר את היהודי על מצבו הכלכלי, היהודי סיפר לו כי מצבו במעמד הבינוני והוא שמח בחלקו, על אף שאין לו דירה משלו, כשמוע האציל את דבריו פנה ואמר לו, אם כן איפוא, בנה לך בית ואני אצוה לכרות למענך עצים מהיער שלי, תקים לך על חשבוני בנין גדול שלא תאלץ לנוע מדי שנה בשנה להחליף דירה בשכירות, ועתה, סיים האציל את עשרה הרובל שהשבת לי הנני מחזיר לך במתנה גמורה לאות על יושרך, והיום אציג אותך לאות ולמופת בפני ידידי בעלי האחוזה אשר יבואו אל ביתי, למען יאמינו כי היהודים אנשים כנים וישרים המה ולא יוסיפו להאמין לשקרים המופיעים בכתבי העת.

תלולא דעדקא

שבת קודש ד' אדר הרה"ק רבי יהודה לייב ב"ר יוסף (רבי לייב שרהס (תקנ"א)

יום ראשון ה' אדר הרה"ק רבי זאב וואלף מטשאני-אוסטראה ב"ר נפתלי צבי (תקפ"ג) הרה"ק רבי ישעיה מפראגא ב"ר יעקב משה תרכ"ח

יום שני ו' אדר הרה"ק רבי דוד מאוסטראה ב"ר מרדכי טעבל (תלמיד הבעש"ט - תק"י)

יום שלישי ז' אדר משה רבינו בן עמרם (כ"א תפ"ח) הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב ב"ר משה יחזקאל (תקפ"א) הרה"ק יעקב יששכר בער מנדבורנה ב"ר חיים מרדכי (תשע"ב)

יום רביעי ח' אדר הרה"ק רבי אליהו הכהן ב"ר שלמה אברהם (שבט מוסר - תפ"ט) הרה"ק רבי גרשון מלאצק (תלמיד הבעש"ט - תקמ"ה)

יום חמישי ט' אדר הרה"ק רבי יוסף יואל היילפרין אב"ד סטעפין (תלמיד הבעש"ט - ב"ר יעקב אהרן) הרה"ק רבי שמואל שמעלקא קליין אב"ד סעליש (צירור החיים - תרל"ה)

יום שישי י' אדר הרה"ק רבי יוסף ברוך מניישטאט ב"ר קלונימוס קלמן הלוי מקראקא (הגוטער יוד - תרכ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נטילא הכהן רביטבין שליט"א
חיים "ב"ר אורי" רפרס יוסף הרש" על המצוות.

הלכות מוקצה (ז')

א) כשמותר לו להניח המוקצה באיזה מקום שירצה, מותר לו גם להעביר המוקצה מידו האחת לשניה. (פרי מגדים סימן תמ"ז משבצות זהב, ס"ק ב')
ב) אין להעביר המוקצה שהותר לו לטלטל, ולהניחה באיזה מקום שירצה, ליד חבירו. (שו"ת שבט הלוי, ח"ג סימן ל', אות א')
ג) כשמותר לו להניח המוקצה באיזה מקום שירצה, אם עמד לנוח, או שהתיישב, שוב אסור להמשיך לטלטלו, כי כשמתחיל ללכת, הרי הוא טלטול חדש. (שו"ע הרב, סימן ש"א, קונטרס אחרון, ס"ק י')
ד) קדירה שמלאכתה הוא לבישול, דינה ככלי שמלאכתו לאיסור, ומותר לטלטלה רק לצורך גופו, או מקומו. (מ"ב סימן ש"ח, ס"ק ב')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק
רבי יעקב יששכר בער מנדבורנה
ב"ר חיים מרדכי זיע"א
נלב"ע ז' אדר תנצב"ה

ויקחו לי תרומה (כ"ה ב)

ברש"י כתב: "לי - לשמיי". וכבר שואלים המפרשים מה בא רש"י להסביר בזה.

אפשר לפרש בדרך רמז עפ"י המשנה באבות "ארבע מידות באדם האומר שלי שלי ושליך שלך - בינוני וכו' האומר שלי שלך ושליך שלך - חסיד" הרי שעיקר המעלה כשאדם יכול למסור את ה"לי" למישהו אחר. בדרך זה ניתן לבאר את הפסוק ויקחו "לי" תרומה, תתן את ה"לי" לתרומה את מה ששייך לך - תמסור לשני. ועד כמה יכול אדם למסור את ה"לי" בדגות הכי גבוהות ניתן ללמוד מהמעשה הבא שהובא ב"דרשו" בשם רינה של תורה: סיפור מדהים סופר על ידי אחד מנכדי הגאון רבי אהרן בקשט: הוא נודע בשם "השאוולר רב", ונקרא בשם "רבי ארצ'יק" והיה אחד מבכירי תלמידי ישיבת סלבודקה. באחד הימים פנה אליו הסבא מסלבודקה וביקש ממנו לכהן כראש הישיבה. באותה תקופה סלבודקה היתה הישיבה החשובה ביותר באירופה, ולכהן בה כראש ישיבה היה התפקיד הנכסף ביותר בעולם הישיבות.

ר' ארצ'יק השיב כי לפני שיוכל לקבל את התפקיד הנכבד, דרושים לו מספר ימים כדי לבדוק משהו. כמה ימים לאחר מכן הוא חזר אל הסבא ואמר לו כי הוא מצטער אך אינו יכול לקבל על עצמו את התפקיד. הסבא הופתע מתשובתו ושאל אותו מדוע, אך הוא התחמק מתשובה. במשך מספר שבועות, ניסה הסבא לשכנע אותו לגלות מדוע אינו יכול להיות ראש הישיבה, ללא הצלחה. בסופו של דבר, ציווה עליו הסבא בגזרת רב לגלות לו את הסיבה. ואז הרב סיפר:

"כשהייתי בחור התארסתי עם אחת מבנותיו של רבי שרגא פייבל פרנק, שהיה תלמיד חכם ובנוסף איש עסקים עשיר מאוד שתמך בלומדי תורה. הוא נפטר מדלקת ריאות בגיל 43 והותיר אחריו אלמנה עם ארבע בנות. בצוואתו הוא ציווה כי כל בנותיו ינשאו לתלמידי חכמים בעלי שיעור קומה, שיתמנו בסופו של דבר לראשי ישיבה, והרכוש שהשאיר יספק להם את המחיה הדרושה להם.

אלמנתו של רבי שרגא פייבל, גולדה, לקחה את המשימה ברצינות רבה וחקרה ביסודיות אחרי כל הצעת שידוך, ואכן כל ארבעת חתניה הפכו ברבות הימים לראשי ישיבה. אולם הבת הבכורה שלה התארסה תחילה

איתי. בתקופת האירוסין שלנו, המשיך ר' ארצ'יק, "חמותי לעתיד וכלתי שאלו אותי אם אני מעוניין לראות את המפעל המשפחתי. הייתי חתן מאוד נרגש והשבתי, בטח... הם לקחו אותי אל המפעל ובמהלך הביקור, שאלתי כמה שאלות שסיקרו אותי, כיצד הם עושים את זה, מדוע הם עושים כך, לאן הם שולחים את הסחורה וכו'.

"למחרת קראה לי אם הכלה והודיעה לי: 'אנחנו מבטלים את השידוך'. הייתי המום, היה זה שידוך מהסוג שתמיד רציתי! והאם המשיכה: 'הכלה הזו נחשבת לשידוך הטוב ביותר, בעלי ז"ל ואני רוצים רק חתנים שיהיו ראשי ישיבות וגדולי ישראל בעתיד. האופן בו שאלת אתמול את השאלות גרם לי להבין שאתה יותר מתעניין בעסקים מלימוד תורה, ואין בך את היכולת להפוך לראש ישיבה".

ר' ארצ'יק הסביר לסבא מסלבודקה, כי לפני קבלת תפקיד ראש הישיבה הגדולה והיוקרתית ביותר בעולם, הוא ביקש לבדוק שני דברים. האחד, לראות אם האלמנה עדיין בחיים, מכיוון שהוא אינו רוצה לפגוע בה בכך שתבין שהיא ויתרה על מי שהפך להיות ראש ישיבה גדול. ושנית, לבדוק אם כלתו לשעבר אכן נישאה למישהו שהפך בעצמו לראש ישיבה. "בקשר לאלמנה, בדקתי את העניין והתברר לי שהיא עדיין בחיים, ולכן החלטתי שאינני מעוניין לפגוע בה ולא אקח על עצמי את התפקיד. בקשר לבעלה של ארוסתי לשעבר, עוד לא הספקתי לברר".

כעבור שבוע, חזר ר' ארצ'יק אל הסבא וסיפר כי נודע לו שבעלה של הבת הינו רבי משה מרדכי אפשטיין, עילוי הלומד בכלל, אך מעולם לא הפך לראש ישיבה. הוא ביקש מהסבא להציע לו את התפקיד הנכבד, כדי שהאלמנה תשמח על ההחלטה להשיא את בתה לו!

וכך היה... רבי משה מרדכי אפשטיין התמנה לראש ישיבת סלבודקה, ומאוחר יותר כיהן כראש ישיבת חברון בארץ ישראל.

"אתם קולטים עד כמה הסיפור מדהים?" מתרגש הנכד. "האלמנה זורקת אותו מפני שלטענתה הוא אינו טוב מספיק כדי להיות ראש ישיבה, וכשנקראת בפניו ההזדמנות להפוך לאחד מראשי הישיבות המפורסמות בעולם, ולהוכיח לה שטענתה - הוא מעדיף לוותר על כך, העיקר לא לפגוע באותה אשה".

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - עם רש"י. (מהרב מ. אליגנר)

- א. מהדמויות המצוירות ביריעות המשכן (כו, א) ב. מאיזו תרומה עשו את האדנים (כה, ב). ג. פירוש המילה "קומתו" (כה, כג). ד. בצד זה, העמידו את המנורה (כו, לה). ה. משמעות "תרומה" (כה, ב). ו. מה פירוש "מסך הפתח" (כו, לו). ז. תרגום של "פעמותיו"- בארון (כה, יב). ח. משמעות "נבוב" (כו, ח) משמעות "חשוקים" (כו, יא). ט. בהם יהיו בדי הארון לעולם (כה, טו). י. מי הביא את עצי השטים למצרים (כה, ה). יא. משמעות "זר" (כה, יא). יב. מה שמו בכפותיו של השלחן (כה, כט). יג. השולחן מסמל (כה, כד). יד. משמעות המלה "יתדות" (כו, יט). יו. תרגום של "תחש" (כה, ה) מלה נרדפת ל"כרכב" (כו, ה). ע. גובה החלל, בין כנפי הכרובים לכפות (כה, כ). פ. מהו "שש" (כה, ד) פרוכת בלשון חכמים (כו, לא). צ. מהם "מלקחיים" (כה, לח). ק. תבניות לחם הפנים, נקראות (כה, כט). ר. כצורתה עשוי המכבר (כו, ד). ש. כצורתם עשויים ידות הקרשים (כו, יז). ת. כצורת פניו היו הכרובים (כה, יח)

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - בלי רש"י. (מהרב מ. אליגנר)

- א. צמר צבוע (כה, ד) ב. מוטות אחיזה (כה, כח). ג. מקישימי המנורה (כה, לג). ד. ד' יעשה מבין הכרובים (כה, כב). ה. כינוי ללווחות הברית (כה, כא). ו. מתלה (כו, לו). ז. "כתר" לשלשה כלים (כה, יא ועוד). ח. תכנון- אומנות (כו, א). ט. רוחב מסגרת השלחן (כה, כה). י. נועצים אותו באדמה (כו, יט). יא. חלק בגוף- מצידי הראש (כו, יד). יב. כנגד (כו, כז). יג. צבועים באדום (כה, ה) מצוירים, מחוטבים (כה, לג). יד. דרום (כו, ט). טו. דבר הנגר, נסחב על הארץ (כו, יב). ע. נוסף על הנצרך (כו, יג). פ. מכוונים אחד אל השני (כה, כ). צ. עטיפה מבחוץ (כה, יג). ק. סוף (כה, יט) גובה (כו, יח). ר. צורה גאומטרית (כו, א) ש. פשתן (כו, טז). ת. מרכזי- אמצעי (כו, כח)

כאשר נודע הסיפור לחפץ חיים, הוא אמר כי ברצונו לפגוש את ר' ארצ'יק, וכאשר אכן פגש אותו, הוא קם לכבודו ונשק לו.

(טעם הצבי)

ויקחו לי תרומה (כ"ה ב)

בכל התורה כולה כשכתוב 'כל' זה בא לרבות. מה זה בא לרבות? חרש, שוטה, קטן? מה בא לרבות "כל איש"?

שמעתי פעם מהגאון ר' לייב בארון זצ"ל, הוא היה יהודי שלמד אצל ר' אלחנן וזכה לאריכות ימים, הוא נפטר בגיל מאה לפני כמה שנים. שמעתי ממנו פשט נפלא על פי מעשה שהיה עם החפץ חיים, כדאי לדעת את המעשה. אחר כך אמרו לי שהסיפור הזה גם נדפס בחפץ חיים על התורה שהדפיס ר' שמואל גריינמן זצ"ל. אבל אני שמעתי ממנו את הסיפור מכלי ראשון.

לחפץ חיים היתה ישיבה בראדין, בהתחלה בני הישיבה למדו בבית כנסת בעיר, אבל בהמשך כבר היה צפוף בבית כנסת וזה הפריע למתפללים, החליט החפץ חיים שצריך לבנות בית מדרש לישיבה. לבנות בית מדרש עולה כסף, וכסף זה זמן, וזמן זה דפי גמרא, זה חיי נצח. החפץ חיים צריך עכשיו להתחיל לכתת רגלים על פתחי נדיבים כדי לבנות בית מדרש לישיבה.

אתם יודעים מה זה זמן בשביל החפץ חיים? לחפץ חיים כמעט ולא היו ספרים, היום לכל ילד בר מצוה יש ספרייה יותר ממנה שהיה לחפץ חיים, כשהוא היה צריך ספרים בשביל לכתוב את המשנה ברורה הוא היה לוקח ספרים בהשאלה. שאלו אותו: למה אין לך ספרים? אמר החפץ חיים: אני בוכה גם על הספרים שיש לי, לקנות ספר צריך כסף ולהשיג כסף לוקח זמן, בזמן הזה הייתי יכול ללמוד עוד כמה דפי גמרא. ועכשיו לעת זקנה, החפץ חיים צריך לסגור את הגמרא לרוץ על פתחי נדיבים.

אבל היה לו סייעתא דשמיא מופלאה, בכפר קטן ליד ראדין היה יהודי אמיד, יהודי מבוגר בעל אמצעים, שהיה חשוך בנים לא עליכם, קראו לו ר' משה גרוברקאפ. הוא שמע שהחפץ חיים רוצה לבנות בית מדרש, הוא אמר לאשתו הצדקנית: אנחנו יש לנו חסכוניות מכל החיים, ילדים אין לנו, לקבר לא לוקחים כלום, ניקח את כל החסכוניות ונשקיע את זה בבית מדרש לחפץ חיים, זה ישאר לנו לנצח נצחים. אומר ועושה, הוא נסע לראדין עם אשתו ובא אל החפץ חיים עם ההצעה הזאת.

טוב, מה מתבקש כעת? החפץ חיים היה צריך להוציא בראנפן לשתות איתו לחיים ולהגיד נשמת, נכון? החפץ חיים היה צריך לקפוץ על המציאה, לא צריך לסגור את הגמרא. "כי לא מחשבותי מחשבותיכם נאום ה'" - זה פשוט שאנחנו לא יודעים את המחשבות של הקב"ה, אבל גם הראש של גדולי ישראל זה לא הראש שלנו, רבותי. החפץ חיים תפס בידיו הקדושות את היד של ר' משה ואמר לו בחמימות: ר' משה ר' משה, וואס מיט אייך? איך עולה על דעתך כזה רעיון? אתה לא יודע שהתורה שייכת לכלל ישראל? כל יהודי צריך שיהיה לו חלק בתורה. יש יהודים שבילדותם לא זכו ללמוד, והיום הם צריכים לעבוד מהבוקר עד הלילה, מגיעים בלילה לדף היומי ונרדמים על הגמרא, איך יהיה להם זכות של תורה? יהיה להם בבית קופה של ישיבת ראדין, כל יום הם ישימו שם כמה קופיקעס, עם זה הם יזכו שיהיה להם חלק בתורה. אתה רוצה לתת את הכל, מה יהיה עם כל היהודים האלה? לא שייך.

אתם מכירים היום ראש ישיבה אחד שהיה מסרב לכזאת הצעה? היהודי היה בהלם. הוא לא התיימש, הוא אומר: רבי'ה, איפה נשמע דבר כזה בישראל, יהודי רוצה לתת לתורה ולא נותנים לו? אמר לו החפץ חיים: אתה צודק, אבל מה עם כלל ישראל? החפץ חיים היה רבם של ישראל. ר' משה לא ויתר, הוא אמר לחפץ חיים: אני רוצה ללכת עם הרבי'ה לדין תורה. איפה אפשר ללכת לדין תורה? אצל רבן של כל בני הגולה ר' חיים עוזר שיושב בוילנא.

קבעו זמן עם החפץ חיים ונסעו לר' חיים עוזר לדין תורה. מעשה שהיה, אני שמעתי מר' לייב בארון את הסיפור. הגיעו לר' חיים עוזר, היהודי טוען את הטענות שלו, החפץ חיים טוען את הטענות.

אמר ר' חיים עוזר: מצד אחד, יש לנו כאן פסק של המשנה ברורה שאומר שהתורה שייכת לכלל ישראל, טענה חזקה, וכי אפשר לחלוק על המשנה ברורה? אבל מצד שני אומר ר' חיים עוזר: היהודי גם טוען טענה חזקה, יהודי רוצה לתת לתורה ולא נותנים לו? אז מה עושים בכהאי גוונא? תעשו פשרה. מה הפשרה? כותל המזרח והארון קודש יהיו שייכים לר' משה גרוברקאפ, ושאר הכתלים יהיו שייכים לכלל ישראל. כך היה הפסק של ר' חיים עוזר.

סיפר ר' לייב בארון: אני הייתי בראדין, ואני זוכר שעל כותל המזרח היה כתוב 'זאת נדבת הנדיב הצידיק ר' משה גרוברקאפ ואשתו הצדקנית'. כשהם יצאו, אמר ר' משה לחפץ חיים: היה לנו דין תורה, זה כבר נגמר,

עכשיו אני רוצה ברכה. בירך אותו החפץ חיים שיזכה להגיע לשנים שלו, של החפץ חיים. עד כאן הסיפור.

(הגר"א דיסקין)

ויקחו לי תרומה (כה, ב)

למה התורה לא ממשיכה מפרשת יתרו לפרשת תרומה? למה התורה "חוצצת" עם פרשת משפטים?

אומר בית הלוי תירוצ נפלא - הקב"ה אמר כאן למשה רבינו יסוד. אתה הולך לקבל תרומות מבני ישראל, תזהיר אותם! אני לא רוצה לקבל תרומות שלא עברו את המסננת של משפט הצדק. לכן שמתי את פרשת משפטים בין מעמד הר סיני, לפרשת תרומה.

לפני שאדם מוציא את התרומה מהכיס, תבדוק אם התרומה הזאת נקיה. אם התרומה לא נקיה, אני לא רוצה אותה בתרומת המשכן!

אומר הנביא {ישעיה נו, א} שמרו משפט ועשו צדקה. ישנם הרבה אנשים שנותנים צדקה. הצדקה שלהם באה, כי הכסף שלהם לא כשר. לדוגמא:

יש בן-אדם שמשלם 20 שנה ביטוח על הדירה. כמה עולה ביטוח? 100 ₪ לחודש.

חלפו להם 25 שנים. לילה אחד הוא נסע לחתונה, נכנסו גנבים רח"ל, וגנבו את כל מה שהיה לו בסלון.

מזמינים משטרה ... מגיע בבוקר ויקטור השוטר, שם אבקה כדי לבדוק תביעות אצבע ...

"מה לקחו?"

"לקחו הכל, חוץ מחמותי. לא נישאר לאשתי אפילו עגיל אחד !!! "

ויקטור השוטר כותב הערכת נזק "\$30,000". שולחים לחברת הביטוח ... ברוך ה', אחרי 30 יום, הוא מקבל צ'ק מחברת מנורה 186,000 ₪ !

ברוך ה', לא הכל שלי... "ריבוננו של עולם, מזמן רציתי לתרום לבית הכנסת פרוכת יפה, גם לראש השנה וגם לכיפור, זה עולה 18,000 ₪ . הוא רושם על זה "לע"נ זכריה בן שלום, נדבת חברת מנורה".

מנורה תרמה את הפרוכת, זה לא שלו. כי הרי לא גנבו לו את התכשיטים! מה אתה תורם פרוכת? זה כסף גנוב!

אומר הגאון מוילנה - אמר רשב"י "בואו ונצא החוצה. אני לא יודע ממה נבנה בית הכנסת הזה, ואיזה אנשים בנו אותו".

הולך בן-אדם, ומעכב את שכר הפועלים שלו בשלושה ימים.

אומרת התורה {ויקרא יט, יג} ... לא תלין פעלת שכיר איתך עד בוקר. אומר בעל הבית: "נשים את ה-300,000 \$ משכורות, שלושה ימים בבורסה, נרוויח 4% ... מה זה משנה לעובדים? ! הם יצליחו לחיות עוד שלושה ימים בלי משכורת".

אה, אבל אתה עובר על {ויקרא יט, יג} לא תלין פעולת שכיר איתך עד בוקר ?!

"לא, עזוב... זה בשביל הכולל של אחי... אני נותן את הכסף הזה לצדקה"

הקב"ה לא רוצה את הצדקה הזאת, שנאמר {ישעיה נו, א} שמרו משפט ועשו צדקה... !

אומר הבית הלוי - לכן קדמה פרשת משפטים, לפרשת תרומה. תחילת הציווי על המשכן, מתחיל בפרשת יתרו.

אומר הקב"ה למשה: "תעשה משכן, אבל לפני שאני מצוה אותך להביא תרומות למשכן, תצטרך לעבור קודם את פרשת משפטים, כדי לבדוק אם הכסף הזה כשר או לא".

כסף לא כשר מפריע בעבודת ה' ... בבית המדרש. סידור שנעשה שלא בקדושה, התפילות לא מתקבלות מתוכו ...

ממילא, באה פרשת משפטים, ו"מעכבת" את התרומה שנעשית שלא בכשרות. לכן באה פרשת משפטים, ומקדימה את פרשת תרומה.

(ברוך שאמר)

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה (כה, ב)

התמיהה ידועה, מדוע כתב "ויקחו" ולא כתב "ויתנו", ונראה לבאר באופן פשוט, עפ"י משל לראובן ושמעון שנסעו בדרך ליריד, הנסיעה היתה ארוכה, ולראובן נגמר האוכל, ביקש ראובן לשמעון שיתן לו מהאוכל שלו, וכשיגיעו למחוז חפצם, יחזיר לו. אחרי ששהו ביריד, פנה שמעון לחזור לביתו, אבל ראובן עדיין רצה להתעכב בדרך, ביקש ראובן לשמעון שיקח לו חלק מחבילותיו בעגלתו, ויתנם לו כשיגיע אל ביתו.

הנה, כשביקש ראובן לשמעון מהאוכל אמר לו: "תן לי מהאוכל שלך", אבל כשביקשו שיוביל את חבילותיו לביתו אמר לו "קח לי את החבילות הללו", כיוון שהחבילות הם הרי של ראובן וכל הבקשה משמעון היא רק להעביר אותם ממקום זה אל מקום זה, ורק כששמעון היה צריך להוציא מהאוכל שלו ולתת לראובן אז שייך לשון של נתינה. ופשוט. ובזה מבואר היטיב, כי כאן כשצריך לתרום למלאכת המשכן שהיא דירה לשכינה כביכול, לא שייך לומר "תתנו" תרומה להקב"ה כיוון ש"לי הכסף ולי הזהב נאם ה'", רק

שייך שנוביל את הכסף מהבית הפרטי שלנו אל המשכן לכן אמר "ויקחו לי תרומה".

ועורות תחשים (כה, ה)

ברש"י: תחשים לא היה אלא לשעה והרבה גוונים היו לה לכן מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגוונים שלו וכו' עד כאן. ויש לדקדק מנין לו לרש"י ז"ל שתיבת ססגונא הוא פירוש על תיבת תחש ששש ומתפאר, דלמא שמו כן הוא בלשון ארמי כמו כל שאר מלות. ועוד קשה למה עשה רש"י ז"ל פירוש על התרגום דוקא כן במלה זו. ויש לבאר דהנה ידוע דלכל הבהמות והחיות היה אדם הראשון קורא להם שמות וכל נפש חיה אשר יקרא לו אדם שם הוא שמו לעולם. ואחר כך בדור הפלגה נתחדש הרבה לשונות והלשון הארמי גם כן נתחדש באותו הזמן. והנה רש"י ז"ל כתב כאן דתחש לא היה אלא לשעה זו לצורך בנין המשכן. נמצא דבשעת דור הפלגה לא היה תחש בעולם וגם השתא ליכא. אם כן קשה למה קרא אותו התרגום ססגונא מנין לו לחדש שם זה רק הוה ליה לתרגם כמו לשון המקרא. לכן כתב רש"י ז"ל לכן מתרגם ססגונא לפי שמתפאר וכו' אבל באמת אין זה השם של התחש:

(חונת התורה)

"ועשו ארון עצי שיטים" (כה, י)

בכל כלי המשכן כתוב 'ועשית'. 'ועשית שולחן', 'ועשית מנורת זהב טהור', בלשון יחיד. אבל בארון כתוב 'ועשו' בלשון רבים, למה? כתוב במדרש (שמות רבה פרשה לד אות ב): השולחן זה כתר מלכות, המנורה ומזבח הזהב זה כתר כהונה, והארון זה כתר תורה, התורה שייכת לכל כלל ישראל, תורה מונחת בקרן זוית כל הרוצה ליטול יבא ויטול, לכן בארון כתוב 'ועשו' בלשון רבים, כי התורה שייכת לכולם. אבל השאלה שנשאלת על המדרש, אם הארון שייך לכולם למה בפרשת הארון עצמו כתוב בהמשך הכל בלשון יחיד 'ויצקת לו ארבע טבעות זהב' 'ועשית בדי עצי שיטים' 'והבאת את הבדים בטבעות' 'התשובה היא, שהתורה בכללות באמת שייכת לכולם, אבל איזה חלק בתורה יש לכל אחד? זה כל אחד לפי טבעו. אחד לומד הלכה, אחד אגדה, אחד ש"ס, אחד פוסקים, אחד שולחן ערוך, אחד יורה דעה, אחד אורח חיים, אחד אבן העזר, אחד בבלי, אחד החזקת תורה, כל אחד החלק שלו. לכן 'ועשו' נאמר בלשון רבים, כי לכולם יש חלק בתורה. אבל פרטי הדינים נאמרו בלשון יחיד, משום שלכל אחד ואחד יש את החלק שלו.

ומענין לענין באותו ענין, הזכרנו את זה פעם. סיפר ר' נתן איינפלד, הוא היה פעם אצל הסטייפלער זכר צדיק וקדוש לברכה, ובא אליו יהודי שהבית שלו נפגשה עם בחור שיש לו לב זהב, כולו נתינה. אבל הבחור הזה הצהיר שתורה לא שייכת אליו, איך אומרים בעברית? זה לא הקטע שלו. לא שיעור ולא דף היומי, הוא הסתכסך עם התורה, הצליחו להשניא עליו את הלימוד. עם תורה הוא לא, אבל יש לו לב זהב.

הרים הסטייפלער את העיניים שלו ואמר לו: אם אתה רוצה שהבית שלך לא תקום בתחיית המתים תעשה את השידוך הזה. והביא לו הסטייפלער על כך את הגמרא בסוף מסכת כתובות (דף קיא ע"ב), "יחי מתיך נבלתי יקומון הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל" כל המשתמש באור תורה - אור תורה מחיהו, וכל שאין משתמש באור תורה - אין אור תורה מחיהו. אמר לו הסטייפלער: כל יהודי צריך שיהיה לו איזה חלק בתורה, בלי זה הוא לא יקום לתחיית המתים. ולמעשה השידוך לא יצא. סיפר ר' נתן איינפלד, כמה גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם: שנים אחרי זה הוא נסע לארצות הברית, הוא היה בניו יורק בדינר לכולל חזון איש והוא סיפר שם את הסיפור הזה. אחרי הדינר ניגש אליו יהודי גביר, כולו רועד מהתרגשות, הוא אמר לו: הערב עמדתי לשבור צלחת לבת שלי בדיוק עם כזה טיפוס של בחור, אתה הגעת בשעת האפס. כל יהודי צריך שיהיה לו איזה חלק בתורה, לכל אחד יש את החלק שלו, יש כאלו שהחלק שלהם זה החזקת תורה. אבל כל אחד צריך שיהיה דוקא "ויצקת" "ועשית", כל אחד לפי כוחו, כמו שהראש ישיבה ר' גרשון שיאריץ ימים אומר: כל אחד לפי טבעו. כל אחד צריך ללמוד לפי הטבע שלו.

(נחל אליהו)

שמן למאר (כה, ו)

כתיב 'למאר' חסר, ובפ' ויקהל כתיב למאור מלא, וי"ל ע"פ הגמ' בשבת (פה, א) 'כשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ס' רבוא של מלאכי השרת לכאור'א מישראל וקשרו לו ב' כתרים כו' וכיון שחטאו ישראל, ירדו ק"כ רבוא מלאכי חבלה ופירקום כו' וכולן זכה משה ונטלן כו', וכתבו התוס', ששני הכתרים של הוד היו, לפיכך כשנטל משה קרן אור פניו. ומבואר דלפני מעשה העגל הי' כל ישראל קורן עור פניהם כמו של משה, ונמצא שלא הוצרכו למאור כשנכנסו למשכן, שאור פניהם הי' קורן ומאיר, ולכן כתיב למאר חסר. אבל בפ' ויקהל שהי' אחר מעשה העגל, שכבר

פירקו קרני ההוד, אז היו צריכין למאור ממש, כמ"ש בתנחומא תצוה (סי' ד') "ויקחו אליך בשבילך שאתה רואה להיכן אתה נכנס ויוצא" ולכן כתיב שם למאור מלא. וגם לדעת התוס' בשבת (כב, ב) דכל מ' שנה לא הוצרכו לאור שעמוד הענן הי' מאיר בכל מקום מ"מ הוצרכו בשביל אחר המ' שנה משא"כ לפני מעשה העגל שאלמלי לא חטאו הי' נשאר קירון העור להם ולדורותם. **(טעמא דקרא)**

בטבעת הארון יהיו הבדים לא יסרו ממנו (כה, טו)

יש להבין הטעם למה נשתנה דינם של בדי הארון מבדי השלחן והמזבח ששם היו קבועים רק בעת מסעם, ואילו כאן היו קבועים תמיד. מתרצים המפרשים (בספר 'משך חכמה' 'אפריון' וכן כתב ה'חפץ חיים' בספרו 'שם עולם' (חלק א' פי"ו) וכבר קדמם האלשיך הק'), לפי דברי הגמרא (סוטה לה, א) שהארון היה נושא את נושאי, וכל מה שנצטוו 'בכתף ישאו' היה רק בכדי להראות שיש מצווה לסייע ולהחזיק את הלומדי תורה, שהארון הרי מרמז על כתר תורה. וכשמסייע ומחזיק את התורה, נדמה לו שהוא נושא את הארון - את הלומדי תורה. אבל באמת "הארון נושא את נושאי", ולכן, היו הבדים קבועים בארון להראות לזכרון עולם שהתלמידי חכמים הם הם המחזיקים את בעלי המשא ומתן. ועוד, שאף בעת שאין התלמיד חכם נצרך לסיועו של הנותן, כיוון שנתן לו בעת שנצרך, ממשך הנותן לקבל בזכותו של התלמיד חכם גם הלאה.

ובזה מבאר ה'חפץ חיים' שם, את לשון הכתוב "עץ חיים היא למחזיקים בה", ולמה לא כתב "למחזיקים אותה"? אלא, יבואר עפ"י משל, שאבנו הקט עוברים בדרכם וחוצים נהר שוטף ושוצף אומר הבן לאביו: תחזיק אותי חזק שלא אפול למים! עונה לו אביו: אני מרים אותך, רק תזהר להחזיק בי חזק! (הנסמך תמיד מחזיק בסומך, ואילו הסומך מחזיק את הנסמך) על זה הדרך נאמר כאן: עץ חיים היא למחזיקים בה" שהתורה היא המחזיקה את בעלי הממון.

בעניין הזה, מספר הרב אליהו דיסקין סיפור נורא: לפני למעלה מארבעים שנה, היה בחור באמריקה שלמד בתיכון, והתחיל גם ללמוד באוניברסיטה כי אבא שלו רצה שיהיה לו "תכלית" שיהיה עו"ד או רופא וכדומ'. הוא רק לא ידע ש"תכלית" זה לימוד התורה... עכ"פ, הבן, חשקה נפשו בתורה. אמר לאביו: אני רוצה ללמוד. אמר לו האב: אני מוכן שנה אחת שתלמד אבל אח"כ תחזור לאוניברסיטה. נסע הבחור לארץ ישראל, וזכה ללמוד אצל הגה"צ רבי אליהו לופיאן בכפר חסידים בשנתו האחרונה. אחרי שנה הוא חזר הביתה, וכמובן שלא רצה לבזבז את שנותיו בלימודי הבל, פנה אל אביו ואמר לו: "הרי עוד מעט כבר אני מגיע לשידוכים, תן לי ללמוד עד החתונה, ואני מוכן ללמוד כאן בלייקווד ולא לנסוע לארץ ישראל", אמר לו אביו שהוא מוכן, אבל בתנאי אחד: שיותר אתה לא מבקש, ואחרי החתונה אתה אכן הולך לאוניברסיטה". הוא הסכים. אחרי כמה חדשים הוא אכן התארס, בין האירוסים לחתונה הוא התחיל לאבד מצב רוח, כיוון שידע שאחרי החתונה אין לו שום ברירה וחייב יהיה להפסיק ללמוד. ומיום ליום ירד לו ה'שמחת חיים'. והאבא רואה ולא יודע מה לעשות, מצד אחד הוא רוצה את טובת בנו שיהיה לו מקצוע ביד, ומצד שני הבן לגמרי מאבד את חדות החיים. כמה שיותר התקרב זמן החתונה שקע הבחור יותר בעצבות. ביום לפני החופה, קרא האב לבנו ואמר לו: "אני יודע בדיוק מה עובר עליך, אני רציתי את האושר שלך אבל אני רואה שאתה לא מאושר מזה, דיברתי עם אמא, והחלטנו שיותר חשוב לנו שתהיה שמח, לכן, חמש שנים אחרי החתונה אתה יכול להמשיך ללמוד כאברך בלייקווד, ואנחנו מפרנסים אותך "קעסט" חמש שנים.

שבועיים אחרי החתונה, האבא קיבל "דום לב", הוא היה במוות קליני, והרופאים לא נתנו לו שום סיכוי, והנה בניסי ניסים חזר לאיתנו עד לתיפקוד מלא. ביום שנגמר החמש שנים מהחתונה, קיבל האב שוב "דום לב", ונסתלק לבית עולמו!

אמרו: אם היה יודע מי מחזיק את מי, היה לוקח על עצמו חמישים שנה! ודבר נוסף, שכל החמש שנים כולם חשבו שהאב מחזיק את בנו, אבל אח"כ נוכחו שהבן הוא הוא החזיק אביו! "עץ חיים היא למחזיקים בה".

עם רעיון זה מסביר ה"פנים יפות" (ועוד הרבה מפרשים) את תחילת הפרשה "ויקחו לי תרומה" למה לא אמר "ויתנו"? כיוון שרק נדמה לנו שאנו "נותנים" בעוד שאנו רק "לוקחים". ומוסיף לבאר את דברי רש"י "לי - לשמי", שאף שע"י התרומה וודאי שתתעשר מזה, ותזכה בחיים, אמנם את התרומה תתן רק "לשמי" לשם מצוה ולא לשם השכר הבא מזה.

(ציוני תורה)

ועשית שנים כרבים זהב (כה, יח)

הכרובים הם מלאכים קדושים (יחזקאל י') ופניהם פני נערים (סוכה ה:); והקשה הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, מדוע פירש רש"י את הכתוב: "ויגרש ה' את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים" - מלאכי חבלה?!

ותרץ, שבני הנוער יכולים לגדול ולהיות מלאכים קדושים, או מלאכי חבלה חלילה. תלוי היכן הם שוהים ומבלים! אם על ארון הברית ובקודש הקדשים, אזי יהיו למלאכים קדושים. ואם הם בחוצות, על אם הדרך, יהיו מלאכי חבלה...
ויקחו לי תרומה

המנחת אלעזר ממונקאטש צוק"ל מביא מעשה נורא מהפלגת מדרגתו של רבי אייזיק'ל מקאליב זי"ע: אחד מאנשיו היה עשיר מופלג, והיה נוסע בכל שנה לרבי אייזיק'ל על ראש השנה, כנודע שהיה בעל מנגן מופלא שלא מעלמא הדין, והיה תענוג עלאי לשמוע את קולו הנעים בתפילות ימים נוראים. אמנם אשת הגביר לא הבינה מדוע בעלה נוסע מדי שנה נסיעה קשה וארוכה כזאת לשמוע את תפילות הרבי, והיה מטרידה אותו על כך. הגביר רצה מאד ששנה אחת תסע עמו, ואז תבין לבד מה סיבת נסיעתו מדי שנה בשנה, אך לא עלה הדבר בידו, כי בכל שנה היה מניעה אחרת מלבא אל הצדיק על ראש השנה.

פעם אחת היה רבי אייזיק'ל צריך ליסוע מעיר לעיר לאסוף ממון לצורך מצוה נחוצה, הדבר היה בימות החורף והדרך היתה מלאה שלג וכפור, בבואו לבית הנגיד הזה ביקש להתרימו לכבוד המצוה זאת. ועלה מחשבה תמימה בראשו התמים [כלשון מהר"א מבעלזא 'כל היהודים הם תמימים, וההונגרים הם תמימים שבתמימים] שיתן לרבי הצעה כזאת, שאם ינגן הרבי בביתו את פזמון 'ונתנה תוקף' באותו נוסח של ראש השנה, יתן לו את כל ההוצאות של המצוה שהרבי צריך באותה שעה, ולא יצטרך הרבי ליסוע עוד מעיר לעיר לקבץ נדבות. וכך ירוויח שתשמע אשתו את קולו הנעים של הרבי, ושוב לא תטרידהו בכל ערב ראש השנה. הוא לא הבין שיש איזה פגם לבקש מרבי אייזיק'ל שיאמר ונתנה תוקף כמו בראש השנה. ונכנס והציע את הצעתו לפני הרבי, הרבי אמר לו שהוא צריך ג' מאות רייניש, אך אינו יכול להחליט תיכף ומיד, לינו פה הלילה וליום המחרת ישיב לו תשובה. וחזר העשיר לביתו ואמר לאשתו, שיש תקוה שתשמע מחר את הניגון ונתנה תוקף של הרבי שלא שמעה אוזן מעולם. ויהי ממחרת ויאמר רבי אייזיק'ל אל העשיר, הן אמת שזה ענין גדול שאקבל כל הסכום בפעם אחת, ולא אצטרך לבטל תורה עוד, אך מכיון שכש'אייזיק'ל אומר ונתנה תוקף, באותה שעה נעשה בפועל כל מה שכתוב שם, כל פמליא של מעלה באים, ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזו ויאמרו וכו', ובשלמא ר"ה ויהי"כ הרי דבר בעתו מה טוב, ואינו מטריח את המלאכים לחינם, אך אם עתה ביום חרפי פשוט אטריח את כל פמליא של מעלה ומלאכים יחפזו בחינם, וזה אל זה ישאלו מדוע הרעיד אייזיק'ל את כולם, ויאמרו זה לזה שאייזיק'ל נצרך לכסף ולכן הוא אומר 'ונתנה תוקף', המלאכים ישאלו האם בשביל קצת כסף הוא מטריח את כולנו, ואני אתבייש מאד מהם שבשביל ג' מאות רייניש אני אטריח את כל המלאכים... ופטרו לביתו בכמה דינרים בלבד.

מאוצרות המגידים

מאת כל איש אשר ידבנו ליבו תקחו את תרומתי

כתב **הכתב סופר** ללמד זכות על הנשיאים שלא השתתפו בתחילה בנדבת המשכן עם כל ישראל, שגם זה כדי שתהיה הנתנה מנדבת הלב ולא בכפיה, כי אם ישמעו שהצדיקים כבר נתנו, לא נעים שלא לתת. כמנהג הקדום להתרים עבור הדפסת הספר, והיו הולכים לרבנים הגדולים שיתנו דמי קדימה, וכתבו בתחילה שהרבי נתן, וגם הוא יקח ספר כשיצא מהדפוס, וממנו יראו וכן יעשו, אחר שבאים לעשיר בורשה ומראים לו שהאמרי אמת כבר נתן דמי קדימה, איך לא יתן? וגם זה, הוא כעין כפיה.

כך אילו היו הנשיאים תורמים בראשונה, היה זה כעין כפיה על נדבת המשכן, שהיו ישראל נותנים בלחץ משום שהנשיאים נתנו, וגם זה חסר ב'נדבת הלב', וזה בהגדרת 'באלימותא'. כי יש כמה מיני אלימות, יש כפיה והכאה, ויש תעמולת עסקנים שמשתלטים על מח של האדם ע"י פרסומות הבטחות של צדיקי הדור, או מעטשינג ביזנעס, שאני נותן כך וכך רק אם אחרים יתנו בסכום הזה. וכדו'. בוודאי שלגבי צדקה זה כשר וישר, כי ממשכנין על הצדקה, אך תעמולה היא גם כח של אלימות והיא כשרה רק לגבי צדקה ולא לגבי נדבת המשכן, כיון שכאן הולך להיות 'חתונה' בין הקב"ה לכל יחיד מישראל, צריך שיהיה נתינה טהורה בתכלית השלימות, שלא יהיה כמתנה על מנת להחזיר, לכן סילקו את הנשיאים שיתנו באחרונה, כדי שלא תהיה נתינתם כעין כפיה על נדבת לבן של ישראל. שאילו ישמעו שהנשיא נתן נתינה הגונה, תהיה נדבת הלב רק 97 אחוז, ולכסף קדושין צריך מאה אחוז של נתינה טהורה.

ואעפ"כ היה איזה טענה על נשיאי ישראל, כי היו יכולים לתת בהסתר וצנעא, ובכך היו מזדרזים למצוות וגם לא היה כפיה ואלימות ע"י נתינתם.

העסקנים שבאים להתרים ומתלווים עם אדם חשוב, הרי הם ככופים בכח, למטרת צדקה מותר, אך לא לנדבת המשכן, לכן לא באו משה ואהרן להתרימים

והוסיף הכתב סופר שכן מדויק מלשון הפסוק 'וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', וקשה שפתח בלשון 'ויקחו' ולא 'ותקחו', וסיים 'תקחו את תרומתי', ולא 'יקחו את תרומתי'?

ותירץ שכן דרך העסקנים שאם הם צריכים לקבץ נדבות עבור מטרה שאינה חשובה כ"כ בכדי לעורר לב האנשים לנדב להם, אזי הם מתלווים עם אדם חשוב שייראה כאילו המטרה היא חשובה עד מאד. גם זה הוא כעין 'ממשכנין על הצדקה', שאיך יכול להתנגד מול אדם חשוב כזה, הרי זה ממש הפעלה של אלימות. ואין הנותן נותן מנדבת לבו בשלימות. אילו לא היה בא עם אדם החשוב, לא היה נותן כלל או היה נותן מעט. אמנם אף שלגבי צדקה מותר לעשות כן, כשיש מטרה אמיתית, היות וע"פ דין ממשכנין על הצדקה, אך לגבי נדבת המשכן, אילו היו משה ואהרן מסתובבים מאהל לאהל לבקש עבור נדבת המשכן, לא היתה התרומה בלב שלם, שאף שאם לא היה רוצה לתת, יתן לכבוד הצדיקים, ועם נתינות כאלה אי אפשר לבנות משכן להשי"ת. כי רחמנא לבא בעי, לכן אמר ה' שאנשים פשוטים יבואו לגבות, שכשהם באים, יוכל כל אדם לענות בשלילה ולא לתת, ואם יחליט לתת, הרי זו נדבת לב טהורה, המתאמת לקדושין שבין הקב"ה לכנסת ישראל.

ועפ"י מיישב הכת"ס לשון הכתוב, 'ויקחו לי תרומה', ולא 'ותקחו לי תרומה', שאם משה ואהרן יתרימו את הקהל, לא יהיה זה 'לי לשמי', אלא כמו שנהגו היום שתורמים 'לשמו ולתפארתו של נדיב או רב פלוני', לגבי צדקה זה כשר לתת כיון שהגרר"ק ביקש, שגם זה נכלל בממשכנין על הצדקה. אך למשכן ה' צריך שיהיה נקי לכבוד ה'.

גם סיפורי מופת של שקר, נכלל ב'ממשכנין על הצדקה'

אחד מהקופות צדקה שאלו את הגרי"ש אלישיב אם מותר לספר סיפורי שוא ושקר על מופתים שהיו ע"י הבטחה לקופת הצדקה, כדי לשכנע את העם לתת לקופת הצדקה. והשיב שגם זה נכלל בממשכנין על הצדקה. לאחר שהדפיסו את הסיפור, צוו למחוק אותו והתכחשו שלא אמר כן מעולם, אך ביודעי ומכירי מבפנים שהמעשה אמת. כי כל מה שמספרים שהבטיחו לקופה זו ונושעו, אין לזה שייכות לצדקה שהוא נותן, הנה יש כאן משפחה שאין להם על שבת, מעיקר הדין היו צריכים לכפות לתת להם צדקה, יהיה איך שיהיה, לכן מאספים קופת הצדקה אוסף של מעשיות שרובם לא היו ומדפיסים ומחלקים בתיבות דואר, ואנשים מאמינים, כאילו הקב"ה השתדך דווקא עם קופה זו, שזה ממש משחק ילדים, אך כך משכנעים את האדם אולי גם אני אוכל להוושע ע"י הקופה הזו. ומתקשר למספר שלהם ותורם. [ונדמה לו שאילו יתן לשכנו עני, לא יוושע כך. דמיונות שוא.]

אף שהגבאים המציאו את המעשיות שלא היו ולא נבראו, והתיר הגרי"ש כדון ממשכנין על הצדקה, כמו שמותר להכות במקלות, יותר קל לשמוע ולהאמין במעשה שלא היה ולא נברא. כך זה כשר רק לגבי צדקה, אך בנדבת המשכן שהוא קדושין בין כנסת ישראל להקב"ה צריך שיהיה 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי'. בתחילה נאמר 'ויקחו לי', לא משה ואהרן יתרימו אותם, כדי שתהיה נתינת לשמה, ואח"כ תקחו אתם את התרומה בסוף. באופן שלא ידעו משה ואהרן כמה נתת, נתן לא לשם משה ולא לשם אהרן, רק לשמו יתברך לבד.

אילו יצטרכו היום לעשות מגבית עבור בית המקדש השלישי, יצטרכו לאסור כל המודעות והפרסומות והתעמולות והפלקטים והבטחות הרבנים וסיפורי המופת והסגולות למיניהם, ה' ירחם. יכול להיות שזו הסיבה שבית שלישי יורד משוכלל מן השמים... כנודע שנחלקו בזה רמב"ם ורש"י. להרמב"ם הוא חיוב לבנות בית השלישי, כמו בית הראשון, אמנם גם שלמה המלך כפה עליהם מס לבנין בית המקדש, כמו שכופים לבנות בית הכנסת ומקוה וחדר, א"כ גם לבית השלישי יהיה מותר לתת שלא לשמה, רק במשכן ראשון שהיה מצב של מומרים לא היו יכולים לתת שלא בנדבת לב, או משום שהם מעות

קדושין וצריך שיהיה מתנה גמורה שלא על מנת להחזיר, בלי שום סגולה והטבה כלל.

(הגרמ"י רייזמן)

מאת כל איש אשר ידבנו ליבו תקחו את תרומתי (כה, ב)

אומר המגיד רבי שבתי יודלביץ: מוצאים אנו, כי יש מן התרומות בהן לא הבדילה התורה בין עני לעשיר, בין קמצן לנדיב לב, אלא חייבה כל אחד ואחד ישראל בסכום קצוב - מבלי להתייחס כלל לאמצעים העומדים לרשותו ולמידת נדיבות ליבו. בתרומת המשכן לעומת זאת - מוצאים אנו כי התורה הניחה לכל איש ישראלי מקום להביא בו את נדיבות ליבו לידי ביטוי, ואפשרה לו לתרום ככל אשר ידבנו ליבו.

והנה, התורה מתייחסת אל ה'מרב' - ו'הממעט', אל 'נדיב הלב' - ואל זה אשר לא נדבו ליבו, אולם דומה כי כאן המקום לעמוד על סוג שלישי אשר קם בעם ישראל, מי כעמך ישראל, סוג הכורך כאחד את המרבה - עם הממעט... את ה'קמצנות' במיטבה - עם נדיבות הלב שאין למעלה ממנה...

המדובר בדמויות הוד אשר עמדו בעם ישראל וזכרם חקוק לנצח, דמויות הוד של יהודים יקרים ונדיבי לב, אשר ביקשו להקדיש את נדיבותם אך ורק לכבודו יתברך!

ושני סוגים נמצאו באותם נדיבי-אמת:

מהם - אשר הקדישו את נדיבותם אך ורק לכבודו יתברך - ואילו בכל הנוגע להם עצמם נהגו בקמצנות מופלגת... המדובר ביהודים אשר בטבעם קמצנים מופלגים היו, קמצנים אשר קמצנותם מנעה מהם אפילו להיטיב עם עצמם, אולם בכל הנוגע לענייני צדקה ועזרה לזולת - היו הם ראשים וראשונים לכל דבר מצוה!

ומהם - אשר הקדישו את נדיבותם אך ורק לכבודו יתברך - מבלי שלאיש יהיה שמץ של מושג אודות ליבם וידם הפתוחה, יהודים יקרים אשר כלפי חוץ נראו כקמצנים מן השורה הראשונה, קמצנים אשר אינם מסוגלים לפתוח ידם אפילו כהוא-זה, אולם מאחרי מעטה הקמצנות הלזה - שכנה לה נפש רחבה, נפש נדיבה, נפש אשר כל חפצו של בעליה לא היה אלא להיטיב עם זולתו בטובה הגדולה ביותר האפשרית, טובה של מתן בסתר.

אין ספק כי רבים וטובים נמנו על כל אחת משתי הקבוצות הללו, רבים וטובים בתולדות דברי עם ישראל אחזו בידם את מידת הנדיבות ומידת הקמצנות כאחד - והשתמשו בכל אחת מן המידות בשעתה הראויה לה, אולם כאן ברצוננו להתמקד בשתי דוגמאות נפלאות ומיוחדות:

האחת - דוגמא ליהודי קמצן בטבעו אשר ליבו פתוח היה כאולם לעזור לכל נזקק - אירעה בימי התנאים הקדושים ומקורה בירושלמי (פסחים פ"ד, ה"ט), ואילו השניה - דוגמא למתן בסתר בדרגתו המשובחת ביותר - אירעה בדורות מאוחרים יותר, בתקופתו של המהרש"א הקדוש.

מה שביני לבין בוראי

ובכן, נפתח בסיפורו של הירושלמי, העוסק במגבית צדקה לטובת לומדי תורה, מגבית אליה יצא התנא הקדוש רבי עקיבא עם אחד מן החכמים ביום מן הימים.

באחד העיירות אותן פקד רבי עקיבא, התגורר אדם בשם 'בן-מביא יין', עשיר גדול, אשר רבי עקיבא ידע מנסיונו כי ידו פתוחה לכל דבר שבקדושה. את סבב ההתרמה - תכנן איפוא רבי עקיבא לפתוח בביתו של אותו עשיר בדוקא, ולהעניק לו את הכבוד להיות ראשון לתורמים. ואכן, מיד לאחר תפילת שחרית כוונתיקין - ניגש רבי עקיבא עם שותפו אל ביתו של אותו עשיר, אולם מאחר והשעה עדיין היתה מוקדמת למדי - החליטו השניים להטות אזנם מבעד לדלת, בכדי לבדוק אם בעל הבית כבר התעורר משנתו. בודאי ידעו הם את אשר יודע כל משולח מתחיל, כי כשמעירים גביר משנתו - מבטא הוא בדרך כלל את חוסר שביעות רצונו בגודל התרומה...

והנה, עד מהרה התברר לשניים כי הגביר כבר ניעור משנתו, שכן הם שמעו שיחה אשר התנהלה בינו לבין בנו. אולם בה במידה שהתברר להם כי הגביר כבר ער וניתן לדפוק על דלתו - התברר להם גם כי תהיה זו טעות חמורה לעשות כן...

למסקנה זו הם הגיעו מתוך השיחה אשר שמעו, שיחה אשר התנהלה בין הגביר לבין בנו, ובה פנה הבן אל אביו ושאלו מה לקנות בשוק לארוחת הצהריים. "מה לקנות? תקנה עולשין!" - השיב הגביר, והבן הוסיף ושאל: "אבא, בשוק ישנם שני סוגים של עולשין, ישנם עולשין טריים - העולים מעט יותר, וישנם עולשין רקובים מעט, אשר מחירים

עולה לכדי חצי ממחיר הטריים. ובכן, איזה מן הסוגים להביא?", ושוב הגיעה התשובה המפתיעה: "תביא מהסוג הזול... לא נורא אם יהיו העולשין קצת רקובים! נסתפק בהם!"...

מלכתחילה, כאשר שמעו שני התנאים את שאלתו של הבן אודות סעודת הצהריים, היו הם משוכנעים כי האב יבקשנו לקנות בשר ודגים עם כל המטעמים, כמנהגם של גבירים. כאשר שמעו את תשובתו של האב - הם סברו כי אולי מקפיד הגביר על תזונה בריאה המבוססת על ירקות בלבד...

אולם כאשר התברר להם כי הגביר מעדיף את הסחורה הישנה והזולה על פני הטריה והיקרה מעט - הם הגיעו למסקנה ברורה על פיה לפנייהם עומד קמצן אשר טרם נודע כמותו, קמצן אשר חולי נפשו אינו מאפשר לו אפילו לקנות לביתו את המזון המינימלי ביותר!

"להכנס אל ביתו של קמצן כה נורא, ולבקש ממנו כי יתרום לצדקה - הרי זו בדיחה גרועה!" - הרהרו המתרימים בליבם, והחליטו לפסוח על ביתו של הגביר ולהתחיל את המגבית ממקום אחר... "ובדאי שינה הוא את טעמו מאז הפעם האחרונה בה פקדתי את ביתו, הפעם בה פתח הוא את ידו לרווחה!" - הסביר בודאי רבי עקיבא לעצמו את פשר הנהגתו המוזרה של העשיר...

אלא שבסופו של יום, כאשר פנה השמש ושני הצדיקים התפנו לספור את סכום הכסף אשר הספיקו לגייס - גילו הם כי התפוקה דלה למדי... הסכום עדיין היה רחוק מרחק רב מהסכום אותו ביקשו מלכתחילה לאסוף בעיר זו... לפיכך, בלית ברירה, החליטו לשוב על עקבותיהם ולדפוק על דלתו של העשיר-אוכל-הירקות-הרקובים, כאשר בליבם הם אומרים: "אפילו אם יתן העשיר פרוטות בודדות - הרי זה יותר טוב מכלום!"...

וממחשבה - למעשה.

הם דפקו על דלת ביתו של הגביר, ומה רבה הפתעתם כאשר קבלת הפנים לה זכו - שונה היתה לחלוטין מזו לה ציפו...

הם ציפו להתקבל בקרירות ולצאת מן הבית עם נדבה פעוטה של פרוטות מספר, אולם בפועל - קיבלם הגביר בכל הכבוד הראוי לתלמידי חכמים כמותם, בכל האדיבות ובסבר פנים יפות, ומששמע את מטרת הביקור - אף הרים תרומה מכובדת עד מאד: הוא הורה לשני תלמידי החכמים לגשת אל אשתו ולומר לה כי בעלה ציוה ליתן להם מידה שלמה של דינרי זהב! סכום עתק!

שני התנאים נדהמו למשמע הסכום הגבוה, הם חששו פן אשתו של הגביר לא תיאות כה בקלות להעניק סכום כה גדול, אולם כאשר ניגשו אל האשה - נכונה להם הפתעה נוספת...

"האם בעלי אמר ליתן לכם מידה גדושה של דינרים - או מידה מחוקה?" - שאלה האשה, ומשלא ידעו הם להשיב, והסבירו כי הגביר נקט בלשון: 'מידה' סתם - החליטה האשה להעניק להם מידה גדושה, תוך שהיא מסבירה כי אם זו היתה דעתו של בעלה - מה טוב, ואם לא

- הרי שמעניקה היא את הסכום העודף על חשבון כתובתה...

כאשר שב רבי עקיבא עם חבירו אל הגביר, בכדי להודות לו על תרומתו הנדיבה - שאלם העשיר: "אימרו לי, האם נתנה לכם אשתי מידה גדושה - או מדיה מחוקה?" ומשסיפרו לו שני הצדיקים את השתלשלות העניינים - החליט הגביר להביע את הערכתו לשיקול דעתה הנבון ולנדיבות ליבה של אשתו, ובו במקום הכפיל את כתובתה...

בירך איפוא רבי עקיבא את הגביר בחום, נשקו על ראשו וביקש להפטר ולילך לו לדרכו, אלא שבטרם נפרד ממנו הגביר לשום - לא יכול היה להתאפק, ופנה אליו בשאלה: "רבי, מוכרח אני לשאלך... מבין אני כי אל ביתי הגעתם בסופו של יום, לאחר שסובבתם בין בתי העיר כולם. ובכן, מדוע עשיתם זאת? מדוע לא זיכיתם אותי להיות ראשון לדבר מצוה כשם שדרכך, רבי עקיבא, לעשות תמיד?" - הקשה העשיר, והכאב ניכר בקולו.

"מדוע לא נכנסנו אל ביתך? הבה ואומר לך..." - החל רבי עקיבא מסביר: "למעשה, הגענו אל ביתך בתחילת היום, עם בוקר, והטינו אזנינו לשמוע האם הינך ער והאם רשאים אנו כבר להקיש על דלת ביתך בשעה כה מוקדמת.

"בשלב זה - שמענו את שיחתך עם בינך, שיחה בה הורית לו לקנות לארוחת הצהריים מן הירקות הזולים ביותר, ושיחה זו הביאה אותנו לכדי מסקנה - אשר התבררה בדיעבד כמוטעית - על פיה יהא זה חסר תועלת לחלוטין לנסות להתרימך לדבר מצוה! לפיכך פסחנו על ביתך,

סובבנו ברחבי העיר, ורק בסיום היום, כאשר ראינו כי עיתותינו בידי וכי עדיין זקוקים אנו לכל פרוטה נוספת - החלטנו לנסות את מזלינו ולדפוק על דלתך!" - סיים רבי עקיבא...

אלא שהגביר לא קיבל את הטיעון: "רבי, מה שביני לבין בני - יכול אתה לשמוע. אתה יכול אמנם לעמוד על קמצנותי בענייני שלי מתוך השיחה שניהלתי עם בני. אולם על המידה בה נוהג אני ביני לבין קוני - על כך לא יכולת לעמוד מתוך אותה שיחה! אמנם קמצן אני, בכל הנוגע להנהגת ביתי - מקמץ אני ככל שניתן, אולם בענייני שמים, בכל הנוגע לצדקה ומעשים טובים - שם אינני מקמץ מאומה, וידי פתוחה לרווחה בכל עת!" - סיים הוא, והדברים מאלפים ביותר.

שכן לפנינו דוגמא לאדם קמץ בטבעו, אדם אשר אוהז במידת הקמצנות בחזקה, וכה כבדה היא קמצנות זו - עד שהיא מונעת אותו מלהנות כהוא-זה מכספו ומעושרו הרב! אולם קמצנותו הנוראה, ואף שליטתה המוחלטת של מידה זו בכל אורחותיו - אינם יכולים לה נדיבות ליבו, נדיבות-לב לכבודו יתברך בלבד, נדיבות לב למילי דשמיא, לכל דבר טוב וראוי!

אין ספק, כי מעלתו של 'קמץ-נדיב' מעין זה - גדולה היא לאין שיעור ממעלתו של זה אשר הנדיבות טבועה באופיו, ורק בעם ישראל ניתן למצוא דוגמא מעין זו לקמצנות ונדיבות המשמשות בערבוביא זו עם זו! הפלא ופלא!

קמץ קדוש

זוהי איפוא הדוגמא הראשונה, העוסקת כאמור ביהודים המשלבים את מידת הקמצנות עם מידת הנדיבות באופן בו כל אחת מהן אחראית על תחום אחר: מידת הקמצנות - שולטת בכל הנוגע לצרכי עצמם, ואילו מידת הנדיבות - משמשת למידי דשמיא...

אולם כאמור, ישנה דרך נוספת בה נכרכות שתי המידות הללו זו בזו, והיו לאחדים בידם של נותני בסתר, אלו אשר כלפי חוץ מציגים הם קמצנות מופלגת, אומץ יד מוחלט, על אף שבסתר משתמשים הם במידת הנדיבות שבליבם - רק לכבודו יתברך, שלא על מנת לקבל פרס או להתכבד במתת-ידם. הסיפור הבא, עוסק ביהודי שכזה.

בבית הקברות של אוסטררה, עירו של המהרש"א - יכולים המבקרים להבחין כי בסמיכות לקברו של המהרש"א טמון יהודי אשר על מצבתו חקוק התואר הבלתי-מחמיא: 'יעקב הקמץ'... "מה פשר ה'שכנות' הזו?" - שואלים אתם, ואכן השאלה במקומה... אולם בכדי להשיב עליה - מן הראוי להקדים ולספר את סיפורו של אותו 'יעקב הקמץ'...

ובכן בעיר אוסטררה, בתקופתו של המהרש"א - נודעה תופעה מעניינת... כאשר היתה אחד מנשות האביונים, אשר נמצאו בעיר למכביר, מגיעה אל הדייג ומבקשת כי מכור לה ראש זונב של דג, בטענה כי אינה יכולה להרשות לעצמה את רכישת הדג כולו - הוא היה שוקל לידידה שני דגים שמנים, ומסביר לה כי 'שמעון הגביר' החליט להעניק דגים חינם על חשבוננו - לאלו אשר אין ידם משגת לרכשם...

כאשר היתה היא מגיעה אל חנותו של הקצב, ומבקשת מעט עצמות חמין - הוא היה ממחר לארוז לה שני קילו של בשר שמן, ומשטענה כי אין בידה האמצעים לשלם תמורת המעדן היקר - הוא היה מניח דעתה כי 'זלמן העשיר' ניאות להעניק בשר חינם לכל תושב נזקק, על חשבוננו...

וכך היה חוזר על עצמו המחזה גם בחנותו של הירקן... האביונית היתה מבקשת מעט שאריות, המוכר ממחר היה להגיש לה פירות וירקות משובחים ביד רחבה - ובנוגע לתשלום - הו... אין מה לדאוג... 'יסוף הסוחר' כבר ישלם עבור ירקותיהם של אביוני העיירה...

כך נהנו עניי העיר במשך תקופה ארוכה מארוחות משביעות ומזינות חינם אין כסף, אולם עובדה אחת הציקה להם וטרדה את מנוחתם: ידוע ידעו הם, כי אף ש'שמעון הגביר', 'זלמן העשיר' ואף 'יוסף הסוחר', הינם אנשים אמידים ובעלי ממון - הרי שבפירוש לא ניתן לומר כי הם עשירי העיירה! בעיירה היה עשיר מופלג, גביר אדיר, ממש מליור - בשם 'יעקב', או ליתר דיוק: 'יעקב הקמץ'...

ולא בכדי זכה 'יעקב' הלזה לתואר המפוקפק... ניתן לומר כי הוא זכה לו בדין ולא בחסד... מעולם הוא לא פתח את ידו אפילו כהוא-זה, ואיש מאביוני העיירה לא יכול היה לדלות מזכרונו מקרה בו נהנה בשוה-פרוטה מממונו של הלזה...

"הרי אין זה הוגן! מדוע על 'יוסף' ו'זלמן' ו'שמעון' מוטל לשאת בעול החזקת עניי העיר?" - התקוממו הכל, "מדוע לא יתרום גם יעקב את

חלקו וירם את תרומתו?" - היו הם מתלוננים מפעם לפעם, אולם דומה כי לאזניו של יעקב לא הגיעו כלל כל אותם דיבורים... הוא לא שינה את הנהגתו, ונמנע באופן עקרוני מלהעניק דבר מה בעל ערך לאי-מי...

כאשר מכלימים היו את פניו של יעקב ברבים, כאשר גוערים היו בו על קמצנותו, כאשר הוכיחוהו וטענו כי נראה שסבור הוא שיוכל ליטול עמו את כספו אל קברו - לא היה יעקב משיב מאומה, רק פושט את ידיו לצדדים כביכול מבקש לומר: "צודקים אתם, אולם מה אעשה ואיני יכול? פשוט אינני מסוגל להפרד מכספי וליטנו לאחר זולתי!"...

אין פלא איפוא, כי כאשר נפטר יעקב הלזה לבית עולמו - לא שררה עצבות רבה בעיירה... ידידים לא נמצאו לו מבין שכניו ומכריו, איש לא יכול היה להצביע על מעשה טוב אשר עשה כלפי אי-מי, אפילו אחד מבני העיירה לא חש כי חב הוא לו הכרת הטוב מסיבה כל שהיא, וכך כשמנין מצומצם של מלויים צועד סביב מיטתו - הובל יעקב אל מנוחתו האחרונה, ועל מצבתו נחקק בהבלטה התואר המוזכר לעיל: 'יעקב הקמץ' - למען ישמעו ויראו כל הקמצנים שכמותו...

אלא שלאחר מותו של 'יעקב הקמץ' - נראה כי נפל דבר בשגרת שלוות חייה של העיירה אוסטררה. כאשר הגיעה שוב האביונית אל הדייג וביקשה דג לשבת - הוא התנה את קבלת הסחורה בתשלום מלא, כאשר היא המשיכה אל חנותו של הקצב - דרש אף הוא מחיר מופלג, המחזה חזר על עצמו אצל הירקן...

התברר, כי 'שמעון הגביר', 'זלמן העשיר' ו'יוסף הסוחר' - הפסיקו את תמיכתם בעניי העיירה, ומעתה הוטל על כל אחד מהם לדאוג לעצמו לפרנסת בני ביתו... האביונים המודאגים החליטו לשלוח משלחת אל המהרש"א, רב העיירה, ובעקבות המידע שמסרו - זימן הרב את שלשת הגבירים בכדי לברר מדוע הפסיקו באופן פתאומי את מעשה הנדבה לא היו אחראים שנים כה רבות.

התשובה אשר שמע, היכתה את המהרש"א בתדהמה מוחלטת. שכן כך אמרו לו השלשה: "רבי, אמנם אנשים אמידים כולנו, אמנם פרנסתנו מצויה לנו ברווח כדי צרכנו ויותר, אבל בשום אופן אין באפשרותנו לפרנס את בני העיירה כולם! במשך כל השנים שחלפו - היה זה 'יעקב הקמץ' אשר העניק לנו מידי שבוע את הסכום הדרוש לשם פרנסת עניי העיירה, והוא היה אף זה אשר ביקש כי איש לא ידע על מעורבותו בדבר מצוה זו! עתה, משנפטר יעקב - אין אנו יכולים שוב לעמוד בהוצאה הכבירה, ובעל כרחנו נאלצנו להורות לבעלי החנויות להפסיק את ההסדר המועיל!"...

עוד באותו היום כינס המהרש"א את כל בני אוסטררה, וסיפר להם על אשר התגלה לו זה עתה. עוד באותו היום צעדו כל בני העיירה אל בית-החיים, וכשדמעות רותחות תלויות בעיניהם - ביקשו מר' יעקב מחילה על שחשדוהו לשוא וכפרו בטובתו. עוד באותו היום התכנסו שבעת טובי העיר והחליטו פה אחד כי יש לשנות את הכיתוב המשפיל החקוק על מצבתו של ר' יעקב, אולם המהרש"א לא הניח להם לעשות זאת... "לא ולא! קמץ היה יעקב, קמץ בכל הנוגע לכבודו שלו... עבור עצמו - הוא לא ביקש מאומה: לא תהילה ולא כבוד, לא פרסום ולא יוקרה... את כל מעשיו עשה הקמץ הזה אך ורק לשם שמים, אך ורק לכבוד בוראו יתברך, כאשר הוא אוהז בידו את מידת ה'קמצנות' עם מידת ה'נדיבות' - ובשתיהן יחדיו מחולל את מופת הנהגת-חיייו.

"קמץ היה יעקב, ותואר זה אות-כבוד הוא לו! אין למחוק את תוארו ממצבתו, אולם זאת אבקש: לעת פטירתי - קברוני נא בסמוך לקברו של 'יעקב הקמץ', והלואי ואזכה להיות במחיצתו אף בעולם שכולו טוב!" - סיים המהרש"א, וכדבריו נעשה כמובן.

זהו איפוא הסיפור השני, אודות יהודי אשר חיבר בהנהגתו כאמור 'נדיבות' - עם 'קמצנות', את הנהגת 'המרב' - עם הנהגת 'הממעט', וכל אשר עשה לא עשה אלא לשם שמים. מי כעמך ישראל אשר נמצאים בו יהודים שכאלו, יהודים אשר כל כולם מסירות לכבודו יתברך, יהודים נדיבי לב אשר העפילו בנדיבותם לפסגות כה נוראות!

(דרשות המגיד)

ויקחו לי תרומה (כה, ב)

ברש"י: לי לשמי. מקשים המפרשים הלא מצינו בחז"ל שאמרו לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ומדוע במצוה זו ציותה התורה דוקא לשמה וי"ל כי אעפ"י

"אחת" - "שאלתי"

המפרשים שואלים מה הכוונה בלשון הזו "אחת שאלתי" מדוע דוד המלך התבטא בנוסח כזה, והם אומרים כאן גם רמז עמוק מתוך מדבש:

"אחת" זו הנשמה. "שאלתי" נהייתי "שואל".

נשמתו של אדם נקראת ארבעה שמות: נפש, רוח, נשמה, יחידה. "אחת" היינו "יחידה": "אחת" שאלתי מאת ה', את ה"אחת" אני שאלתי מאת ה'. כלומר, אינני שומר חינו, אני לא שומר שכר אלא - שואל.

תאזינו. ישנם ארבעה שומרים: שומר חינו, חייב כאשר פשע בשמירתו ופטור אם התרחשה גניבה או אבידה. שומר שכר - חייב בגניבה ואבידה, ופטור באונסים, שואל, חייב גם באונסים ופטור אם מתה מחמת מלאכה. דינים אלו וודאי אתם יודעים, ולמדתם אותם בבית הספר.

ועתה מורי ורבותי, באותה שעה קשה, כאשר בית דין של מעלה ישאל את האדם, למה פשעת, למה ציערת את בני ביתך, לא באת לבית הכנסת. מדוע לא למדת תורה - הרי פשעת. הוא יענה: לא. לא פשעתי היה לי אונס "בית הדין, בבקשה תעזבו אותי ואל תתנו רשות למלאכי חבלה להענישני" יצעק "הייתי אנוס!".

אבל מה לעשות, הבעיה שלו תהיה ש"אחת שאלתי מאת ה'" - הוא שואל על הנשמה שלו, ושואל חייב באונסים: "א"כ אין תירוץ!" יאמרו לו בבית דין של מעלה: "תירוץ אונס לא מתקבל כאן". אנו חיים בעולם כ"שואל" שחייב באונסים.

א"כ, איזו חומת הגנה יש בידינו להינצל מעונשי החטאים, מה בכל זאת אפשר לעשות כדי להינצל? ישנו פתח מפלט אחד "בעליו עמו לא ישלם" כי כידוע להלכה - אם הבעלים בתוך העסק - גם השואל פטור, כדברי המשנה הידועה: "השואל ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה פטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם". א"כ העצה היא, כביכול, להכניס את בורא העולם בשותפות. "ושכנתי בתוכם - בתוך ליבו של כל אחד". ואז כאשר אדם משיג - שהקב"ה ישכון בתוכו - יכול לפטור את נפשו מאונס. כי "בעליו עמו לא ישלם..."

בעל ה"שפת אמת" אומר את הרמז הזה לגבי בלעם הרשע שאמר (בפרשת בלק) "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" כלומר הקב"ה כביכול לא מסתכל על העבירות של עם ישראל. איך ולמה אינו מסתכל? כי "ה" אלוקיו עמו!" כפי שאמרנו "בעליו עמו לא ישלם..." הפלא ופלא.

ואם כן, נבין גם, את בקשת דוד המלך מהקב"ה "אחת שאלתי מאת ה' שבתי בבית ה' כל ימי חי וכו'", הוא ביקש בקשה אחת גדולה עד מאד "שבתי בבית ה' כל ימי חיי" ובכך - להיות כביכול שותף עם קב"ה ואז, הוא כבר במילא יקבל את ההגנה מפני הצרות "ביום רעה יסתירונו בסתר אהל" למדנו? כי בעליו עמו לא ישלם" וימלט מכל המצוקות: "כי יצפני בסוכה ביום רעה יסתירונו בסתר אהל".

(שמעתי להסביר בנוסח שונה קצת: דוד המלך ביקש דבר אחד "שבתי בבית ה' - בעליו עמו" אך בתוך בקשה גדולה זו נכללים ממילא פרטים רבים נוספים, כי למי שיש את הקב"ה יש לו את הכל... אמר דוד להקב"ה: ממך למדתי שביקשת בקשה אחת גדולה ונשגבה הכוללת פרטים אחרים נוספים, תבעת מאתנו "יראת שמים" - הכוללת הכל. וזו אכן חכמה של דוד המלך ע"ה לדעת לבקש את הבסיס העיקרי שעליו בנויות מעלות רבות - שעמו מרויחים עולם ומלואו).

בעליו עמו / כולם - כהנים

להיות קרוב ממש להקב"ה, זה התפקיד שלנו "בעליו עמו".

שמעתי פעם סיפור מרוב פלוני, כי רבאי בבית הכנסת באר"ב קרה לו מקרה מוזר. ביום סיפור הצטרף למתפללים, כמידי שנה, יהודי המגיע לבית הכנסת פעם אחת בשנה. והנה, לקראת תפילת מוסף פסע האיש אל הרב "כבוד הרב, קח נא ש"ק של חמש מאות דולר - אני רוצה להיות כהן".

הרב הביט עליו בתמיהה רבת: "מה?!"

היהודי שהמושגים שלו היו בכסף, והראש שלו היה רק בכסף, הבין שחמש מאות דולם הינם מחיר זול לרב כזה חשוב, ולכן הרב תמיה ושואל "מה?!" מיד הציע: "אני אכתוב ש"ק חדש על אלף דולר, פשוט, אני מעוניין להיות כהן - לפחות ביום כיפור זה. בשנה הבאה כבר נראה". הרב כמובן מיאן. והוא, במקביל, העלה את המחיר עד שהגיע לאלפי דולר. הרב כבר לא היה מסוגל לשתוק פתח את פיו שנית: לא

שמצוה שלא לשמה גם כן נחשבת מצוה ומקבלים עליה שכר כי אין הקב"ה מקפח שכר אפילו של שיחה נאה, אבל מ"מ ממצוה שלא לשמה לא יכולים להתקין מקום השראת השכינה, כמש"כ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. כדי לבנות מקום להשראת השכינה צריך לעשות לשמה דוקא, בכוונה טהורה ורצויה,

וחז"ל אומרים ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, פירוש דעיקר המקדש והשראת השכינה הוא בלב איש הישראלי, כמו שאומר השל"ה דכל צדיק הוא מדור לשכינה, א"כ כמה צריך האדם לטהר ולזכך את לבו שיהיו המעשים לשמה בכוונה טהורה ורצויה, כי השראת השכינה לא תוכל להיות שלא לשמה. חז"ל הקדושים שעבדו את ד' בכל לבבם ונפשם לא הסתפקו בזה וסידרו תפלה וטהר לבנו לעבדך באמת, כי אין שיעור לטהרת הלב, כמו שאומר המסלת ישירים פרק ט"ז וז"ל: כי מי שיודע לטהר לבו יותר הוא המתקרב יותר למקום ואהוב אצלו י"ת עכ"ל. מרן הסבא מקלם זצ"ל סיפר כי כמה פעמים רצה לעשות איזו פעולה שתמצא חן בעיני רבו הגאון ר' ישראל סלנטר זצ"ל ואף פעם לא קרה שלא ימצא סיבה לבקורת על מעשיו, א"כ אמר כמה קשה לעשות מעשים לפני הקב"ה שיהיו רצויים לפניו, כמו שאומר המסלת ישירים בפרק ט"ז כשם שאין עולה על גבי המזבח שלמטה אלא סלת נקיה מנופה ב"ג נפה שכבר טהור לגמרי מכל סיג, כך אי אפשר לעלות על רצון מזבחו העליון להיות מעבודת הא-ל השלמה והמובחרת אלא המובחר שבמעשים הטהור מכל מיני סיג, וזהו מה שאמרנו, כדי שהלב יהיה מוכן להשראת השכינה דרושים מעשים טהורים מכל מיני סיג, וזהו כל העבודה של אדם בכל ימי חייו להשתדל לעשות מעשים שיהיו רק לשם שמים.

מספרים כי בימי הגר"א מוילנא זצוק"ל חי איש שהיה צם משבת לשבת, ובכל ערב שבת היה הולך למקוה, ובאמצע הדרך היה יושב לנוח על גבי אבן אחת, וכל הילדים מוילנא היו מתאספים לראותו, כששמע מזה הגאון מוילנא, ציווה שהילדים לא יתאספו יותר, ומני אז לא היה יכול אותו איש שוב לצום! ואומרים הבעלי מוסר שאין ספק כי האיש הזה היה צדיק גדול וצם לשם שמים ולא בגלל הכבוד הזה שהילדים מתאספים לראותו, אלא בתוך צדקתו התערב שמץ מהכבוד הזה שהילדים חלקו לו, ואעפ"י שהכבוד הזה בטל במיעוטו, בכל זאת כיון שחסר לו הכבוד הזה כבר לא היה מסוגל לצום! מכאן, כמה האדם צריך לדקדק על מעשיו.

הובא בתוס' במסכת חגיגה דף ט"ו בשם הירושלמי, על 'אחר' למה יצא לתרבות רעה, אבוייה היה מגדולי ירושלים, וביום שבא למהלו קרא לכל גדולי ירושלים והושיב בבית אחד ולר"א ולר' יהושע במקום אחד וכו' ישבו ונתעסקו בדברי תורה ירדה אש מן השמים והקיפה אותן וכו' אמר כך גדול כחה של תורה אם יתקיים הבן הזה אני מקדישו לתורה! ולפי שלא היתה כוונתו לשמים לפיכך לא נתקיימו בו עכ"ל. נורא ואיום הרעיון הזה המגדיר את הכוונה הזו שאינה לכבוד השמים ובשביל זה יצא לתרבות רעה! על זה אמר הסבא זצ"ל מקלם הלא האב לא למד אתו תורה אלא הביאו לבית הספר ובכל זאת אם כוונתו לא היתה טהורה מכל שמץ לשם שמים כבר יצא הבן לתרבות רעה א"כ על אחת כמה וכמה המורה שלומד תורה עם הילד ויש בו איזו פניה שלא לשם שמים עד כמה הוא גורם שהתלמידים יצאו לתרבות רעה! מורים מחנכים ומדריכים גורל ילדי ישראל עתיד האומה הופקד בידיכם, דעו מה שיש בידכם לתקן במחשבה טהורה לשם שמים ומה שעלולים אתם ח"ו לפגום בשמץ של פניה עצמית וכוונה שלא טהורה. (אמרי יעקב - להגר"י ניימן)

הסוד של תחילת פרשת תרומה

ישנו מדרש פליאה לכאורה, חז"ל במדרש (ילקוט תהילים שמ"ו) כותבים כי הקב"ה בא, כביכול, בטענה לדוד המלך ע"ה.

דוד המלך התחנך להקב"ה "אחת שאלתי מאת השם אותה אבקש שבתי בית ה' כל ימי חיי" אמר לו הקב"ה לדוד, בתחילה אתה אומר "אחת שאלתי מאת ה'" דבר אחד "אחת", והנה לפתע אתה מבקש רשימה ארוכה: שבתי בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה', ולבקר בהיכלו כי יצפני בסוכה ביום רעה יסתירונו וכו" אמר דוד: רבון העולמים, ממך למדתי. אני תלמיד טוב. אתה אמרת "מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה", ואח"כ התורה פירטה עוד כמה דברים: "ליראה את ה' אלוקיך ללכת בכל דרכיו ולא אהבה אותו ולעבוד את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך", רשימה של מצוות עשה. מדרש פליאה.

לי בעיה קטנה. כי יש לו תנאי קודם למעשה. הוא מעוניין שעל שולחנו יסבו רק לומדים תלמידי חכמים. מסתמא אתה תלמיד חכם - - -".
אמר רבי זושא: "לא, אינני תלמיד חכם, אינני יודע ללמוד".
- "אם כן, יש כאן בעיה, ראש הקהל לא יקח סתם אנשים".
הגבאי הציץ שוב על פניו של רבי זושא ואמר "אתה וודאי אומר כך מענוה. משנה בדבורך..."
"מה פתאום, וכי אשקר? אני לא יודע ללמוד, אף פעם לא למדתי כדבעי".

"אם כן יש לנו בעיה, מה אני עושה איתך? טוב, אתה יודע מה? אני אביא אותך לראש הקהל, תעשה קידוש בשקט, תאכל בצד, לא ישימו לב אליך, ותלך".

הוא הוביל את רבי זושא לבית ראש הקהל, הביא לו יין, הושיב אותו בצד, שלא ישימו לב, והכין אותו לעשות קידוש. רבי זושא נעמד לעשות קידוש, וכי אפשר לא לשים לב? הקירות רעדו בעת שהצדיק קידש על היין בקול רם ונשא: מי זה הצדיק הזה?
הסתיים הקידוש, בעל הבית קם לקראתו והושיט יד ל'שלום עליכם':
"מסתמא אתה תלמיד חכם".

"אני 'עם הארץ' גדול".
"לא יכול להיות".
"לא קריתי ולא שניתי, הנני כלי ריק".
"אם כן למה אתה כאן? האם לא אמרו לך, כי אצלי בבית אוכלים רק 'לומדים'?"

שקט השתרר. רבי זושא השפיל את עיניו בדממה.
"שמע, קשה לי להאמין עד כדי כך" - אמר לו בעל הבית - "יש לי הצעה, גם אם אינך תלמיד חכם, די לי אם תגיד איזה חידוש, ומה שתגיד טוב לי".

"אני לא יודע, ואיך אתה יכול לבקש דבר שאיני יכול? מה את רוצה ממני?"

"בכל זאת, תאמר משהו".
"לא יודע כלום".

"במשך השנים בוודאי שמעת משהו דבר תורה, תאמר בשם אחרים".
"איני יודע כלום כלום".
נהיתה במקום מהומה.

בעל הבית הציץ באדיבות נוספת: "אז תגיד משהו מהחומש".
והוא השיב: "אבל אני לא יודע כלום!"

בעל הבית שמע את הדברים והבין כי אינו יודע מאומה: "אם ככה! אין לי ברירה. קח את הרגלים וגיי געזונטערהייט" - לך לחיים ולשלום..."
הבאלעבוסטע שמעה מה קורה ונתקפה בבהלה: "לא אסכים! לזקור מהבית, מהבית שלי לא יזרקו יהודי! אם הגבאי לא היה מביא אותו - ניחא, אבל הוא כבר כאן, לא יזרקו אותו בשום אופן - הכריזה הגברת. מה יעשה בעל הבית? יש לו גדר שאינו מכניס מי שאינו לומד, והבאלעבוסטע שלו לא נותנת לסלק אותו - - - נהיה בלאגן.

נגש אחד האורחים אל רבי זושא ואמר לו: אתה עושה כאן עוגמת נפש גדולה. אל תהיה שוטה, תפתח חומש תגיד משהו וגמרינו".

"מה אתם רוצים מהחיים שלי, נעבעך אני לא יודע כלום, לא מילה לא פסוק, כלום, רק להתפלל אני יודע ולומר תהילים.

טוב תגיד משהו על תהילים, כי אם אתה לא אומר - אתה מקלקל לנו את כל סעודת השבת".

מכריז רבי זושא: "אתם יודעים מה, אני אגיד משהו על תהילים".
נהיה שקט: "הוא הולך להגיד חידוש על תהילים. בא נשמע מה העם הארץ' הזה הולך להגיד".

פתח רבי זושא: "יש לי סתירה מ'הגדה של פסח' על 'תהילים'..."
דבר כזה עוד לא שמעו מעולם... הטו אזנם כאפרכסת:

"בהגדה של פסח אומרים 'זכר למקדש כהלל', אם כן זו ראייה מפורשת שהלל היה צדיק. אני לא יודע מי היה הלל, אבל אם לא היה צדיק לא היו עושים זכר... מסמתמא היה צדיק".

"בסדר, היה צדיק, אז מה אתה רוצה?" - שאל אחד האורחים.
- "יש לי סתירה. - בתהילים כתוב מפורש 'כי הלל רשע' (תהילים י). אז מה באמת הוא היה, צדיק או רשע?"

כולם פתחו בצחוק מתגלגל, כזו שאלה גויית לא שמעו מימיהם. ורבי זושא ישב על מקומו ברצינות, עם השאלה שלו.

בעל הבית צחק יותר מכולם. דבר כזה עוד לא שמע מעולם.

עולה בדעתי מחשבה, מה יכול להסתתר מאחורי בקשת, מדוע אתה מתעקש ורוצה כל כך להיות כהן, אילו היית בא להתפלל מידי יום ביומו ניחא, אבל...?

האיש עם הארץ, השיב: "אגיד לרב את האמת. הסבא שלי היה כהן. גם אבי היה כהן. - רצוני להיות כמוהם. גם אני רוצה להיות כהן". חייך הרב ואמר: נו, אם כן, זה יעלה לך רק חמש מאות דולר ותהיה כהן..."

לא באנו להגיד בדיחות, אלא ההיפך, לאמר - כי אכן כל אחד יכול להיות כהן ללא כסף.

בפרשת יתרו נאמר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" נשאלת השאלה, איך אפשר שכולם יהיו כהנים, וכי אפשר לרכוש כהונה בכסף או בכל משהו אחר?! התשובה היא: כן.

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" זו הייתה השיחה השמוע'ס הקצר, שמשם רבנו התבקש לאמר לעם ישראל לפני מתן תורה. מה באמת חשוב כל כך בשמוע'ס זה שהתייחד כהקדמה למתן תורה, עד ש'ה' אמר למשה רבנו שייגיד את הדברים, ורק את הדברים הללו "לא פחות ולא יותר" מה טמון בהודעה שה' אמר ליהודים "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"?

אנו רגילים להבין לגבי קרבנות שהוקרבו בבית המקדש, כי חלק מהבהמה - מהקרבת עולה למזבח וכביכול נמסר לשמים לשולחן גבוה, והחלק האחר לא נמסר לגבוה אלא נחלק לכהנים, ויש קרבנות מסויימים שגם הבעלים מקבלים בשר מהקרבת, אך זו טעות.

הגמרא אומרת "כהנים כי קא זכו משולחן גבוה קא זכו" הכהנים אוכלים על יד שולחנו של מקום. היינו, שכל הקרבן עולה ונמסר לשולחן גבוה, אלא שאח"כ, הקב"ה נותן קצת לכהנים המסובים על יד שולחנו, אבל אופן אישי ופרטי מאום אינו שלהם, אלא הכהנים מקבלים ממנו, מהקב"ה.

רבותי. לקראת מתן תורה, הקב"ה הודיע לנו, תדעו לכם, כי גם אתם אמורים להיות כך, ככהנים!! להתקדש "גוי קדוש" ולאכול משולחן גבוה. תשמרו על התורה כראוי במדויק ותזכו כולם להיות ממלכת כהנים. ועד כדי כך חז"ל אומרים (במקום אחר) איך נראה שולחן של יהודי כשר "פתח הכתוב במזבח וסיים בשולחן, לומר לך כל זמן שבית המקדש קיים המזבח מכפר עליו, אבל אם אין בית המקדש, שולחנו של אדם מכפר עליו", השולחן שלי בבית יכול להיות מזבח, הלחם כקרבת והיין כנסכים. היהודים שנהיו "ממלכת כהנים" כל אחד מהם אוכל על שולחן גבוה, ישן בביתו של בורא העולם, הולך בחדריו, ומטייל בגנו, הוא בסך הכל תייר בבית של מישוהו אחר... וזה קורה כאשר מקיימים את ה"בעלי עמו" את ה"ושכנתי בתוכם"

ואם אתה תייר במלוננו של ה', אתה לא תכניס לחדרים בדירתך דברים האסורים. אם הגוי (או כל מי שאינו שומר תורה ומצוות) ירצה לשווק לך חפצים שאינם לרצון ה', תאמר לו: מה אתה הגוי רוצה ממני, שאכניס לביתי כל מיני "מחלות" וכי אני בעל הבית כאן? לי, אין בית, כי מה שבטאבו הדירה רשומה על שמי, זה רק לענין מיסים וארנונה... הבית שייך להקב"ה ואין לי אישור יותר מאורח בעלמא, שלא מכניס לביתו של הקב"ה מה שאינו חפץ.

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה (כה, ב)

הרבי רבי זושא הגיע פעם לעיר פלונית לשבות את שבתו. לא ידעו מי האיש ובוודאי לא שמעו עדיין את שמעו. חשבו כי הוא אורח שהגיע לעיריה - ככל עוברי דרך שבאמצע הדרך שובתים בעיר יהודית, ותושבי העירה מקיימים בהם בשמחה מצוות הכנסת אורחים.

מנהג העיר היה, שאחרי מעריב בליל שבת, הגבאי הממונה מסדר לכל אורח את מקומו לפי ראות עיניו - מי יכול להתאים למי, ומי יקרא לשולחנו של מי.

רבי זושא האריך בתפילה בדבקות רבה בצדידי בית הכנסת, ולא שמו לב אליו. הגבאי סיים לחלק את האורחים והם התלוו לבעלי הבתים להתארח על שולחנם. אז סיים רבי זושא את תפילתו, ניגש אל הגבאי ושאל היכן יכול להתארח

אמר לו הגבאי בכאב: "גוט שבת, עכשיו באים... לא לקחתי אותך בחשבון, עכשיו נזכרת?!"

כיון שמתפקידו של הגבאי לקיים את המצוה בשלימות, התאמץ, חשב ואז אמר: "אתה יודע מה, ראש הקהל שלנו, אצלו הבית פתוח. יושבים אורחים לרוב, שולחן מלא עניים, לשם אפשר ללכת. אבל אגיד לך, יש

לאחר שסיימו לצחוק, שאל אחד הנוכחים בקול: "אולי לתלמיד חכם הגדול, יש תירוץ על הקושיא?...
נו, נו, יש לך תירוץ על הקושיא החזקה הזאת?" – שאלו היושבים את רבי זושא.
- "כן".

ש ש ש... משתיקים את כולם, הקשיבו.

- "התירוץ: הלל מה'הגדה' הוא ודאי צדיק – והראיה, שאמר קודם לכן 'כל דכפין ייתי וייכול', הוא הכניס לביתו כל אחד, לא רק את אלו שלומדים, אם כן הוא באמת צדיק. כוונתו לשם הכנסת אורחים – לשמה.

אבל הלל שבתהילים, הוא רשע מרושע. מדוע? כי הלל רשע על תאוות נפשו – מה שעושה, נעשה רק בשביל הכבוד, בשביל גאוותו. ואם הוא רואה שהאורח לא תלמיד חכם ולא מתאים לכבודו, הוא זורק אותו מהבית.

כל הצחוק התהפך. בעל הבית הבין מה שכולם לא הבינו [ובעיקר, כי לבעל הבית, בנוסף לשמו הידוע בפי כל, קראו לו גם 'הלל']. מיד הביא לאורח בשר ודגים וכל מטעמים, סעודת שבת כראוי.

בעל הבית כבר הבין שלא מדובר כאן באיש פשוט. לאחר ברכת המזון הלך אחריו בשקט לבית המדרש, והתחיל לבכות לו שיסלח לו על מה שעשה, והתנצל כי לא ידע שהוא איש קדוש.

- "אבל יש לי שאלה אליך: איך ידעת שקוראים לי הלל? כולם קוראים לי בשמי האחר. האם יש לך רוח הקודש?"

קרא רבי זושא בתמיהה: "וכי לזושא יש רוח הקודש? זושא, ווי זושא! הרי עשית את העבירה הזאת ביום הזה, ואת העבירה הזאת ביום פלוני... החל לפרט כמה עבירות למיניהן, כאילו על עצמו, אך היו אלו עבירות שבעל הבית עשה - - -

ראה בעל הבית, שהוא יודע בדיוק אלו עבירות הוא עבר, הבין שבאמת יש לו רוח הקודש. בכך גדול שאל אותו: "רבי, מאי תקנתא" – אני רוצה תיקון.

- "תיקון זה לא אני. בשביל תיקון תסע לרבי – למגיד הגדול ממעזריטש, הוא יתן לך תיקון".

למדנו מכך, שיכול להיות שאדם עושה מעשי חסד ומצוות, אבל הם ליתאוות נפשו, וזה לא לשמה כלל.

כבר אמרנו, כי אם מעוניינים לזכות להשראת השכינה, בתוך האדם, יש צורך ב"לשם שמים", כי גם אם חובה לקיים מצוות אף שלא לשמה, כי מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל כדי לזכות להשראת השכינה, זה כבר משהו אחר – לכך יש צורך בעשיה לשם שמים.

(יחי ראובן)

חצי גרם

בתלמוד הירושלמי (ראש השנה פ"א ה"ג) אמרו, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם גוזר גזרה, רצה מקימה רצה [אינה מקיימה אלא] אחרים מקיימים אותה. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, אלא גוזר גזרה ומקיימה תחילה. מנין, שנאמר: "ושמרו את משמרת, אני ה'" (ויקרא כב, ט), אני הוא ששמרתי מצוותיה של תורה תחילה. אמר רבי סימון, כתיב: "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך אני ה'" (יקרא יט, לב), אני הוא שקיימתי עמידת זקן תחילה. ופרש ב"מתנות כהונה" (ויקרא רבה לה, ג), שהקדוש ברוך הוא המתין לאברהם אבינו (בראשית רבה מט, ז על פי בראשית יח, כב).

ובמדרש (שמות רבה ל, ט), מעשה ברבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהלכו לרומי ודרשו שם: "מגיד דברו ליעקב, חקיו ומשפטיו לישראל" (תהלים קמז, יט), אין דרכיו של הקדוש ברוך הוא כבשר ודם, שהוא גוזר גזרה ואומר לאחרים לעשות והוא אינו עושה כלום, והקדוש ברוך הוא אינו כן, אלא מה שהוא עושה אומר לישראל לשמור ולעשות. היה שם מין אחד. אחר שיצאו אמר להם: אין דבריהם אלא כזב. לא אמרתם שאלקיים אומר ועושה, למה אינו משמר את השבת [ומוריד גשמים משמים לארץ בשבת], אמרו לו: רשע שבעולם, וכי אין אדם רשאי לטלטל בחצרו בשבת, וכל העולם כולו חצרו של הקדוש ברוך הוא.

וכן אמרו (ברכות ו ע"א) שיש בחינת הקדוש ברוך הוא מניח תפילין, ואמרו (שם ז ע"א) שהקדוש ברוך הוא מתפלל. וזהו שכתב "בעל הטורים" (דברים יא, כו): "ראה אנכי", ממני תראו וכן תעשו.

נצטוונו ללכת בדרכי הקדוש ברוך הוא, מה הוא רחום וחנון אף אנו (שבת קלג ע"ב), מה הוא גומל חסדים אף אנו (סוטה יד ע"א). אבל הצדקה המעולה ביותר הי אמתן בסתר, עד שאמרו (בבא בתרא ט ע"ב) שגדול העושה צדקה וחסד יותר ממשה רבינו, שאילו במשה נאמר: "כי יגרת מפני האף והחמה" (דברים ט, יט), ובמתן בסתר נאמר: "מתן בסתר יכפה אף" (משלי כא, יד). "כגון גדולי החכמים שהיו הולכים בסתר ומשליכים המעוות בפתחי העניים (כתובות סז ע"ב), וכזה ראוי לעשות, ומעלה טובה היא" (שלחן ערוך יורה דעה רמט, ח) -

ואם כן, יש להבין איך מקיים הקדוש ברוך הוא מצות נתינת צדקה ב"מתן בסתר", הלא הכל יודעים שהכל מידו יתברך, ואין לנו משל עצמנו כלום!

והתשובה כתובה בתחילת הפרשה: "וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" ... (שמות כה, א-ג). והשאלה הראשונה, מהו "ויקחו לי תרומה", "ויתנו לי" מבעי ליה, לקיחה ונתינה הם שני הפכים.

והלאה: "תרומה", פרש רש"י: "הפרשה יפרישו לי ממנום נדבה". פלא פלאים: אנו, נותנים לקדוש ברוך הוא נדבה? אלמלא רש"י שכתוב, אי אפשר לאמרו!

והלאה: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו", פרש רש"י שוב, "לשון נדבה, והוא לשון רצון טוב". כמה נדיבים אנו, שמואילים לתת לקדוש ברוך הוא תרומה!

מישהו מבין?!

ואין מדובר בנו -

המדובר בבני דור דעה (ויקרא רבה ט, א), "שהקטנה שבנשיהם היתה כיחזקאל הנביא, כמו שהזכירו חכמים (מכילתא, השירה ג) (שמונה פרקים להרמב"ם, פרק ד) -

ואך לפני חצי שנה היו עבדים במצרים, עבדו בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, מררו את חייהם בעבודת פרך. עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם ביד חזקה ובזרוע נטויה באותות ובמופתים והנחילים רכוש גדול, עצום ורב: "שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים" (בכורות ה ע"ב). לא זו בלבד, אלא שאמרו (שיר השירים רבה א, נה. ורש"י שמות טו, כב) על הפסוק: "תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף" (שיר השירים א, יא), כשם שהזהב נחמד ויקר מן הכסף, כך היתה ביזת הים גדולה משל ביזת מצרים.

ועכשיו, נשאל: כמה יהודים יצאו ממצרים? שש מאות אלף, מגיל עשרים עד ששים. ארבעים שנות חיים. נסכים שיש להכפיל את המנין, עבור מספר הגברים. ובנדבת המשכן השתתפו גם הנשים: "ויבאו האנשים, על הנשים" (שמות לה, כב). כמה יש לנו? כשנים וחצי מיליון איש. יפה. וכמה זהב הביאו? "ויהי זהב התנופה תשע ועשרים ככר ושבע מאות ושלשים שקל, בשקל הקדש" (שמות לה, כד). לשיטת רש"י, משקל הככר כארבעים ושנים וחצי קילוגרמים. שלשים ככר, כטון ורבע זהב. לחלק לשנים וחצי מיליון, כל אחד הביא חצי גרם זהב. חצי גרם, ממשא תשעים חמורים לובים טעונים כסף וזהב -

שכל כולו מתנת שמים.

וכשהקדוש ברוך הוא מבקש. ועבורם, כדי להשרות שכינתו ולכפר על חטא העגל הוא מבקש. והם נאותים ברוב טובם, ברצון טוב - ומצוינים לשבח: אח, אלו נדיבים!

מישהו מבין?!

אבל, אם נתבונן, נמצא שגם אנו כאלו -

אמנם, אין אנו עזי פנים וקשי עורף לומר לפניו יתברך שצדיקים אנחנו ולא חטאנו. ועם כל זאת, בטוחים אנו שמקומנו בגן העדן מובטח לנו. ובדין, שהרי אפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון. אנו, לא כל שכן. אלו מצוות, למשל? ובכן, בראש ובראשונה, מאה ברכות ליום טוב, הבה נתבונן, הקדוש ברוך הוא נתן לנו חיים, ובריאות, ותאבון בריא. השנים טוחנות והלוע בולע והאצטומכא מעכלת ומעבדת המזון למרכיביו ומחיה את הגוף. והקדוש ברוך הוא נתן פרנסה, וקנינו מצרכים והכנו מאכלים ערבים, ומכל זה נתנו לו -

ברכה.

ועבורה, מגיע לנו גן עדן.

אחת. ובמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים (ברכות לד ע"ב), עד שהיתה ששה ומתפארת בגוניה.

וכלפי מה הדברים אומרים, כלפינו - להפוך כל רעה לטובה!
ואספר - לעת זקנותו המופלגת התפלל ה"חפץ חיים" במנין שהתקבץ בביתו. כל ימות השבוע הגיעו בחורים מהישיבה, ובשבת התפללו עמו בני המשפחה. בליל שבת, לאחר התפילה, עברו על פניו להתברך ולברך.
עבר נכד עם בנו הקט, כבן ארבע, אמר האב: "לך לסבא, אמור גוט שבת".
צחק הילד וטמן פניו במעיל אביו בחיבוק עז.
חיך ה"חפץ חיים" ואמר: "אל תכריחו, בישן הוא. זו מידה טובה שנשתבחו בה ישראל (יבמות עט ע"א)".

המשיכו ועברו, וכנד נוסף עבר עם בנו, רץ הפעוט וניער את ידו של הסב הגדול בצעקת "גוט שבת!" רמה.

הפטיר ה"חפץ חיים": "עז פנים!"

הלם! מי אינו מכיר את הקביעה הנחרצת: "עז פנים לגיהנם!" (אבות פ"ה מ"כ) - ושה"חפץ חיים", השומר פיו ולשונו, יתבטא כך על ידו!

הבחין במבוכה שהשתררה, והסביר: "חלילה, אין כאן שמץ ביקורת ולשון הרע! אבל הצלחת החינוך תלויה בדבר אחד: חנך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה (משלי כב, ו), ובאבחון טבעו של הנער. יש מי שמוטבעת בו בישנות, ויש מי שנחנך בעזות פנים. ואז, אם יחנכוהו לבישנות יתקומם ויתמרד. עליו נאמר: הוי עז כנמר - לעשות רצון אביו שבשמים (אבות פ"ה מ"ב)! זו מידה חיובית ובונה, אם רותמים אותה לטובה ולעבודת הבורא!"
ובענין זה -

בשעתו שכנעתי בחור מתיכון חילוני, שילך לישיבה לשנה אחת. שיכיר את המורשת, שיתחבר לשרשיו. שמע לקולי, ויותר לא היה בינינו קשר.

כעבור זמן טסת לחוץ לארץ. כשחזרתי אמרו לי: יש פה אדם שמתקשר בכל יום, שואל אם חזרת.

מסרו לי את המספר, וטלפנתי. "אדון גלינסקי? מה עשית מהילד שלי?" זה אביו של אותו בחור.

"מה קרה", שאלתי.

"תראה", הוא אומר לי, "אנחנו משפחה מסורתית, אוכלים רק מצות בפסח. הבן בא הביתה, ורוצה מצות של רבנים לליל הסדר! תבין, אני לא מדבר על הכסף, רק על השגעון!"
מה עונים לאדם כזה?

אמרתי לו: "תבין. בגמרא כתוב, שלפני שהמשיח יבוא בן קם באביו ובת באמה וכלה בחמותה. זה, נתון.

אתם משפחה מסורתית, אז תחליט בעצמך מה עדיף: שהבן יאכל מצות של רבנים, או שיביא גויה הביתה!"

נו, שוין: "אשתי אמרה לי מראש שאין עם מי לדבר". אמר וטרק את הטלפון...

(והגדת)

כיצד מברכין

"ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמדים" (שמות כו, טו), ואמרו במדרש (שמות רבה לה, ב): לימד הקדוש ברוך הוא דרך ארץ לדורות. שאם יבקש אדם לבנות ביתו מאילן עושה פרות, אומר לו: ומה מלך מלכי המלכים שהכל שלו, כשאמר לעשות משכן אמר: לא תביא אלא מאילן שאינו עושה פרות, אתם על אחת כמה וכמה!

וכאן יש הוראה נצחית: גם כשאתה רוצה לבנות משכן לשכינה ולקדושה, להתקדש ולהתעלות, עליך לראות ולבחון שלא יהיה זה תוך גרימת נזק חלילה!

משה רבינו זכה למחזה הסנה. הוצע לו להיות גואלם של ישראל ומנחיל התורה. איזו התעלות, לרום המעלה. אבל אם יתא זה על ידי פגיעה עקיפה במעמדו של אהרן שהתנבא במצרים, אם יאפילו עליו וישימו בצל, אזי: "שלח נא ביד תשלח" (שמות ד, יג וברשי"י). וסרב, עד שהבטיחו הקדוש ברוך הוא שאהרן ישמח בגדולתו, ונאות!

היה בבני ברק יהודי, איני רוצה להזכיר את שמו. היהודי, יודע. נמוך היה, לא הגיע לכתפי. ספרו, איני יודע אם זה נכון, שיהודי ירושלמי ראהו לראשונה, שמח כל כך במצוה שנקרתה לידו. הרי זה דור של אוספי מצוות נדירות. את המצוות השכיחות, תלמוד תורה וחסד, כבר שבענו. בקש לברך עליו בשם ומלכות ברכת "משנה הבריות", ואף לזכותו בעניית אמן.

והרי הלכה מפורשת היא בשלח ערוך (אורח חיים רו, ד): כל דבר שמברך עליו, צריך לאחזו בימינו כשהוא מברך. וזו שאלה בגמרא (ברכות נא ע"א), שמאל מהו שתסיע לימין. על כל פנים, הגביהו מן הקרקע טפח (ברכות נא ע"ב), וברך בכונה עצומה -

וכבר אמרו (חגיגה טו ע"א) שלכל אחד חלק בגן עדן וחלק בגיהנם. זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, נתחב רשע נוטל חלקו וחלק חברו בגיהנם. אין לי ספק, שאותו מבורך, שכבר אינו חי, נטל חלק וחלק חברו בגן עדן. ואין לי ספק, שהמברך נטל בברכה זו שני חלקים בגיהנם!

בשעתו, נשאתי דברים בכינוס תורני בהשתתפות הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל. ספרתי שם, שה"חפץ חיים" זצ"ל נסע לעיר רחוקה, להשתתף בשמחת

מה היא הברכה מול החיים והבריאות והשפע, אם לא חצי גרם מול תשעים חמורים טעונים [שלא לדבר על הברכה עצמה, איך היא נראית. זהב טהור, אינה] -

ועליה, מצפים אנו לשכור! "נדבה, ברצון טוב"...

זהו שנאמר: "ויקחו לי תרומה". ושאלנו, שהיה ראוי לומר: "ויתנו". לקיחה ונתינה הם שני הפכים -

אמת, אבל זאת צריכים אנו להשריש, שאנו כל הזמן לוקחים ולוקחים. מקבלים כסדר, ובשפע, מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה - ונותנים כה מעט!

נראה, שהמעט יהיה, לכל הפחות, "ברצון טוב", בנכונות - נראה, שתהיה לכל הפחות "זהב טהור!"

אבל נשוב לשאלתנו הראשונה, איך מקים הקדוש ברוך הוא מצות "מתן הסתר". הנה, כך הוא מקימה. שהוא נותן ונותן, ומניח לנו לחשובה שהפשע בא מאלינו, או כתוצאה מפעילותנו, מכוחנו ועוצם ידינו. שהבריאות, מאליה. והחיים, מאליהם. והפרנסה, מיזמתנו וכשורינו. והאוכל, מכספנו. ואיפה הקדוש ברוך הוא בכל אלו? "אכן אתה אל מסתתר" (ישעיה מה, טו). כנדיב המשגר ארגזים מלאי כל טוב למעונו של עני ומסתתר מאחורי החלון, לשמוע מזהלות השמחה -

אבל עלינו מוטלת החובה לגלותו ולהודות לו. כפי שספרו בגמרא (כתובות סז ע"ב) שמר עוקבא היה מניח בכל יום ארבעה זוזים לפני דלתו של אותו עני כדי לתת לו מתן בסתר, ואותו העני ארב לו כדי לגלות מי הוא מיטיבו -

נגלה, ונדע כמה הרבה מקבלים אנו, וכמה מעט מודים אנו. הלא "אילו פינו מלא שירה כים ולשונו רינה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, אין אנחנו מספיקים להודות על אחת מאלף אלפי אלפים ויריבי רבבות" -

ונדע כמה מחשיבים במרום כל 'חצי גרם' של הודיה!

(והגדת)

לקח התחש

"ועשית מכסה לאהל ערת אילם מאדמים, ומכסה ערת תחשים מלמעלה" (שמות כו, יד). ופרש רש"י (לעיל כה, ה) שהיתה זו חיה שהרבה גונים לה [ולכן תרגומה: ססגונית, ששש ומתפאר בגוין] ולא היתה אלא לשעה. ויש להבין, שגם אם נבראה לשעתה עבור המשכן, הלא כבר נאמר שאין כל חדש תחת השמש (קהלת א, ט), וכל הנסים שנעשו לישראל לשעתם הוכנו מראש ונבראו בערב שבת בין השמשות, כמו פי הארץ ופי הבאר ופי האתון, והמן והמטה והלווחות (אבות פ"ה מ"ו), וקריעת ים סוף והתנתה מראש (שמות רבה כא, ו) [ויעוין במהר"ל ("דרך חיים", שם, וב"גבורות השם" הקדמה שניה) בענין "יש סדר לנסים"]. ואם כך, מדוע לא נברא גם התחש בערב שבת בין השמשות.

וראיתי רעיון נפלא בספר "היכל ישראל". שידועים דברי הרמב"ן זצ"ל (דברים יח, ט) שכאשר הקדוש ברוך הוא גוזר גזרה, יש בה עצמה אמצעים לבטלה אם יצטרכו, [ועל דרך שאמרו (ראש השנה יז ע"ב) שאם היו ישראל זכאים בראש השנה ונקצבו להם גשמים רבים והרעו מעשיהם, ירדו בים ובמדבר. ואם נקצבו גשמים מעטים והיטיב מעשיהם, ירדו בזמן ובמינון הנכון, וכמו שאמרו (תענית ד ע"א) שרסיסי גשמים הם הטובים ביותר לכל הגידולים]. ולדוגמא הביא מה שאמרו ("ספר יצירה" ב, ד): "אין בטובה למעלה מענני ואין ברעה למטה מגנע". שבשעת הצורך משנה הקדוש ברוך הוא צרופי האותיות כרצונו יתברך.

וידוע המעשה ("אור מלא", פרשת לך לך, "שיחות חיים" כז ע"ב) שיהודי בא לפני השרף ממוגלניצא זצ"ל וספר שיש לו חולה אנוש בתוך ביתו, וכבר אמרו (בבא בתרא קטז ע"ב) שמי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. בנוסף לכך התמרמור שהוא עני מרוד ואין בביתו לחם לאכול, ומאיפה יהיה לו להוצאות רופא ותרופות.

אמר לו השרף: מעשה כגון זה מצינו בגמרא (תענית ח ע"ב) שהיה מקום בו שרר רעב ופרצה מגפה, ואמרו חכמים: נתפלל שיפסק הרעב, וממילא תפסק המגפה. כי אם נותנים שבע, לחיים נותנים.

בתוך כך ספר שאצל זקנו המגיד הקדוש מקוונני זצ"ל היה מעשה כעין זה, שבאו לפניו על רעב ומגפה, ואמר: "רואה אני שנגזרה עליכם גזרת מות". נחרדו מאד. הוסיף ואמר: "מה אעשה, אטול את האות עי"ן ואוסיפה, וה'מות' יהפך ל'מעות'. כך תנצלו משתי הגזרות".

ואמר: "ופסוק מפורש הוא (תהלים לג, יח): 'הנה עין ה' אל יראיו'. ה' נותן ליראיו את האות עין. ועל ידה יפעלו 'להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב'..." ולענינו, כשחטאו ישראל בעגל אמר הקדוש ברוך הוא למשה: "לך רד כי שחת עמך" (שמות לב, ו). התחנן עליהם, ושבו בתשובה, ונצטוו בעשית המשכן לכפר על העגל. שינה הקדוש ברוך הוא אותיות "שחת" וברא על ידן "תחש". ולפי שעה היה, כלומר נברא מהתשובה שעשו וקנו עולמם בשעה

לפרנס את עניי ארץ ישראל, ובקשו ממנו שיתפלל עליהם במקומות הקדושים.

הוא נהג ללכת לקברם של הצדיקים הטמונים בצפת ובטבריא, וכן לקברו של הרשב"י במירון. כך נמשך הדבר שנים רבות.

הגיעו ימים ורבי יצחק נחלש מאוד. הוא הרגיש שלא יוכל להמשיך במנהגו לכתת רגליו כמה פעמים בשבוע לציונים הקדושים. כדי שחלילה לא יהיה שקר הוא הודיע לכל אלו ששלחו לו מכתבים עם כספים כדי שיתפלל בעדם, שהוא איננו מסוגל בשום פנים ואופן להמשיך להתפלל בקברי הצדיקים, ושיחדלו לשלוח. ביכלתו רק להתפלל בביתו.

ואז נפלטה מפיו פליטת פה, ידוע שהאדמו"ר מקוצק אמר שמפליטת פה של בן אדם יכולים לדעת מי הוא... וכך אמר: "המקום שאני יושן בו נחשב גם כן למקומות הקדושים"... באור דבריו הוא, כמו שאומר הרמב"ם (הלכות דעות ג, ג) שאפילו כבשעה שאדם ישן, אם כוונתו היא כדי לאגור כוח, כדי שיקום עם כוחות מחודשים לעבודת הבורא – השינה הזאת היא רוחנית. עליה נאמר הפסוק (משלי ג, ו): "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך". האוכל והשינה אינם רק מכשירים לעבודת השם אלא הם עצמם עבודת ה'! רבי שמואל ידע שכל מטרתו בשינה היא כדי שיהיה לו כוח להמשיך בעבודת ה', לכן נפלט מפיו שמקום השינה שלו הוא גם כן מקום קדוש שאפשר להתפלל בו.

והנה הפלא ופלא: לא רק שהמכתבים מחו"ל לא נעצרו, אלא אדרבה, הזרם שלהם התגבר! יותר ויותר יהודים מחו"ל ראו לעצמם זכות שרבי שמואל יתפלל עבורם במקום בו הוא ישן ואוכל. הם הבינו שבמקום שבו רבי שמואל נוטל את ידיו לאכילה, במקום בו הוא מברך לפני המזון ולאחריו, במקום בו הוא אוכל וכל נגיסה היא לשם שמים – יש קדושה, וגם הוא נחשב לאחד מהמקומות הקדושים שראוי להתפלל בהם.

ישנה אימרה מפורסמת בספרים על הפסוק: "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד": אדם יכול להיות עסוק באכילה גשמית, ואף על פי כן להתעלות בשעת האוכל בעבודת ה', כך שהפנים שלו נשארות רוחניות.

יש אנשים שהפנים שלהם בשעת האוכל הופכות להיות, רחמנא ליצילן, כפני בהמה. הם אוכלים ברעבתנות, זוללים וסובאים. ויש אנשים שניתן לראות באופן נטילת הידיים שלהם, בצורת הברכות ובצורת האכילה שלהם, שגם בשעת האוכל הם מוסיפים ומתעלים. הפנים שלהם נשארים גם בשעת האוכל אציליות, מלכותיות, רוחניות.

כך פירושו של פסוק: "ונתת על השלחן לחם" – כשהאדם מתיישב לאכול לחם, "פנים" – אם הוא רוצה שהפנים שלו תיראנה עדינות ואצילות, הדרך היא "לפני תמיד" – לחשוב בכל עת לפני מי הוא אוכל ולשם מה הוא אוכל. כך הוא נותר תמיד עם פנים אצילות. אין מצב כזה שבזמן הלימוד הפנים שלו תיראנה מרוממות, וכשהוא מתיישב ליד השולחן – ה' ישמור ויציל.

הצדיק רבי שלמה מקרלין זצ"ל היה אומר, שישנם אברכים שבשעה שהם מתפללים איתו, לומדים איתו, הם במדרגה גבוהה, ממש כמוהו, ולפעמים אפילו עולים עליו, אבל כאשר הם מתיישבים ליד הקערה לאכול, הם נופלים ויורדים מטה.

כבר אמרו: אדם יכול לאכול פרוסת לחם יבשה במים פשוטים ולהיות זולל וסובא, ומאידך גיסא לאכול בשר ודגים וכל מטעמים, ואכילתו תיחשב כקרבן על גבי המזבח. ההבדל נעוץ בצורת האכילה ובהתייחסות אליה.

האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצ"ל כותב (פרשת תרומה תשי"ז), שכאשר אדם נותר דבוק בגשמיות – הוא אינו יכול להשיג הישגים רוחניים. רק מי שמתנתק מגשמיות העולם הזה – יכול להתעלות ולהתקרב להשי"ת.

ומה יעשה אדם כדי שלא יתגשם בעת אכילתו?

אומרת התורה: "ועשית לו מסגרת" – עליו לעשות לעצמו מסגרת, מה כמות האוכל שיש לאכול, מה לאכול ומה לא לאכול, ולא לאכול בלי חשבון. כך ימנע מאכילה יתירה הגורמת להתגשמות.

ה"בית ישראל" נפטר בשנת תשל"ז. בעת שנודע על פטירתו, ישב האדמו"ר ה"שפע חיים" מקלויזנבורג זצ"ל בסעודת סיום הש"ס שערכו חסידי צאנז בניו ג'רסי. האדמו"ר אמר שיחה על סיום הש"ס, ובסיומה פרץ בבכי נורא ואמר דברי הספד על הנר המערבי שכבה:

המשנה הראשונה במסכת ברכות אומרת: "מאימתי קורין את שמע בערבית? משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתם עד סוף האשמורה הראשונה". קשה, בודאי שאכילת תרומה זה מצוה, ומכל מקום, איך יכול התנא לכתוב ביחד את קריאת שמע ואת קבלת עול מלכות שמיים שהוא עניין רוחני – עם אכילת תרומה, שהיא דבר גשמי? בודאי לא מדובר כאן בהשוואה רק מבחינת עיתוי הזמן, שזמנם שווה, אלא בדבר עמוק יותר.

הוא באר ואמר רעיון מרגש: בכחה של כל פעולה חיובית שיהודי עושה – להשפיע על יהודי המתגורר בקצה אחר של העולם. אדם מתפלל היטב, לומד היטב במקום אחד, וזה גורם שיהודי במקום אחר יקבל זיק של התעוררות, שידליק ניצוץ של אש קודש בנשמתו, והוא יחליט לעזוב את הדרך שהלך בה עד כה ולפתוח דף חדש בחייו.

זהו שאמרו חכמינו הקדושים: "מאימתי קורין שמע בערבית"? אדם נמצא במצב של "ערבית". לילה. חשך. מצבו הרוחני אינו טוב. הוא אינו מאיר כשמש

הנשואין של אחד מתלמידיו בישיבת ראדין. כמנהג אותם ימים, לא נחוגו הנשואין באולם שמחות, אלא נערכו בבית הורי הכלה. בני המשפחה, החתן וחבריו, התכנסו לסעודת המצוה. בחדר המבוא עמד קיטון נטילת הידיים. לפני שנטל ידיו, נכנס ה"חפץ חיים" למטבח. המתנינו כולם מפני הכבוד, הבינו שמבקש הוא לברר אודות הכשות. למהדרין היתה. יצא, ומילא את הספר כדי שלישו, נטל עד פרקי אצבעותיו מרביעית מצומצמת. תמחו, אך לא העזו להדר יותר ממנו.

כשישבו לסעודה, הזכירו כבדרך אגב מימרת רב חסדא (שבת סב ע"ב): אני נוטל במים מלא חפנים, ומשפיעים עלי שפע טובה מלא חפניים...

נענה ה"חפץ חיים" ואמר: "כשנכנסתי קודם למטבח, כסבורים אתם שנכנסתי לברר אודות הכשות? טעות בידכם, האוכל כאן בחזקת כשרות הוא! נכנסתי לברר האם יש כאן שואב מים שממלא את החבית, והתברר שהעוזרת ממונה על כך, ונעזרת בביתה. המשכתי ובררתי: העוזרת אלמנה וביתה יתומה – ואני, אני חפץ במלא חפנים טובה, על חשבון אלמנה ויתומה!"

זהו מוסר!

נענה הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל ואמר: ליכא מידי דלא רמיזא באוריתא (תענית ט ע"א) –

בגמרא (בבא מציעא פו ע"ב) מוזכרת תביעה על אברהם אבינו עליו השלום, מדוע הביא לאורחים מים על ידי שליח, כמו שנאמר: "יקח נא מעט מים" (בראשית יח, ד), ולכן גם במדבר ספק הקדוש ברוך הוא מים על ידי שליח, משה רבינו עליו השלום [ועל ידי כך נסבב חטא מי מריבה, ולא נכנס לארץ. ואילו נכנס עמנו היה מלך המשיח (זוהר ח"א רג, א) והיה בונה את בית המקדש ולא היה חרב (סוטה ט ע"א). נורא, מה עלילות להיות תוצאות מעשה שיש עליו תביעה דקה מן הדקה!]

ויש להבין, מדוע לא היתה תביעה רבה יותר. שהרי סוף כל סוף אין הבדל במים אם מביאים בעצמו או על ידי שליח. אבל כשרץ אל הבקר, נתן לכל אחד ואחד לשון שלמה בחרדל, בכזו טובת עין. וכשנתן לפנייהם לחם היה זה משלש סאין קמח סולת. בסאה קמ"ד ביצים, ולשיעור הקטן הוא יותר משמונה קילוגרמים. ורק במים אמר: "יקח נא מעט מים". ובמידה כנגד מידה, היה ראוי שינתנו לעם ישראל במדבר מים במשורה –

ואנו שנינו (תוספתא סוכה ג, ג) שהבאר סבבה את כל מחנה ישראל עד שהיו משיטים בה סירות בשני ערוצים, לימין ולשמאל, הרי שלא היתה על כך כל תביעה.

ומדוע, משום שאמר "יקח נא", על ידי שליח. וכיון שכך אין לו להטריח עליו. שאין לעשות חסד על חשבון הזולת. וכמו שאמרו (בבא בתרא פח ע"ב): "צדק משלך, ותן לו!"

וסיפר לי אברך, שבבחרותו ישן בחדרו של הגאון הצדיק רבי יהודה סגל ממנשסטור זצ"ל, ושם לב שמכין ספל מים בקערה, אך מניחו מחוץ לחדר ובבוקר היה יוצא מהחדר ונוטל ידיו. איני יודע האם היה בהליכה יותר מארבע אמות, שהחמירו בו בזה הקדוש כל כך, וסמך על דברי הרשב"א שכל הבית כארבע אמות. אבל הרי זוהירו שלא להציג הרגלים על הארץ בלא נטילה ("אגרא דפרקא" אות ט) –

שאלו על כך, ותמה לשאלה: "הלא אני קם בעודך ישן, וקול הנטילה עלול להעירך! אין שעת דחק גדולה מזו, ובשעת הדחק התיירו!"... זה מוסר!

(והגדת)

ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד (כה, ל)

הנביא יחזקאל (מא, כא) מתנבא: וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'". דרשו בגמרא (ברכות נה, א) "כל זמן שסבית המקדש קים – מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו – שולחנו של אדם מכפר עליו".

וכן שנינו במשנה באבות (ג, ג) "שלשה שאכלו על שלחן אחד, ואמרו עליו דברי תורה – כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר: וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'". פירש הברטנורא: "מיד כשידיבר בדברי תורה נקרא שולחן אשר לפני ה'".

אדם יכול לשבת בביתו, לשבת על יד השולחן ולאכול סעודה – והסעודה הזאת נחשבת לו כמו קרבן העולה לרצון לפני ה'. זוהי נצחיותה של תורתנו הקדושה. גם כשאין בית המקדש קיים – עדיין ניתן לעשות נחת רוח לקב"ה, כמו על ידי הבאת קרבן. זאת על ידי שולחנו של אדם.

על הכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" אומר האלשיך הקדוש: "בתוכו לא נאמר כי אם בתוכם. לומר, שהם בעצמם יהיו משכן ומדור אל השכינה, כי היכל ה' המה". כל יהודי יכול להיות היכל ה', הא שטיקל בית המקדש. כשיהודי מתנהג על פי דרך התורה, ומכוון בכל מעשיו למלא רצון ה' ולגרום לו שמחה – הוא הופך להיות בית המקדש והקב"ה משרה שכינתו בתוכו. גם אם אין בית המקדש – עדיין יכול כל יהודי להיות מקום להשראת השכינה הקדושה.

לפני יותר ממאה שנה גר בצפת רבי שמואל לוריא. הוא היה אחד מנקיי הדעת שבעיר, צדיק גדול, עובד ה' וירא שמים בתכלית.

באותם ימים, נסיעה מחוץ לארץ לארץ היה ענין מורכב ומפרך, שלוקח מאוד הרבה זמן וכוחות. לכן היו רבים מאנשי חוץ לארץ שולחים אליו כספים

הקב"ה ברא את העולם. הוא ברא את הארץ ואת האדמה וצויה על האדמה שתוציא דשאים וזרעים וצמחים. אחר כך הביא גשם שירווח את האדמה, ושמם שתבשיל את הפירות. גם בזה לא די אלא צריך גם צל... רק כך גדלו התפוזים.

יפה. יש לנו תפוזים. ומה הלאה? צריך שיבא אדם ויקצור את התפוזים. היה עליו לברא את אדם הראשון, ואחריו הדורות הבאים ממנו. כך יש לנו אדם שיכול לקטוף את התפוזים.

אבל איך קוטפים טונות של תפוזים? צריך שיהיה בית חרושת שייצר מכונת חיתוך, או מסור גדול, כדי לקטוף את התפוזים. יפה. קצרו את התפוזים והם מונחים על הרצפה. מה עושים איתם? צריך בית חרושת נוסף שמייצר ארגזים, שבהם אפשר יהיה לאחסן את התפוזים.

מאחר שמדובר בכמות גדולה של תפוזים, יש צורך בחברה נוספת, המייצרת מנוף מיוחד שירים את כל התפוזים ויניחם בארגזים.

יפה. יש לנו ארגזים מוכנים. איך הם מגיעים אלינו? שוב יש חברת הובלה מיוחדת, שמרימה את הארגזים ומניחה אותם על המשאית. יש איפוא צורך במפעל נוסף: מפעל שמייצר משאיות.

כעת צריכים להקים בית חרושת של מסחטות שיסחטו את הפרי. שוב הוצאות של מליונים, אבל לא די בזה. יש צורך בבית חרושת מיוחד שייצר בקבוקים שאליהם נעביר את המיץ הנסחט. ועדיין, אם הבקבוקים ישארו פתוחים יכנסו לתוכם לכלוכים וחידקים, ועלולים הם להישפך, צריכים בית חרושת של פקקים.

אם כן, ראו כמה בתי חרושת יש: של ארגזים, של הובלות, וטרקטורים, ושל מסחטות, ושל בקבוקים ושל פקקים...

נפלא מאוד. סוף סוף יש בידינו בקבוק מיץ תפוזים עם פקק. אך, הרי לא אשתה ישירות מהבקבוק, צריך כוס! הקב"ה מזמין בית חרושת של כוסות. הכל נפלא.

כל בתי החרושת האלה מסתכמים במאות מיליוני דולרים. ולי, בכמה שקלים בודדים יש בקבוק מיץ תפוזים...

לפני שברכתי 'שהכל נהיה בדברו' התבוננתי בכל מה שאמרת, העברתי במוחי את כל התהליך שצריכים התפוזים לעבור עד שמייץ תפוזים מונח לפני בתוך כוס, תהליך שמסתכם במיליארדי דולרים, ולי יש כוס מיץ בכמה שקלים...

כמובן לא כל אחד מאיתנו נמצא בדרגה כזאת. מכל מקום זה נותן לנו מושגים כיצד יש לגשת לברכה.

אף אנו יכלים לשאוב מן הדברים חיזוק גדול: כשאדם מתיישב לאכול, לא זו בלבד שמטרת האוכל היא כדי שיהיה בריא ויוכל לעבוד את ה' במלוא העוז והתעצומות, אלא מי ידע איזה תיקון של איזו נשמה, ואי גרם בצורת האכילה שלו ובברכות שלו לפני האוכל ולאחריו.

זוהי ה"מסגרת" שהיתה לשולחן, כפי שהבאנו מה"בית ישראל": אדם צריך לאכול ולשתות, אבל שיהיה לזה גבול. לא כמו זולל וסובא. שהאוכל יהיה באופן כזה שישאיר את הפנים עם אור רוחני. לחם פנים. פנים עם זר זהב. ולא רק האוכל יתעלה, אלא יעלה גם את הנשמות המגולגלות לשוב לצור מחצבתן. זאת על ידי שהוא מברך בכוונה ואוכל בעדינות הראויה.

(הגר"א טויסיג - דורש טוב)

בצהריים. שואל התנא הקדוש: איך יכול להיות שגם יהודי כזה יתעורר ויתחזק ויחליט לקבל על עצמו עול מלכות שמים? איך קרה הדבר? מי הביא אותו לכך? משיב התנא: "משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתם". יתכן לפעמים שכן יושב בביתו ואוכל תרומה, והוא אוכל אותה בצורה עדינה ביותר, לא מגושמת. הוא גם מברך את הברכה שלפניה בהתבוננות ובכוונה כראוי. כל זה הופך את שולחנו להיות "השולחן אשר לפני ה'". זה מאיר באור יקרות שיהודי שהיה במצב של "ערבית" - חשך ולילה, יתעורר לקרא קריאת שמע.

כאן הוא הוסיף ואמר בבכ"י ישב צדיק נשגב, יסוד עולם, בירושלים, ומצודתו היתה פרוסה למרחקים. אלפי יהודים חזרו לצור מחצבתם על ידו. יכול יהודי לשבת בבית שלו, בחדרו, ולהתנהג בקדושה ובטהרה עליונים, ועל ידי זה הוא מאיר לאלפי נשמות ישראל שיתקרבו לאביהם שבשמים.

זהו שאמרו חז"ל שבזמן הזה, שבעוונותינו הרבים אין לנו בית המקדש, שולחנו של אדם מכפר. אין הכוונה שהשולחן מכפר רק על האדם עצמו, אלא הוא מביא כפרה לכל עם ישראל, וכמו אכילת הכהנים שהיתה משפיעה אור יקרות למרחוק, ומציאתה נשמות לקבל על עצמן עול מלכות שמים.

רבי יהודה החסיד שהיה מבעלי התוספות, מספר ב"ספר חסידים" (אות מז) סיפור מאוד מעניין:

מעשה באדם שמת לפני זמנו, זמן רב לאחר שנפטר מן העולם התגלה בחלום לאחד מקרוביו. שאל אותו הקרוב: "מה קורה איתך שם?"

השיב לו הנפטר: "בכל יום דנים אותי על שלא הייתי מדקדק לברך ברכת המוציא וברכת הפירות וברכת המזון בכוונת הלב. משום כך דנים אותי".

שאל אותו הקרוב: "והרי אין משפט לרשעים אלא שנים עשר חודש בלבד, ואתה, כבר עברו יותר משנים עשר חודשים מאז פטירתך?"

השיב לו הנפטר תשובה מפחידה מאוד: "אמת, לא דנים אותי כל כך קשה כמו שדנו אותי בשנים שר החדשים הראשונים, אבל בעניין של אי זהירות בברכת הפירות ובברכת המזון - אפילו אחרי שנים עשר חודשים ממשיכים לדון ולהעניש".

לדודי רבי חיים ברים זצ"ל, שהיה מצדיקי ירושלים, היה חבר טוב, ידיד נעורים, רבי משה יהושע לנדא זצ"ל, שהיה גאון עולם, צדיק וירא שמים. שניהם נסעו הרבה פעמים ללמוד תור אצל ה"חזון איש".

לפני שרבי משה יהושע נפטר, הוא חלה ונסעו איתו לארצות הברית. זהו סיפור ארוך, אבל כאן אספר רק את החלק הנוגע לענייננו:

הגיע היום, ואחרי שעות רבות של התרוצצויות, בהן לא יכול היה לשתות, והצמאון גבר עליו מאוד - הם עלו למטוס לשוב ארצה. הוא היה זקוק לכוס שתיה כמו אוויר לנשימה. ישב לידו אדם עם בקבוק מיץ תפוזים, והוא מזג כוס לרבי משה יהושע.

רבי משה יהושע לקח את הכוס, סובב אותה פעם אחת, פעם שניה ושלישית, לקח את הבקבוק והתבונן גם עליו, ועוד פעם, אחר כך המשיך להתבונן גם על הפקק, ורק אז ברך "שהכל ניהיה בדברו" תוך שהוא פורץ בבכ"י.

והיה הדבר לפלא: מה קורה כאן? הרי הוא כל כך צמא וזקוק לשתיה? מה הוא מתבונן בכוס, בבקבוק, בפקק?

אחרי שגמר לשתות וברך ברכת "בורא נפשות" הבחין רבי משה יהושע בפליאה, ואמר ליושב לידו: "בא ואסביר לך מה היה כל העניין", וכה היו דבריו: כמה עולה בקבוק מיץ תפוזים כזה? חמשה, מקסימום עשרה שקלים. תתבונן ותראה כמה מיליוני מיליונים כבר הוציאו כדי שיהיה לנו את הבקבוק מיץ תפוזים הזה...

בדרך הדרוש

וכבר כתבו בתולדות יצחק ואלשיך ויקחו לי תרומה כי ראוי לומר ויתנו וכתבו דבאדם חשוב קבלתו כנתינה והנותן הוא הלוקח כ"ש בבורא ית"ש שנותנים לו כאלו לוקחים ממנו ע"ש והנה בכל המצות אם אומר הריני נותן פרוטה ע"מ שיחיה בני הרי זה צדיק גמור ומתנתו מתנה ואף שהיא ע"מ להחזיר וה"ה כאן בתרומה אף אם נותן בשביל איזה פרס היו נתינה אבל עדיין יקשה לנו היה לו לומר ויתנו כמ"ש בתולדות יצחק ואלשיך ולא שייך לתת כמ"ש המפרשים דנתינה לאדם חשוב היו קבלתו כיון שהוא ע"מ להחזיר וכמ"ש הר"ן לכך פירש"י לשמי ושלא ע"מ לקבל פרס ואז שייך ויקחו כנ"ל וע"ש בספר קצוה"ח סימן קץ סק"ד. מ"מ ידמה כל איש בנפשו כי לא הצדיק עוד במעשיו עם בוראו ית. אך יצפה כי יגיע למעלה כאשר נאמר בתחלת האות שאחר זה:

(שב שמעתתא בהקדמה)

מצרים ונתקדשו, היינו דכתיב ויקחו לי תרומה בלשון קיחה,

(פנים יפות)

ויקחו לי תרומה (כה, ב)

פירש"י לי לשמי וצריך ביאור דבתרומה בעי לשמה יותר מבשאר מצות ואדרבה יעסוק אפילו שלא לשמה כו' כנזכר ונראה דבפרק הזהב פליגי רב ולוי בקנין סודר רב סבר בכליו של מקנה וקיי"ל כרב והר"ן בפרק ק"א דקידושין הקשה לרב דס"ל כליו של קונה דוקא ולא של מקנה ואפילו באדם חשוב ובקידושין מסקינן דמקודשת אם נתנה היא לאדם חשוב בהאי הנאה דקיבל מינה. וע"ש שכתב ליישב וז"ל דכי אמרינן דאדם חשוב כי מקבל מתנה מקרי הנאה הני מילי היכא שמקבל מתנה גמורה אבל כשהיא ע"מ להחזיר אין הנותן מתחשב בשביל כך ומשום דסתם ק"ס ע"מ להחזיר הוא דוקא בכליו של קונה ע"ש ועייין בב"ח ח"מ סימן קץ שהוציא מזה דאם נותן ע"מ להחזיר לאדם חשוב לא מהני אע"ג דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה אין הנותן מתחשב בכך ע"ש

ויקחו לי תרומה (כה, ב)

עוד יש לפרש ענין ויקחו לי תרומה שאחז"ל [תנחומא עקב יא] משה שיבר את הלוחות כדי לעשות ישראל כפנויה שזנתה, קשה טובא דאם היו הקידושין ע"י הלוחות בשעה שקיבלם בהר כדין שליוח קבלה, מאי תועלת בשבירה כיון שכבר נתקדשו, ואם היה כשליוח הולכה א"כ אפילו אם לא ישתברו הרי היה הזנות קודם אירוסין: ונראה מזה כדעת המפרשים שהקידושין היה ע"י ביזת מצרים וביזת הים, אלא שהיה בתנאי שיקבלו את התורה וכיון שנשתברו הלוחות בטלו הקידושין עד שנתרצה להם השי"ע ע"י בני המשכן, ופירשנו בזה מ"ש אהרן להם בפי' כי תשא [לב, כד] למי זהב ואין הלשון מובן, ותו דהיה להם זהב הרבה מכיות הים, כמו שמצינו בבנין המשכן שאמר מרבים העם להביא, אמנם הענין הוא לפי שביות מצרים וביזת הים כקידושין ע"ת, וכיון שחטאו הרי הקידושין בטלים ואין הזהב שלהם, והיינו דאמר להם למי זהב אבל בגדבת המשכן שחזרו הקידושין למקומם וקנו ביזת הים הרבו להביא, הרי שתירומה זו על ידה קנו את ביזת

שבת טיש

ספורים ואגדות • פנינים ופרפראות • מדות והליכות

מתוך הספר "שבת טיש"
כרך שישי בסדרה בע"ה

פנינים

ויקחילי תרומה (ב, כ) - מפרש רש"י "לי לשמי". רמז לזה, כי ישראל בגימטריא תקמ"א, ועם שם ע"ב עולה תר"ג, וזהו דבר אל בני ישראל ויקחילי, לשמי - שם ע"ב, שנקבלו עליהם על מלכותו, ויעלה להם תר"ג המעות, כי קוב"ה ואוריתא וישראל חד הוא. (צנחנא)

ויקחילי תרומה - לי לשמי, ל"י נטריקון לשמו יתברך, ונתת לשמי נטריקון לשם שמים יתן מתנת ידו, שלא יעשה האדם צדקה כדי להתפרסם ולהתכבד, ויזהה תגן עליו הצדקה כאלה המגן. (שמואל דרשא)

תרומה אותיות המותר וכן המותר, לרמז לאדם לתת את המותר במספו לצדקה, ולא יקבץ כסף לרב יותר מצרכיו, אבל גם מזרזו שיתן לצדקה רק מקומו שבה אליו בהתר ולא מן המזל. וכן רמז לזה בתבת 'תרומת' שהיא בגימטריא המותר קדש, וכן בגימטריא וקשית לו זרוב טהור. (ברס משעון חיים)

בתבת תרומה נמצאות האותיות מ"ת, אלא שהאותיות ר"ה מפריות ביניהן, לרמז למה שנאמר "וצדקה תציל ממות", כי תבת צדקה בגימטריא ר"ה שהן האותיות המפריות ומבטלות את המות. וכן רמז בצדקה לאלה, שכן ארבע הנגלות בכל קדו יון אדם - עולות יחד בגימטריא ר"ה, ועל ידי הצדקה מקרבים את האלה ומבטלים את הנגלות שהן בגימטריא ר"ה, ואם נחסר את האותיות ר"ה מתבת 'תרומה', נותרו התבות ות"מ שהן נטריקון וצדקה תציל ממות - מהנגלות שהיא בקנות, אל ת"י נצח. (בפתח ופיר)

ויקחילי תרומה - כאשר אדם נותן פרוטה לעני הוא מיתר את שמו יתברך, כי הפרוטה היא יו"ד, וה' אצבעות הנותן הן ה"א, וזרוע יד הנותן היא ו"א, וה' אצבעות העני הן ה"א אחריה, ועל ידי זה משכימים חסידים מקדשם. אבל זה רק כאשר הנותן פושט ידו תחלה לתת לעני, ואז השם כסדרו ומקשיף רחמים, אבל כאשר העני פושט ידו תחלה לבקש, אין השם כסדרו. ורמזו בפסוק "אני בצדק" - כאשר אני פותח בצדקה, אזי "אשתד פניך" - כי נעשה היחוד כסדרו. לא כן אם "אשבעה בהקצו" - שהעני מקוץ אותו ומעורר לו צדקה, הרי זה רק "תמונתה" שאין השם כסדרו. ורמז לזה בפסוק ויקחילי תרומה הוא מי שהתעורר מעצמו להפריש מקמונו לצדקה, ולכן נאמר "לי וכפי שפרש רש"י "לי לשמי", וכפרושי רבי מאיר מפרמישילן, שתבת תרומה בגימטריא ופ"א ש"ל", וכאשר מצרפים לתן אותיות שם הוי"ה נעשה צפואה שלימה, כי מאחר שהתעורר מעצמו לתת צדקה צדק צדק צדק השם כסדרו ומקשיף רחמים לעולם. אך הנאמר בסוף הפסוק ויקחילי תרומה עוסק באדם שלא נתעורר מעצמו לפשט ידו לצדקה, אלא בנאי הצדקה בקשו מקונו לתת, ולכן לא נאמר בו "לי". (אמיתא אברהם)

ויקחילי תרומה בגימטריא שפע בקרב והצלחה, כי בזכות הצדקה זוכה האדם לשפע של בקרב והצלחה במש"י ד"י. (רבי מרדכי מסקווי)

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (ב, ח) - סופי תבות אלו עם סופי התבות בפסוק אחריו "ככל אשר" הן ירושלים, לרמז ששם מקום המקדש. (נפלאות מתורתך)

וששח קנים יצאמי מצדיה (ב, ט) - כל קנה במנוחה, ככל שהוא סמוך יותר לנר האמצעי, הוא קצר יותר באורו, וככל שהוא רחוק יותר כך הוא ארוך יותר. והוא רמז לאדם שכל שיש יותר קרוב אל הנר האמצעי המרמז לגדולי ישראל, עליו להקטין את עצמו למנוחה. (אמיתא ד)

המנוחה מרמזת לתורה, שנאמר "כי נר מצוה ותורה אור". הרי האמצעי כנגד התורה שבכתב, ששתי הקנים כנגד ששתי סדרי משנה וסוד התורה שבעל פה, הכתובים והפסוקים כנגד הנאמר וכל פירוש התורה, והנביאים מרמזים לסודות התורה שנקראים ימיה של תורה, ומשכננס יו יצא סוד. (רבי מליאביאיש)

ספורים בפרשה

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (ב, ח)

רבי שמואל מוהליבר, הגיע פעם לעיר המרפא קרלסבד לשם רפואה. באותה תקופה הרימו מהרסי הדת בעיר את ראשם, ובקשו להקים "היכל" לתפלה במקום בית הכנסת כדת וכדין, שבו יעמד גם עונב כמנהג הרפורמים בחקוי בתי התפלה הנוצריים. קיששעמו הלכו שרבי שמואל מוהליבר נמצא בעיר, עלו בני בת המתקדמים לשחר את פניו, בהנחה שהוא בודאי יבין לרוחם, שכן היה ידוע בהם הבקי בעניני העולם, אולם רבי שמואל דחה את הצעתם בתקיפות, והודיע כי הוא מתנגד נחרצות לפרצה זו. תמה אחד מחברי המשלחת, ושאל: "האם אין מן הראוי להתאים את התפלה לרוח הזמן, תפלה נעימה בלוי עונב וכלי שיר, מאשר תפלה רחוקה דמעות כמו יהודי מזרח אירופה?" השיב רבי שמואל לספר: "בעיר ביאליסטוק פרצה שרפה בביתו של אחד משירי העיר, והבית נשרף כליל עם כל תכולתו. אחיו של העשיר היה מיטיב נגן, אך לא היה שפוי בדעתו, ולמחרת השרפה נכנס אל בית אחיו, וראהו יושב יחד עם בני ביתו ומקוננים על אסנה הגדול. אמר להם האח 'מדוע אתם בוכים ומיללים בצוה? כו? הבה נגן איזה 'מארש' מרגש, וכל אחד ינעים בקולו, זה בקול 'באס' זה בקול 'טנור', ואני אלה אתכם בכלי השיר שבידי'. ומוכן מאילו כי האח הקשען גרש מיד מן הבית". ואף אתם כך", סיים רבי שמואל בעצב, "יהודי נכנס אל בית הכנסת כדי לשפך את לבו ויזכור לחשו ולפני המורא יתברך, ומקונו על חרבן בית המקדש ונלוותו המרה זה קרוב לאלפים שנה, ואתם מבקשים להתפלל לפי הקצב בלוי עונב? הרי אתם דומים לאותו אדם בלתי שפוי..."

רבי נתנאל הלוי ריזמן, אביו של רבי ישראל יצחק ריזמן ראב"ד החסידים ירושלים, התגורר ביהודי יחיד בכפר קטן בשם מונקסוב שהיה בפרו ונשה. פעם התאמן בפני רבי אברהם משטכנוב על בדידותו בכפר, ועל כך שאין בכפרו יהודים נוספים שהוא יכול להתחבר אליהם. התפלא הרבי: "איך אפשר לומר על יהודי שהוא יחיד? והרי תמיד יש לנו את אביו ורבינו!" כלומר, בכל מקום שהוא, יכול היהודי לשבת וללמוד תורה, ולהתאבק בעפר רגלי החכמים שבגמרא. וכששאל רבי נתנאל באיזה ספר יקבע את למודו, השיב הרבי: "בספר 'דאשית חקמה' או בשל"ה הקדוש".

ועשית שלחן עצי שטים (ב, ט)

במסכת ברכות דרשו חז"ל, "כליזמן שבית המקדש קים מזבח מכפר על ישראל, ועכשו שלחן של אדם מכפר עליו". וכתב רבנו בחיי, ש"מנהג חסידים שבצורת שיעושים משלחן ארון לקבוצה, להורות כי האדם לא ישא מאומה בידו ולא ילגנו בעמלו כי אם הצדקה שעשה בחייו והטובה שהוא מיטיב על שלחנו". ו"שפתי בהן" על התורה כתב רמז לתבת "שלחן" שהיא נטריקון: "שמר לקבוצה חסד ודבדוק".

ומספר בפסר "קב הישר", כי בבריקס דליטא היה חסד אחד, שלפני פטירתו צוה לאנשי התבא קדישא, שיכנינו את ארונו לקבוצה משלחן העבודה שלו. ואת האומה - כלי המדה שבה היה מודד את הארי לתפירה, יתנו בידו בשעת קבורתו. וכשתמחו הלכו על צאותו, הסביר להם: "השלחן והאמה יעידו עלי בשני עדים נאמנים, שכל מי לא לקחתו מאומה לעצמי, וכל כספי בא אלי בישר ודבדוק".

ויקחילי תרומה (ב, ח)

ספר רבי אלחנן הלפרין, כי במשמד חנכת הבית של מוסד תורני נודע, השתתף ה"לב שמחה" מגור, שהיה אז כבר בימי זקנותו. אחד האורחים שישב ליד הרבי לחש באזנו, כי את המוסד יתן פלוני הנדיב, ששלם את כל הוצאות הבנין. הרבי לא הגיב תחלה, והלה חשב שמר חלשנו לא הגיעו הדברים לאזניו, ולכן חזר ואמר שוב בקול את הבנין נתן פלוני. הביט בו הרבי מבט נוקב ואמר: "נענענענע! גענומען האט ער!" וכן הוא נתיי? הלא לקח! שכן זוהי מדת הצדקה, הנתינה היא באמת לקיחה, כפי שנאמר ויקחילי תרומה - לשון לקיחה.

כשהיה רבי ראובן איזנבך אברך צעיר לימים, נסע לארצות הברית כמשלח למען ישיבת "תורת חיים". במסעו הגיע לעיר בולטימור, וכליל שבת קדש עלה על הבימה לדרש למען הישיבה. מסתבר שהוא לא ידע כי יש לבקש תחלה רשות מה'פרדוינט' - הנשיא של בית הכנסת, כנהוג באמריקה, והלה התרגז על האורח הצעיר שעלה לדרש בלי לבקש רשות ממנו. ודרש ממנו להפסיק לאלתר את דבריו, והוסיף בגאווה: "זוהי חצפה של ירושלימער שגאריער..." רבי ראובן לא נותר ח"ב, ואמר לו: "על בכויו אני מוחל, אולם על כבוד אנשי ירושלים המסלאים בפי אינני רשאי לומר!" ומיד עזב את בית הכנסת והסתתר במשד השבת בלה, לכל יבלע לו מאותו ערפנים וחקר מדעיו, ומיד כמוצאי שבת מהר ושב לניו יורק. בפשוט שלח את הרבי אליו ידי נכד, אף הוא מבני ירושלים החשובים, רבי מרדכי גימפל באר, שבהן לימים כמשגיח ישיבת המקובלים "שער השמים", וספר לו כי במהלך השבוע שחלה הוא הגיע לבקור בבית הכנסת המקדש בבולטימור, ונחרד לשמע שאותו נשיא של בית הכנסת שבך חיים באפן פתאומי. המתפללים התחרדים בקשו ממנו לברר מיהו אותו אברך בשם ר' ראובן איזנבך שבקר כאן בשבת הקודמת, והפצירו בו לבקש ממנו מחילה בשמים. לימים ספר ר' מרדכי גימפל את הספור לרבי אברהם אהרן שיינברגר, תתנו של ר' ראובן איזנבך, כמובא בפסר "פאר שמחה".

ספר רבי ישראל קרדכי מרומיסטריקא, כי כשהגיע הגר"ז מברסק לירושלים, התאכסן תחלה בקולון באב"ד, שהיה מקום ברחוב יפו פנת רחוב יהודית, מול תחנת המשטרה המנדטורית, ובמקלן זה השתכנו אדמו"רי ורבי הדור. פיוס הראשוני להגיעו, עלו אליו אישים חשובים כדי להקביל את פניו, ובהם היה גם רבי איסר זלמן מלצר. לפתע נגעה רבי איסר זלמן והקריז: "אני מבקש לדבר עם הרב מברסק ביחידות, ולכן אבקש ממך לצאת". הדבר היה לפלא בעיני הנאספים, שכן רבי איסר זלמן היה ידוע בעדינות נפש ומעולה את הנהיגה את קולו, והתברר ששל בלם לצאת ההוצאה היתה מנגד לאפיו. אך מוכן מהלך שהצבור צית להוצאתו, אולם אברך צעיר בשם רבי משה פינקל, נותר לעמד בידיהם, מתוך צמאון לדעת מה ידברו שני גדולי התורה. והנה הוא שומע את רבי איסר זלמן פונה אל הרב מברסק: "אני משער לעצמי, כי פיו שמר עלה ארצה דרך סויה, בודאי חשב לאכל שם מפני אסור חדש ומחשש תרומות ומעשיות. לכן הבאתי עמי מבית לחם עם שמריות זיתים, כדי שבידו יוכל להשביע את רעבונו". ובדברו שלם מאמתתו שקיק עם המאכלים שהוזכרו, ופני הרב מברסק אורו. "התייגתי אמת הוא כי לא אכלתי בלום במשך יום ומקצה..."

בעקבות כלי בית המקדש האבונים

מה עלה בגורלם של כלי המקדש לאחר חרבנו? שאלה זו נקרה במוחם של גדולים וטובים, ולהבדיל גם במוחם של חוקרים שונים ותאבי צבע שחפשו דרך קלה להתעשר. ב' באדר ב' תקנ"ט, לפני למעלה ממאתים שנה, הגיע הקיסר הצרפתי נפוליון אל העיר חיפה, לאחר שהחל לכבש את ארץ ישראל מידי התרפים, ולאחר יומים הטיל מצור על העיר עכו. בנוש עיר זו, היתה אמורה להשלים את פנושה של כל ארץ ישראל בידי נפוליון, אלא שהתרפים הגנו על עכו בחרוף נפש ונפוליון לא הצליח לכבושה. פעבר חדשים לערך, נאלץ נפוליון להתרפות ממנה והוא נסוג למצרים, כאשר ארץ ישראל חוזרת שוב לידי התרפים עד מלחמת העולם הראשונה. במקביל למצור שהטיל נפוליון על העיר עכו, יצאה פלגת חיילים בראשותו אל הגליל העליון, כבשו את העיר צפת העתיקה וממנה הגיעו לגשר העתיק 'בנות יעקב' שחוצה את הירדן מצפון לכנרת. משם פנה נפוליון עם חייליו לאזור המבנה 'עיר-בית' סמוך לעכברא שבין צפת לטבריה, והחלים החלו לבצע חפירות ארכיאולוגיות בצלע הדר הגבוה והזקוף. התמיהה היתה גדולה, מה חפש נפוליון במקום? אולם יודעי דבר מסרו, כי נפוליון חפש את כלי המקדש האבונים. אל אזורי של נפוליון, שהיה חוקר עתיקות נודע ומלמד גדול, הגיע דבר הסוד שהובא בספר 'עמק המלך' שחבר רבי נפתלי ברכה מפרנקפורט, ובו הובאו משניות גנוזות בשם 'מסכת פלים של בית המקדש', ושם נאמר כי 'אלו המשניות כתבו חכמה צדיקים גדולים, והם שמור הלוי, וחזקיה, וצדקיה, ונחזי הנביא, וזכריה בן עדו הנביא, והם גזזו הפלים של בית המקדש ועשר האוצרות שהיו בירושלים, ולא יתגלו עד יום בוא משיח בן דוד במהרה ב'מינו'. במשניות אלו מזכרת פמות עצומה של זהב, כסף ונחשת שנגנזה בעיר-בית, והדבר הצית את דמיונו של נפוליון החמדן.

ימים רבים טרחו ועמלו חייליו של נפוליון, אולם לשוא היה כל עמלם. חצי מההר נחפר והחפורים עבדו במרץ כדי לגלות את האוצרות האבונים, אך העלו חרס בידם ונפוליון עזב את המקום בבשת פנים, כשהוא מותיר אחריו סמני חפירה שנותרו עד היום הזה.

למעלה ממאה שנים לאחר מכן, חרש חקלאי יהודי את אדמתו בשדהו שבארץ ישראל, ולפתע חש כי רגליו שוקעות בתוך חור שנפער למרגלותיו. העמיק האיש לחפר תחתיו, ולפתע גלה כי לפניו מערה עמקה שנפצרה בתוך שדהו. התמלא האיש סקרנות מחד וחשש מאידך, אך לבסוף החליט להשתלשל פנימה בעזרת חבל. בסוה היה האיש כי המערה חשוכה לחלוטין והוא אפץ את עיניו לראות מה יש בה, ולפליאתו גלה כי אור בוקע ממעמקי המערה. עד מהרה גלה לפניו אוצרות זהב מפלאים, שהאירו את המערה באור יקרות, פאלו קרני שמש וזהרות חסד פנימה. פשנרגע האיש קמעה, התקרב אל חפצי הזהב, וכאשר עמד על טיכם התאבן מרב תדהמה. הפלים דמו לכלי הקדש של בית המקדש שנגנזו במקום אלפי שנים קדם לכן. האיש לא ידע את נפשו וימים ארפים הסתובב בסדרורי כשהוא שומר על סודו בכח איתנים. לבסוף, החליט לשתף את גלוייו עם אחד מגדולי הדור, לפניו יוכל לחשוף את צפונותיו ולבקש ממנו עצה, ומפיון שלא רצה להפקיד את סודו בידי אחד מתושבי ארץ ישראל, שמה ידלף הסוד ויגיע לאזנים לא רצויות, החליט לנסע לאמריקה. עם הגיעו לניו-יורק, ערך רבי יצחק ארז את אדם גדול בתורה וירא שמים מתושבי המקום, וככלם יצאו לו לפנות אל רבי יעקב יוסף הרמן, שבגן 'החפץ חיים' של אמריקה. במשך ימים מספר, ישב האיש בישיבת 'תפארת ירושלים' והקשיב לשעוריו של רבי יעקב יוסף, ויום אחד בקש להועד עמו לשיחה חשאית וגלה לו את סודו הנורא.

תחלה התקשה רבי יעקב יוסף לקבל את הדברים, אך כאשר השתכנע באמתותם, החליט כי האדם היחיד שאפשר לתת את אמון בענין תגלית מרעישת זו, הנו מרן ה'חפץ חיים' גדול הדור. תחלה, בקש הרמן לשלח את תלמידו חיים ורשבסקי, שהיה אז נער עול ימים אך תלמיד מפלג וירא שמים, אך לבסוף שנה את דעתו ושגר מכתב רשום אל בנו הנער נחום דוד, שלמד אז בפולין, ובקש ממנו לנסע אל ה'חפץ חיים' ולהעביר לו את המכתב החתום שצירף. מבלי לפותחו, הבן נסע מיד לרדיון, ומפיון שה'חפץ חיים' התקשר בקריאת כתב היד, בקש מהנער נחום דוד להקריא לפניו את תוכן האגרת. הרב הקשיב ברבון לדברים, ולאחר מכן בדרק במספר ספרים ושקע בהם בעיון רב. זמן מה לאחר מכן, הרים ה'חפץ חיים' את ראשו ואמר לנער, כי לפי התאור של האתר בו נחשפה התגלית, יתכן מאד שאמנם כלי זהב אלו הם כלי הקדש של בית המקדש, וחרדה גדולה אחזה את הנער. מיד לאחר מכן, שרף ה'חפץ חיים' את המכתב ובקש מהנער לא לגלות שמץ מהסוד, ואמר כי כל עוד היהודי בחיים, ישמר הסוד הזה.

שנים רבות לאחר מכן, לאחר שרבי נחום דוד השתקע בירושלים ואביו הישיש התגורר בביתו, נקפו השנים בספור מפלא זה, גאנחו ואמרו: 'אין ספק כי היהודי שמצא את האוצרות, כבר נדא הסתלק מהעולם והסוד על מקומו המצאם של כלי המקדש ירד עמו אלי קבר כפי שנבא ה'חפץ חיים', כי נדאי נמנע הדבר מהשמים לגלות את הסוד טרם בוא המשיח'.

רבי אברהם לנדא מטשכנוב ז"ע

ליום המולדת, ה' באדר תרל"ה - 150 שנה להסתלקותו מגדולי צדיקי דורו, ורק של ששנבנו למעלה מיובל שנים. נולד לאביו רבי רפאל לאחר שעמד בגטיון גדול, כאשר הפקיד את כל חפציו בעיניו של כפר ורע ששאר על הנכרים לקנות עקרב פסח את יין-השוק שבבית-המדרש שבמלחמה, ואף שמו השמים שלחו כלבים לשמר על משקאותיו, שפך במוצאי פסח את כל המשקאות כדין חזק שערב עליו הפסח ואסור התנאה.

מזעירותו היה נמר בחריפותו, ובגדו 'העלוי מפלוצק'. דרך מלווה היתה עצמאות, וה'דברי חיים' מצאנו אמו עליו, שבה היה מיוחד בין אנשי הדור, שהתמלל מעצמו בלי סיוע ממקדמים. נולד היה ללמוד בעמידה מוקד ודך ערב, וכן נהג אף בימי נעוריו. אחד ממקורביו הציג בפניו בחור עליו אותו רצה לקחת בחתן לבתו, והוא פלפל עמו בלמוד, ואכן החתן הראה את כוח בתורה, אלא שבתוך דבריו התבטא כי הרמסם כבר שלא בדבר המקרא פסקא שבה נסקר, נותן רבי אברהם וחרדה לבחור לחלל מעפולו, ואם מקורבו שבקש לשמור את חות-דעתו עליו אמר: 'הרי מסמכת מה שאמרתי'. וספר 'החלקת יואב' שהיה נזכר שם בשעת משקה, כי לאחר זמן-מה נודע שאותו בחור יצא לטרבות רעה, והתפעל לראות עד כמה היה עניו של הרב צופית להפיר את עניניותו החזון באמצעות סגנון דבורו.

את רגנותו נלח בקרמו, ופעל רבות למען בני הקהלה. קבע את מחירי השוק לכל יצקו והסדירים את השקרים, וקבע את השקרים מחציתאם את הסחורה הארבותית כדי למקרה לסחורה שהגיעו מורשא. וכן כי ביום השוק עד הצות יוכלו רב בני ששנבנו לקנות בידיו כדי שאף הם יוכלו לקנות מהסחורה הטובה. רבים היו משהירים את פניו וכאם אלו לרש דובר הלכה, ועלפי הוראתו היו כלם שוים בעיניו קטן גדול, ואף נקרו היו צדיקים להחמין כשאר כל האנשים.

כבר את אביו ואמו באפן נפלא, ולאחר פטירת אביו היה נוסע בתפלות לבקר את אמו שהתגוררה בעיר אחרת, והיה תמיד יושב לבכורה בני חרש. היה אוכל זגים אצל אמו, אף שלא אכל זגים רק בסעודת מנוחה, כי אצלו כבוד את היה נחשב בסעודת מצוה. פעם נסע לבקר את אמו, ומעריציו באו לשחר את פניו. בעת שלשם עמם אמר לו אמו כי גליו לנח משמל הדרך, ומיד קם ממקומו ומהר לקים את דבריו.

אל ישיבתו שהקים בטשכנוב נהרו תלמידים רבים, ומהם היו מגדולי הדור הא. היה לתלמידותיו, השיב תשובות בקלטה טמון באוצר חסדו הקטן דעיר הביור מין'. בהקדמה כותב המהפס, כי חלקו הראשון נכתב בידי מחבר קדמון בשם רבי מנחם הענידל, ואם עיר לא נזכר כי שם אצלו נזכר שהוא ארץ צרפת', והוא השער' כי מדובר בבבל 'החמת מנוח' שדפוסו חידושי על הש"ס בדפוס ווילנא, ומקור המלחמה באות המספרית המלכותית בפניו, 'ושם נזכרים כל כלי המקדש שנשארו לאחר החורבן והורו וחושב שם הרבה כלי המקדש שנגנזו על ידי הכתנים, והרבה מהם שנשרדו ונבנו ע"י השוואים שחרבו בית מקדשנו. ובאשר מוזכר שם ענין חוש הממשט מבאי מעשה פלא הזה כמו שסיפר האבן הגדול מהר"ל מפראג זצ"ל בעצמו לפני עמ ועדה, ומביא שם שהמהר"ל הקדוש צוה לכתוב מעשה פלא זה בספר לדורות, למען ידעו ישראל איך שיקר ענין הש"ת כל כלי המקדש שנשארו אחר החורבן שנבנו ע"י טיטוס' שר צבא רומי וכו', והוא ממשיך לתאר כיצד נכבשה רומי לאחר צ' מאות שנים אחר החורבן, והוכבשים בזו 'במשך ידי ימים רצופים את כל האוצרות אשר אספו וצברו הרומיים בבית אורז גניו מלכיהם על ידי מלחמותיהם, ואת כל השלל לקח עמו השער' 'גנענור' לארץ אמריקה, בעיר 'קארגיטא' הורשה אשר יסד שם. ובמשך זמן רב אחר-כך על מלכי אירופה שהם המלך אנגליה, המלך ברוטניה הגדולה, וגם המלך צרפת ויכבשו חתום ממלכת גנענור... ועל ידי זה נפלו כלי המקדש לגני אוצרות של שתי הממלכות האלה שהן ברוטניה הגדולה וצרפת'. והוא מספר כי כלי המקדש שבאנגליה שוכנים במוזיאון המלכותי שבה, ומשם נגנבו צ' אבני החושן של המהר"ל מפראג, 'ההגב עצמו החזירם על ידי מות המהר"ל מפראג, כפי שסיפר המהר"ל בעצמו ונכתב לזכרו בספר כלי המקדש, והעתקתי מן הכתב יד כל הספור את באת האל חסד הוד'. אלא שבסיפור המהר"ל נדע רע שהגב היה מוכרח להחזיר את הגניב: אך לא חזר ממנו אכן אכן חזרו האבנים למקומן, ולכן תביא בחלקו השני של הספר את המסר הסיפור בדעתה מ'הפראג' שהיה חסד הגדול תחבמת הארכיטקטאית הנקרא 'האוצר מארשיטער' שהיה או המפקח על אוצר גנבי ממלכת ברוטניה הגדולה, ופרופסור זה לא הבין מדוע חזר הגנב בתשובה והשיב את האבנים, ולכן כתב את המעשה הנפלא, וכבר נכתב חלק השני של מעשה פלא זה בידו 'הספר המפורסם והמקור הגדול הגדול הנקרא 'קארגיטא' איש אנגליה, והוא העתיק את האבנים ארצות ומימם, ולא ידעו 'אין חושן הממשט האוצרות ותומים הם של רבים נפרדים... הם חשבו שהכל אדור ועליון לא ידעו קדושתם. ש"י כי פעם נדע לו מחרש שנגנבו אבני החושן מהמוזיאון הבריטי בידי אחד הפקידים במקום, שהחליפו באבנים מוזיפיות. המהר"ל לא שלם וגלה את הגנב וקללו כלל זמן שהאבנים התיינה בראשיתו שחזרו פניו כשולי הקדקדן. ואכן הגנב ראה כי כאשר פטש את בגדיו לפני שפת לישו, שם פניו להיות כבוד האדם, אך כשלבש את בגדיו והחלמין את האבנים במגפיו השחורים פניו, ולכן מיהר להשיב את הגנב למקומו.

מה שהפסיד את הספר הוא רבי יהודה יודל רוזנברג, שנודע כמ"ל של ספר מעשיות שנגנלו כמזויפים, ובראשם נפלאות המהר"ל עם סיפוריו הגדולים הדיוניים, וכן סיפורים על הסבא משפול וספר רפאל המלאך ועוד; ואף סיפור המהר"ל עם אבני החושן מזויף מתחילה ועד סוף, ובעיר מץ לא היתה ספרייה מלכותית מעולם. הסופר 'קארגיטא' דושויל' אותו מוזכר רוזנברג כמחבר חלקו השני של הספר, הוא הסופר 'ארתור קונאן דויל' שכתב ספרי מות וחיית האדם, אך כשלבש את בגדיו והחלמין את האבנים 'הומלס', ומסביר כי הוא גם את חלק הראשון של הספר. וכמו כן נפלאות המהר"ל מוזכר כמ"ל השו"ן שהיה מלה מאוחרת בדבריו, ובכן נכש הכותב וגלה את הווייתו, כך גם בספר זה מסופר על 'הענינים' הראשונה של המהר"ל ויהיה שם מה שפסיד מודעות על כל הענינים, והענינים כידוע חלה הרבה חזריו: הגנב הצליח להכניס 'מומנה' פאטנרמית טטה, ועשיתי לי פאטנרמיתא מן הבניין ומידתו של ר"ב אבני חשד' מונח מוטרגית לפני שנת ש"ל.

יוסף דעת

בשנת תרל"ה, נדפסה בפעטרוב חוברת בשם 'חשן המושט' שם הכותב הגדול, ובו סיפור עלילה מוזר על המהר"ל מפראג שעל נמרותו כי להגיל את אבני החושן שנגנבו בידי גנב שודד אל המוזיאון הבריטי, כשהוא חוזר מהמקור של ביהמ"ד, ובעלילתו חזר האבנים למקומן. בשער הספר נכתב כי 'הספר הזה נעלם מן הספר כל המקדש כחדי שהיה טמון באוצר חסדו הקטן דעיר הביור מין'. בהקדמה כותב המהפס, כי חלקו הראשון נכתב בידי מחבר קדמון בשם רבי מנחם הענידל, ואם עיר לא נזכר כי שם אצלו נזכר שהוא ארץ צרפת', והוא השער' כי מדובר בבבל 'החמת מנוח' שדפוסו חידושי על הש"ס בדפוס ווילנא, ומקור המלחמה באות המספרית המלכותית בפניו, 'ושם נזכרים כל כלי המקדש שנשארו לאחר החורבן והורו וחושב שם הרבה כלי המקדש שנגנזו על ידי הכתנים, והרבה מהם שנשרדו ונבנו ע"י השוואים שחרבו בית מקדשנו. ובאשר מוזכר שם ענין חוש הממשט מבאי מעשה פלא הזה כמו שסיפר האבן הגדול מהר"ל מפראג זצ"ל בעצמו לפני עמ ועדה, ומביא שם שהמהר"ל הקדוש צוה לכתוב מעשה פלא זה בספר לדורות, למען ידעו ישראל איך שיקר ענין הש"ת כל כלי המקדש שנשארו אחר החורבן שנבנו ע"י טיטוס' שר צבא רומי וכו', והוא ממשיך לתאר כיצד נכבשה רומי לאחר צ' מאות שנים אחר החורבן, והוכבשים בזו 'במשך ידי ימים רצופים את כל האוצרות אשר אספו וצברו הרומיים בבית אורז גניו מלכיהם על ידי מלחמותיהם, ואת כל השלל לקח עמו השער' 'גנענור' לארץ אמריקה, בעיר 'קארגיטא' הורשה אשר יסד שם. ובמשך זמן רב אחר-כך על מלכי אירופה שהם המלך אנגליה, המלך ברוטניה הגדולה, וגם המלך צרפת ויכבשו חתום ממלכת גנענור... ועל ידי זה נפלו כלי המקדש לגני אוצרות של שתי הממלכות האלה שהן ברוטניה הגדולה וצרפת'. והוא מספר כי כלי המקדש שבאנגליה שוכנים במוזיאון המלכותי שבה, ומשם נגנבו צ' אבני החושן של המהר"ל מפראג, 'ההגב עצמו החזירם על ידי מות המהר"ל מפראג, כפי שסיפר המהר"ל בעצמו ונכתב לזכרו בספר כלי המקדש, והעתקתי מן הכתב יד כל הספור את באת האל חסד הוד'. אלא שבסיפור המהר"ל נדע רע שהגב היה מוכרח להחזיר את הגניב: אך לא חזר ממנו אכן אכן חזרו האבנים למקומן, ולכן תביא בחלקו השני של הספר את המסר הסיפור בדעתה מ'הפראג' שהיה חסד הגדול תחבמת הארכיטקטאית הנקרא 'האוצר מארשיטער' שהיה או המפקח על אוצר גנבי ממלכת ברוטניה הגדולה, ופרופסור זה לא הבין מדוע חזר הגנב בתשובה והשיב את האבנים, ולכן כתב את המעשה הנפלא, וכבר נכתב חלק השני של מעשה פלא זה בידו 'הספר המפורסם והמקור הגדול הגדול הנקרא 'קארגיטא' איש אנגליה, והוא העתיק את האבנים ארצות ומימם, ולא ידעו 'אין חושן הממשט האוצרות ותומים הם של רבים נפרדים... הם חשבו שהכל אדור ועליון לא ידעו קדושתם. ש"י כי פעם נדע לו מחרש שנגנבו אבני החושן מהמוזיאון הבריטי בידי אחד הפקידים במקום, שהחליפו באבנים מוזיפיות. המהר"ל לא שלם וגלה את הגנב וקללו כלל זמן שהאבנים התיינה בראשיתו שחזרו פניו כשולי הקדקדן. ואכן הגנב ראה כי כאשר פטש את בגדיו לפני שפת לישו, שם פניו להיות כבוד האדם, אך כשלבש את בגדיו והחלמין את האבנים במגפיו השחורים פניו, ולכן מיהר להשיב את הגנב למקומו.

מה שהפסיד את הספר הוא רבי יהודה יודל רוזנברג, שנודע כמ"ל של ספר מעשיות שנגנלו כמזויפים, ובראשם נפלאות המהר"ל עם סיפוריו הגדולים הדיוניים, וכן סיפורים על הסבא משפול וספר רפאל המלאך ועוד; ואף סיפור המהר"ל עם אבני החושן מזויף מתחילה ועד סוף, ובעיר מץ לא היתה ספרייה מלכותית מעולם. הסופר 'קארגיטא' דושויל' אותו מוזכר רוזנברג כמחבר חלקו השני של הספר, הוא הסופר 'ארתור קונאן דויל' שכתב ספרי מות וחיית האדם, אך כשלבש את בגדיו והחלמין את האבנים 'הומלס', ומסביר כי הוא גם את חלק הראשון של הספר. וכמו כן נפלאות המהר"ל מוזכר כמ"ל השו"ן שהיה מלה מאוחרת בדבריו, ובכן נכש הכותב וגלה את הווייתו, כך גם בספר זה מסופר על 'הענינים' הראשונה של המהר"ל ויהיה שם מה שפסיד מודעות על כל הענינים, והענינים כידוע חלה הרבה חזריו: הגנב הצליח להכניס 'מומנה' פאטנרמית טטה, ועשיתי לי פאטנרמיתא מן הבניין ומידתו של ר"ב אבני חשד' מונח מוטרגית לפני שנת ש"ל.

ועשיית מנרת זהב טהור

תעלומת כלי המקדש האבודים, מלנה את עמנו מאז יצא לגלות. במשך הדורות נעשו מאמצים לגלות את עקבותיהם, ונמצאו עליהם עדויות חלקיות, אולם הנסתר רב עליהגלוי. ורק בביאת משיח צדקנו במהרה, יתברר הדבר לאשורו. אחד האישים שזכה לראות חלק מכלי המקדש המסתרים במרתפי הוותיקן ברומא, הוא המקבל רבי יצחק חי בובבזה, רבה הראשי של טריפולי בירת לב.

השתלשלות העניינים החלה בכ"ח בניסן תרפ"ח, בפגעים ומחצה לאחר הבקרו של רבי יצחק לרבה של טריפולי, כאשר מלך איטליה, ויטוריו אמנואלה השלישי, הגיע לבקרו בעיר. מספר ימים לאחר מכן, ביום ב' באדר, ערכה לו הקהלה היהודית קבלת פנים נלהבת, וכלם יצאו לקראתו בראשות הרב. המלך התרשם מאד מקבלת הפנים הנלבבת, והתרשמותו הכפלה שבעה מונים בטקס הנשיאותי שנערך בבית הכנסת הגדול שבטריפולי, אליו צעד בליווי הרב, יחד עם כמאה מנהגי הקהלה. המלך ובני משפחתו עמדו על הבימה המרכזית, והרב שעמד לצדם ברך את ברפת "הנותן תשועה למלכים" לשלומה של מלכות. הדרת פניו של הרב, שהיה אז בן שבעים וחמש שנה, וזקנו ההדור יורד על פני מדותיו, שזו לו מראה פנים של צדיק קדוש, והמלך התרגש עמקות מאישיותו וברכתו המיוחדת. הבקור המלכותי בקהלה היהודית נחל הצלחה רבה, והמלך עזב את העיר כשהוא נתון תחת הרושם הפביר שהותירו בו יהודי העיר. עברו פשננים ימים, ובאמצעו של חרף תר"צ הגיע אל ביתו של רבי יצחק מברק מלכותי, ובו הזמנה להשתתף בחתנת בן המלך ברומא. הרב לא שש למראה ההזמנה להשתתף בחתנה הנכרית, אך המלך הפציר בו לבוא, ואף הכין בעבורו בית מרוח לפמליתו ולספרייה התורה שעמו, ואף הכין לו שחיטה פשרה מטעם הקהלה היהודית ברומא.

הופעתו האצילית של הרב היהודי בחתנה המלכותית, עוררה רשם רב, וכל הנאספים התפעלו מאישיותו המרשימה ודמותו המיוחדת. ביחוד שבה הרב בקסמו את המלך, והערצתו אליו גברה יותר, כאשר הרב השיב לו תשובות בהלכה על כל שאלותיו ותהיותיו, ופקחותו המיוחדת עשתה עליו רשם פביר. בתם ימי המשתה, בקש הרב לשוב לעירו, והפתע לשמע את דברי המלך: "אני חש כלפך רגשי הערצה והערצה עמקים, וכאות הוקרה על השתתפותך האישית בשמחתי, אני מבקש להעניק לך מתנה פבקשתך". בתשחוק של צניעות והסתפקות פמעט עלתה על פניו של הרב, ובכישנות אמר: "לא חסר לי מאומה, שכן בורא העולם זן ומפרנס אותי בכבוד וכי ישליכל", אולם המלך עמד על-שלו ובקש למצער להעניק לו העלאה במשפרתו ברבה הראשי של טריפולי. אך הרב דחה גם הצעה זו באדיבות, אך בתקף. והנה הרצינו פניו: "זה זמן רב שמקננת בי השאיפה הכמוסה, לבקר באצרות הנסתרים אשר במרתפי הוותיקן, כדי לחזות במועני בכלי המקדש היקרים, בהם השתמשו אבותאבותי בבית המקדש אשר עמד עלתלו בירושלים עיר הקדש. אם אצלה לראות בעיני את הכלים, זו תהיה המתנה הגדולה ביותר שאוכל לקבל איפעם, ואהיה אסיר תודה למלך פליחי על שזכני לכך". היה זה בהתאם לעדות חז"ל, כי הכלים המקדשים נגנזו באצרותיהם של מלכי רומי, לאחר פבושה של ירושלים וחרבן בית המקדש השני, וקעדות התנא רבי אלעזר ברבי יוסי על פרכת בית המקדש: "אני ראיתי ברומי, והיו עליה פמה טפידמים".

לשמע הפקשה המיוחדת, שקע המלך בהרהורים, ולאחר מכן אמר: "בקשתך חורגת מכחי והשפעת, שכן קרית הוותיקן שומרת על עצמאות משלה ואינה פפופה תחת שלטוני, אולם אנסה בכליזאת להפעיל את כחי ואטיל את כבוד משקלי על ראשי הכנסיה הקתולית, כדי שאשורו את כניסתך באפך מיוחד וחדפעם". ימים של התרגשות הגיעו על רבי יצחק, והוא המתין בכליון עינים לקבלת האשור המיוחל. אולם זה פושש לבוא, עד שקצרה רוחו של הרב, והוא החליט לסיים את בקורו בעיר ולשוב לביתו. הוא פבר עמד על ספון האניה פדרבו ללוב, והנה הוא רואה מרחוק את שליו של המלך המנופף לכיוונו, ובידו האשור הנכסף. לבקשת הרב, הוריד רב-החבל את גשר האניה אל החוף, ורבי יצחק מהר לעלות שוב העירה. התברר, כי האפיפיור ששהה בחתנה המלכותית, התרשם אף הוא עמקות מאישיותו המיוחדת של הרב היהודי, ולאחר הפצרות מרבות מצד המלך, הסכים להענות לבקשה החריגה, פתנאי שאף אדם נוסף לא יצטרף אליו בירידתו אל המרתף הנסתר. רגליו של רבי יצחק פמעט פשלו תחתיו, פשעה שרד פפודרגות התלולות והעתיקות, כלוי נציג מטעם הוותיקן ששמר את-צעדיו, ולבו פעם בעו. התרגשותו היתה עצומה, אגלי זעה התגלגלו פמודר מצחו הרחב, ושפתיו מלמלו תפלה חרישית. והנה הוא מוצא את עצמו עומד אל מול חלק מכלי המקדש, אותם זכה על-נקלה, ולבו עמד מפעם. התרגשותו היתה כה עצומה, עד שהוא פמעט מט לפל, וכאשר בקש ברליוותו לגלל בפניו את היליון הכבד שהסתיר את שאר הכלים המקדשים, ספן לו בשאירת בחזותיו כי הוא אינו מסגל לעמד בכך, ובקול חלוש בקש לסיים את הבקור ולצאת החוצה. פשחזר רבי יצחק לטריפולי, לא הכירו אותו תלמידיו ובני-ביתו. הוא היה חור פסיד, ולא הוציא הגה מפיו מרב דודה. בריאותו התערערה, והוא נפל אל-מטתו בחלשה פבדה, מונה לא קם פמשך ארבעים יום רצופים. ביום ששי כ"א בשבט תר"צ, הסתלקה נשמתו של הרב שזכה לראות בכלי המקדש, פשהו בן ע"ז שנים, ואת סודו נשא עמו אלי-קבר.

ככל אשר וגו' - ובדרך קצו ירמו הכתוב באומרו פסדר זה שהקדים ושיכנתי בתוכם קדם אומרו פכל, לומר לו ענין גדול כי בחינת הקדשה והדרגותיה, לא פגדר המספר כי גבוה מעל גבוה וגבוהים, והלא תמצא אומרו "ל אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו, שנאמר בכלי המקדש אשר אציר את-שמי ואמרו על שנים ושלשה וחמשה ועשרה וכל אחד כפי הדרגתו, ואמרו עוד שאין השכינה שורה על פחות מששים רבוא כי מטעם זה לא נתנה תורה לראבות עד שהיו הבנים במספר ששים רבוא, מכאן תקיש ותדיו כי הדרגות הקדשה הם מאחד עד ששים רבוא, וזה בבחינת המספר ובבחינת האיכות פמה הדרגות מאחד לאחד עד אין קץ, וכיון שכן פאשר אמר ה' למשה שישכן בתוכו לא ידע משה הדרגות של בחינת השוכן פמה שעורה, לזה נתחכם ה' ודבר אליו פדברים האלה ושיכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותה, סמך ככל אשר וגו' לשיכנתי, לומר כי אותה בחינה המדברת עמו פשעור אותה המרבה אשר היה מראהו שכן בתוכם, וכפי זה תהיה נקשרת תבת פכל וגו' עם ושיכנתי וגו'.

ועשו ארון - טעם שבארזן שנה ה' את דברו הטוב מכל הכלים וכו'. אולי שרמו שאין גופה של תורה יכול להתקיים אלא בכללות כל-ישראל, ואין מציאות בעולם יכול עשות כל עקרי התורה. וזה לך האות, אם הוא כהן הרי זה אינו מקים נתינת כ"ד מתנות פהנה ופדיון פבור וכו', ואם הוא ישאל הרי אינו יכול לקים מצות עשה פשהקרת הקרנות ודיניהם וכו', ובכללות כל ישראל יקמו כללות עקרי התורה, לזה אמר ועשו לשון רבים, כי לתקן כלי התורה שהם לומדיה ועמליה והנביתיה יכולין להתקם מאדם אחד:

דברי הימים

בשבת קודש פרשת תרומה תש"ג, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, כאשר הגיעו הנאצים לאזור דרום תוניסיה, אחרי שקודם לכן חדרו לצפונה עד המדינה הטילו הקלגסים האויריים על רבני העיר דרישה לקבל חמישים קילוגרם זהב. בעיצומה של תפילת המוסף באותה שבת, שכונתה "שבת הזהב", הוציאו הצוררים את רב העיר רבי משה כלפון הכהן, ואילצוהו לנסוע בעיצומה של השבת לרובע היהודי כדי לאסוף זהב כדרישתם, באותה שבת קראו בשבת במנחה פרשת תצוה, וראו רמז לכך פפוסק "זה יקחו את הזהב", וראו בכך רמז שהצוררים יסתפקו בזהב ממניין וז"ם עם הכולל, ונפשם תהיה להם לשלל, וכן רמז בסופי התיבות "זה יקחו את הזהב" - במו"ת, שהזהב פדה אותם ממותו. למעשה הספיקו היהודים לאסוף רק 43 קילוגרם זהב כמניין ג"ס זו לטובה, והקצין הגרמני רתם מועם והזהיר לאסוף עד מחר את יתרת הסכום ופנה לדרכו. רבי כלפון ענה ואמר לאחר: "הליכה בלי עזרה, מיתה בלא פבורה". ואכן כבר למחרת כבשו בצלות עולות הבגרות את המדינה והטילו את הצבא הגרמני כולו, ואמרו, כי אותם קלנסים ששדדו מהיהודים את הזהב נמלטו ממדינה פסנינה בים, אך הם טענו בדרכם ממצולות ים, ואף גופותיהם לא ניתנו לקבורה כקללתו של רבי כלפון הכהן.

בניגוד לדעה הרווחת, השואה שהמיטו עלינו הגרמנים האויריים לא פסחה גם על קהילות של יהודי המזרח. תוניסיה, אלגריה ומרוקו, היו נתונות אז תחת השלטון הצרפתי, וכאשר צרפת נכנעה לגרמניה הנאצית, השתלטו הנאצים גם על מדינות אלו. כך גם סבלו יהודי לוב שהיתה תחת השלטון האיטלקי של מוסוליני בן-בריתיה של גרמניה, מאכזריותם של הנאצים האוירים. אלים מבניהם נשלחו למחנות פכית, ורבים מהם אף הובלו להשמדה באושוויץ, ה' יקום דמם. אך כמובן שהיקף ההשמדה בקרב קהילות אשכנז היתה גדולה לאין ערוך, ומסופר כי "האמרי אמת" אמר לרבי יעקב לנדא רבה של בני-ברק, שלדעתו הסיבה למעצתו נציג רוב יהודי המזרח מהשואה, פפני שלא זוללו בקדושת בתי-הכנסת ונהוירו מלושוח בהם בשעת התפילה, בזכות כפי רמז הקדמונים "זה ילחם לכם ואתם תחישו", בזכות השתיקה בתפילה ה' ילחם לכם ואתם תחישו, וכן ידוע ש'התוספות ל"ט" חיבר את המ' שביד' למי שאינו מדבר בתפילה, בעקבות פרעות ת"ח ות"ט שהיו בימינו, וראה בולולו התפילה את הסיבה לגזירות הקשות.

פספר "ואני אברכם" מציין, כי מנהג נשיאות כפיים בכל יום מהווה תריס הגנה פפני הפורענות, ולכן לא עלה ביד הצורר הנאצי להיכנס אל המקומות שבהן נשאו כפיים בכל יום, ונתפרו בשערי מצרים בדרם לארץ-ישראל, שהם שני המקומות שמרן ה' בית יוסף" משבח את מנהגם הקדום לשאת כפיים בכל יום, ואילו רוב יהודי פלונקין פשיון נספ, ובה לא נהנו הכהנים לכבד רק בימים הגוראים, ומציין להתערות של רבי אלעזר ברי"ל על "ספר הגדה" שההדיר במסכת פוטו: "ובזמן גזירות הקשות שכלנו עם ישראל ע"י צורר היהודים היטיר מ"ש, נגלה לי בחלום שעה"ק לא תסבול מפני שהכהנים מברכים שם בכל יום, וגם שמעתי שגדולו ישראל אמרו שכמה פעמים בזמן רעידת האדמה אז עיה"ק ירושלים איננה סובלת מטעם שיש בו ברכת כהנים בכל יום".

רבי איציק'ל מפשוורקס היה גייל לומר, כי ידוע שבאמירות הפסוק "פותח את ידך ומשביע לכל-חי רצון" יש לבנו על הפרנסה, ובסדור השל"ה מובא שישי לבנו בשם הקדוש פא"י שהוא נטריקון 'פותח את ידך, ואמר: "אין לי עסק בנסתרות ואיני יודע פשרו של שם זה, אבל אני מפרשו בנטריקון פא"י - פאר אלע יידן (בשביל כל היהודים), ואני מכון בפסוק זה שהקב"ה ידעיה שפע גדול על כל בני ישראל..."

רבי חיים חורי רבה של גאבס, היה פועל רבות להשפין שלום ואחדות בין אדם לחברו וביני איש לאשתו. והעיד רבי חי חויתה הכהן רבה של ג'דבא, כי מאז החל רבי חיים חורי לשמש ברבא של גאבס, אפסו מקרי הגרושין בעיר, בעוד לפניו היה הדבר מצוי למגננת לב, ובין שגאבס לא היו בותרים גטין היו שולחים אליו לז'דבא וראו לפליאתו כיצד הענין כמעט ונעלם. פעם פרץ ופוח בעיר סכסוך חריף בין חתן וכלה, לאחר שהורי הכלה לא רכשו לבתם נזמי זהב כמבטח. רב פססו אמר החתן לכלה לשוב לבית הוריה, וכששמע זאת רבי חיים נטל נזמי זהב מתכשיטי אשתו ונתן לכלה, ובכך חזר השלום לשור ביניהם והפית שב על-פנו.

עוד מילדותו של רבי שמואל ברוך ורנר אב"ד תל-אביב, היה נכר ברגישותו המיוחדת בעניני בין אדם לחברו. בהיותו בן אחת עשרה, תקפה אותו מחלת כליות קשה, והוא נאלץ לעבר נחתו בבית-רפואה נודע בעיר וינה. אך גם לאחר מכן היה עדין חלוש במשך שנים, ונאלץ לאכל מאכלים מסוימים לרפואתו. בין השאר נאסר עליו לאכל בשר, והוא עמד בנסיון בקלות, אך בני המשפחה הבחינו כי בכל פעם שאכלו בשר בבית, הוא היה יוצא החוצה. "מדוע אתה יוצא מן הבית?" שאלו אותו, "ואולי עלינו להשתדל שלא לאכל בשר בנוכחותך". אך הוא הפתיע אותם בתשובתו: "להפך! אני יוצא החוצה כיון שאיני רוצה לגרם לכך אי-נעימות בשעת אכילת הבשר, שמא תרגישו שלא בנוח בידיעה שבנכר ממני לאכל". וספרה אחותו כי כיון שהיה ילד חלוש, היתה האם מכינה מדי יום כוס משקה חם, והאחות היתה מביאה אותו אליו, אל מקום למודיו בתלמוד-תורה 'מאה שערים'. יום אחד בקש ממנה האב להחליף את הספל בכוס פשוטה, שכן "חושש אני לגרם חלישות-הדעת לחברי שאינם רגילים למותרות, והם עלולים להתקנא בי..."

רבים הכירו בבני-ברק יהודי יקר בשם ר' ברוך, שהתבלט בקומתו הממוכה במיוחד, ונטה על עצמו בגדים רבניים חשובים, מגבעת רבנית ומתלהף עם מקל שראשו מצפה כסף. הוא ישב בכתל המזרח בכלל 'חזון איש', והלדים רחשו לו כבוד. פעם ספר

המחנך רבי משה טורק איך התגלגלו הדברים, וכיצד זכה הלה למעמד חשוב בכולל: בצעירותו לענו הילדים לר' ברוך בגלל קומתו הנמוכה, והוא היה עבור מאד מקור. הוריו ראו בעינים כלות כיצד בנם נכלם ברבים, אך לא היה לאל ידם להושיע לו. כשנודע הדבר לחזון איש, הציע להם ללמד את בנם את אמנות כתיבת סת"ם, כדי שיוכל להגיה ספרי תורה, תפלין ומזוזות, ואולי אף לרפא קומות בפתיה עצמה. ההורים אמצו את הרעיון, והבן שהיה מכשר וחרוז, קלט תוך תקופה קצרה את רזי המלאכה, ורכש ידע ומקצועיות בתחום. על-פי עצת החזון איש הלבישוהו ההורים במלבושים מקבדים כדי להעניק לו מעמד נכבד, ובמנון הפרטי שגבית החזון איש העמידו בכתל המזרח סטנדר שהתאם בדיוק למדותיו של ר' ברוך. וכך זכה לשבת בכתל המזרח לצדו של החזון איש, ואף לאחר פטירתו המשיך לשבת בכתל המזרח של הכולל, והצמד לו התאר 'הסופר של החזון איש'... מוכן מאליי כי מצב רוחו השתנה פלאים לטובה. הוא היה צועד ברחוב זקוף קומה, והילדים היו קוראים אחריו בהערצה 'הנה הסופר של החזון איש'. בצוואתו אף כתב פרוט מי יזכה בספריו ובחפציו, כמנהג רבנים חשובים... כך השפיל החזון איש לרומם את רוחו של אדם שפוף ונדבא, לשמח את לבו ולשנות את מעמדו מן הקצה אל הקצה, בראש ובראשונה בעיני עצמו.

רבי חיים פינקס שינברג ראש ישיבת "תורה אור", ישב פעם בסעדת-מצוה, והיהודי שישב בסמוך לו התעניין אצלו אם נכונה השמועה כי ברשותו תפלין שכתבם הסופר הנודע רבי נתנאל תפלינסקי המכנה 'ר' נתנאל סופר'. הארוע היה בביתו של ראש הישיבה, ושם היה נוהג לחבש את התפלין המיוחסת הללו, אותן לא הוציא מהבית, ובין שהיהודי הוסיף ואמר שהיה רוצה פעם לראות את התפלין הללו, חלץ מיד את התפלין מראשו והציגם בפני הלה. תלמידיו התפעלו מאד מכך, שכן ידעו עד כמה הוא זהיר במצות לקימן בכל דבר, כמו מצות תפלין וציצית שהיו מקשר בהן כל העת, אך כאשר הודמן לידו לשמח יהודי, הרי גם זו מצוה עצומה שאין ערך לה. פעם, כאשר התעתד לנסע לחוץ-לארץ, בקש להוסיף למזוזה גם את מעיל הגשם שלו. בני הבית התפלאו, שכן הדבר היה בתקופת הקיץ בארצות-הברית, ולא היתה סבה הנראית לעיון להוסיף את המעיל למזוזה, עליה משלמים לפי המשקל, אלא שהוא הסביר כי את המעיל קבל מקרובת משפחתה. "והיא בודא תבוא לבקרני, וללא ספק תשמח לשמע שהבאתי עמי את המעיל באם יהיה מזג אויר קר". תשובתו הפעימה את בני הבית עד כמה הוא חושב על האות, ומתכנן מראש כיצד אפשר לגרם שמחה וספוק לעוד יהודי בעולם.

"והיו הרבים פרחים כנפים למעלה וגו' ופניהם איש אל-אחיו" - מכאן רמז לדברי חז"ל שששהיו בני ישראל עושים רצונו של מקום חיי פני הכרובים איש אל אחיו, שכן כאשר פני כל יהודי אל מול חברו ורעה בטובתו, אז עושים רצונו של מקום וזוכים להשראת השכינה.

(הבית ישאל מגור)

הפצ'ת ועד הפצת תורה

ספרי 'שבת טיש' ו'מידות טיש' בחנויות הספרים המובחרות לכמויות במחיר מיוחד: 02-5806777 5806777@GMAIL.COM

ויקח ולי תרומה (כח, ב)

בטעמי טרחה אתנהא, לרמו שכופים ומטריחים את האדם לצדקה, כמובא במשנה "משכנים על השקלים", אבל יש לתת לצדקה רק משולש שבא באותיות, בדרך ישרה ולא בגולה ועשוק, וגם מרמו לרבי החרד שמשל לא לקח את התרומה מתעריב, רק מניי ישראל ורומזים בטעם 'אתנה' שהיא נטריקון אתנה, "את האלקים התהלך נח". (פסוקי חיים)

זהב וכסף ונחשת (כח, ג)

בטעמי מרבא טפחא סוף פסוק, לרמו לשלש דרגות בצדקה: זהב - נטריקון זה הלכות בריא, שהוא תורת צדקה מעצמו עוד בטרם הוא זקוק לישועה. כסף - כ' שוראה ס' כנה פ'ותה, כלומר כאשר ראה שספנה באה עליו אז הוא מתעורר לפתח כיסו לצדקה, אבל ורדו רק בכסף שהיא פחותה מזהב שנותן מעצמו. נחש - ל'ר ו'ולא שהאמר תל, היא מתנת שכיב-מרע שוראה את סופו קרב ומצוה לתת מכספו, והיא תרומה המבוקש, כנחשת שהיא פחותה מכסף ונחש. ואף הטעמים מרומזים לזה, וזה בטעם מרבא שהוא מרד לב, כלומר שנותן משוב לבו ורומה צדקתו לזהב בדרגה העליונה. וכסף בטעם טפחא שנותן כשהספנה סותרת על פניו, ונחשת בסוף פסוק שהוא תורת רק בסוף קידי. (שולחן חיים)

אבני-שהם ואבני מלאים לאפר ולחשן (כח, ד)

פסוקים אלו על ט"ו החמורים להקמת המשכן, נגפלים שוב בפנינו ויקהל, ואף הטעמים דומים לטעמים שבפסוקים נא, למעט התבות 'אבני שהם' שכן מטעמת תבת שהם בוקף דול ותבת אבני איה מטעמת, שכן היא מוכנה אל תבת שהם שאותיה במקור, ואין תבה מקבלת טעם בשויה ממנה, ואילו בפנינו ויקהל (טו, ט) מטעמות התבות נ: ואבני-שהם - תבת שהם בוקף קטן, ובתבת אבני שלפניה ישנה הטעמה להקמה בלשון בגינה (הטעם מקרא 'מקל' ואיה 'פשתא' כפי שכתב המחבר). ויחבן למצא רמז לשני הטעמים בכך שהטעמים הביאו אבנים אלו, כפי שדרשו חז"ל את הפסוק 'והבאנו הביאו את אבני השהם ואת אבני המלאים', ובשארם ה' למשה לתבוא למשכן, ר"י אין ערך לאבנים טעם, ולכן אין בה טעם נגיה. אבל בפנינו ויקהל שנקמה אחרי שקדו האבנים לישראל, גם האבנים עצמן יש בהן חשיבות, שהרי באו על-יד נח, ולכן יש תבת אבני עצמה טעם נגיה. (פסוקי חיים)

מדגש

התורה נקראת פו, כיון שהתורה מפרשי חלק מפיסוף לבנה ומקדשה, וכן מפעלת התורה בפעל של החלק הנותרים. פעלת התורה במקרא נקראת 'תורה' כמו בפסוק 'אשר הוצא ואשר הוציא', ואם כן 'תורה' מפרשי חלק מפיסוף לבנה, ואולם בלשון חז"ל נוצר הפעל 'תרה', כאשר הת"ו נגשית חלק מהשורש, ונוצר מטבע הלשון 'תורמים' תרומה, 'תורמים' בפרושו למשנה, כותב בפנינו הראשונה ב'תורמות', כי דעתו של מנחם פון סריק לא היתה נוחה משמוש בפעל 'תרה', והעדיף לומר 'הרים' 'מרים' 'גרים' כפי הדרש ר"ם ומקרא, אולם הוא הוציא את דבריו, ש'תרי' חקמי המשנה גרים היו בארץ הבכרי, וכיון שהם השתמשו בפעל תרה הראשונה ב'תורמות', ונדרשו מ'תורמים' כ'תורמים' כי בדרגה זו תהיה תשובתה לכל הטעמים שלשון המשנה אינה צדקה, ויש בה פעלים שאינם נכונים.

גם המדגש הקדמון אבן ג'אנא כתב על התופעה של הוצאות שרשים שלשים מפעלים, כמו 'תרה' מ'תורמה', 'התריע' מ'תורעה', 'השקיל' מ'משקל', וכן 'התחיל' מ'חיל', ובלשון חז"ל 'לקנס' מתפלה קנס שמקורה בלגית ומשמעותה אמדון שרש, או 'לספס' צעה שמקורה מתפלה הגיית 'סכס' שמשמעותה ארגון וסדר ביצירה לקנב (פזם נהוג לכתב 'מכס' ב'ת' ו'), וכן 'ללסס' מתפלה הגיית 'ליסס' שמשמעותה גב, עקב הדמיון בין ס' ל'מ', כפי שארע עם הפסוק 'אוצר בלוא' שמשמעותה מערב הבקר בכל התורה, כמו 'עשה בלוא' במסכת שבת, ובחלופי האותיות נעשה 'אוצר בלוא'.

ממלה

הלך עני נסה פעם לבקש מעשיר מכלל צדקה, אלא שהלה היה קמצן ואף לא הושיט ידו אל כיסו להוציא אפילו פרוטה שחוקה. אמר הלה בלבו: נפשו: "תרצה לו קשה שהתקשיתי בה על דברי הקמרא בחלון 'ישאל קדושים הם, יש רוצה ואין לו יוש לשל ואינו רוצה'. מלא מי שרוצה אין לו מוכן לקח נקרא קדוש, אבל מדוע מי שיש לו ואינו רוצה נקרא גם כן קדוש? אלא מפני שאמרו במסכת שבת שרבונו הקדוש נתקנה פן מפני ש'לא הושיט ידו תחת אבנטו' מ'מיו, ואף אתה ממיה לא הושיט ידך תחת אבנטך לתת פרוטה לעני, ו'שפיר נתן לבנותך קדושי'..."

וכן מעשה בעני בראורן שעלה לשחר את פני ידידו מ'שכר הקמים, שביניהם התעשר ועלה לגדלה. הלה שוחח עמו בנעימות, אך כאשר נסה להעני לרמו כי הוא זקוק להקנסת פלה, סים העשיר את השיחה ב'ניחם. אמר לו העני: "עליך אמר הפתוח ב'צדק אמתה ב'ק'. אתה מוכן לחלוק את פני ר'ק 'ב'צד'ק" - נטריקון ב'יו צו דער קעשענע (עד הפיס)..."

פאר מקדושים

פגנים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת תרומה

ועשו לי מקדש. (כה ח)

במסכת סופרים (דף יב:) אמרו ז"ל, אין עוברין לפני התיבה וכו' ואין אומרים קדיש וברכו בפחות מעשרה. וי"ל הטעם דצריך עשרה למנין, דהנה הימים שהיו בתי המקדש קיימים הם ת"י שנה (בית ראשון) ות"י שנה (בית שני), ועוד הארבעים שנה שהיה המשכן במדבר, הם תת"ע שנים. ובשנים האלו היה העולם מתוקן, ולא לן אדם בחטאו בירושלים, כי כל ישראל קרבו התמידין להגן עליהם, ומזבח מזיח ומזיח עונות כדאי' במסכת תענית (כו:). והנה העולם הוא שבעה אלפים שנה, דששה אלפי שנים היו עלמא ואלף השביעי הוא יום שכולה שבת (סנהדרין צז:), וכולהו צריכין תיקון, חוץ מן התת"ע שנים הנ"ל שהיו ימי עמידת המשכן ובתי המקדש שכבר היה להן תיקון, ואם כן השנים שנשארו שעדיין צריכין תיקון הם 'ששה אלפים וק"ל שנה' (6130).

ועל כן כשמתאספים יחד עשרה אנשים שכל אחד מהם צריך לקיים התר"ג מצות להיות מושלם בכל מיני תיקון, ובמצוה שאדם עושה בורא מלאך אחד, עי"כ בקיומו התר"ג מצות בורא תר"ג מלאכים אשר המה סגורים ומליצי יושר בעד האדם, ועי"כ כשמתאספין יחד עשרה בני אדם, באים עשרה פעמים תר"ג מלאכים, שהוא מכוון 'ששה אלפים וק"ל' מלאכים, והמה סגורים על 'ששה אלפים וק"ל' שנים שהעולם היה לא בתי מקדשות והמשכן, ובזה הם הקטיגור ובא הסניגור ומצא פתחון פה לדבר דבר ולשמור שמירה מעולה. ומשום הכי אמרו ז"ל דכל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה.

(מגילת ספר על מסכת מגילה (כג:) מכת"י רבי דוד אופנהיים)

ואל הארון נתן את העדות אשר אתן אליך. (כה כא)

הנה הארון נקרא ארון ברית (דברים ח), וכתב אדוננו הגר"א ז"ל, אומר לך מהו ענין ברית, והוא אדם שיש לו אוהב כנפשו ורוצה שלא יפוש ממנו אבל א"א להיות אצלו, נותן לו דבר שכל מגמתו ותשוקתו אליו, והן נקשרים עי"י הדבר ההיא, אע"פ שנוטל ממנו את הדבר מ"מ כל מחשבתו שם הוא, ולשון ברית הוא הבטחה שע"י הדבר ההוא ודאי לא יתפרד ממנו. וזהו ענין לשון כריתתה שכורת ממנו דבר הדבוק לו ונותן לו.

וכן הוא הקשת שהוא דבר מאצלו יתברך וכו', וכן התורה והמילה שהם דברים אמצעים בין הבורא ית' ובין ישראל, וכל זה לפי שאין יכולת להשיגו בעצמו יתברך. ולכן היו צריכין ישראל במשכן ומקדש לאמצעים כמו ארון וכרובים, ונקרא ארון הברית הכל, לפי שא"א להשיגו רק עי"י אמצעים.

(ביאור הגר"א על ספר יצירה פ"א מ"ח)

ועשית את המזבח. (כו א)

איתא במדרש (ויק"ר ז ד) בפסוק וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות (מלאכי ג ד), כימי עולם כימי נח, וכשנים קדמוניות כימי אדה"ר שלא היה עי"י בעולם. ואמר מרן החתם סופר זצוק"ל דהנה הרמב"ם במורה הנבוכים כתב טעם הקרבנות, כדי שלא יקריבו ישראל קרבנם לעי"י צוה עליהם ית' להקריב לשמו, והרמב"ן טען עליו כי עושה מזבח ה' מגואל, ועוד שהרי אדה"ר ונח שלא היה עי"י בימיהם, ואעפ"כ הקריבו קרבנות. ומעתה כל זמן שיש עי"י בעולם, אם אדם מקריב קרבן אולי כוונתו רק להתרחק מעי"י, אבל לעת"ל שלא יהיה עי"י בעולם, וערבה לה' מנחת יהודה כימי נח וכימי אדה"ר שלא היתה עדיין עי"י בעולם.

(ליקוטי חבר בן חיים ח"ג (פרעשבורג תר"מ) לרבי חזקיה פיבל פלוט משוראן)

ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד. ועשית מנורת זהב טהור. (כה ל)

הרצוה שיחכים ידרים ויעשיר יצפין, וסימנך שולחן בצפון ומנורה בדרום (ב"ב כה:)

שמעתי מחכם אחד מוויילנא שהיה מודע של רבינו מוויילנא זלה"ה, שאמר רמז [משמן] למה שאמר ז"ל הרוצה להחכים ידרים ולהעשיר יצפין, דהנה כתיב הולך אל דרום וסובב אל צפון, סובב הולך הרוח, ועל סביבותיו שב הרוח (קהלת ו), ופירש הולך היינו הליכה במישור להחכים בתורת ה', אל דרום ידרים, וסובב הוא דרך עקלתון להעשיר אל צפון היינו יצפין, סובב סובב כל ימי חייו, ולבסוף הולך הרוח היינו נשמתו הטהורה, ועל סביבותיו שעסק כל ימי חייו בסביבות דיינו עשירות, שב הרוח צריכה נשמתו לשוב ולגלגל עוד, לתקן את אשר עוותה.

(הגר"א על התורה מכוון מורשת הישיבות, מכת"י דרשות רבי פסח פרנקל בהספדו על הפאת השלחן)

הפטורה

וה' נתן חכמה לשלמה כאשר דיבר לו, ויהי שלום בין חירם ובין שלמה ויכתרו שניהם ברית. (מ"א ה כו)

ויל"ד מה שייכות זה לזה, כיון שה' נתן חכמה לשלמה לכן היה שלום בינו ובין חירם, מה ענין זה לזה. ואולי י"ל עפ"י מה ששמעתי מפ"ק אדמו"ר מגארליץ זצוק"ל זי"ע בשם אביו מרן הקדוש [מצאנז] זצוק"ל זי"ע בפירוש הגמרא (סנהדרין כג.) נקיי הדעת שבירושלים לא היו נכנסין לסעודה אלא אם היו יודעים מי מיסב עמהם יע"ש, ובפשטות הדבר יפלא דלפי זה כמעט א"א היה לנקיי הדעת לישב בסעודה, דודאי לא ימלט שבעל הסעודה יהיה מוכרח להזמין איזהו קרוב וכדומה אשר הוא איש שאינו הגון.

אולם י"ל דבאמת היו נקיי דעת מסובין בסעודה אפילו שהיו יושבים שם אנשים שאינם מהוגנים, רק שהיו נזהרין שלא לישב בסעודה עם אנשים שלא היו מכירים אותם, פן הם אינם מהוגנים ולא ידעו להיזהר מהם. אבל אלו שהיכירו שאינם הגונים וידעו מי הם, שוב לא הקפידו מלשבת אתם, משום שהיו יכולים להיזהר מהם. וזה מדוקדק בלשון הש"ס, שנקיי הדעת לא היו מסובין בסעודה אלא אם היו יודעים מי מיסב עימם הגם שאין מעשיו מהוגנים, ורק ממי שמעשיו סתומים היו נזהרין. א"כ שפיר נכון הסמיכות, דכיון שהש"ס השפיע חכמה לשלמה, והוא בחכמתו היה מכיר כל בריה דעתו וטבעו ומחשבתו, שפיר היה יכול לעשות שלום גם עם חירם.

(בית פינחס לרבי פינחס הלוי הורוביץ, אב"ד קאסוב ודיין בגראסוורדיין)

ומכסה עורות התחשים מלמעלה. (כו יד)

שמעתי שהעולם אומרים, דמה שכתב רש"י דלא היתה אלא לשעה ונגנזה תיכף, וכן הוא בש"ס (שבת כה:), לכאורה נביאות היא. ועוד קשה דהלא תחש טהורה היתה ואמאי לא מנזה הכתוב בבהמה או חיה טהורה. ואין לומר דלא מנה הכתוב כולו דתנא ושייר, דהלא במסכת חולין (ס:) תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבהמה טמאה מרובה על הטהורות לפיכך מנה הכתוב טהורות, משמע דליכא בהמות טהורות אלא אלו שמונה, וא"כ אמאי לא מנה התחש, אלא ודאי שלא היתה אלא לשעה ונגנזה תיכף. (חידושי מהר"ם ברבי (פראג תקנ"ג) פרשת פקודי, לרבי מאיר ברבי אב"ד פרעשבורג)

המהר"ם בריבי ז"ל אב"ד פרעשבורג

הגה"ק רבי מאיר בריבי ז"ל נולד בגלילות הברשטאט בסביבות שנת תפ"ה לאביו הגה"צ רבי שאול. הוא למד בישיבת הגר"ר צבי הירש הברשטאט [זקינו של הדברי חיים מצאנז] ובפרנקפורט בישיבתו של האב"ד הגאון בעל שב יעקב. הוא נשא אשה מהלברשטאט ונתקבל שם לראב"ד, וכ"ה שנים למד ולימד שם ונתפרסם לגאון אדיר ואמיתי, ובשנת תקכ"ג אחרי מות הגאון רבי יעקב יצחק הלוי דוקלא אב"ד פרעשבורג, קבלו אותו מלא מקום כסאו. שמה נאספו אליו עדרים עדרים וגדולי הדור יצאו מבית מדרשו, ביניהם גדולי הדור רבי מרדכי בנעט מניקלשבורג, והגר"ר דניאל פרוסטיץ ראב"ד פרעשבורג, והגר"ר זליגמאן זולצבאך שלימים נהיה גם חתנו. המהר"ם בריבי היה קדוש יושב בתענית ולמד כל ימיו ביסורין, ולא פסק פומיה מגירסא עד זיבולא בתרייתא, ועשה תקנות גדולות ונשגבות, והרבה לעשות שלום בעירו. ואחר שנהג נשיאתו בפרעשבורג כ"ה שנה, נח נפשיה ביום ה' אב בשנת תקמ"ט, ומנו"כ בין שרפי קודש הטמונים בחלקת הרבנים בעירו*.

לקוּטִים וּסְפּוּרִים נִפְלְאִים

פרשת תרומה

"ויקחו לי תרומה" (כה, ב)

"לוי" - לשמי.

נראה לבאר שעל ידי שעם ישראל מרבים בצדקה נהיה על ידי כך קידוש ה', שכל העמים רואים שעם ישראל ניהן במידת הרחמים ומרבים בצדקות, והיינו לשמי - ששמי נהיה על ידי כך מקודש בעמים. מסופר שבעיר איזמיר היתה צדקת אחת ישישה, ושמה שרה, שהיתה מחזרת על משענתה בפתחי נדיבים, אוספת תרומות ומחלקת אותם לנצרכים ולנוזקים.

הכל הכירו את האלמנה הצדקת, והעניקו לה ביד נדיבה. יום אחד פגע בה נכרי מתושבי המקום, ביקש להתקלס בה, ועשה עצמו כמבקש לתת לה נדבה. עצרה הישישה, פשטה את ידה, ומיד גחן הערל, הרים חופן אבני חצץ ונתן בידה.

שרה לא כעסה, היא אף חייכה ואמרה לו: "נתת לי אבנים כצדקה, והריני

מברכת אותך שכאשר תפשוט אתה יד, יתנו לך היהודים מעות ולא אבנים". חוורו פניו של הגוי וקיללה.

אבל היא אמרה בנועם: "יכולה הייתי להשיב בקללה, אבל הואיל ועתיד אתה להיות ליהודי צדיק, הריני מבליגה..."

חרק הגוי שיניו, והמשיך בדרכו.

מאותו יום שלטה מאירה בעסקיו של הגוי, והלך הלך וחסור, כעבור חמש שנים איבד את כל הונו ונאלץ לחזור

על הפתחים לבקש אוכל להחיות נפשו, אמנם בני עמו קפצו ידם מלתת לו. יום חמישי אחד מצא המון עניים יהודים משתרכים בתור ארוך. שאל לפשר הדבר, ואמרו לו שגבאי הצדקה מחלק לכל העניים מצרכי שבת ביד נדיבה. תמה ועמד בתור. הגיע אל הגבאי וביקש לחם להחיות נפשו.

אמר לו הגבאי: "איני רשאי לתת לך מקצבת העניים, אבל אתן לך מכיסי..." שב העני לביתו וערך חשבון נפש: אם זה היחס של היהודים לעניים, ולעומת הניכור של בני עמו לעניים, כדאי להתגייר! בא לפני הרב, וביקש ממנו שיאות להכניסו תחת כנפי השכינה. סירב הרב, כי היה הדבר אסור באיסור חמור בחוקי המדינה. בתוך כך נכנסה שרה הישישה, כדי למסור לרב את הכסף שאספה. כשראתה אותו אמרה: "ברוך ה' הגיעה עת

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"

הם כבר ממש גמורים מרב עבודה. גופם הרצון מעיד על הוי החיים שאינו מיטיב עמם כאן, בארץ המשקצת הזו.

תשושים, חלולים, עיפים, דלים ורופפים.

לאחר כשתי מאות שנים של עבודה פרה ללא רגע אחד של מנוחה, נראה כי כל הכוחות שעוד נותרו בהם כלו ונמוגו.

כמה אפשר לעבד, להזיע, להתאמץ ולשבר אברים ועצמות בזה אחר זה.

כמה אפשר להרגיש את נחת זרועם האכזרית והנקשה של הנוגשים.

כמה אפשר לטעם מכוס השעבוד המר הזה.

גם לאחר שכבר נראה כי מתחיל האור שבקצה המנהרה לבצבץ, כאשר פרעה החל לחטף ולספג מכות שמימיות, גם אז לבו נעשה כבד והוא מאן לשלח את העם.

עתה נעצר לרגע בנקדת הזמן הזו, נתאר לעצמנו תרחיש שונה, סוף אחר מזה שאנו מכירים.

לפתע, מתוך הקשי והסבל הנורא, נחתה עליהם בשורה אדירה: עבריים יקרים, בעוד ימים ספורים אתם עומדים לקבל מתנה של ממש, מתנה שתסוף בכם כוחות חדשים ורעננים, היא תמריץ בכם להתחיל מחדש, לא להשבר מרודנותו של פרעה ולא להתנאש מקשי העבודה. התורה הקדושה, מעמד קבלת התורה יתקיים בעוד ימים ספורים כאן, בתוך ארץ גשן.

נבואתי להתגשם". אמר לה: "כן, אבל הרב מעכב".

ביקשה שרה מהרב שיגירו כי ברוך הוא!

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

הרב שמע בקולה, גיירו ולימדו תורה.

לאחר שנתיים מצא הגר מטמון, ופתח בית מסחר לאריגים. יום אחד ראהו ר' אליהו מזרחי, כיבדו הרב ואמר לו שרואה מעל ראשו כתר אורה. מנין לו זה? אמר לו: גר צדק אנכי, כל מעשי באמונה, ומרבה אני לתת צדקה, שכן כל מעשה גירתי נסתובב בגין צדקותה של אותה אלמנה, שאספה כספים לצדקה.

(אפריון שלמה)

"מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי..."

ועצי שטים" (כה, ב)

השעה קרובה לחצות, ממקום מסתורו עוקב התלמיד אחר לימודו המתוק של רבו הנערץ - רבי משה לייב מסאסוב. לפתע פסק הניגון הערב. "מה קרה?" תמה התלמיד בשקט, "מדוע קטע הרב את הניגון?" הרבי קם ממקומו בחיפזון.

למרבה תדהמתו של התלמיד המסתתר, ראה הוא את רבו הגדול ניגש אל הארון, ושולף מתוכו בגד איכרים מגושם, וכובע שעיר ורחב.

הרבי לבש את הבגדים המגושמים, ואף נעל לרגליו מגפיים שחורים וגדולים.

הרבי קרב אל הפתח, ועטף את זקנו ופאותיו בצעיף עבה, ובידיו אחז הוא גרזן.

בלבוש משונה זה, יצא רבי משה לייב מביתו, והתלמיד אף יצא בעקבותיו.

צעד בעקבותיו, חרישי, בחושך השורר בחוץ, אין איש אשר יוכל לזהות את

הרבי בלבושו ובמגפיו נראה הוא כאחד האיכרים. רבי משה לייב פסע בדרכים החשוכות, עד שהגיע אל היער הסמוך לעיירה.

כבקי ורגיל הניף הוא את גרזנו על גזעי העצים.

"הרבי חוטב עצים?!" נדהם התלמיד.

אך תדהמתו לא ארכה זמן רב.

הרבי שלף חבל מכיסו, כרך את ערמת גזרי העצים,

ופסע עמם אל מחוץ ליער.

הנה עצר הרבי בסמוך לאחד הבתים בפאתי העיירה.

היה זה בית דל ומט לנפול.

בעדינות נקש הרבי על דלת הבקתה הרעועה ופתוחה למחצה, עד ששמע קול חלוש בוקע מן הבית: "בבקשה להיכנס!"

מה שהתגלה לתלמיד שעקב אחרי רבו, ומה שראה בתוך הבית - עורר את רחמיו.

העוני זעק מכל פינה, הילדים הקפואים שכבו על הרצפה הקרה, ובפינת החדר היתה אישה ולידה תינוק רך בן ימים ספורים.

שניהם היו לבושים בבגדים קלים, ורעדו מקור.

רבי משה לייב, הלבוש כאיכר גוי, שאל בקול נעים, "התרצו לקנות ממני גזרי עצים לחימום הבית?"

"רוצים אנו בהחלט", ענתה האם, "אך אין בידי פרוטה לשלם לך!"

ענה הרבי בדיבור מגושם, בסגנון האופייני לחוטבי עצים גויים, "כבדה לי החבילה, אין לי כוח לשאת אותה, אשאיר אותה כאן ופעם אחרת תשלמו לי!"

מיד ניגש רבי משה לייב אל התנור, השליך לתוכו את גזרי העצים, והדליק את האש.

חמימות נעימה החלה להתפשט ברחבי החדר הקר.

התלמיד שעקב אחרי המתרחש, היה בטוח שכעת ישוב הרבי לביתו, אך טעה.

הרבי לא מיהר לעזוב את הבית האומלל.

הוא ניגש אל הכיריים,

והכין תבשיל חם למען האם וילדיה.

רק לאחר ששבעו כולם, פנה לצאת.

במהירות צעד הרבי אל ביתו, פשט מעליו את הבגדים, טמן את הגרזן, והמשיך ללמוד באותה נעימה, כאילו מאום לא קרה הלילה.

לאחר שנים רבות נודע התלמיד כרבי צבי הירש מזידיטשוב, שהנהיג חסידים רבים.

האם תהיתם אי פעם מה היה רע אלו היה מעמד קבלת התורה מתקנים בתוך מצרים? התורה יש בה אור עצמתי, והמאור שבה מחזיר למוטב ונותן כוח לעבד את הבורא. התורה היא כלי לחבור עצמתי לבורא, מדוע לא תנתן כבר עתה? התורה תמימה משיבת נפש, מחפזת פתי, האם לא לזאת זקוק עם ישראל כעת. מה היה חשוב לבורא להוציא תחלה ממצרים ורק לאחר מכן לתת את התורה. מדוע שלא נקבל את התורה כבר כאן ונעבד את הבורא?

אם נביט סביבנו נוכל לחלק את העולם לשני סוגים: הסוג הראשון הוא העבד - יש היוצאים לעבד מדי בקר וממלאים את משרתם מא' ועד ת', הכל תקין לכאורה, אך משהו חסר. המנוע הפנימי נעלם, בבקר יוצאים לעבודה ואחר הצהריים שבים ממנה, אך לא ישארו דקה נוספת. הם מגיעים, מביטים ברשימת המטלות וממתינים לרגע שבו יגיעו לסופה. העבודה נתפסת ככליאה, והם מניחלים לשחרור. העבודה והבית מגדירים אצלם כעבודה ושחרור. לעולם לא יעשו מעבר לנדרש למען העסק. מדוע? כי הם עובדים שם. אלו הם העובדים.

הסוג השני אף הוא יוצא לעבד מדי יום, אך כבר בתחלת היום נכר ההבדל. אם עליו להתיצב בשעה שמונה ושלושים, נקדים ונגיע בשמונה. מדוע? כי אינו בא כעבד אלא כבן, בן המתפרנס מעבודת אביו מתניצב עוד לפני הראשונים, דואג למקום, מרים כוס שנפלה, אם סים מקדם, יעבר למשימות נוספות, יסדר וינקח.

לעי"נ האשה החשובה

מרת צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי'

יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

כאשר הסב פעם עם תלמידיו, סיפר להם את סיפורו של הלילה המופלא במחיצתו של רבי משה לייב מסאסוב, וסיים: עליו נאמר בתהילים (עז, כ): "ושבילך במים רבים, ועקבותיך לא נודעו".
לאהבת ישראל שפיעמה בליבו של הרבי לא היה שיעור וגבול!

"מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" (כה, ב)

מעלה גדולה יש לאדם נדיב לב היודע להכיר טובה לקב"ה, שבטובו נתן לו את כל אשר לו, ומשום כך משכיל להשתמש בכסף שניתן לו לצרכי מצוה.
משל נפלא בענין זה אמר המגיד מדובנא.

בעיירה אחת חי עני שהתפרנס בדוחק רב ממלאכת החייטות. לא פעם ולא פעמיים שרר הרעב בביתו הדל. יום אחד התבשר החייט כי בחלקו נפלה ירושה גדולה. בן לילה הפך לעשיר גדול. מן אותו יום שינה החייט את אורחות חייו מן הקצה אל הקצה. את צריפו הדל והעלוב החליף בבית נהדר ורחב ידיים, ובמקום בלויי הסחבות וסינר החייטים הסתובב כשהוא לבוש מחלצות של משי. במרכז הסלון המפואר העמיד ארון זכוכית, ובתוכו הניח את המספריים ומכונות התפירה השונות ששימשו אותו בעבר הלא רחוק.

פעם אחת הגיע לבקר אחד מעשירי העיר, מידידיו החדשים, והחייט הראה לו את ביתו המפואר. כאשר הגיעו אל סלון הבית הסתכל האורח בפליאה על התצוגה שבארון הזכוכית ושאל: מה מקומם של אלה כאן?
ענה המארח: זו מכונת תפירה שאין כדוגמתה, מעולם לא היתה כמותה. ומספריים אלה חדות כתער, חותכות בזריזות כל בד שהוא. אכן כלים נפלאים הם אלה, אמר האורח, אולם לא

אִמְנֵם בְּסוֹף הַחֹדֶשׁ מִמֵּתִינָה מַעֲטָפָה, אֶךְ אֵינָה הָעֶקֶר, מִבְּטוֹ נִתּוֹן לְטוֹבַת אֲבִיו וְלִהְיָאָתוּ, וְלִשְׁם כֶּךָ יִפְשִׁיל שְׂרוּוֹלִים גַּם כְּשֶׁאֵין הֶכֶרֶחַ.
כֶּךָ נִרְאִים חַיִּיו שֶׁל בֶּן תַּחַת קוֹרֵת מְשֻׁרָּד אֲבִיו. כֶּךָ נִרְאִים חַיֵּיהֶם שֶׁל הַחַיִּים כֶּכֶן מֵדִי יוֹם וְשָׁעָה. אֵינִי תַּחוּשֶׁת כְּפִיָּה אֲלֵא תַעֲנוּג וְרִצּוֹן פְּנִימִי.
שְׁנֵי הַסּוּגִים הֵלְלוּ מִצּוִיִּים בְּכָל אֶחָד מֵאַתְנֹו. לִפְנֵי כָּל פְּעֻלָּה עוֹמֶדֶת הַבְּחִירָה: עֶבֶד אוֹ בֶּן. לְסִמֵּן חוֹבָה אוֹ לְתַת מַעֲצָמָה. תְּכוּנָה זוֹ נִכְרַת גַּם בִּיחָס לִילָדִים, הוֹרִים רַבִּים נוֹתְנִים מַעֲצָמָם עַד תָּם: בְּחֻתָּנוֹת, בְּהוֹצָאוֹת, בְּדִירוֹת אֶף כְּשֶׁהִמָּחִיר חוֹרֵג, בְּבַחֲרִית מוֹסְדוֹת וּמִסְגֵּרוֹת מַצִּינֹוֹת. מֵהִיכֵן נוֹבַעַת הַנְּטִיָּה לְהַעֲנִיק עוֹד? מִן הָאֲהָבָה וְהָרִצּוֹן לְרֵאוֹת חֵיוֹן עַל פְּנֵיהֶם, וְהוֹ יִחָס שֶׁל בֶּן, לֹא שֶׁל עֶבֶד. יֵשׁ זְמָנִים שֶׁבָּהֶם הַגְּבוּלוֹת מִשְׁשֻׁטָּשִׁים. לִפְתָּע הָאֵב נַעֲשֶׂה נִקְשָׁה, וּבָעֵת הַמַּעֲבָר מִמִּתְנֹוֹת לְחֻנוֹךְ מִשְׁתַּנָּה הַמִּגְמָה, הַיֵּלֶד אֵינוֹ חָשׁ עוֹד יִחָס שֶׁל בֶּן אֲלֵא שֶׁל עֶבֶד, מַגְבִּילִים וְאוֹסְרִים מִתּוֹךְ כְּפִיָּה, הַיֵּלָדִים מְשִׁיבִים כְּפִי שֶׁהֵם חָשִׁים: כְּשֶׁמְטִילִים עֲלֵיהֶם מְשִׁימָה, יִבְצְעוּ בְּחִמִּיצוֹת אוֹ בְּאֵלוֹץ, כְּאֲשֶׁר מְשֻׁדְּרִים אֲהָבָה וְיִחָס שֶׁל בֶּן, מִשְׁתַּנָּה גַּם פְּנִימִיּוֹתָם, הֵם רָצִים לְמִשְׁמֹוֹת וּמוֹרִידִים אֶת הַפֶּחַ בְּחִיוֹךְ. הַמִּהְפֵּךְ מִתַּחִיל מִן הַהוֹרִים, בְּהַחֲלָטָה לְהִתִּיחָס וּלְחַנֵּךְ כְּבָנִים וְלֹא כְּעֶבְדִּים.

כאן מקומם. אם היה עוסק כאן בחייטות נחא, מבין אני את שבחם של כליר, אולם לשם מה לך להציגם בארון זכוכית במרכז הסלון?

מוטב היה לך אילו הנחת בארון כלי כסף וכלי זהב. כן הוא גם הנמשל, אמר המגיד מדובנא. הקדוש ברוך הוא נתן לאדם ממון רב, ועליו לדעת להשתמש בו כראוי. יכול הוא לתת ממנו צדקה לעניים ולהחזיק בהם לומדי תורה, שכן הממון הרי הוא ככלי עבודה. אם יעשה כך הרי זה משובח. אולם אם אינו משכיל להשתמש בו והרי הוא אוגרו בבלי דעת, מה שבח יש בו?

(וקראת לשבת עונג)

"בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו" (כה, טו)

דורשי רשומות דרשו: הארון רומז לתורה, שהרי לוחות הברית שכנו בו. בדי הארון שעל ידם החזיקו את הארון, רומזים לתמיכה דאורייתא, אלו בעלי הממון התומכים ומסייעים בממונם ללומדי התורה. מכאן יש לומר שציווי התורה "לא יסורו ממנו", בא לרמוז לתומכי התורה, שלא יסתפקו בהחזקת התורה בלבד, אלא יש להם אף להיות קשורים עם התורה עצמה, שילכו בדרכה וילמדו אותה כפי יכולתם.

צועד המגיד מדובנא זי"ע

ברחוב, והנה הוא רואה איש עיוור מובל על ידי ילד קטן. אתם צריכים עזרה? - שאל המגיד את הילד - לאן אתם הולכים? מיהו האיש שאתה עוזר לו? הוסיף המגיד להתעניין במחזה הלא שגרתי שפגש. זה אבא שלי! - ענה הילד.

הבין המגיד כי מקרה קשה לפניו, ומיד הציע להם שיבואו לביתו ועול פרנסתם יהיה עליו. הוא דאג להם לקורת גג ומזון, ואת הילד שלח ללמוד בתלמוד תורה, ופטר אותו מעול פרנסת אביו, שהיה מוטל עליו מאז שאמו נפטרה.

לעי"נ האשה החשובה

מרת **מרים יוכבד** ב"ר **צבי ליבוביץ** ע"ה
כ"א מר חשון תשפ"א

דברים אלו השיב הרב שך זצ"ל למחזיק תורה ששאל אותו אודות החלק שיהיה לו בתורתם ובשכרם של לומדי התורה, והוסיף: "תומך תורה המגיע לעולם העליון, יוכל לתבוע את חלקו בדין, מאחר שכך פסק ה"חפץ חיים" והוראתו היא כהוראת הסנהדרין, וכשם שפסק - כן פוסקים בבית דין של מעלה!"

כאשר נשאל הרב שך כמה יקבל תומך התורה, השיב שכאותו חלק שתמך - כך יקבל, דהיינו: אם העניק ללומד התורה את כל צרכיו - יקבל חלק זהה לחלקו וילמדוהו את כל תורת החכם, ואם העניק לו חלק מצרכיו - יזכה ללמוד חצי מתורתו, והתומך בשני תלמידי חכמים -

יקבל כחלק שניהם וכתורת שניהם, וכן על זו הדרך!

פעם בא לפניו אחד מגדולי תומכי התורה שבדור, וסיפר לו כי עלה בדעתו לחסל את כל עסקיו ולשבת ללמוד.

נענה הרב שך ואמר לו: "אם רצונך לעשות זאת כדי לזכות באושר התורה בעולם הזה - נחא, אבל אם כוונתך לזכות בידיעת התורה לעתיד לבוא, דע לך שמכיוון שאתה תומך בכל כך הרבה לומדי תורה ובני ישיבות ויש לך חלק בה גדול בתורתם, סבורני שחלקך שם יהיה רב מחלקי!"

"מקשה תעשה אותם משני קצות הכפורת" (כה, יח)

הכרובים, אמרו חז"ל, היו פניהם כתינוק ותינוקת.

וכתב רבינו האלשיך הקדוש זצ"ל שהתורה הורתה לנו כאן כיצד

לחנך את עוללינו: ראשית, "מקשה תעשה אותם".

החינוך אינו מעשה הרכבה וברגים, המעמיד תוך דקות מספר מבנה לתפארת, אלא מעשה הקשה והדרכה איטיים ועקביים תוך עיצוב והשלמה אין סופיים.

והתנאי הנוסף: "משני קצות הכפורת", שהאב והאם ישתפו פעולה בחינוך כל אחד בתחומו, "ולא מה שייסר האב ויתקן, תקלקל האם ברחמיה..."

(מעין השבוע)

הילד ניצל היטב את הזדמנות הפז שניתנה לו ללמוד תורה, ישב והגה בתורה, והתגלה כבעל כשרון נדיר... לימים התפרסם כגאון בדורו, הלא הוא הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל.

אחר שהלך המגיד מדובנא לבית עולמו, הוא נתגלה לחברו בחלום וסיפר לו: כשהגעתי לבית דין של מעלה, הראו לי עשרות ספרים ואמרו לי שאני כתבתי אותם, תמהתי בפניהם: "אני לא חיברתי ספרים אלו!" ואז סיפרו לי שספרים אלו נכתבו על ידי הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, וכיון שאני סיעתי לו והשקעתי רבות עבור תורתו, הרי ספרים אלו נקראים על שמי...

(לקראת שבת)

"בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו" (כה, טו)

ארון העדות רומז לתורה הקדושה וללומדיה, ובדי הארון רומזים לתומכי תורה, הנושאים בעול לימוד התורה ועושים את כל שבידם למען יצליחו הלומדים להשקיע את כל כולם בלימוד התורה הקדושה. על מעלתם העצומה של תומכי התורה עומד ה"חפץ חיים" זצ"ל בספרו "שם עולם", בצינו כי הבדים נותרים בטבעות הארון גם כשאין הארון נצרך להם, ואפילו לאחר שהונח בבית המקדש.

וכה דבריו: "ראה את גודל מצות החזקת התורה, ממה שציווה ה' יתברך 'בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו...', דהיינו: אפילו בעת שאינו נצרך להם לשרת, כגון לאחר שהושם בבית המקדש.

וכתוב בספרים שהבדים הם רמוז, כיון שעל ידם נשאו הארון התקדשו בקדושתו וזכו עבור זה שיהיו עמו ביחד לנצח, אף בעת שאין נצרך לנשיאתם.

כן גם לענין מחזיקי התורה, כיון שהחזיקו תלמיד חכם בעודם בחייהם, יזכו להיות במחיצתו לנצח."

כלומר, זכותם העצומה של מחזיקי תורה תלויה אותם למשך כל ימי העולם הבא, ותמיד יזכו להיות

במחיצתם של תלמידי החכמים!

עתה נשוב לימים האחרונים במצרים, בהיותנו שם לא בהכרח האמנו בבורא אמונה שלמה, ראינו מופתים ונסים, מכות ואותות, אך העבודה רק החלה. אלו נתנה התורה שם, היינו מקימים את מצוותיה וחקיה, אך לא מתוך אהבה ורצון אלא כדי לצאת ידי חובה. מטרת נתינת התורה היא להתחבר לנותן התורה, רחמנא לבא בעי, הבורא מבקש את הלב, את התשוקה והאהבה. קבלה במצרים הייתה יוצרת קיום של עבדים, לשם כך אין טעם בקבלה. לצורך כך יש לצאת ממצרים. כאן מתחיל התהליך המעביר מעבדים לבנים. אם הנסים עד כה לא הספיקו להשריש אמונה של בן, נדרש מופת נוסף - קריעת ים סוף. מול הים שנפער ונסגר, מול המצרים שנפלטו על שפתו, מול הממון שנגלה, יכלו להעיד: זה א-לי ואננהו. שם זכו לראות ולהאמין כי הבורא מנהיג את העולם והטביע את רודפיהם. שם האמינו בשם ובמשה עבדו והפכו מעבדים לבנים. עתה הגיע הזמן לקבל את התורה. עתה נתן לקימה מתוך רצון כבן ולהתחבר באמצעותה אל נותן התורה. לאחר שנים רבות הגיע המהפך המיחל: מעבדים לבנים.

אלו קבלת התורה הייתה מתרחשת במצרים, במצב של עבדות פנימית, הנה אפשר להגיע ל"ועשו לי מקדש" - עשיה טכנית. קיום מצוות, בניית מסגרת, מערכת של חקים. אך לא הנה מתאפשר "ושכנתי בתוכם". שכניה אינה שורה במקום של כפיה אלא במקום של לב.

(ע"פ מציון תצא תורה - ספינקא)

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תרומה (שקלים)

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2026 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת תרומה

אמונה ובטחון

השלך את הכיכר - השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך..... ד

הלל והודאה

מקבילות הלולאות - להלל את השי"ת הטוב והמיטיב בכל מצב..... ח

קדושה וטהרה

ועשו לי מקדש - לבנות בית המקדש הפרטי..... י

עמידה בנסיונות

מקשה זהב - עיקר ה'זהב' והמעלה היא דייקא ב'מקשה'..... יב

חינוך

כרובים זהב - דרכי ה'חינוך' הנלמדים מעניין הכרובים..... יד

טוב וחסד

איש אל אחיו - מעלת גומלי חסדים ושכרם הטוב..... יז

ספח"ק בת עין

הנה התחלת העבודה לה' הוא בחינת אמונה להאמין שיש אלוקים ממעל שברא כל העולמות עליונים ותחתונים מאין ליש (מבחינת אין בחינת אלף, אלופו של עולם עד בחינת יש, עולם הזה הגשמי) ואין קץ ואין סוף לגדולתו ית', ואין ערוך אליו, ובהתבוננו כל זה בגדולתו ית', אזי תפול עליו אימתה ופחד מפני פחד ה' ומהדר גאוונו, ומשתוקק להדבק בו ית' באהבה עזה ועצומה (יהי רצון שנזכה לזה אף אפס קצהו), ומקדש ומייחד עצמו להבורא ברוך הוא ככלה המתקדשת ומתיחדת לחתן, אזי משדר החתן קישוטין להכלה, והוא בחי' יראה ואהבה, פירוש שעל ידי שאיש הישראלי מאמין בה' באמונה שלמה שהוא הבורא ית' וכו', ומיחד את עצמו לה' ונעשה כלה, אזי עי"ז משדר לו הבורא ברוך הוא בחינת קישוטין, היינו בחי' יראה ואהבה אמיתים....

...שכל זה אי אפשר להיות כי אם על ידי מאת כל איש - היינו בחינת אמונה שזהו כל איש, על דרך מאמר הכתוב (קהלת יב יג) כי זה כל האדם, כי עיקר בריאת העולם היתה בשביל בחינת אמונה כדאיתא ברמב"ן (שמות יג טז).

ומסיים הכתוב, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, פירוש, על ידי בחינת 'כל איש', בחינת אמונה, ידבנו לבו להתקרב ולהתקדש ולהתייחד בלתי לה' לבדו ככלה, ועי"ז תקחו את תרומתי - ישיגו לבחינת תרומתי, תרומה עליונה, בחינת קישוטין הנ"ל, כן יהי רצון אמן. (בת עין, פרשת תרומה בריש הפרשה)

פרשת תרומה

עצמו עם כל הקושי 'לאור', כלומר, אל הקב"ה שהוא אש אוכלת, ומעתה היא נעשית מאליה", כמה שנא' (תהלים נה כג) 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך'.

ובמה שיוסיף להשליך עצמו על הקב"ה מתוך התחזקות במידת הבטחון בו יתברך - כך יזכה לראות בישועתו^ג. וכן ביאר הרה"ק ה'דברי בינה' מביאלא זי"ע בכתוב בפרשתן (כה יח-ב) 'ועשית שנים כרובים זהב וגו', והיו הכרובים פרשי כנפים למעלה, וגו', וברש"י הביא דברי חז"ל שהיו לכרובים דמות פרצוף תינוק,

השלך את הכיכר - השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך בפרשתן (כה לא), 'ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה', וברש"י 'לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה למשה, השלך את הכיכר לאור והיא נעשית מאליה' (מנחות כט.). רמזו בה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (בפרשתן) כי התורה מורה לנו דרך הישר, בעמוד האדם בשעת קושי ומכאוב בענין פרנסתו, כשאנו יודע מאין ישיג כיכר לחם (פרנסה), וכן בשאר מכאובים ל"ע, לבו בל עמו, וכשל כוח הסבל מרוב התלאות וטרדת הזמן, עצתו אמונה - להשליך את

א. הנה במדרש (תנחומא שמיני ח) איתא בלשון דומה 'נתקשה משה רבינו בעשיית המנורה עד שאמר לו הקב"ה 'השלך את הזהב לאש והיא נעשית מאליה', ושמעתי לרמז בזה, כי כל איש מתקשה בענין אחר, יש המתקשה ב'קשה פרנסתו של אדם כקריעת ים סוף' (פסחים קיח.), יש שקשה להם - קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, ויש בשאר 'קשיים', עד שיש מי שמקשה (יותר מארבע קושיות...) 'מה נשתנה' חלקי וגרע מאחרים... ועל כך נאמר השלך את הזהב ושאר הקושיות והקשיים ל'אש' ר"ת אמונה שלימה, התחזק הרבה באמונה שלימה, וממילא ילכו להם כל הקשיים מאליהם... כי אין טוב ומועיל יותר מהאמונה.

ב. סיפר הגאון רב"ש שניארסון זצ"ל מהקורות אשר עברו עליו בימי המלחמה כשגלו לבוכרה, כי לצורך פרנסתם היו סוחרים במצרכי מזון, קנו ומכרו והרוויחו כמה פרוטות לצורך קניית לחם וחלב להחיות נפשם, פעם אחת היו לו חביות יין, והנה לא הספיק למכור את היין, עד שלדאבון לב הוא נחמץ, ואבד את כל שוויו, ולא ידע מאין יהיה לחם לאכול, וכה אמר, אכן את ההשתדלות עשינו, אבל מה יהיה מעתה... ונזכר במעשה שהובא בגמרא (ברכות ה:) על רב הונא שהיו לו ארבע מאות חביות יין שנחמצו, ואמרו לו לפשפש במעשיו שמא לא שילם כראוי לפועליו, ונעשה לו נס, ושתי דעות בגמרא - יש אומרים שהחומץ נהפך ושב להיות יין, ויש שאמרו שנתייקר החומץ כדמי יין, וממילא לא הפסיד.

וחשב רב"ש לעצמו, הנה לבקש על נס שיתהפך החומץ ליין (כדעה הראשונה בגמ') הרי זה שינוי טבע ממש, ואיני ראוי לכך. אבל שיתייקר מחיר החומץ כיון - הרי זה נס משובש בטבע, ועל זאת מותר לי לבקש, וכן עשה, נעמד להתפלל אל ה' - אתה נותן לחם לכל בשר, אתה בעל היכולת, עשה עמנו נס ויעלה מחיר החומץ, למען אוכל להחיות נפשות בני הבית. וכך הוה, באותו זמן שרף ה' באותה מדינה בית חרושת גדול לייצור חומץ, ונעשה מחסור גדול בחומץ, ונתייקר מחיר החומץ מאד, כך שלא הפסיד מאומה ממה שהיין החמיץ, ועוד נשארו בכיסו רווחים נאים. ואכן כך הוא דרכה של תורה 'להשליך' עצמו אל הקב"ה, ולעולמי עולמים לא יאבד עשתונותיו ולא יתייאש, אלא יאמין שהקב"ה הוא נותן לחם לכל בשר, וגם אם החמיץ היין - עדיין הוא זן ומפרנס אותנו, ולו הכח והממשלה גם במצב כזה להמשיך לפרנס...

ג. סיפר הגה"צ רבי יהודה סג"ל זצ"ל ממאנטשעסטער, מעשה שהיה בעירו, באברך שהיה לומד כל היום וכל הלילה בהתמדה נפלאה עד מאד (באותם הימים לא היה נפוץ שם הנהגה כזאת), מבלי שיהא עליו כל עול פרנסה, וכל זה בהסכמה מלאה של נו"ב תליט"א, והיו אביו ואמו מחזיקים אותו מכספם. אמנם כשנולד בנם החמישי היו מבני המשפחה שחששו כי לא יוכל עמוד, וניסו לדבר אל לבו שילך לעבוד לצורך פרנסתו, והוא בשלו, סמוך הנני על שולחן הבורא, השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך, מובטחני שלא יעזבני ולא יטשני.

וכדאיתא בגמ' (סוכה ה.) 'מאי כרוב, אמר רבי אבהו רביא'. ומבאר בזה"ל, והעניין הוא, כי בחי' הכרובים פְּרָבִיא (כמו רביא, דהיינו תינוק) שכן בבבל קורין לינוקא רומז על בחי' הבטחון, אשר צריך כל איש ישראל

וכן היה בכל ילד נוסף שנולד להם הוצרכו מחדש להבהיר לבני המשפחה כי הוא נשאר בשלו - לעסוק בתורה ללא כל דאגה, והקב"ה יהיה בעזרו. עד שנולד להם בן הי"א, שוב קראו לו הוריו ואמרו לו - במצב כזה אם אתה ממשיך ללמוד הרי זה נחשב כ'סומך על הנס', והוסיפו, אדרבה, חפש איזה תפקיד (משרה) אפילו רק לכמה שעות ביום. וכך גם היה כשנולד בנם הי"ב, והם בשלהם, כמובן שהם חיו מתוך הסתפקות במועט, באמונה ובטחון, שהקב"ה בוודאי יעזרם.

עד שנולד להם בנם ה'שלש עשרה', אז כבר נדדה שנת ההורים בלילה מרוב דאגות, באומרים, וכי ראיתם אב לי"ג ילדים שאינו עושה מאומה לצרכי פרנסתו... וכמעט פרץ סכסוך בינם לבין בנם. וראה זה פלא, כמה ימים לאחר הברית של הרך הנולד, חזר האברך מהכולל, ומצא בתיבת הדואר מכתב מבית המשפט המחוזי, בו נכתב שכדי שיוכלו לממש את צוואת מיסטר ג'ון פ. קלאברי שנפטר ביום פלוני עליו להתייצב בשערי בית המשפט ביום פלוני במקום פלוני. האברך שלא ידע מה לו ולאותו ג'ון - מעולם לא התעסק אתו. גם שאל את נו"ב ולא ידעה, הבין שיש כאן טעות, לכן שלח מכתב חוזר לבית המשפט, בו ביאר באר היטב, כי מן הנראה יש כאן טעות בכתובת... אמנם, אחר כמה ימים נתקבלה תשובה שאין כאן כל טעות, ועפ"י החק הוא מחויב להופיע ביום הנ"ל במקום הנ"ל.

מן הבאר

ביאור נפלא עד מאד ביאר הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע בשם הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע, טעם הדבר שאין די לו לאדם בשימת בטחונו בו ית', ונצרך להשתדלות בחיזור אחר מזונו. כי הנה, קניית מדת בטחון בנפש האדם אי אפשר שתהיה ע"י המחשבה והדיבור לבד, אלא צריכים לקיימה גם במעשה, ומהו ה'מעשה', שיעשה מעשה השתדלות, היינו שיתעסק בסיבות המסבבים לו פרנסתו, ואעפ"כ לא יסמוך על מעשיו לחשוב שמשם תבוא לו פרנסתו, אלא ישליך עצמו על ה' הנותן לו כח לעשות חיל, ורק עליו יבטח, דבר זה הוא הוצאת מדת בטחונו לפועל ב'מעשה', ועי"ז תהיה מדה זו נקבעת בו בשלמות. וכך ביאר הרה"ק ה'ישא ברכה' ממאדז"ץ זי"ע בלשון הכתוב בפרשת בשלח (יז יב) 'ויהי ידיו אמונה', שלכאורה קשה, כי אמונה היא 'בראש' ומה עניין 'ידיים' לאמונה. אלא ביאורו, שבא ללמדנו על חובת האדם להשתדל בידיו וביגיעת כפיו ולא יישב בחיבוק ידיים, אלא יעבוד בידיו מתוך אמונה שאין זה אלא השתדלות ותו לא. וכן אמרו (ירושלמי, הובא בתוס' שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים - שמאמין בחי העולמים וזורע', והיינו שמתוך אמונתו בהקב"ה הרי הוא זורע ומקיים חובת ההשתדלות, אך 'ידיו אמונה', שמאמין כי אין 'הידיים' מביאים את הפרנסה, אלא שהם הדרך שעל ידה יצוה הקב"ה את ברכתו, וכדכתיב 'וברכתך בכל אשר תעשה'.

בלית ברירה נסע לבית המשפט, ושם שמע - כי ג'ון זה היה עשיר אדיר, בעל מפעלים עם נכסים, בשווי של חצי מיליארד שטערלינג, ולא השאיר צאצאים, והלה כתב בצוואתו שיתנו את רכושו למשפחה הגדולה בעיר, בדקנו ומצאנו שמשפחתך היא הגדולה ביותר במאנטשעסטער. והשופט הוסיף, דעו, עד לפני שבועיים ימים היתה כאן עוד משפחה גדולה - שהיה להם י"ב ילדים כמותך, ואיני יודע מי היה מקבל את הירושה, אבל כעת שלפני כמה שבועות נולד לך בן הי"ג, נהפכת להיות 'בעל משפחה הגדולה' בעיר, וממילא שייך לך הכל, ואכן לשבת הבאה נתן האברך נתן קידוש גדול, והכריז אשרי הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. וראו כמה צדקו דברי חז"ל בא תינוק וככרו בידו. כי מי שאין לו בטחון חושב שאם ישב וילמד ויהיה לו הרבה צאצאים, מאין יבוא עזרו... ואילו אצלו, דייקא ריבוי הבנים הביא לו את הישועה.

אמנם בוודאי, כי למעשה יש לכל אחד מישראל לשאול את דעת רבו, מהי הדרך הישרה עבורו, אמנם עם זאת ידע שהכל תלוי לפי חוזק בטחונו של אדם - אשרי הגבר אשר יבטח בה'.

באר הפרשה - פרשת תרומה

לבטוח באמת בהשי"ת והשגחתו עליו, וכח שלמות הבטחון רמוז בבחי' תינוק¹, וכמו שנאמר (תהלים קלא ב) 'כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי'², שהתינוק אין לו שום חיות רק ממה שיונק מאמו, כמו"כ צריך האדם להאמין באמת, שאין לו שום דבר ושום חיות מצד מעשיו כלל רק ממה שהשי"ת ברוב רחמיו משפיע אליו. ובוה יוכל האדם לעורר השפע העליונה, ולהמשיך רחמים רבים משפע העליונה וכו'.³ וזה 'והיו הכרובים

פורשי כנפים למעלה' היינו שכאשר יהיה האדם בבחי' כרובים שהיא דמות פרצוף תינוק היונק מאמו שאין לו שום חיות בעולם כי אם מה שאמו משפעת לו, אזי יוכל להמשיך מלמעלה השפע העליונה וכו', עכ"ל.⁴

וכן ביאר הגר"א זי"ע את דברי הגמרא (ב"ק צב:) 'א"ל רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינא זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי' (פירש"י,

ד. כך הביא ב'דברי אליהו' (תהלים קלא ב), שאלו לרבינו הגר"א - איך יהיה הבטחון בה'. וענה, כבר פירש לנו דהמע"ה 'אם לא שיויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי'. פירוש, כמו שהתינוק אינו דואג 'מה יאכל', אלא יודע אל נכון שבכל עת שירעב למאכלו תאכילנו אמו כדי שבעו, וכן בשאר הצטרכויותיו, לבו סמוך ובטוח שאמו תמלא כל מחסורו. כן אנו, עלינו להסיר כל דאגה וחשש מלבנו, שלא לדאוג כלל דאגת המחר, רק לסמוך לגמרי על אבינו שבשמים, שיחיש לנו כל צרכנו.

ה. וברש"י 'הנני עליך כמו שאין לו ידים ורגלים כגולם מוטל לנגדך, כגמול שהוא נתון עלי אמו נפשי בקרבי לנגדך כיונק על שדי אמו'. וכן פי' ב'מצודות דוד' נפשי כתינוק הנגמל משדי אמו שכל בטחונו על אמו כן בטחוני בה'. ו. פעם אמר הרה"ק משינאווא זי"ע לתלמידיו, הנה מדרך העולם, כשזקוק אדם לסכום כסף קטן אינו טרוד כלל, ובשלוות נפשו הוא סמוך ובטוח שהמעות יבואו לידי, ואילו בשעה שנצרך לסכום גדול הריהו כולו עסוק ב'כסף מנלך', ודואג מניין ישיג את הממון הרב. אך האמת דאיפכא מסתברא, כי הזקוק לממון רב ויודע היטב שאי אפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ובעל כרחו משים את שברו על ה' אלוקיו, איש הלזה בוודאי ישיג המעות בבטחונו הגדול בה'. אך לעומתו, הנצרך לסכום קטן, ונראה בעיניו שאפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ואינו נשען לגמרי על בורא כל העולמים, זה האיש עליו לדאוג ביותר, כי הוא מתרחק מהבטחון בה', אם כן 'מאין יבוא עזרו'.

בעניין זה מיישבים את הסתירה בפסוק (תהלים ט יט) 'כי לא לנצח ישכח אביון, תקוות עניים תאבד לעד', ולכאורה אם לא לנצח ישכח אביון, הרי לא תאבד תקוותו, ומדוע אומר הכתוב תקוות עניים תאבד לעד. אלא ביאורו, שתקוות עניים קאי על שום שדרכו של עני - לקוות ולבטוח שפלוגי יתן לו 'בשר' לשב"ק, ואלמוני יתן לו חלב למשך ג' השבועות הבאים, 'קרן' זאת תתן לו 'מוצרי יסוד בסיסיים', ו'חלוקה' זו תספק לו תפוחי אדמה ושאר ירקות, וכו' וכו', זה יתן לו 'תלושים' (vouchers) בחנות פלונית ומשנהו יסדר לו הנחה של 43% בבית מסחר אשר בקצה העיר... לזה אמרינו, דע לך כי אין כל מקום לדאגה כי לא לנצח ישכח אביון - הבורא יספק לך כל צרכיך, ולגבי תקוותך הנ"ל, היא תאבד - לא משם תבוא ישועתך, אלא הקב"ה ימלא מחסורו ממקום אחר לגמרי.

ז. ובעמדנו לקראת ימי הפורים הבעל"ט נביא מעניינא דיומא, מה שרמזו לה בהלכות הפורים 'כל הפושט יד נותנים לו' (ירושלמי מגילה א ד), כי הנה, האוחז דבר מה בידו הרי הוא קומץ ידו וסוגרה לשמור על מה שבתוכה, לעומת זאת הפושט יד מראה שאין לו כלום משל עצמו, ועל כן 'נותנים לו', כי כל ישועתו של אדם באה לו בשעה שיודע שאינו יכול לעזור לעצמו אלא הוא נזקק לישועתו ית'. אמור מעתה, כי לאו דווקא בפורים, רק כיו"ב בכל השנה, כפי מה שיכיר האדם שאין לו משלו, ישפיעו עליו מן השמים שפע רב פי כמה וכמה.

עוד אמרו מעין העניין, כל הפושט מעל עצמו מחשבות אלו ש'כוחו ועוצם ידו' עשו לו את החיל, זה האיש נותנים לו מן השמים פי כמה וכמה...

וכך אמר הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע ('בן איש חיל' דרוש לשבת זכור דרוש ב') לבאר בלשון הפיוט 'שושנת יעקב' - להודיע שכל קוויץ לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך, וכי היכן מצאנו שהיו בני ישראל 'בוטחים' וחוסים בה' באותה עת צרה יותר מכל מקום אחר. אלא ביאורו, כי גם במצרים שמענו שזעקו אל ה' - 'ותעל זעקתם', אך יחד עם זה היה בידם לעשות פעולות מסוימות (וכגון משה רבינו שאחותו הטמינה אותו על שפת הנהר) נמצא שכביכול לא הייתה אמונתם בתכלית הגמור, לכן עם הישועה גם מצינו שחללים רבים הפילה - ומתו שם רבים מבני ישראל ומהתינוקות, אמנם בגזירת המן הרשע - 'להשמיד להרוג ולאבד', הבינו שאין בידם עשות מאומה בהשתדלות להצלתם, כי אם להשליך כל יתבם אל ה', שהרי אפילו תקוותם האחרונה 'אחות יש לנו בבית המלך' ה"ה אסתר המלכה ערכה

כשהיינו קמנים היינו חשובים לגברי, עכשיו שהקנו נעשינו שפלים (תנינוקות), ומבאר (חידושי אגרות) בזה"ל, כמש"כ במדרש (ויק"ר כה ה) משל לתרגומות כשהיא קמנה אמה זנה אותה ונותנת בפיה, וכשמתגדלת ובאה לאכול עמה מכה אותה, לפי שכבר יכולה לזון את עצמה. כך כשהאדם קמן בוטח על בוראו מאד ומנהיגו הקב"ה בהשגחה עצומה פרטית, וכשנתגדל בוטח בעצמו וכמו כן ההשגחה נתמעטת מעליו, וע"ז היו הכרובים במשכן כרביא (כדוגמת תינוק) להורות הקמנים הם ברוב עם השכינה, עכ"ל". זה הכלל, ככל שהאדם תולה עיניו למרום ומשים בטחונו בהקב"ה, ולא במעשה ידיו ובהשתדלויותיו השונות, כך הקב"ה עוזרו ומושיעו.

סעודה וקראה אך ורק למלך ולהמן... לא נותרה בידם ברירה אלא להאמין בטובתו של הקב"ה ולהתפלל לפניו, לזה ניצלו בשלמות ולא נפגם אפילו כחגירת ציפורן של כל יחיד ויחיד מישראל.

מין הבאר

איתא בגמ' (מגילה טו:) שכאשר הגיעה אסתר לחצר בית המלך הפנימית נסתלקה ממנה שכינה, 'אמרה א'-לי א-לי למה עזבתני' (תהלים כב ב), שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו 'כלב', שנאמר (שם כא) 'הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי', חזרה וקראתו 'אריה', שנאמר (שם כב) 'הושיעני מפי אריה'. ולכאורה הדברים סתומים, כי מה חסרון יש בדבר שקראתו 'כלב' עד שבגין כך נסתלקה הימנה שכינה, ומה נפקא מינה אם אחשוורוש הוא 'כלב' או 'אריה'. ומבאר המהרש"א (ד"ה ואמרה), כי הנה המתפלל על ההצלה מהכלב אינו מתפלל כל כך מקירות הלב, כי בלבו מקננת מחשבה שיש בידו להנצל בכח עצמו, משא"כ בעמדו לפני אריה שואג לטרף... הרי הוא זועק בחזקה אל ה', ומרעיש עולמות שיזכה להינצל מלהיות טרף לשיניו רח"ל, בידעו שאין מי שיש בידו להצילו זולת הבורא בכבודו ובעצמו. וזה עומק כוונת דברי חז"ל, בתחילה קראה אסתר את אחשוורוש 'כלב', היינו שהיה נדמה בעיניה שהצרה היא בבחינת 'כלב', ויש כמה עצות ותחבולות להינצל ממנה, וזה גרם לה שהגם שעמדה בתפילה מכל מקום עדיין הרגישה שבידה להינצל מן הצרה בכוחות עצמה, ולכן נסתלקה ממנה שכינה, ומשום הכי 'חזרה וקראתו אריה' - שהשכילה לדעת שאין לה על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, והשליכה כל יתרה רק על ה', לכן נענתה מיד, וזכתה באותה סעודה לבטל את הגזירה, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם'.

ובזה פירשו במה שאמרה אסתר באותו מזמור (פסוק ב) 'א-ל-י א-ל-י למה עזבתני', ולכאורה קשה מדוע כפלה לומר א-ל-י א-ל-י ולא הסתפקה לומר פעם אחת ותו לא. אלא שמצינו בגמרא (סוכה כח:) שקטן הצריך לאמו פטור מן הסוכה, ובתחילה רצו לומר שקטן הנעור משנתו וקורא 'אמא' הרי בגדר צריך לאמו, אך הקשו שגם תינוקות גדולים קוראים 'אמא' כשהם מתעוררים משנתם, והסיקו בגמ' שאם התינוק קורא 'אמא, אמא' ודאי הוא צריך לאמו. עפי"ז מבואר ב'כפתור ופרח' מה שזעקה אסתר א-ל-י למה עזבתני, שבאה לבטאות תחושתה והרגשתה שהיא כקטן הצריך לאמו ואינו יכול 'להסתדר' בכוחות עצמו, כך היא צריכה לעזרתו ית' ויודעת כי ש'מבלעדי עוזך ועזרתך אין אין עזרה וישועה'...

ח. איתא ב'פרק שירה' (פ"ד) 'אווז הבר המשוטטת במדבר, על מציאת מזונותיה במדבר אומרת 'ארור הגבר אשר יבטח באדם, ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו'. וצריך ביאור מה עניין זה לזה, מדוע דייקא אווז הבר אומר פסוק זה. ומבאר בספר 'יצחק ירנן' (נדפס בוויילנא בשנת תרמ"ט) באופן נפלא ומתוק, כי הנה מדרך 'אווז הבית' שבעליה מאכילה ומאביס אותה, כדי שתתפטם הרבה ותשמין יתר על המידה ויתרבה בשרה, אמנם אין מטרת הבעלים לטובתה כלל וכלל, אלא לצורך עצמו הוא דורש - שיוכל אחר זמן לאכול ממנה 'בשר שמן', או למכרה בדמים מרובים, לעומתה, אווז הבר אינה ניזונית אלא ממה שמוצאת במדבר, וממילא אינה משמינה ומתפטמת כל כך, אך דייקא משום כך הרי היא מאריכה ימים יותר מאווז הבית (כי אין מי שיבוא לאכלה).

וזה הוא ה'שיר והשבח' היוצא מאווז הבר, כי יש בידה לחשוב - מדוע נגרע חלקי מאחיי האווזים הגדלים בבית שבעליהם מספקים להם מזון הרבה, הנני כחושה והם שמנים ו'מאושרים', אך האמת - ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, מה שפר חלקי שאני מקבלת מזונותיי מיד הקב"ה ולא מיד בשר ודם, כי היה ה' מבטחי ונותן לי כל צורכי ולא יותר כפי הטוב עבורי באמת, וארור הגבר אשר יבטח באדם - אלו אווזי הבית הבוטחים באדם שיתן

באר הפרשה - פרשת תרומה

ומכוונים זה כנגד זה ממש בשוה ובמשקל אחד בענין הרצון והשמחה.

והימים האלו נזכרים ונעשים, ימי חודש אדר [אשר מבואר בירושלמי (מגילה פ"א ה"א) שכל החודש כשר לקריאת המגילה] נביא מהני מילי מעלייתא בהאי עניינא שכל ה'רעה' היא טובה בעצמותה, מאשר נלמד מנס הפורים'. וכה כתב הר"ק ה'חתם סופר' ז"ע (דרשות, ח"א דף לב. ד"ה כתיב) הנה אמרו חז"ל (נדה לא.) 'אין בעל הנס מכיר בניסו', והיינו כי פעמים רבות יקרה איזה מקרה לכלל או לפרט ואינו מכיר שתחת אלו הדברים נטמן איזה ישועה והצלה", וכן נראה בדברי האגרת הזאת - מגילת אסתר, כי בראשית

מקבילות הלולאות - להלל את השי"ת הטוב והמיטיב בכל מצב בפרשתו (כו ה), 'מקבילות הלולאות אשה אל אחותה', וביאר הר"ק ה'דגל מחנה אפרים' ז"ע (מובא ב'נאות ישראל' עמ' 52), כי הנה חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, וכמו שהמברך על הטובה מברך בשמחה, כך גם המברך על הרעה צריך לקיימה מתוך שמחה, וכיצד ישמח האדם ויברך על הרעה מתוך שמחה - על ידי שיכיר שכל מה דעבד רחמנא לטב עבד וגם זו לטובה^ט, וכשיאמין בזאת באמונה שלימה באמת אז יראה בחוש שגם זו בעצמה דייקא לטובה הוא, וכנגד ב' 'הילולים' אלו להקב"ה - הן הלל ושבח על הטובה והן ההלל והשבח על הרעה, אמרה תורה 'מקבילות הלולאות', ר"ל, שיהיו מקבילים

להם אכלם, וראו מה עולה בסופם... כשבעליהם אכלם, ולא השאיר מהם כי אם גל של עצמות, ובני מעיהם באשפות. ללמדנו, אל תקנא ברעך ש'נדמה' לך כי יש לו יותר ממך, כי באמת, אינך יודע מה יהיה אחרית דבר... ולאידך מה שנראה לך כי אתה 'חסר', אין זה אלא לטובתך השלימה והגמורה.

ט. מעשה באחד מתלמידי הגה"ק מגאלאנטע זי"ע שמרוב הצרות והתלאות בעת ה'מלחמה' ירד לגמרי מדרך התורה והמצוה ה"י, והיה דר במאנטריאל, אך בהמשך הזמן חזר בתשובה שלימה, וסיפר כי רבו נגלה אליו בחלום ליל ועורר אותו הרבה, ובתוך הדברים אמר לו, הנה כתיב (מכה ו ה) 'עמי זכר נא מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'', ויש לפרש, כי הקב"ה אומר לאדם, אפילו אם הגעת למצב שהקב"ה הכה אותך בשטים - מל' שוט... ולא עוד אלא שעד הגלגל - עברו עליו גלגולים שונים ומשונים, גם אז עליו יזכור למען צדקות ה', כי כל מכות שנותן ה' הוא ב'צדקת ה' - כלומר, לטובה עצומה היא נתונה לו, ודברים אלו 'תפסו' אותו ודברו על לבו עד שמכוחם חזר בתשובה שלימה.

י. הנה כתיב במגילה (ב יא) 'ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה', וכל אחד מבין מעצמו כי מרדכי הסתובב בדאגה לדעת את שלום אסתר כשהיא נמצאת בבית טמא כזה, ובוודאי בשעה שנלקחה אסתר ממרדכי שגידלה כבת [וכדרשת הגמ' (יג). 'אל תקרי לבת אלא לבית'] היה עצב ודאג על מר גורלו וגורלה. אכן רש"י מפרש 'פשוטו של מקרא' בזה"ל, זה אחד משני צדיקים שניתן להם רמז ישועה וכו', וכן מרדכי אמר, לא אירע לצדקת זו שתלקח למשכב ערל אלא שעתידה לקום להושיע לישראל, לפיכך היה מחזר לדעת מה יהא בסופה, והרי שבשעה 'קשה' כזו היה בטוח בלבו שעתידה לצמוח מכך ישועה לישראל. מעתה נלמד להיות מתלמידיו של מרדכי היהודי, להאמין בכל צרה שלא תבוא שאין זה אלא רמז ישועה לטובה העתידה לבוא.

יא. והא לך דברי צרי ומרפא אשר כתב הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע (חיי עולם ח"ב פ"ו), וז"ל, אמרו חז"ל במגילה (יג): על הפסוק (אסתר ג א) 'אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש וכו', מאי אחר הדברים, אחר שהקדים הקב"ה רפואה, כי הקב"ה מקדים לישראל רפואה למכה. ומבואר, שעל כל צרה ועל כל צער וסבל שבא על האדם, יש כבר רפואה מוכנה עוד מקודם שבאה הצרה, וצריך רק לזכות לראות את הרפואה והתיקון. ומוסיף לאמר, וזאת הידיעה הוא עידוד וחיזוק שלא יפול ביאוש בהיותו במיצר, גם כשנדמה לו שאין מוצא לצאת מהסבך, רק יתפלל ויבקש רחמים, ויעסוק בתורה ובמצוות לשם שמים, ולצפות תמיד לתשועת השם כהרף עין, ולא יפול ביאוש כלל חס ושלום וכו'.

וכן הוא בכל מבוכות ובלבולים ממחשבות רעות, המעיקים לפעמים אצל אנשים, ונדמה לו כי אין שום מוצא לסבך זה, באמת הפתרון והתשובה הוא פשוטה וברורה בתכלית הברור, אלא שכל זמן שאינו זוכה אינו רואה את הפשטות הפשוטה אשר לפניו, וצריך להיות בטוח שכאשר יתחזק בתורה ובעבודת הבורא יתברך בתמימות, סוף סוף

ההיא פעל א-ל להרים קרנות צדיק ולגדוע קרני רשעים - שהוכרח המן להרכיב את מרדכי ברחוב העיר, ולא עוד אלא דייקא בשעה שנאוותו של המן עלתה לשחקים והתפאר לאמר 'וגם למחר אני קרוי עם המלך' (ו יב) לישב עמו בסעודתו, אז נהפך הכל, ומשם הלך אל מיתתו. כך גם גזירתו הרעה שבכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר תינתן דת להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים נתבטלה ונהפוך הוא אשר ישלמו היהודים חמה בשונאיהם (אסתר ט א).²

ובררך זה ביאר הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (קדושה רביעית) מה שאמרו חז"ל (מגילה ז): 'מחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', וכלשון קדשו, מחייב להתענג בהארת פורים שיאמר שאיננו בעולם כלל שום רעה, שבין

המגילה אנו מוצאים שממוכן זה המן הרשע ייעץ למלך להרוג את ושתי 'ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה' (א יט), כשהתכוון שבתו תבוא למלוך תחת ושתי (תרגום אסתר ה א), אך בפועל הפך הקב"ה את עצתו ולא די שלא נהנה מהריגת ושתי, אלא דייקא ע"ז עלתה אסתר לגדולה, והיא היא שגרמה לו להתלות על העץ.³ והמבין יבין כי הריגת ושתי היה (נס) בעין 'קריעת ים סוף' אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו. וכן בגתנא ותרש ביקשו לשלוח יד במלך אחשוורוש אך הקב"ה הפך את רצונם ותלו אותם על העץ, וכל זה כדי שיכתב בספר הזכרונות שמרדכי הציל את המלך, ובבוא העת יבוא על שכרו יחד עם השפלת המן. כמו כן 'בלילה ההוא' כשהגיע המן הרשע לדבר עם המלך בענין העץ אשר הכין למרדכי הצדיק, ורצה להבזות את מרדכי בעיני המלך ולשלוח יד בו, דייקא בעת

יאייר השם יתברך את עיניו. ואל יפול ביאוש חס ושלוש אף על פי שיעברו זמן זמנים טובא שיעמוד במבוכתו, כי סוף סוף יאיר לו השם יתברך, ולפום צערא אגרא. עכ"ל.

יב. כן ידוע שמרומז שם הוי"ה כסדרו במגילה בלשון הכתוב (אסתר ה ד) 'יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי', והטעם שנרמז דייקא בפסוק זה שם הוי"ה כסידרו המורה על רחמים פשוטים ונגלים. כי כשאמרה אסתר 'יבוא המלך והמן היום' נבהלו בני ישראל מה ראתה אסתר לעשות כן, והרי המן הוא צורר היהודים אשר גזר להשמיד להרוג ולאבד ומדוע היא מקרבת אותו. אולם סוף דבר נתברר שאדברה ישועתם של ישראל התגלגלה דרך אותו המשתה. וללמדנו שאם נראה לאדם כי יש לו מפריעים ומשטינים אזי עליו להאמין כי בזה גנוז שם הוי"ה - שם הרחמים, כסדרו, שהקב"ה עושה עלילות לבני אדם שמצמיח לו את הישועה על ידי המפריעים עצמן כאחשוורוש והמן.

יג. וזה מה שכתב רבינו ה'רוקח' לרמז בלשון הכתוב (ירמיה ל ז) 'עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע' כי וממנה אותיות ומהמן, כי דייקא על ידי המן הגיעה התשועה לבני ישראל - כי בכל השנים היו שונאים לבני ישראל, אמנם מחמת שתלו את המן נפל פחד היהודים ורבים מעמי הארץ מתייהדים, נמצא שדייקא ממנו באה הישועה הגדולה, וכמו שאומרים בברכת 'אשר הניא' לאחר קריאת המגילה פור המן נהפך לפורינו.

ובזה ביארו מה שנאמר במגילה (ט כו) 'על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור', והקושיא נודעת, מדוע נקרא שם היום טוב 'פורים' על שם הפור זה הגורל שהפיל המן בעת צרה ולא על נס ההצלה, והלא כל המועדות נקראים על שם הנס, כגון חג הפסח שנאמר (שמות יב כז) 'ואמרתם זבח פסח הוא לה', אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים, וכן חג הסוכות - 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' (ויקרא כג ג), וכיוצא בו בחנוכה על שחנו מן המלחמה בכ"ה בכסלו, ומה נשתנה בפורים שנקרא על שם הפור. והרבה תירוצים נאמרו בזה (ועיין ב'בני יששכר' מאמר ד' שהאריך מאד בזה), ועל פי האמור יש לומר, כי לאחר מעשה הוברר שאותו 'פור' היה לטובתנו הגמורה, ולא היתה כאן צרה אלא רק תשועה גדולה לעמך ישראל, וזאת רצו חז"ל להשמיענו לדורות עולם כי אם נראה שעת צרה היא ליעקב אך האמת שעוד יתגלה ש'ממנה' יוושע, ומשום כך קבעו לדורות לקרוא לימים האלה פורים על שם הנס שהיה בפור...

דוגמא לדבר, הנה אמרו בגמ' (יג:) 'תנא, כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה', אכן למעשה התברר שנפילת הפור בחודש אדר היתה לטובתן של ישראל, וכאמור שם בהמשך הגמ' 'ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד', ועמדה זכותו של משה לבני ישראל, וכך הוא בכל עניין ועניין, שהדבר הנראה כגרוע ביותר הוא הסיבה והמקור לישועה ולטובה הגדולה העתידה לבוא.

ובזה ביארו מה שאמרו חז"ל (ילקוט פר' תרומה, מד"ר ויקרא פרשה י"ב) על הפסוק בפרשתן (כה ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' - כל מקום שנאמר 'לי' הרי זה לעד ולעולמי עולמים. וצריך ביאור, וכי אכן היה המקדש 'לעולמי עולמים', והרי כהיום הבית חרב, ואין לנו לא קודש ולא מקדש. אלא ביארו בספרים (וכן אמר הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע) עפ"י דברי המדרש הנ"ל שהקב"ה מבקש מאתנו בכל מקום שאתם הולכים עשו לי קיטון אחד שאדור בתוכו - ו'אדור' זה שייך אף כהיום, ע"י שהאדם מקדש את עצמו ב'מחשבה דיבור ומעשה' בכל אבריו וחושיו, בזה הנו מביין מקום בקרבו שישכון בו ה' טו.

ובזה מפרש המלבי"ם את דברי רש"י (פסוק ט) 'וכן תעשו - לדורות'. וקשה כנ"ל, וכי המשכן היה לדורות, והרי אינו קיים לדורות עולם. אלא ביאורו כדברי ה'אלשיך' הנ"ל בתוכו לא נאמר, אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, וע"ז בא הציווי וכן תעשו לדורות, שכל איש מישראל, בכל דור ודור, יעשה 'מקדש' ומקום להשראת השכינה בתוכו ע"י שיקדש עצמו. וכל איש ישראל שייך בזו הקדושה, שהרי אמרה תורה ושכנתי בתוכם, והכל בכלל בתוכם טו.

הדברים רעים שהוא בכלל ארור המן ובין הדברים הטובים שהוא בכלל ברוך מרדכי, הוא הכל טוב ואין שום רע כלל בעולם, וזהו 'עד דלא ידע', כלומר שכל הדברים אע"פ שנראין רע אין הכוונה רק טוב ואין שום רע, כי הכל מהבורא ב"ה המלך הטוב, עכ"ל.

ועשו לי מקדש - לבנות בית המקדש הפרטי

בפרשתן (כה ח), 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ונודע מה שכתב ה'אלשיך' הק', ושכנתי 'בתוכו' לא נאמר, אלא 'בתוכם' - בתוך כל אחד ואחד. וכבר איתא במדרש (שמו"ר לג א) בריש פרשתן - 'אמר הקב"ה לישראל מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה, משל למלך שהיתה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונשאה, ביקש לילך עמה אל ארצו, אמר לו המלך, בתי שנתתי לך יחידית היא לפרוש ממני איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול, אלא זו טובה עשה לי שבכל מקום שאתה הולך - עשה לי קיטון אחד שאדור אצלכם... כך אמר הקב"ה לישראל... בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש (ה'בית אהרן' זי"ע היה מצווה לאברכים לעסוק בדברי מדרש זה) טז.

יד. הנה ידוע מה שכתב השל"ה הקדוש (ריש פר' וישב) המועדים של כל השנה יש להם שייכות לפרשיות שחלות בהן, עכ"ל. וכבר אמרו שעל כן תחול פר' תרומה לעולם בחודש אדר, כי ושכנתי בתוכם מורה על חודש אדר שהוא זמן של השראת השכינה לכל איש ישראל באשר הוא. וכמו שאמר הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ח"י הרי"ם לחודש אדר), שבחודש זה צריך כל איש ישראל לעשות עצמו משכן, ולכן נקרא 'אדר' על שם שהקב"ה בא לדור כביכול בקרבנו.

ואיתא ב'ח"י הרי"ם' (שם) כי בכל חודש אדר מתעורר למעלה (אצל כביכול) תשוקה לישראל, וזהו פירוש אדר מלשון דירה, ובכן צריך איש ישראל גם להתעורר בלבו תשוקה בוערת - שישתוקק מאד שיזכה לעבוד לפניו יתברך שמו. כדברים הללו כתב הרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (תרומה ד"ה ויקחו) על מה שאמרו חז"ל (תענית כט.) משנכנס אדר מרבין בשמחה, שהרי זמן הנס היה רק בי"ד ובט"ו בו, ומדוע צריך להרבות בשמחה כבר מתחילת החודש. ומבאר, עפ"י מה דאיתא (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב) 'שמות החדשים עלו עמהם מבבל', ויש טעם לכל חודש מדוע נקרא דווקא באותו השם, 'וטעם החודש אדר למה נקרא כך הוא מפני שבחודש זה נרמז א' דר, ר"ל א' שהוא אלופו של עולם וכו' דר עם התחתונים שמשרה שכינתו עם התחתונים', ומהאי טעמא כל החודש זמן שמחה הוא מהתקרבות הקב"ה אל ברואיו ומהשראת השכינה שבו.

טו. כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (פר' בחקותי ד"ה או יאמר והתהלכתי בתוכם) כי הגן עדן של בני ישראל הוא בעולם העליון, וגן עדן של הקב"ה הוא בהאי עלמא - בתוך נפש הישראל המקדש עצמו.

טז. מובא בגמ' (בכורות ח:) ששאלו זקני אתונא את רבי יהושע בן לוי 'מציעתיה דעלמא היכא', פירוש היכן אמצעו של העולם, 'זקפה לאצבעתיה, ואמר להו, הכא', ובפשטות הכוונה שדחה אותם בקש, ולכן זקף את אצבעו והראה על המקום שעמד בו שהוא אמצעו של עולם, וכאשר שאלו אותו מנא ליה הא, אמר להם שיביאו חבלים למדוד. אמנם הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זי"ע ביאר עומק דבריהם, שכוונת השאלה היתה על מקום בית המקדש שאמרו חז"ל (ע"י יומא נד:) שהוא באמצעו של עולם, ושאלו זקני אתונא היכן מקום השכינה, לכך הראה

כופה עצמו ושומר את מחשבותיו בקדושה הרי הוא נעשה כאחד מהכרובים - מלאכי עליונים. וז"ל, רמז לאדם שמעשה חושב ומחשבתו הקדושה יעשה אותו ככרובים עליונים - מלאכי עליון.

בפרשתן (כו א), 'ואת המשכן תעשה עשר יריעות... מעשה חושב תעשה אותם', וברש"י, פרצוף אחד מכאן ופרצוף אחד מכאן, ארי מצד זה ונשר מצד זה. וביארו צדיקים (עיי' אוצר המאמרים להגר"א ווייס, מאמר טז, מאמר נורא הוד בענין קדושת עיניים) בדרך רמז על קדושת עיניו של אדם - שבשמירת עיניים יזכה להיות 'משכן' לשכינה¹, שהנה 'נשר' מרמז על שמירת העיניים, כמו שפתח הטור בתחילת 'אורח חיים' לבאר בדברי יהודה

ומפורשים הדברים ב'ש"ך' על התורה (מגורי האר"ל), וז"ל. 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', לא אמר משכן אלא מקדש, לומר, אם יקדשו עצמן יהיה כל אחד מהם מרכבה לשכינה, זהו ושכנתי בתוכם ממש, לזה אמר 'ועשו' ולא ועשית, כי כל אחד רמז המשכן בגופו, הארון רמז בלב, הכרובים... אלא לרמז למה שאמרנו שיעשו בגופן - שיקדשו איבריהם ויעשו משכן ומרכבה לשכינה, ולזה אמר 'ועשו' וכן תעשו שתי פעמים אחת למשכן ואחת לגופן².

נוראות מצינו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות קיב: ד"ה ועשית), על הפסוק 'ועשית פרוכת וכו' מעשה חושב יעשה אותה כרובים', שעל ידי שאדם

להם 'כאן' היינו באצבעו כנגד הלב, כי כל אחד בונה בית המקדש בלבו, על ידי התגברותו נגד היצר הבווער בקרבו, ביד כל אחד ואחד לבנות מקום של השראת השכינה בקרבו ובפנימיותו.

יז. וכבר שמענו 'טענה' בקרב מחננו - תינח בימים מקדם כשהיו בני העולם זכים קדושים וטהורים להם נאמר 'ושכנתי בתוכם' - בתוך כל אחד ואחד, אבל 'מה תאמר ומה תדבר' לבני דור האחרון הדווים בגלות הגוף והנפש 'לא ראו מאורות מימיהם' וכי גם להם ייאמר 'ושכנתי בתוכם'. שמע נא לדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע (נועם אלימלך וישב, בד"ה א"י וישב), וז"ל, 'שמעתי משל מתוק מפי אדומ"ו הרב המגיד דק"ק ראוני זלה"ה (הוא הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע), והוא, שאנו רואים שכעת אשר אנחנו בגלות המר, יש בני אדם שזוכים לרוח הקודש בקל יותר מבימי הנביאים שהיו צריכין השבעות והתבודדות רב כידוע, כדי שישגו הנבואה ורוח הקודש. ואמר משל נפלא ומתוק, למשל, המלך שהוא במקום כבודו בביתו, בחצירו בפלטין שלו, ויבוא איזה אוהב המלך וירצה להזמינו לסעודתו לביתו, אזי בוודאי יכעוס עליו המלך, כי אין זה כבודו של מלך לצאת מפלטין שלו לבית אחרים - גם אם תהיה הסעודה גדולה עד למאד, ובלתי אפשרי שיזמין את המלך לביתו עד שיכין כל הכנות ויעמיד מליצים ופרקליטין גדולים שימצא חן בעיני המלך שיבוא לסעודתו.

אבל כשהמלך נוסע בדרך ורוצה ללון בדרך, אזי כאשר ימצא מקום נקי באכסניא נקי אף אם בית המלון הוא בכפר, אם הוא רק נקי אזי זה בית מלונו ללון שם. והנמשל מובן ממילא, בזמן שבית המקדש קיים והיה שכינת כבודו בבית קדשי הקדשים, אז אם היה אדם רוצה לשאוב רוח הקודש או נביאות היה צריך עבודה גדולה וכו' אבל עתה בגלות המר שגם השכינה קדושה גלתה עמנו, ובעוונותינו הרבים היא 'נע ונד בארץ' ותשוקתה מאד למצוא מקום דירה לשכון בה, אם מצאה מקום מנוח, מקום נקי - אדם שהוא רק נקי מעבירות וחטאים אזי שם היא דירתה'. נוראות למדנו כאן, שבקל נוכל בדורנו שיבוא הקב"ה לשכון בתוכנו, בתנאי שנטהר עצמנו מן החטאים, וכל הבא ליטהר מעלתו רבה יותר מאשר בימי הנביאים, ודורות האחרונים הם המוכשרים להתעלות בתשובה וטהרת לבב.

ודע, כי על האדם לעשות בתחילה ככל שביכלתו עשות, ומשם ואילך יעזרהו הבורא. וכך אמרו בקרא בפרשתן (כה טו) 'בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו', וכתב החינוך (מצוה צו), משרשי המצוה וכו' פן נהיה צריכים לצאת עם הארון לשום מקום במהירות, ואולי מתוך הטרדה והחפזון לא נבדוק יפה להיות בדיו חזקים כל הצורך, ושמא חס ושלום יפול ואין זה כבודו, אבל בהיותם בו מוכנים לעולם ולא יסורו ממנו, נעשה אותן חזקות הרבה ולא יארע תקלה בהן, ע"כ. ולכאורה צ"ב, שהרי אמרו חז"ל שהארון נושא את נושאו, ואם יכול לישא את נושאו, בודאי ישא גם את הבדים, ומה מקום יש לחשוש שהארון עצמו 'יפול'. ושמעתי לבאר בשם הגאון רבי עזריאל רויזענבוים שליט"א (ר"מ בישיבת געיטסהעד), דמוכח מזה שהנס נעשה רק אחר שעושה כל מה שביכלתו תחילה, ודייקא לכן אמרו חז"ל 'נושא את נושאו', כי בעיני תחילה 'נושאו'.

יח. וכן איתא ב'תרגום יונתן' על הפסוק (ישעיה לג טו טז) עוצם עיניו מראות מרע, הוא מרומים ישכון מַצְדוֹת סְלָעִים מְשֻׁנָּפוּ - יהא בית משרוהי בית מקדשא, והיינו שהוא עצמו וביתו יהא 'בית המקדש' ממש.

ובוונת הדברים, כי עיקר מעלת האדם היא דייקא בעבודתו הנעשית בקושי וביגיעה, שרק ע"ז הוא עולה ומתעלה ומתרומם במדרגתו, ובזאת יתהלל המתהלל כי זה עיקר שבחו של עובד ה' שהוא מתגבר על כל הקשיים והמניעות ונלחם כנגד יצרו הרע. וכן איתא ב'מדרש הגדול' בפרשתו, על הכתוב בארון 'וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו' (כה יא), וכי מאחר שהוא מצופה מבית ומחוץ 'עץ' (באמצעו) למה לו, לומר לך, אלמלא יצר הרע אין שבח לתלמידי חכמים, אלא שבחן שכובשין יצרן (והיינו, ש'עץ' מרמו על הקושי במלחמת היצר), וכן הוא אומר (משלי טו לב) 'ומושל ברוחו מלוכד עיר', ותנן איזהו גיבור הכובש את יצרו, עב"ל. ויש להוסיף, כי אכן נקרא ה'ארון' בתורה בשם 'ארון עצי שיטים' ולא ארון זהב, כי אין ה'עבודה' נקראת אלא ע"ש ה'עץ', כלומר הקושי והייסורים שעוברים על האדם והוא מתגבר בעזו ותעצומות כ"א.

ומעמא דמילתא, כי באמת אין הקב"ה נצרך לעבודת האדם, וכבר יש לו מלאכים שרפים ואופנים לאין מספר, אלא עיקר הנחת רוח לפניו הוא דייקא מהאדם אשר בעולם הזה, שהוא עומד בפני נסיונות,

בן תימא 'הוי קל כנשר - כנגד ראות העין, ודימה אותו לנשר כי כאשר הנשר שט באוויר כך הוא ראות העין לומר שתעצים עיניך מראות ברע'. כמו"כ 'אריה' אותיות 'אריה', ללמדנו שעל ידי שהאדם שומר על עיניו הרי הוא מקדש את עצמו להיות משכן לה', והמשכן נעשה ונבנה על ידי קדושת העיניים ט.

ובן כתב השל"ה הקדוש זי"ע (שער האותיות אות ק ח), וז"ל, והלב של אדם נגד קודש קדשים... ושורני דלבא הם עיניים (ראיית הלב ע"י עיני האדם), ובהם שני אישון בשני הכרובים, על כן הלב תחורש און (החושב מחשבות שאינם טובות) כמכנים צלם בקודש הקדשים, והעניים הרואות... הוא מתדמה לעמון ומואב שהוציאו הכרובים החוצה.

מקשה זהב - עיקר ה'זהב' והמעלה היא דייקא ב'מקשה'

בפרשתו (כה לו), 'מקשה אחת זהב טהור', רמז בה הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע, איין שווערע זאך איז א ריינער גילדן, כלומר, דבר אחד הנעשה בקושי הרי הוא 'זהב טהור', וזהו אומרו 'מקשה אחת - זהב טהור'.

יט. ביסוד זה פירש (שם) עוד, שהנה נאמר כאן בפרשתו לעשות 'כרובים' על הכפורת שעל גבי ארון העדות בקודש הקדשים, לאידך מצינו במקום אחר (בראשית ג כד) שלאחר שגירש הקב"ה את האדם מגן עדן וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים וכו' לשמור את דרך עץ החיים' ופירש רש"י, שהכרובים הם 'מלאכי חבלה', ומעתה יש לשאול - האם הכרובים הם קודש קדשים או להבדיל מלאכי חבלה. אלא הביאור הוא עפ"י דברי הזוה"ק (תיקוני זוהר יח): ששני הכרובים הם כנגד ב' העיניים, ואכן, אם הכרובים הם מבעד לפרוכת הרי זה קודש קדשים... אבל אם הם ח"ו מחוץ לגן עדן, ברחובה של עיר ומשוטטות לראות כל הנקרה... או אז הם אכן מלאכי חבלה, כלומר, שרק אם שומר עליהם ב'מחיצות' לבל יצאו חוצה הרי זה קודש קדשים ומתקדש בקדושה העליונה, ואם העיניים משוטטות חוצה בדרך הפקרות רח"ל אזי אין לך מלאכי חבלה גדולים מהם.

הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבועות) פירש בשם אביו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע הלשון שאומרים ב'אקדמות' (בחג השבועות) לְמַחְזִי בְּאַנְפָּא עֵין כְּנֹת גִּירִי קִשְׁתָּא, שישמור את עצמו מהסתכלויות אסורות כמו שרוצים לירות בו והכדור נגד פניו.

כ. הנה איתא בזוה"ק (בפרשת קנז): שמשא רבינו ע"ה לא התקשה אלא בשלושה דברים 'דְּרִשְׁמִין בְּאַתְנוֹן דְּשִׁמְך' - שהם נרשמים ונרמזים באותיות שמו, ואלו הן מנורה שקלים החודש, ונתבאר עוד במפרשים כי גם סופי התיבות של אלו ג' הדברים מנורה שקלים החודש הוא 'משה', ונכלל כאן דבר נורא, כי כל מהותו של משה רעיא מהימנא ועלייתו הנוראה אינם אלא מאותם הדברים בהם נתקשה...

כא. מצדיק אחד שמעתי הוספה נפלאה, שזהו שאמרו 'נתקשה משה במעשה המנורה', שהרי המנורה היא מקשה זהב ללא כל עץ כלל וכלל, והוקשה לו היאך אפשר להעלות נחת רוח להקב"ה על ידי 'זהב' גרידא כשאינן שם 'עץ' בחינת קושי והתאמצות ללחום נגד הרצונות הרעים... אלא אדרבה, בזמנים ובמצבים קשים משיג יותר מאשר בימים כתיקונם.

ויש לו בחירה^{כב}, ואעפ"כ הוא מתגבר על יצרו^{כג}, ו'עבודה' קדושה זו אינה שייכת אלא בקרוצי חומר

כב. וכך ביאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע במה שנאמר קודם מתן תורה (לעיל יט ה) 'והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ', ופירש רש"י סגולה - אוצר חביב. ועדיין לא נתיישב כל כך מה רמז הכתוב באומרו 'כי לי כל הארץ', שנראה שבא לתת טעם ל'והייתם לי סגולה', ולא נתברר מה נתינת הטעם בדבר. אלא ביאורו, כי 'אוצר' מורה על יראת שמים, וכדכתיב (ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצרו', וזהו מאמר הכתוב, והייתם לי סגולה התחזקו ביראת שמים, שהרי לשאר הדברים איני נזקק לכם 'כי לי כל הארץ', ורק יראת שמים אני מבקש מכם, כי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'...

כג. ידועים דברי המדרש (פרשת קדושים, רבה כה, תנחומא ח) מעשה באדריאנוס המלך שיצא למלחמה עם מדינה שמרדה עליו, עבר בשדה אחת ומצא שם זקן (בן מאה שנה, מדרש רבה) נוטע תאנים, שאלו המלך, הרי אתה זקן ועומד וטורח עצמך ומתייגע לאחרים (והיה תמה, וכי תראה פירות מתאנים אלו), א"ל, אדוני המלך, הריני נוטע (אני עושה את שלי) אם אזכה אוכל מפירות נטיעותי, ואם לאו יאכלו בני... כעבור ג' שנים חזר המלך לביתו, ובדרכו מצא לאותו זקן באותו מקום כשהוא עובד (ועדיין לא יצא לפנסיה...), מה עשה אותו זקן, נטל כלכלה (- סל) מילא אותה בתאנים יפות ונתנה לפני אדריאנוס, ואמר, אדוני המלך, קבל מן עבדך, אני אותו הזקן שמצאתני בהליכתך, ואמרת לי, זקן, מה אתה מצטער ומתייגע לאחרים, ראה נא, זיכני המקום לאכול מפירות נטיעותי. והנני מביא לפניך מהם כמתנה. מיד ציוה המלך לעבדיו לקחת את המתנה ממנו, ולמלא את הסלסלה בזהובים. והזקן שהיה עד היום עני מרוד העשיר בין רגע, חזר לביתו עם הזהובים, והתחיל הולך ומשתבח בביתו ושח להם את כל דבר המעשה.

באותה שעה שמעה שכנתו איך שהוא מספר את דבר המעשה, אמרה השכנה לבעלה, מה אתה יושב בבית, קח נא סל גדול ומלא אותו כל מיני מגדים, תפוחים תאנים ושאר פירות יפים שהוא אוהב אותם, ותן אותו למלך, שמא ימלא לך זהובים כמו שעשה לשכננו הזקן... (כי אם על תאנים נתן כך, לא כ"ש על פירות הרבה). הלך ושמע לה, מילא סל, וטען על כתפו, והביאם לפני המלך, ואמר, אדוני המלך שמעתי שאתה אוהב את הפירות, ובאתי לכבדך בתאנים ותפוחים. מיד ציוה המלך שיקחו הסל ממנו, יוריקו ממנו את הפירות, ויטפחו את הסל על פניו, ויבזוהו בביזי בזיונות, ואכן, הכו אותו וכו' והלך לביתו בפחי נפש... (ומסיים המדרש, שבבוא האיש לביתו סיפר כל דבר המעשה, ואמר לה, נס היה לי ששמעתי בקולך ולקחתי עמי פירות רכים, כי אילו הייתי לוקח אתרוגים, היאך הייתי נראה עתה...)

והלימוד לדידן, כי לכאורה צ"ב, מדוע מילא המלך לאותו זקן דינרי זהב... וכי זה תשלום על פירות פשוטים, ואם אכן תאמר שעל מתנה טובה של פירות הוא משלם דינרי זהב, מדוע את השני הכה וביזה וכו', מאי שנא זה מזה. אלא מאי, כי זה וודאי שהמלך אינו צריך את מתנת האנשים הפשוטים, והוא כמעט כמבזה את המלך שאוצרותיו מלאים זהב וכסף, ולא הפירות מעלים לו נחת רוח - אלא היגיעה עליהם (מה שמונח מתחת הפירות) כמה טרחות ויגיעות הוצרך הזקן להשקיע בהם, לא הניח לעצמו על אף זקנותו וטרח בגידול הפירות, פירות הללו שהצמיח בעמל ויגיעה, הם הם ה'מתנה טובה', ועל זה משלם המלך דינרי זהב. משא"כ השני שהיה צעיר לימים, ולא היה לו נסיון האם לעבוד או לא, ולא היה בזה יגיעה או מסירות נפש, ובפרט שכל הבאתו את הפירות היה לשם תשלום השכר, לא להנהות את המלך כאותו זקן שרצה להנאות את המלך, אכן ספג עבור כך מכות ובזיונות.

מעתה תלמד, כי המלך מלכו של עולם, משלם 'שכר טוב' למי שמתייגע, ואינו אומר, אויה, זקנתי, כבר אין לי כח לעבודת הקודש, ואינו נותן לזקנותו להתגבר עליו... על זה משלם המלך שכר טוב. ועל זה אנו מתפללים אל תשליכנו לעת זקנה - לכל אחד יש את האדריאנוס שלו, את העמלק הבא לקרר אותו, ואומר לו הרי זקנת - וכפרש"י (תהלים עא ט) 'לעת זקנה' בעבירות, ומדוע אתה ממשיך להתייגע ולעבוד, וכי נראה לך שתראה מזה פירות, עזוב, התייאש ועזוב את כל העבודה הזאת. אם אינו אומר נואש ויענה ליצרו כאותו זקן שענה איני עוזב - אני עושה את שלי, אם עומד בעקשנותו ואינו מתייאש, אפילו אם מתנתו קטנה - איך כבר נראית תורתו ותפילותיו - כאותה קומץ פירות שהביא הזקן - לא על זה מביטים, לא על הפירות והתוצאות מביטים, רק על כמה שהתייגע עליהם, כמה יגיעה וכמה עבודה השקיע, אם ימשיך לעבוד ללא חשבוניות, אכן יראה תוצאות, וגם כמה שיצליח (אפילו אם יהיה רק מעט) יביא לו שכר הרבה מאד, הקב"ה יתן לו סל מלא זהובים. וכבר מובא ב'ספר חסידים' (אות קנה) ומקבל שכר טוב מה שהאדם כופף את יצרו יותר ממאה מצות שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודחקו עליה.

באר הפרשה - פרשת תרומה

את אבני השוהם והאבני מילואים, וכיון שלא היה 'קושי' להביאם על כן נזכרו ונמנו בסוף, כי העבודה הבאה על ידי יגיעה ועמל חשובה וחביבה הרבה יותר אצל הקב"ה אע"פ שאינה יקרת ערך כ"כ (בשווי הממון) כ"ה.

כרובים זהב - דרכי ה'חינוך' הנלמדים מעניין הכרובים
בפרשתן (כה יח), 'ועשית שנים כרובים זהב', הנה איתא במכילתא (יתרו פרשה י) שכל כלי בית עולמים אם אין להם של זהב עושין אותנו של כסף וה"ה לשאר מיני מתכות (רמב"ם בית הבחירה פ"ג ה"ד), מלבד הכרובים שאין לעשותם אלא מזהב. יסוד גדול ב'חינוך' הבנים ודור העתיד למד מכאן הנה"צ רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע (אמרי דעת פרשת תרומה) שה'כרובים' מרמזים על תינוקות, כדאיתא בגמרא (סוכה ה:): 'מאי כרוב אמר רבי אבהו פִּרְכָּיָא שכן בבבל קורין לינוקא רביא', ובא לומר, שמקומם וחינוכם הוא במקומות התורה מעל ארון הקודש, וזוה אסור ללכת בקטנות וב'פרומות' של נחישות רק הכל צריך להיעשות בתכלית ההידור - כולו זהב יי.

ושמעתי מ'חכם' אחד שליט"א להוסיף בה, כי הדרך להצלחת הבנים, כשהוריהם ומוריהם ירוממו אותם ויחשיבו בעיניהם את מעשיהם, ויכריזו על מעשי

שהינם בשר ודם יי. וכמו שביאר הרמב"ם הייטב לב' זי"ע (אות ד) בלישנא דקרא בריש פרשתן (כה ב) 'ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', שכך אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה (אנביה מעלה מעלה) מאת כל הנבראים, את איש, ר"ל, שהקב"ה חפץ בעבודת האדם יותר מכל הברואים, והטעם, כי שאר הנבראים אין להם בחירה, ואין עושים מעשיהם מתוך רצון ונדיבות לב אלא מחמת שלכך נוצרו, ורק האדם עובד את השי"ת מתוך אשר ידבנו לבו, שיש לו 'בחירה' והיצר הרע עומד עליו, ומ"מ מתגבר בחזקה ברצונו הטוב לשמוע לקול ה', לכן הוא 'תרומה' - גבוה מכל הברואים.

זאת נלמד עוד, ממה שנאמר (שם ג-ז) 'וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת, ותכלת וארגמן ותולעת שני וכו', אבני שוהם ואבני מילואים, ומבאר רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע, כי התורה נקטה בסדר הנדבות את החשוב חשוב קודם, ולכן כתיב תחילה (כה ג-ד) 'זהב וכסף ונחשת' ורק לאחר מכן 'ותכלת וארגמן ותולעת שני', וכן הלאה, ולפי"ז לכאורה יקשה, מדוע נזכרו אבני שוהם ואבני מילואים באחרונה, והרי הם יקרים יותר מכל שאר הנדבות. אלא ביאורו, עפ"י מה שאיתא בגמרא (יומא עה.) שהעננים הביאו עימם

כד. יש שביארו ביסוד זה, מדוע נקט התנא (אבות ה ה כב) לומר 'לפום צערא אגרא' בלשון ארמי, דהנה מבואר בתוס' (ברכות ג. ד"ה היה) 'לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום, שלא יבינו המלאכים (שאינ מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, שבת יב:), ויהיו מתקנאין בנו', והכי נמי אמר 'לפום צערא אגרא' בלשון שהם אינם יודעים כדי שלא יקנאו בישראל.

כה. ודבר זה למדנו עוד מעצם שמם אבני מילואים, כי רש"י פירש (פסוק ז) 'על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא קרויים אבני מילואים', ומשמע שהעיקר הוא הזהב והאבנים רק ממלאים את הגומא (וסותמים חורים...) ותמוה מאוד, כי אדרבה הרי האבנים הם עיקר היופי וה'תכשיט', ואילו הזהב נועד רק להקיף סביבותם, ומדוע נקראו על כך שמילאו את הגומא ותו לא... אלא ביאורו, שהרי אין החשיבות נמדדת לפי שווי החפץ וכפי השער בו נמכר בשוק, אלא הכל תלוי כמה קושי היה בנתינתו, על כן, ה'אבנים' שהגיעו ע"י העננים ולא היו כרוכים בקושי חשובים פחות מהזהב שהיו צריכים 'להקריב' מעצמם. ומכאן ילמד כל אחד לקח טוב לעצמו עד כמה יקר בעיני ה' ההתגברות הנעשית על ידי שהוא מקריב את 'חלבו ודמו' בכדי לעשות רצונו ית'...

כו. עוד יסוד נלמד כאן בהלכות החינוך, שהנה רבים הקשו, שכאן במלאכת המשכן היו הכרובים מעל ארון הברית, לעומת זאת כתיב (בראשית ג כד) 'ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים', ופירש"י, 'כרובים - מלאכי חבלה'. והדבר תמוה, היאך יתכן ש'כרובים' משמשים מצד אחד לקודש הקדשים ומאידך כ'מלאכי חבלה', וביאר הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל (ראש ישיבות סלבודקה וחברון) בדרך הדרוש, על פי האמור ש'כרובים' רומז ל'תינוקות', והא גופא בא הכתוב לרמז לנו יסוד גדול בגידול הצאצאים, כי ה'תינוקות' יכולים להיות כ'קודש הקדשים' ולעומת זה עלולים הם להיות מלאכי חבלה ח"ו... והכל תלוי בהוריהם, אם מחנכים אותם כדבעי על אדני התורה והיראה ובדרך ישראל סבא - יצמחו ויגדלו לתפארה בס"ד, עד שיהיו שתולים בבית ה' 'דבוקים בארון הברית', אך

הבנים - בכל פעולה קמנה, רואה אני אותה בזהב טהור, וח"ו מהראות לעיני הבנים והתלמידים כי מעשיהם אינם שווים אלא 'פרומות נחושת', כי כאשר האב מגדיל את חשיבות ורוממות ערך מעשה הבנים - בכל פרט וכל פעולה אף הקמנה שבמעשיהם, הרי הוא מאהיב בזה על צאצאיו ללכת בדרכי ישרים, לעשות מעשים של זהב טהור - מעשים טובים וישרים (מה גם, שהם עצמם יאהבו את ההורים והמורים ויותר בקל יקבלו מהם הוראתם ביושר המעשים).

בה היה אומר מרן הגר"ש וואזנער זצוק"ל בשם הרש"ר הירש זצ"ל, ב'מגילת אסתר' מצינו ש'אסתר המלכה' נשארה בנאמנותה למרדכי היהודי - ועם כל נסיונותיו של אחשוורוש להוציא מפיה מי היא ומאין מוצאה, עמדה איתן, ו'לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה

כי מרדכי ציוה עליה אשר לא תגיד' (אסתר ב י), והדבר אומר דרשני - כיצד עמדה לאורך זמן בנאמנות כזו על אף שהותה זמן רב כל כך בבית הרשע - בהיכלו של אחשוורוש, כיצד בכל זאת לא נמשה את מחויבותה לדודה, ונשארה 'כאשר היתה באמנה איתו', היאך קרה הפלא הזה... וביאר, שבהמשך הקרא גופא נכתבה התשובה לכך - 'ובכל יום ויום מרדכי מתהלך בחצר בית המלך לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה'. בין והתבונן, מרדכי מגיע מידי יום ביומו עד חצר בית המלך, לא בשביל להזהירה שלא תעבור על ציווי אלא לדעת את שלומה ומה יעשה בה. מסירות וחמימות כזו משמרת את החינוך הטהור לעולם ועד, וממנו נלמד לימינו אנו - ברוב חמימות ומסירות לתלמידים והבנים נזכה שיהיו משומרים, וילכו בדרכי ישר על אף כל הנסיונות וקושי דור האחרון...'

אם לא יחנכו אותם כדבעי אזי תכונות הנפש השליליות ושורשי הרע הטמונים באדם יעשו פרי עד שיהיו כמלאכי חבלה ה"י (הובא במעינה של תורה).

בדומה לזה פירש בספר 'שארית מנחם' (לאב"ד פאריז, ח"ב עמ' שפד) והוסיף, שאם האב משגיח על ילדיו שיהיו רק במקום תורה 'בקודש הקדשים על הארון', ויהיו להם רק חברים הגונים וכשירים אזי יזכה לרוות מהם רוב נחת דקדושה ולראות בנים ובני בנים עוסקים התורה ובמצוות, אכן אם אינו משגיח על מעשיהם ומניח להם להסתובב מ'חוץ לגן עדן' הרי תהא אחריתם מרה עד ל'מלאכי חבלה' ל"ע.

כז. להגה"ק מגאלאנטע היה תלמיד בשם ר' יודל... ר' יודל היה מתמיד גדול, ומרביץ תורה נפלא בעיר דענווער, שם השפיע על הרבה בחורים שיכנסו ללמוד בישיבות קדושות וימשיכו דרכם בין כתלי ביהמ"ד. אמנם אחרי ה'מלחמה' היה המצב קשה ונורא עד מאד, עד כדי כך, שר' יודל בעצמו היה נתון בפרשת דרכים... וכמעט שכבר עמד על סף לזנוח את דרך הישר ח"ו. ומה חיזק אותו, כי נזכר שכשלמד בגאלאנטע היתה עניותו משוועת ל"ע, וכבר הגיע למצב שלא היה לו פרוטה לפורטה, ואפילו לא היו מעות לחזור לביתו על חג הפסח, ונשאר בישיבה, בהתקרב החג קרא לו הגאלאנטער רב, ושאלו, האם יש לו בגדים חדשים לפסח - קאפלוטש בעקישטשע (כובע ו'חליפה' לשבת) וכו', וענה בלאו, יש לו ישנים והוא מסתפק בהם, אמר לו הרב, לא ולא, ס'גייט נישט אזוי... (לא כך נוהגים), ליו"ט צריכים מלבושים חדשים... ונתן לו מעות לקנות מלבושים חדשים ונעליים חדשות ליו"ט (ומדובר בזמן שלרב עצמו לא היה כסף כלל, אבל הוא מסר נפשו וקירב את ר' יודל בזה), ואמר לו - בליל יו"ט, אחר שתלבש את המלבושים החדשים תבוא אלי, כי ברצוני לראותך עם הבגדים החדשים. וכן עשה ר' יודל, בהגיע ליל יו"ט, נכנס ר' יודל והרב התבונן בו, וכשראה שהכל נאה ויאה, שמח עד מאד.

ואמר ר' יודל, שהנה הרב היה ענק שבענקים (תלמידיו היו רועדים לבוא לומר לו גוט שבת, ביודעם שהוא רואה עליהם מה היו מעשיהם כל השבוע), והנה גדול וצדיק זה מצא לו פנאי לקרבני ושמח שמחה עצומה בקרבה זאת, אהבה זאת עמדה לנגד עיני בכל עת, וממילא גם לאחר שנים בפרשת דרכים היה לו את הכח לעמוד בקדושתו, ולהשאר תחת כנפי השכינה, וזכה להקים דור חשוב. וללמדנו, כמה גדול כוחו של קירוב, להעמיד איש על מכונו - אפילו בזמני קושי נורא נוראות, להעמידו על דרך ישר לו ולזרעו עד עולם.

אגב אורחא, שמעתי מצדיק נחמד, כי הנה נודעה קושיית הראשונים, מדוע פתח הקב"ה את נתינת התורה באומרו 'אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ולא אמר 'אשר בראתי שמים וארץ'. ולפי מעשה הנ"ל יתבאר, כי הקב"ה קורא הדורות מראש, ידע שאף שעתה שרויים בני ישראל במצב גבוה של קבלת התורה, אבל עתידים לבוא עליהם זמנים קשים, לכן הזכיר להם עתה יציאת מצרים, להזכיר 'אהבת קדומים' שהיה ביציאת

בדם שאול, מה עשה שלמה, קרא לשמעני ופקד עליו לבל יהיו לצאת מירושלים, עד שאירע מעשה שיצא שמעי מירושלים והרגוהו, ומבאר הגר"ח בשם האלשיך הקדוש מה הייתה חכמתו של שלמה, כי עפ"י הרוב, ה'הכרח' גורם התנגדות בלב האדם, עד שהוא מוכרח לפרוץ את הגדר שגדרו בעדו (ריאקציה)... ומכאן ידע שלמה שאף אם עד עתה לא ראה שמעי כל סיבה לצאת מירושלים, הרי מעתה כבר בוודאי ימצא סיבה ה'מכרחת' אותו לצאת משערי ירושלים.

הקשה על יסוד זה הגר"ש פינקוס זצ"ל (תפארת שמשון, פרשת אמור) מפסקן של הרמב"ם (פ"ה מכלי המקדש ה"ז) שהכהן הגדול אסור לצאת מירושלים ואינו זו משם, ולא מצינו שבגלל ציווי זה יצאו הכה"ג בדווקא

ואף אם מחוייבים אנו להעמיד 'גדרים' ושמירה יתירה בדור כזה, יש לנו להשכיל דעה את בנינו ותלמידינו שאין בהם אלא 'טובה' בעדם, דוגמת השמירה שמעמידים סביב 'אוצרות זהב טהור', סביב סגולת מלכים לבל יפגעו בהם מזיקים ומחבלים, וכשהתלמידים יבינו זאת הרי הם בעצמם ישמחו בגדרים וסייגים ויאהבו אותם, אדרבה, הם עצמם ירגישו 'שמורים' ומוגנים בתוככי הגדרים והסייגים, ואז לא ינסו לפרוץ 'חומות מגדלי'.

בי הנה, התבונן נא בדברי הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, דכתיב (מלכים א' ב א-ט) 'ויקרבו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר... והנה עמך שמעי בן גרא והוא קללני קללה נמרצת... ועתה, אל תנקוהו כי איש חכם אתה וידעת את אשר תעשה לו והורדתו את שיבתו

מצרים, שכביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו בא להוציא אותנו משם, לא ע"י מלאך ולא ע"י שרף, והרעיף עלינו אהבה עצומה ונפלאה, אהבה זו תשמור עלינו לעתיד לבוא, שגם במצבים קשים, כשלא יהיה לנו 'מוחין' וכיו"ב, לא נעזוב את התורה בשום מצב שהוא, כי אותה אהבה שוברת את כל המחיצות, ואם נזכור כיצד הקב"ה 'הלביש' אותנו בבגדים חדשים, והסיר את ה'בגדים הצואים' המלוכלכים בעוונות, הרי בוודאי יהא בנו את הכח להחזיק תמיד מעמד. כח. וכמו שרימזו כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפ"ש בלשון הכתוב (כה ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי הנה הרוצה לזכות שתשרה השכינה הק' בביתו אזי 'אין חכמה ואין עצה' אלא לעשות גדרים וסייגים, ושיהיה הבית 'סגור' מכל צדדיו בשמירה יתירה שלא יכנס מאומה מכל אותם רוחות רעות המנשבות בחוץ, ונרמז זאת באומרו ושכנתי בתוכם כלומר 'בתוך ס', וכמו אות מ"ם (סתומה) הסגורה וסתומה לגמרי, כך הקב"ה שוכן בתוך בית ובתוך נפש יהודית אם היא מוקפת בגדרים כחומה בצורה.

וכבר קדמו ביסוד זה הרה"ק מראפשיץ זי"ע ('זרע קודש' ד"ה א"י ע"ד) על הא דאיתא בספ"ק (זוה"ק ח"ג קעח. וכן בבעל הטורים בריש פרשתו) לרמז בתיבת 'תרומה' שהיא אותיות 'תורה מ', שהתורה ניתנה בארבעים יום שהיה משה רבינו בהר סיני, ומבאר מה עניין בארבעים יום דייקא, שבא לרמז 'שכמו אות מ"ם סתום מכל צד, כן צריך האדם לסגור עצמו בגדרים וסייגים, שלא ישלוט עליו צד הרע'. ובזה מבאר עוד מה שאמרו בגמ' (מגילה ב:) 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין' (שהאותיות היו חקוקות בלוחות מצד לצד, וא"כ אות מ"ם סתומה וסמ"ך עמדו באוויר בדרך נס), כי מי שרוצה לזכות לתורה צריך לסגור עצמו מכל צדדיו כמו האות ס' והאות ס' שהם סתומים לגמרי, ובאמת אי אפשר לאדם לגדור עצמו כל כך אלמלא הקב"ה עוזרו, אלא ש'בנס היו עומדים', כי הקב"ה עוזר ומושיע ומגן למי שרוצה לעבדו בלבב שלם.

כט. ומביא האלשיך הקדוש, וז"ל, ואמרו, כי סופר להם מעשה שהיה ממלך, שלשמע עיר תהילה הלך לראותה במרחקי ארץ, והיה סמוך לה 'גשר' - ראשו אחד לעיר והראש השני לכפר קטן, בהגיע המלך אל הכפר, יצא בכלל מקבלי פניו זקן בן שמונים שנה לקראתו, ויאמר למלך על מה חרד אדוני כל החרדה (לבוא לבקר בעיר הזאת), אמר לו, לקול תהלת העיר הזאת באתי עד הנה, אמר לו הזקן, חי ראשך אדוני המלך, כי נולדתי בכפר הלז, והנה נא זקנתי באתי בימים, ולא עברתי הגשר הזה לראות העיר הזאת מיום הוולדי ועד עתה, אמר לו המלך הנה אני גוזר עליך שלא תעבור, כי ביום עוברך את הגשר מות תמות. אמרו, שלא שקט, לא נח ולא שלוו הזקן עד שעבר ביום ההוא את הגשר, וראה את העיר, ויוגד הדבר אל המלך, וישלח אחריו, ויאמר לו - הלא שמונים שנה עצרת כח לבלתי עבור לראות העיר, ועתה כאשר ציוויתך שלא תעבור את הגשר, לא באה עליך השמש עד שלא באת אליה, אמר לו, כאשר הייתה הבחירה בחירתי חופשית לא היה לבי מכריחני, אך עתה הייתי כמי שנתון בבית כלא, לבי דופק - באמור, למה תמנע מכל האדם לראות את העולם, ולא יכולתי להתאפק על לבי, עד שאמרתי 'הי מה' אעבור, ועברתי, ועתה הנני בידך, ועד"ז יתבאר, שחשב שלמה כי כמקרה הזה יקרה לשמעני, שמכיוון שיעכב את בחירתו מעזוב את שערי ירושלים, מיד ידחנו יצרו עד שיהא מוכרח לעבור, ויפול בשחת זו ותתקיים צוואת דוד אביו.

אל אחיו, ופירשו משם הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שהנה ידוע מה שאמרו חז"ל (ב"ב צט.), כשהיו ישראל עושין רצונו של מקום אזי היו הכרובים פניהם איש אל אחיו, ובשעה שאין עושין רצונו היו פניהם אל הבית. ונרמז בזה, שכאשר 'פניהם איש אל אחיו' - לחשוב מחשבות היאך ובמה להיטיב איש לרעהו, אז נחשבים 'עושים רצונו של מקום' לא.

ויותר אמרו, שאף הנקי מעבירות כתינוק שנולד הנקרא 'רביא' (עיי' סוכה ה: שכרובים מרמו לתינוק בלא חטא), ולא עוד אלא שהוא פורשי כנפיים למעלה - איש גבוה משכמו ומעלה, עדיין אינו נקרא 'עושי רצונו של מקום' עד שיהיה ופניהם איש אל אחיו, להיות פניו אל חברו ואחיו מבני ישראל^ל, לעזור ולסייע לכל אחד מהם אם בדיבור ואם במעשה^ל, לוותר משלו לרעהו - ואף להשיב לו טובה תחת רעה. כי באם חלילה פניהם אל הבית - שמשביב את פניו לאחור רעהו ואינו מתבונן במה יוכל להיטיב לאחיו בני ישראל, אזי אף אם הוא מ'פורשי כנפיים' למעלה והוא מתנהג בצדקות בין אדם למקום, עדיין נחשב כ'אינו עושי רצונו', כי עיקר העיקרים הוא הוהירות בבין אדם לחברו^ל.

מירושלים (עיי"ש מה שתירין). ובפשטות יש לומר, שהרי לשון הרמב"ם שם - 'ותפארתו וכבודו (של הכהן הגדול) שיהיה יושב במקדש כל היום ולא יצא אלא לביתו בלבד שעה או ב' ביום ויהי ביתו בירושלים ואינו זו משם', ואכן המוזהר והמוכרח שלא לצאת מחמת כי כך הוא כבודו אין לו כל נסיון לפרוץ הגדר וללזול בכבוד עצמו. אמור מעתה, אפילו אם 'תסגור' את האדם או את הילד - ותצווהו בכל מיני שמירות וצמצומים - אפילו שלא יזוז מהעיר, אם ידע שמעם הדבר הוא כי זה הוא 'כבודו ותפארתו' לא יתעורר בו כל רצון כנגד, ובשמחה רבה יקיים ככל אשר תצוונו, ומ'רצון' ישמע לקולך, משום שהוא יודע שזהו כבודו ותפארתו, ויבוא הפירוש בכתוב, שצריך להודיע לכרובים אלו התלמידים - שהם שווים זהב, ולגודל יקרת כבוד תפארתם זקוקים הם ל'משמרת כבוד' בגדרי קדושה וסייגים חזקים.

איש אל אחיו - מעלת גומלי חסדים ושכרם הטוב

בפרשתן (כה ב.), 'והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש

ל. מסופר על הגה"צ רבי ירוחם ממיר זצוק"ל, שפעם עלה אל הרכבת (באן), ובעלותו על מדרגות הרכבת בעת נעילת הדלתות נשמטה נעלו אחת מרגליו, וכבר לא היה יכול לחזור ולקחתה כיון שהחלה הרכבת לנסוע, בו ברגע תפס ר' ירוחם את אשר נעשה, חלץ את נעלו השנית והשליכה מבעד לחלון, בהסבירו לסובביו, הרי את הנעל הראשונה כבר הפסדת, ומה אעשה בנעל הזו שנשארה לפליטה... לכך השלכתי מיד גם אותה, כדי שהמוצא אשר ימצא את הנעל הראשונה ימצא גם כן את השנית...

וכבר אמרו, כי כל אחד היה מגיע ל'השגה' גדולה כזו, להשליך את הנעל האחרת למען המוצא, אך הוא היה 'משיג' זאת רק לאחר כברת דרך בהרגיע נפשו מהבהלה שהייתה לו מאבדת הנעל, אך רבי ירוחם שכל מהותו הייתה לחיות מתוך מחשבה על הזולת על כן 'השיג' זאת ברגע כמימרא בעת שעדיין יכול היה להציל משהו למען רעהו. לא. וכבר פירשו צדיקים בלשון הכתוב 'ופניהם איש אל אחיו אל הכפורת וגו', שכאשר פניהם איש אל אחיו - בלא מחלוקת ושנאת חנם, אז יזכו אל הכפורת מלשון כפרה וסליחה.

לב. איתא (אבות ה כג) 'יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וכו'. וקשה, אחר שאמר התנא להיות קל כנשר ולהגביה עוף למרומים א"כ מה שייך לומר לו הוי רץ כצבי, והרי הנשר דואה בשמים במהירות גבוהה הרבה יותר מן הצבי (וכי אומרים לאדם הנוסע ב'מטוס' שיסע ב'רכב'...). עוד קשה שלא מצינו בדברי חז"ל שהצבי גדול כוחו בריצה במהרה, ואם כן מדוע אמר הוי רץ כצבי דייקא. ומתאמרא בשם הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע עפ"י מה דאי' בזה"ק (ח"ב יד.) לפרש לשון הכתוב (שה"ש ח יד) 'ברח דודי ודמה לך לצבי', כי הצבי בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ותמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו, ועל דרך זה אנו מבקשים מהקב"ה שאף אם גרמנו בעווננו שתסתלק מעמנו אך 'ברח דודי ודמה לך לצבי' - שתחזיר 'ראשך לאחורייך' כביכול ותמיד תביט עלינו ולא תסתלק לגמרי. על פי זה מבאר דברי יהודה בן תימא הוי קל כנשר אך גם בשעה שהנך מגביה עוף עד לשמי שמים ואתה 'פורש כנפיים'... היה נא כצבי המחזיר ראשו לאחוריו, וזכור שיש עוד אנשים בעולם... אל 'תחיה' לעצמך.

באר הפרשה - פרשת תרומה

בפרט הדברים אמורים בשערי חודש השמחה, כמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שקלים תרל"ד) שמכיוון שאמרו 'משנכנס אדר מרבין בשמחה' (תענית כ"ט.), לכן אמרו 'באחד באדר משמיעין על השקלים' (שקלים ב, א) כי על ידי שיתן מנכסיו לאחרים יזכה להרבות בשמחה לה.

בפרשתן (כה כג-כו), 'ועשית שלחן עצי שטים וגו', ועשית לו ארבע טבעות זהב, וביאר ה'כלי

וכמו שאמרו בדרך צחות, שבעת שהינך בוער ומתלהב ב'נשמת' זכור ואל תשכח שיש 'כל חי'... ואינך 'בן יחיד' בעולם... מעין זה רמזו במה שאומרים 'קומה בעזרת ישראל' קודם תפילת שמונ"ע, כי תחילה וראש לכל דבר שבקדושה הוא קומה בעזרת ישראל...

לג. כבר הבאנו את הקושיא בעניין אבני מילואים, שמשמע שעיקר מעלת האבן שהיא ממלאה את ה'גומא' שבתוך הזהב, ולכאורה אדרבה איפכא מסתברא, העיקר הוא האבנים היקרות ומסביבם עשו משבצות זהב... אלא מכאן הוכיח הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל כי עיקר המעלה הוא בכך שמשלים חסרון אחרים...
לד. פעם זעק הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בעת 'רעוא דרעוין' באש להבה, כשהוא זורק את עצמו על הכסא וראשו מאחור, בכל צרתם לו צר... הנה יכול יהודי להיות תלמיד חכם ובר אוריין, יהודי מכובד. אך באם הוא פוגע אף בשערה קלה מראשו של יהודי הרי הוא מאבד את כל חשיבותו ואינו שווה מאומה. כי אכן עיקר גדול מאד הוא הנהגה ראויה בין אדם לחברו, והבאת שלום בין בני ישראל.

מין הבאר

בדומה לכך ביאר אותו צדיק וקדוש זי"ע את דברי חז"ל שאמרו (ברכות ה.) אם רואה אדם ייסורים באים עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה צ"ב מדוע לא יתלה מיד בתחילה ב'ביטול תורה' - כי היא חיינו ואורך ימינו, ומדוע רק אחר שפשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. וביאר בקדשו, כי כל עוד שיש לאדם פגם בענייני בין אדם לחברו עליו לתלות בזה ולא בביטול התורה, שהרי דרך ארץ קדמה לתורה, ונמצא שכל עוד שלא תיקן מידותיו, מה לו לדון בענין ביטול תורה, כשאת 'ההקדמה' לתורה עדיין לא קיים.

בעיר 'אניפולי' מקום מושבו של הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע היה 'למדן' שהיה עליו וגדול בתורה עד מאד, אך בבין אדם לחברו לא היה נזהר, קראו הרה"ק הרר"ז, וסיפר לו, מעשה בגביר שקנה לעצמו מעיל חדש יקר בדמים מרובים, והיה המעיל משובח ומפואר עד מאד עד שכל רואיו לא הפסיקו להלל ולשבח את המעיל שלא שזפתו עין. באותו מקום התגורר עני אחד המחזר על הפתחים, שבראותו את כל הכבוד הרב שנוחל העשיר עבור המעיל היקר, קם ועשה מעשה, מכר את ביתו הקט ואת כל אשר אין לו, ורכש בעד המעות מעיל יקר כעין זה של הגביר... משהגיע העני מלובש ב'מעיל', וכל כולו אומר עטרת חשיבות אל בית המדרש, מילאו כל יושבי ביהמ"ד את פיהם צחוק ולא הפסיקו מללעוג עליו, תמה אותו העני ואמר להם, הלא ביום האתמול משהגיע העשיר עם מעיל כעין זה היו הכל משבחים ומפארים אותו ואת בגדו, אם כן מה יום מיומיים, מדוע עלי הנכם מלעיגים בקול רעש גדול. הסבירו לו חבריו בטוב טעם כי אותו עשיר שהדור בכל לבושיו ובמראהו, לו נאה ולו יאה להתהדר במעיל זה, אך אתה שכל בגדיך קרועים ומרוטים הם, ונעליך קרועות לרווחה, וכל כולך אומר עניות, הרי הנך נראה מליצני הדור בעטותך על כל אלה את המעיל ההדור...

ואמר הרר"ז לאותו למדן, כיוצא בו לדידך, איתא במשנה (ריש מס' פאה) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', ופירושו, שהלומד ועוסק בתורה צריך שיהיו בו את כל המעלות הטובות האמורות מתחילת המשנה, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים וכל ההנהגות טובות שבין אדם לחברו ורק אז נאה ויאה היא ה'תלמוד תורה', אך גדלות בתורה ללא שאר מידות טובות הרי הוא כאותו עני הלוש את המעיל היקר על בגדיו העלובים...

לה. מעשה באיש עשיר שמזונותיו היו מצויין לו ברווח ובכבוד, בניו כשתילי זיתים סביב לשולחנו, ולא חסר לו מאומה, מלבד דבר אחד, והיא - מידת השמחה, פעם נכנס בצר לו אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ותינה בפניו, מדוע רחוקה ממני שמחת החיים... ענהו הרבי בקוצר אמרים, 'פתחת שקי - ותאזרני שמחה...' כלומר שיפתח את

וידרשו (ברכות נה.) על הפסוק (יחזקאל מא כב) 'והמזבח וכו' זה השלחן אשר לפני ה', ואמרו חז"ל, פתח במזבח וסיים בשלחן, לומר לך, שבזמן שביהמ"ק קיים מזבח מכפר, עבשיו שאין ביהמ"ק שלחנו של אדם מכפר. וזוהי על ידי שלחנו בעשיית צדקה וחסד לשלום טובה ישועה וברכה.

ויה"ר שנזכה בקרוב לקיום הקרא 'ליהודים היתה אורה' ושמחה וששון ויקר', וימי הפורים האלו לא יעברו מתוך היהודים.

יקר' וז"ל. כי 'המבעות' עגולות הם, ובא לרמז כי אם יתן מממונו ומאכלו לעניים אזי ישולם לו שכרו שכר שאין לו סוף לו, בגלגל הזה שאין לו סוף ואינו פוסק מלסובב.

ואילו רבינו בחיי כתב שמים' כי 'שמים' ראשי תיבות - ש'לום ט'ובה י'שועה מ'חילה, ובאמת, אף הארון והמזבח היו עשויים (גם) מ'עצי שמים', כי הארון והמזבח מביאים על האדם את אלו הברכות. והוסיף לומר, כי אף בסיבת השולחן יבואו לאדם כל אלו הטובות, כלומר על ידי הצדקה וחסד שעושה על שולחנו.

כיסו וארנקו לפרנס אחרים משלו, עי"ז יזכה לסיפא דקרא להיות מלא שמחה, כי כך הוא טבע העולם, שהנותן למען אחרים מסיח דעתו מצרכי עצמו וממילא אפשר ל'שמחה' לחול עליו. לו. וכך היה אומר הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע 'א' קלוגער נעמט און די נאר געט' - החכם לוקח והטיפש נותן, פירוש, החכם יודע שכל נתינתו לאחרים אינה אלא 'לקיחה' שע"ז תתגלגל עליו מידת הרחמים ויתרבו נכסיו, לעומת זאת הטיפש חושב שהוא 'נותן' משלו לאחרים 'ומפסיד'. ובזה ביארו לשון הכתוב (כה ב) 'ויקחו לי תרומה', שלכאורה היה צריך לומר 'ויתנו לי תרומה' ומה שייך לשון 'לקיחה' בנתינת התרומה, אלא שהנתינה עצמה אינה אלא לקיחה, שכאשר נותן באמת לוקח הוא מאוצרות השפע שבמרומים.

ישקו העדרים

והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים

מעשה נפלא שמענו מבעל המעשה, אשר נולד לו לאחרונה בן זכר במז"ט כעבור ארבע שנים מחתונתו, וזה תוכנו, בימי חול המועד פסח אשתקד למד בספר 'נתיבות שלום - מכתבי קודש' (מכתב מד) אודות שביעי של פסח, וכך נכתב שם בזה"ל, עוד שמענו מפ"ק ז"ל (של הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע) שעל ידי אמונה יכול איש יהודי לפעול כל המופתים, והיינו על ידי שמאמין באמונה שלימה שאצל הקב"ה אין דבר קשה, וגם ענין שהוא למעלה מדרך הטבע כדבר טבעי יחשב - יכול גם לקרוע קריעת ים סוף, היות וקובע בלב על ידי האמונה שאין זה קשה. והיות ובליל קריעת ים סוף הזמן מסוגל לאמונה כמו שהיה להם על הים, ממילא הזמן מסוגל לכל הדברים הנראים קשים כמו זיווגו של אדם ופרנסתו, עכ"ל. כששב לביתו סיפר האיש לנו"ב את תוכן הדברים, ונדברו ביניהם לקיים את דברי האיגרת הזאת - ובמשך כל החג שביעי של פסח הבעל"ט יתחזקו יחד באמונה שלימה שאצל הקב"ה אין דבר קשה, וגם הזמינו את אחות הבעל, שהיתה אז כבת כ"ד שנים ועדיין לא נקרע לה הים ועוד לא מצאה את זיווגה - שתשהה לצידם כל החג, כדי שכולם יחד יודו וימליכו ויאמרו ככל הנ"ל, ועל ידי זה יפעלו 'מופת' לעצמם.

עם התקדש החג, ישבו והתחזקו בדיבורי אמונה בלא הרף, כשהם חוזרים ומשננים ומשרישים בעצמם שאצל הקב"ה אין דבר קשה, וכמו שיוצאים מים מהברז כך בידו להושיע אותם, וכן בדוגמאות הרבה כיוצא בזה. כאשר שב במוצאי החג לאחר מעריב אל הבית, אמרה לו נו"ב, שמרוב החיזוק באמונה כבר ראתה בעיני רוחה את שמחת הברית לבן שיוולד להם, וראתה את אבי הבן עומד לצד הבעל של האחות המבוגרת... ומרוב שמחה ואמונה בישועת ה' ישבו כל זמן של"ס אמרו הלל ושירי שבח והודאה על כל החסד אשר עתיד לעשות עימן...

סוף דבר הכל נשמע, ביום ראשון פר' בשלח תשפ"ו נחגגה שמחת הנישואין של האחות במזל טוב, וביום ג' פר' בשלח נולד להם בן זכר בשעה טובה ומוצלחת, ואכן בשמחת הברית שהתקיימה ביום ג' פר' יתרו כבר עמד האברך ה'חתן' ליד אבי הבן...

986

תרומה

כניסת השבת: 17:12

יציאת השבת: 18:04

רבנו תם: 18:41

ע"פ אופק ת"א

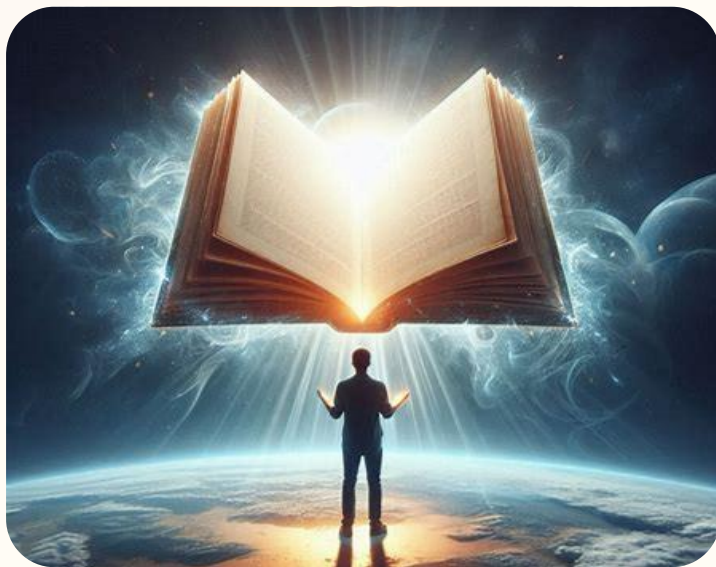
ד' באדר התשפ"ו

טוב העלון השבועי להסות בה'

המקום הסודי של הבורא

בתוך ספרי פרשת השבוע והמוסר שנמצאים בביתך!. אם תעסקו בהם - ה' יאיר בכם באותו רגע!. ועל זה חותם המדרש: "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזובו" - הבאתי לכם מתנה אדירה, תנצלו אותה!.

ומכאן להבין את מעלת הזוכה לעסוק בתורה זמן רב ביום כבני התורה, והשולחים את ילדיהם לשיבות הקדושות - שהם ממש מחוברים עם הבורא בכל חייהם!.

את המעשה המדהים הבא סיפר האדמו"ר בעל ה'באר יעקב' מנדבורנה זי"ע: "בעיר 'דורוחוי' שברומניה היתה קהילה יהודית קטנה וצנועה. את הקהילה הנהיג הצדיק רבי יחיאל מדורוחוי זצ"ל - צדיק קדוש ונשגב, נכד הבעל שם טוב הקדוש, שהנהיג את הקהילה בצניעות וענווה, והיה מסתיר את מעשיו ומתקדש יומם וליל.

והנה, באותה עיירה, התגורר בחור צעיר כבן 16, אשר ביום בהיר נתקף בכאבים עזים ברגליו. היו אלו כאבים עזים ששיתקו אותו, וגרמו לו להיות מרותק למיטה.

- ההמשך המיוחד בעמוד 3 -

בורא עולם פונה לעם ישראל לאחר שזכו לצאת ממצרים, לאחר שזכו לקריעת הים ולקבלת התורה, ומבקש מהם: תנו תרומה בכדי לבנות לי בית שאשרה בו ביניכם. "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - הכינו לי מקום שאוכל להיות ביניכם תמיד. **מדוע מבקש זאת הקב"ה כעת? וכי עד עתה, בכל יציאת מצרים וקבלת התורה לא היה נצרך בניית בית לבורא עולם?**

עונה המדרש ומספר: "משל למלך גדול וחשוב שהיתה לו בת יחידה ואהובה. יום אחד, כשהגיע זמנה להינשא, קרא המלך לחתן שלה ואמר לו: "כעת שאתה מתחתן עם בתי והולך, מרגיש אני שאיני יכול לחיות בלעדיה. אך מה אעשה והגיע זמנה להינשא?!, לכן, מבקש אני ממך בכל לשון של בקשה - קח אותה לאשה, אך עשה לי טובה והכן לי חדרון קטן שאדור לצידכם כל הימים, בשביל להיות קרוב לבתי יחידתי".

ממשיך המדרש ואומר: "כך אמר הקב"ה לישראל: 'נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה - איני יכול. לומר לכם: אל תטלוה' - איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים - בית אחד עשו לי שאדור בתוכו". כמה חביבה התורה אצל הקב"ה שהוא אינו יכול להיפרד ממנה, וכשהוא נתן אותה לנו, לעמו ישראל, הוא עושה תנאי, כי כל יהודי ויהודיה שיעסקו בתורה הקדושה - הקב"ה יהא שם עימם, לפי שאינו יכול להיפרד ממנה.

זו הסיבה שרק אחר מתן תורה, מבקש ה' בלשון של בקשה ותחינה לעשות לו מקדש - הכוונה, דעו לכם, כי בכל מקום שתעסקו בתורה: בביתכם, בבית המדרש, בדרך - אם התורה שלי איתכם, אני ממש איתכם!. אותה חמדה גנוזה שהיתה אצל בורא עולם 974 (תתקע"ד) דורות בשמיים, טרם בריאת העולם, נמצאת כעת בארון הספרים שלכם: בין דפי הגמרא וההלכה,

העלון מוקדש לעילוי נשמת

מו"א ועט"ר מיכאל בן אורה

קלרה חתון בת סלחה

ולרי בן אירנה

גאולה בת בלור

לעילוי-נשמת: הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה, הרב שמעון בן בחריה. מ"ס צדוק בן נור ומרים בת גליה. גבריאל בן סמינה. שרית שרה בת מריאן. שרית שרה בת ויקטוריה. גלילי הכהן בן כוכבה. יוסף בן תמו. טובה בת מרים. יצחק בן טובה. תקווה בת פנינה. סופיה שרה בת רוזה. אבלין עדינה בת פרחיה. ר' אברהם בן ר' סעדיה. עמרון אורי בן יוסף. סאן אמנון בן שרה הי"ד, משה כהן בן נזרת ויוסף. יעקב בן שמחה. טליה מרים בת דינה וחיים. חסיבה בת רינה. הרצל דואק בן מאיר.

לרפואה, פרנסה והצלחה: מ"א צ.ב.מ. מנשה ואורה אחיאל. א"ה הדר בת נחמה. אורטל חנה בת הדסה וב"ב. פנינה בת שושנה וב"ב. אושרית בת פנינה וב"ב. משה שמואל בן זלדה. מוריה בת רויטל. גאולה בת דבורה. שרה חיה רפאלה בת רחל. טליה יאיר חיים בן ענבל שרה

זש"ק: שולמית בת איריס. יסכה בת מוזל. אליס בת פרידה. בתחן בת גילה רוחמה. הדר בת נחמה. רוויה בת ולרי. זיווג הגון: אביאל בן רויטל.

סגולות וישועות

המקובל הרב בניהו שמואלי שליט"א

הלכות והליכות

פורים בהלכה ובאגדה / הרב נקי שליט"א

שאלה: עד מתי אוכל לתת זכר למחצית השקל? האם עליי לתת גם על ילדיי הקטנים? ולמי אני צריך להעביר זאת?

תשובה: למה נותנים? בזמן שבית המקדש היה קיים היו נותנים 'מחצית השקל' מכל אדם לצורך קניית קרבנות התמיד שהקריבו בבית המקדש בכל יום. ואמנם, גם היום בעוונותינו הרבים שחרב בית המקדש, נוהגים לתת סכום זה, אך נזהרים לומר שהוא 'זכר' למחצית השקל. וטעם נוסף לנתינת מעות אלו, הובא בגמרא (מגילה יג): "אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים", לבטל גזירת המן.

מתי נותנים? מראש חודש אדר מתחיל הזמן של נתינת 'זכר' למחצית השקל'. ולפחות ישתדל לתת קודם קריאת המגילה.

מי צריך לתת? מגיל עשרים שנה יתנו זכר זה, כולל הנשים, וטוב להחמיר ולתת כבר מגיל 13, וטוב לתת גם עבור ילדיי הקטנים. ומי שאין ידו משגת, יתן מטבע חצי שקל לאדם. (שיעור מחצית השקל בשנה שעברה היה 40 ₪ לאדם, ויש לברר השנה).

למי נותנים? את הכסף, נותנים למוסדות של תורה שמגדלים בהם תלמידי חכמים, שזה מהווה כתחליף לקרבנות שהיו מכפרים על עם ישראל בזמן בית המקדש. ואדרבה אמרו חז"ל (מגילה ג ע"א): "גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת הקרבנות". ונתינת מעשר או צדקה כל השנה לתלמיד חכם מכפר על צרות ומביא ברכה לאדם!.

אמר הגאון מוילנא זצ"ל כי בכל החגים שנתן לנו הקב"ה - חציו לה' וחציו לכם, חצי מהחג נדרש מאיתנו לעסוק בתפילה ובתורה, וחצי מהחג לטובתנו ולהנאתנו הגשמית: סעודה דשינה, מנוחה ושמחה.

אלא, שביום הכיפורים כולו לה' - אין אכילה ושתיה, וישנם איסורים רבים על הגוף. ומה עם החציו לכם בכיפור? - לקח זאת ה' ונתן אותם ביום הפורים, אז מקבל האדם את החצי של כיפור, וכל מצוות היום שייכות 'לכם': משלוח מנות, סעודה, מתנות לאביונים.

רבנו האר"י הקדוש כתב כי המכה הכי גדולה וקשה שמקבל השטן, הוא היצר הרע, הוא ביום חג הפורים, מפני שמתגלה מהשמיים אור כזה גדול על בני האדם, כמו האור שהתגלה בשנה הראשונה של נס הפורים.

וזה שכתוב שלעתיד לבוא כל המועדים יתבטלו חוץ מחנוכה ופורים, לא הכוונה שיתבטלו ממש, אלא שהאור של פורים כזה גדול וחזק בשמיים, שגם שיבוא המשיח ירגישו אור וקדושה מיוחדת ביום פורים יותר מכל זמן אחר בשנה!.

סיפר הגאון רבי יהודה עדס שליט"א: "בהיותי אברך צעיר לימים, זכיתי לארח לסעודת שבת אחת את אמי ע"ה שהייתה אלמנה. לאחר הסעודה אמא ע"ה נכנסה איתי לסלון ביחידות ואמרה לי: "יהודה בני, **אגיד לך משפט אחד: שולחן שבת זה לא בית משפט. אתה מעיר לילד הזה וגוער בילד הזה. אסור שזה יהיה ככה. שולחן שבת צריך להיות כזה מענג, שממוצאי שבת הילדים כבר יחכו לו**". קיבלתי את המסר, שיצא מליבה הטהור.

כדי לענג את סעודת השבת כדאי להכין סיפורים יפים לספר לילדים ולשבות את ליבם. אפשר לנהל את הסעודה בעונג גדול, לשיר ולשמוח, וכך זוכים שהילדים יצפו לשבת במשך כל השבוע.

בני הבית לעולם לא יתרגשו ויהנו מהמצוות אם לא נסביר להם את מעלת המצוות והפעולות שאנו עושים, ובנוסף, שנחוה זאת איתם בצורה שמחה ומרוממת. אם יהיו בדרך כלל הערות: למה לא עשית? אסור... זה חמור מאד... - איזה ילד ירצה ללכת בדרך זו. יש ללמד את הגבולות, אך להדגיש את הנעימות, הזכות והאושר הגדול במצוות שה' נתן לנו, בכדי שהחיים שלנו בעולם הזה יהיו טובים ומאושרים!.

לתת מכל הלב

בורא עולם מבקש ממשה רבנו בפרשתנו, פרשת תרומה, לחפש אחר אנשים שיתנו תרומה לה'. נשאלת השאלה: וכי יש אדם שלא ירצה להשיב טובה מועטה כל כך לה', על כל החסדים העצומים שעושה לנו ה' בכל רגע ובכל שעה: חיים, בריאות, מזון, הצלחה?

התשובה נעוצה בתוך הפסוק: "מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְפִי תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי" - ה' יכול לצוות את כולם לתת, וברגע אחד ינתן שפע גדול, אך בורא עולם רוצה אדם נדיב לב, הוא מחפש שהנתינה והחיבור אליו יהיה מתוך רצון וחשק אמיתי של האדם, מפני שרק אז הדבר יחבר את האדם לה' וירומם אותו.

ישנם הרבה בתים הזוכים לקיים תורה ומצוות, אך האם בבית שלכם עושים זאת מרצון, שמחה והכרה שזכינו להיות בניו המיוחדים של בורא עולם? או שאנו עושים זאת בלית ברירה, כדי שלא לקבל עונשים בשמיים? או כדי שלא להיות שונים מהסביבה?

ה' רוצה שנגרום בבית להבנה כמה המצוות והתורה הקדושה גדולים וחשובים לנו, שלא נרצה לעזוב אותם, ונהיה מחוברים אליהם, גם שנהיה לבד או בניסיון!.

המקום הסודי של הבורא

לטובת נשמת ארבעים פרקי משניות!

אחוז בהלה ושטוף זיעה קרה התעורר הבחור משנתו הטרופה. הוא זכר את החלום בצורה מופלאה: רבו האהוב מופיע בחלום ומבטיח לו הבטחה גדולה. אך מעל הכל הוא נדהם עד עמקי נשמתו מגודל הפלא: **הכאבים הנוראיים והמפלחים ברגליים לא היו כלל!** בידיים רועדות הוא החל למשש את רגליו, בוחן את כל האזור שכאב, את כל המקומות בהם התפרצו ההתקפים, אך למרבה הפליאה ולגודל ההתרגשות - **אכן כן, הוא נרפא לחלוטין, אין זכר לכל הכאבים והמיחושים שתקפו אותו ברגליו מזה שנים!**

למעשה, היה זה היום האחרון בו חש הבחור בכאב. מאותו יום, פסק הכאב ונעלם כליל, והבחור הנרגש חש חיים חדשים. הוא קיים את הבטחתו ומאותו יום למד 40 פרקי משניות בהתלהבות ושמחה לעילוי נשמת מורו ורבו- רבי יחיאל שפעל עבורו!"

סיים האדמו"ר בעל ה'באר יעקב' מנדבורנה זי"ע את הסיפור ואמר: "התורה הקדושה רצופת אהבה, אוצר של סגולות. אין סגולה כתורה. **ולימוד המשנה - הוא היהלום שבכתר, והוא המפתח העוצמתי והחזק שמחולל ישועות נכספות, אף למעלה מדרך הטבע.**

המשנה היא הטובה הגדולה שניתן לעשות לנשמות הנפטרים זכרונם לברכה - כי משנה אותיות נשמה. גם ברואי מטה זוכים ליטול ממנה ישועות ורפואות, למלא חופניהם באוצר בלום של ברכה."

האר"י הקדוש היה מקפיד ללמוד 18 פרקי משנה ביום, וגם אנו יכולים לקחת חוברת של משניות וללמוד כל יום 5 דקות, פרק אחד, לפני השינה - שהמשנה מטהרת את הנשמה ומועילה ביותר לנשמות הנפטרים.

המעוניין לקבל משניות בחינם, וילמד בהם בל"ג - יפנה למספר: 052-7137136

מעולם העליון תשמע את כאבו ותחיש לו ישועה מעל הטבע אצל בורא עולם.

הוא חזר על בקשה זו שוב ושוב, בעוד הוא מרגיש שרגליו נחתכות מרוב כאבים, והניח את ראשו למנוחה מהסבל. הוא היה כל כך מותש מהכאבים עד שהוא נרדם.

והנה, בעודו נם בבית המדרש, הוא רואה בחלומו כאילו הוא עומד באמצע בית המדרש המרכזי של העיירה, ומולו, בכותל

המזרחי של בית המדרש, יושב הרבי הקדוש, רבי יחיאל מדורוחי זי"ע שנפטר, מעוטר בטלית ותפילין.

לפתע, התרומם הצדיק ממושבו, כשבידיו הוא נושא ספר משניות, ומתקרב אל הבחור. הבחור מביט בצדיק בהתרגשות, ואז מסמן לו הצדיק רבי יחיאל בידו את ספר המשניות ואומר לו: **"בני, הבטחת ללמוד 40 פרקי משניות לזכות הנשמה שתעתיר בעדך - ואני מבקש לזכות בכך. מעתה, 40 פרקי המשניות שתלמד שייכים לי! וזה לך האות כי התנאי בינינו אמיתי וקיים - כשתקום מתרדמתך בבית המדרש, תגלה כי רגליך נרפאו כליל, וכי הכאב חלף עבר כלא היה. אך כשתראה זאת, תזכור ואל תשכח למלא את הבטחתך באמונה, וללמוד**

בימים שהיה חווה התקף קשה של כאבים, הוא לא ידע את נפשו מרוב סבל ולא יכל להתרכז או לתפקד, ורק היה צורח עד לשמיים מרוב סבל. גם בימים שלא סבל מאד, היה מתקשה ללכת, עקב הכאבים בכף הרגל, ואף רופא לא מוצא את סיבת הסבל. הוא קיבל תרופות, זריקות, עשבים טבעיים וסגולות רבות - אך הכאבים המשיכו בכל העוצמה.

שבור ורצוף, החליט הבחור הצעיר לעשות את דרכו אל רב הקהילה, הצדיק הנסתר רבי יחיאל, ולשפוף בפניו את צערו וכאבו הנורא. צעד אחר צעד פסע לעבר בית הצדיק, והרגיש כאילו היו רגליו נשברות ונשרפות. פתח לו הצדיק את ביתו, ומיד פרץ הנער בבכי קורע לב והתחנן לרב שיעתיר בעדו ויורה לו מה לעשות. הרבי הושיבו, הגיש לו דבר מאכל, והחל לחזק אותו ולהתפלל בעבורו. הימים חלפו והסבל והכאבים הנוראיים המשיכו כרגיל.

והנה, בוקר אחד, יצאה השמועה הקשה בעיירה - רבי יחיאל הצדיק, רב הקהילה נפטר לבית עולמו בפתע פתאום. הקהילה היהודית היתה שבורה ורצוצה, אבלים וחפויי ראש על סילוק עטרת ראשם, הצדיק הגדול. אף הבחור היה בצער כבד, על כך שהרבי בירכו, אך במקום לראות שיפור, המצב רק הולך ונהיה יותר קשה, ולמי ישפוך שיח כשהרבי הצדיק איננו.

לאחר כמה ימים, שהה הבחור בבית המדרש, מנסה ללמוד כמה שורות של תורה, אך הייסורים נוראים וגורמים לזעקה עד לשמיים. מרוב צער וכאב, זעק הבחור מקירות ליבו: **"אני מקבל על עצמי, כי אם תהיה נשמה מעולם האמת שתעשה עמי טובה ותפעל אצל בורא רפואות - ה' יתברך, את ישועתי, אלמד לזכותה ארבעים פרקי משניות!"**

הוא ייחל וציפה שאחת הנשמות

איבוד השכר בשמיים

והעשיר החל לחפש את שמו בין הדפים. והנה, הוא רואה כי בראש הספר מתנוסס שמו של עני מרוד שגר בשכנותו, ולידו נכתב הסכום שנתן לצדקה - חצי דינר.

הוא המשיך לחפש את שמו בעמודים הבאים, עד שמצא את שמו בסוף הספר, כתוב באותיות קטנות: 5,000 דינר לחתן יתום - סכום עצום וגדול. תמה העשיר ופנה לאליהו הנביא: "וכי זה עולם האמת? אני שתרמתי סכום גדול נמצא בסוף הספר? בעוד שאותו עני שגר לידי ותרום חצי דינר נמצא בראש?"

השיבו אליהו הנביא: "אבאר לך את פשר העניין: אתה נתת נטל כסף גדול, אך פרסמת זאת בכל העיר, וכבר נטלת את כל שכרך בעולם הזה. אך השכן שלך העני, בוא ותשמע מה היה עימו: "לאותו איש עני, יש חבר שאף הוא חי במצב דחוק וקשה. יום אחד, חלתה אשתו של השכן במחלה קשה והרופא קבע כי היא חייבת תרופה שעולה 10 דינרים כדי לרפואתה. השכן היה שבור ורצוץ, ולאחר שמכר את כל כליו, השיג רק 9.5 דינרים. חסר לו חצי דינר, והוא אינו יודע את נפשו מרוב צער. שמע זאת שכנו העני ונתן לו את חסכוניותו - חצי דינר ובכך זכה לרפא את אשתו.

סיים אליהו הנביא ואמר: "אלא שאותו שכן עני, בשונה ממך, לא סיפר לאיש על מעשהו הנאצל! ולכן בשמיים הוא נכתב בראש ספר החסדים והצדקות".

**אנו כבר זוכים לעשות מעשים טובים,
נשתדל שלא לחפש את הכבוד בהם!.**

החתונה. בנוסף, הודיע כי זאת תהיה חתונה מפוארת כמו שעושה לילדיו, ואף התחייב הוא לקנות עבורם בית, רהיטים ונדוניה.

אותו עשיר פירסם בכל העיר את המעשה שעשה, וזכה להתפעלות רבה מכל האנשים ששמעו על כך. הבחור היתום שמח ביותר - מי היה מאמין שהכל יסתדר טוב כל כך, עוד יותר מבחור רגיל שיש לו הורים, שצריך להתמודד עם יכולתם הכלכלית המוגבלת?!

הוא הרעיף על ראשו של העשיר ברכות רבות, וסיפר לכולם על ליבו הטוב של העשיר.

באחד הימים, הלך העשיר בדרך, ונהנה לקראתו הגיע אליהו הנביא זכור לטוב, ובידו ספר עב כרס. "מהו הספר שבידך?", שאל העשיר. "זהו ספר שבו רשומים כל נותני הצדקה", השיבו אליהו הנביא. 'בוודאי גם אני רשום שם', הרהר העשיר ובסקרנות שאל: "האם אוכל לראות גם את השם שלי מופיע בין השמות?". הגיש לפניו אליהו הנביא את הספר

אין לך יהודי שאינו מלא במצוות,
 "אפילו רשעים שבך מלאים מצוות
 כרימון", אלא שישנו דבר אחד 'קטן'
 היכול להוריד פלאים את ערכן של
 המצוות החשובות שאנו עושים מדי
 יום, והוא - הכבוד והפרסום מהמצוה.
 אדם שמפרסם ומספר לכולם על
 מעשים טובים שעשה - מפסיד המון
 מערך השכר שלו בשמיים (אלא אם
 כן מספר זאת בשביל לחזק ולעודד
 אחרים שניהגו כך, שאז אין מורידים
 לו משכרו).

וזה הציווי שפונה הקב"ה לעם ישראל בפרשה זו: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" - שואל רש"י: מדוע נכתב 'לי'? אלא בא ללמדנו - 'לי' - לשמי'. אם כבר אתה זוכה לקיים מצוה, תעשה אותה לשם שמיים, לכבוד ה' לבדו, בלי לחשוב מה יאמרו עליי וכיצד יעריכו אותי בכך שעשיתי זאת.

עד כדי כך שכתב הצדיק רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל (שרת רבי עזריאל הילסהיימר) "אודות המגמה שהייתה בגרמניה בבניית בתי כנסת - להניח שלטי הנצחה על התורמים השונים ועל גובה התרומה שהרים כל אחד מהם. הוא כותב שאין הדבר ראוי, שכן זוהי צדקה שמטרתה התפארות, ואין זה אלא מנהג הגויים שחדר למחננו. וזו כוונת אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון, שמראה כל גרגיר לכולם!.

המדרש מספר מעשה נפלא: "בחור יתום מאב ואם, בעל מידות טובות ויראת שמיים, שהיה עני מרוד, מצא כלה צדיקה ובעל מידות, וגם היא יתומה כמותו. לשניהם לא היה מאומה בעבור הוצאות החתונה. יום אחד, שמע עשיר גדול על מצבם, והחליט לממן את כל הוצאות

החידה השבועית !? אם קראתם המגילה בעצמו

- יצא, ואם שמע מאחר - לא יצא?

[illegible]

ההקדשה המרכזית

העלון מוקדש לרפואה והצלחה: מ.ב.ב.
 ר.ב.מ. שלמה בן אלה, אלונה בת פלינה,
 ירימה בת רינה. **זיווג הנזן:** שירן בת חוה,
 הודיה בת רבקה. **לע"נ:** ראובן בן חנה,
 אביטל בת רינה.

ההגרלה הגדולה של עזר מציון חוזרת
 גם השנה אתם זוכים להשתתף ולהרוויח מתנתו!
 הצלת חיים | עזרה לנזקקים | הילד המיוחד
 מח עצם | ועוד המון פעילות סביב השעון

חיינו עכשיו למספר: 0504-178-187
 או סרקו את הברקוד ותתחילו לזכות!

מזל טוב לאלעד ולאה שואשו לרגל הולדת הבת נעמה!

רוצה להקדיש את העלון ליקירך?...

daniel777achiel@gmail.com

052-7137136

- משפחת אחיאל
- משה בריל 9 ת"א

העלון להצלחת החפץ בעילום שם

העלון להצלחת החפץ בעילות

נא לשמור על קדושת העלון
אין לקרוא בשעת התפילה.
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!

לע"נ מורנו ורבנו הגאון ר' עובדיה יוסף בן ג'ורג'יה

בס"ד גיליון: 1199

הדלקת הנר: 17:09 צאת השבת: 18:09 רבינו תם: 18:45 (לפי אפיק ת"א),
הפטרת השבוע: וה' נתן (מלכים א' ה).

אוצרות הפרשה

פרשת "תרומה"

"ידבנו לבו" [כה, ב].

לשון נדבה, והוא לשון רצון טוב (רש"י).

מעשה בראובן, שהחליט ביום הפורים ליתן סכום כסף רב לידידו האביון שמעון, כ"מתנות לאביונים". הוא הכניס שטרות רבים לתוך מעטפה, והכניסה לכיס חליפתו. עוד לפני שהספיק ליתן את המעטפה לשמעון, נכנס ראובן ללמוד בבית הכנסת. את חליפתו תלה על גבי אחד הסטנדרים, וישב ללמוד בשקידה. ביציאתו, נטל את חליפתו ועמד ללבשה, ופתאום נזכר במעטפת המתנות לאביונים... הוא הכניס את ידו לכיס החליפה, וגילה לתדהמתו כי הכיס ריק! כפי הנראה מאן-דחו גנב את המעטפה... ראובן ניגש בבהילות לגבאי, וביקש ממנו שירשה לו לצפות בצילום מצלמות האבטחה, כדי לגלות את זהותו של הגנב... בצילום נצפה הגנב ניגש חרישית אל החליפה, שולף מתוך הכיס את המעטפה, ויוצא החוצה בזריזות... ראובן זיהה היטב את זהותו של הגנב - היה זה... שמעון!! היהודי שהמעטפה היתה מיועדת עבורו, ועמדה להימסר לידיו בעוד דקות ספורות...

עכשיו התעוררה אצל ראובן שאלה: הנה אני מוכן למחול בלב שלם לשמעון על הגניבה ולהשאיר את הכסף בידו, אלא, שאני מסופק אם אצא בכך ידי חובת מצוות "מתנות לאביונים". מצד אחד, הרי ממוני הגיע בעיצומו של יום הפורים לידי העני, אבל מצד שני, למעשה הכסף לא הגיע ליד העני בדרך "מתנה", אלא ב"גניבה"...

תשובה

נראה שראובן אינו יכול לצאת ידי חובת מתנות לאביונים במחילת הגניבה לשמעון, משתי סיבות:

א) נשאל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל: מלווה [נותן ההלוואה] שביום הפורים מוחל ללווה [מקבל ההלוואה] על פירעון החוב - האם יכול לצאת בכך ידי חובת "מתנות לאביונים" [כאשר הלווה אכן אביון]? והשיב: אין אדם יוצא במחילת החוב, משום ש"מלווה להוצאה ניתנה", דהיינו מעות ההלוואה ניתנו ללווה כדי להוציאם, ונחשבים כאילו כבר אינם "בעין". והיות שאין כאן נתינה ממשית של כסף לידי העני כדי שיוכל לעשות בו כרצונו, לא יוצא המלווה ידי חובה (להליכות שלמה עמ' שמ"ב).

ולכאורה ניתן ללמוד מהדברים גם לענייננו, שהגם שראובן מוחל לשמעון על גניבתו, מכל מקום אין כאן נתינת כסף ממשי לאביון.

ב) נראה שאין כאן כלל קיום מצוות מתנות לאביונים, כי תקנת חז"ל היתה שהאביון יקבל את הכסף מהנותן בדרך "נתינה" ["מתנות" לאביונים], אך אחד שנוהג כ"יִזְזָא" וחוטף בגניבה את הכסף, אין זו צורת קיום המצוה, אלא זו עבירה חמורה של גניבה! וממילא גם אם ימחל הגנב כעת על הגניבה, הוא לא יצא ידי חובת המצוה, כי למעשה הכסף הגיע לידי העני בדרך "גניבה" ולא בדרך "מתנה". וכפי שמצינו בגמרא (בחולין קל"ג.) שדורשת לגבי מתנות כהונה: "ונתן [לכהן] - ולא שיטול [שיחטוף הכהן] מעצמו". הרי לנו ש"נתינה" היא בדרך כבוד, ולא בצורה של חטיפה וגזילה.

לסיכום: ראובן אינו יכול לצאת ידי חובת מתנות לאביונים בכך שימחל לשמעון על גניבתו (אחת שאלתי).

ועכשיו חדש - קו התוכן של בעל ה"אחת שאלתי" - שיעורי אקטואליה בהלכה, מוסר ופרשת השבוע 073-3718523 שמעו ותחי נפשכם!

"בטבעות אהרן יהיו הברדים לא יסורו ממנו" [כה, טו].

מסורת בידינו כי "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא" (יומא לט.), דהיינו: אין לך דבר שאינו רמוז בתורה הקדושה. והגאון מוילנה זצ"ל כתב, כי כל מאורעות העולם מקטן ועד גדול רמוזים בתורה. נספר סיפור אחד השייך לפרשתנו, שיעיד על הכלל כולו. מעשה שארע במצרים לפני כמאתיים וחמישים שנה. בנו בן העשר של אחד מעשרי המדינה ברח מביתו, וניתק קשר עם משפחתו. שני אחיו נשארו במחיצת האב העשיר, ועם מותו ירשו את רכושו. כעבור זמן מה הופיע עלם חמודות וטען שהוא הבן הנעלם. מזה כשלושים שנה נע הוא ונד, ראה עולם, ועתה בשומעו שהוריו נפטרו הגיע לקחת את חלקו בירושה. הוא עמד בחקירה צולבת, סיפר פרטי פרטים על הוריו וקרוביו, על המעון והריהוט, מקרים ומאורעות שזכר מילדותו. ביקשו האחים לפצותו בסכום נכבד ולהיפטר ממנו, אך הוא דרש להביא שמאי ולשקול לידיו שליש במדויק. חרה בו אפס, ואמרו: "אין אתה אחינו, ולא ניתן לך דבר!" התעצמו בדין, והגיע משפטם עד למלך.

תמה המלך: "היכן היית שלושים שנה, מדוע לא כתבת מכתב?"

הסביר שנלקח בשבי במדינת הודו, ונבצר ממנו ליצור קשר עם העולם החיצון עד שאזר עוז וברח משבי. סוף דבר, נלאה המלך לרדת לחקר האמת וקצרה יד חכמיו.

אמר המשנה למלך: "רואה אני שהנה חוזר על עצמו סיפורו של פרעה". והסביר: כשקצרה יד המלך והחרטומים, שלחו לקרוא לנער עברי שיאיר עיניהם, כי אין פיקחים כיהודים! הורה המלך לצאת לרחובה של עיר, ולהביא לפניו את היהודי הראשון שימצאו.

לרפואת יוסף בן תמר הי"ו, יוסף בן זולכיה הי"ו, אהוד בן אסתר הי"ו, מרדכי בן שרה הי"ו, דניאל בן רותם הי"ו, מיכל אפרת בת דיאנה הי"ו, נדב חיים בן אירית הי"ו.

באותם ימים חי במצרים צורף זהב צנוע, ושמו אהרן פרדו. עניו היה ונחבא אל הכלים. חצי היום עסק במלאכתו וחצי היום הקדיש לתורה. כלילה ההוא חלם אהרן פרדו שהוא ניצב בבית כנסת מהודר בתכלית ההידור, מפואר כטרקלין מלכים וגדוש בנכבדי עם. הוציאו ספר תורה וקראוהו לעלות ראשון, והנה הפרשה פרשת תרומה, ושליח הציבור קורא: "בטבעות אהרן יהיו הבדים לא יסורו ממנו". תיקנו אותו: "בטבעות הארון!" אך שליח הציבור בשלו: "בטבעות אהרן" – וייקץ והנה חלום. הלך להתפלל ונפשו פזורה עליו. אכל, והוא הוגה בחלומה המוזר. הלך לחנותו, וכפריה ישישה נכנסת. לא היה זה סוג הקונים הרגיל, מה עוד ששמה עיניה בטבעות משובצות ורבידי מרגליות. "היש לך כסף", שאל בחשד, חס על זמנו. "עתה אין לי", ענתה בקול חורק, "עכשיו באתי לברר מחירים. מחר אהיה עשירה, ואבוא לקנות בכסף מזומן". תמה הסוחר: "מאין יהיה לך מחר?"... וענתה: "בני מנהל משפט נגד אנשים עשירים, והיום יוכרע המשפט לטובתו". להגה ופטטה, סיפרה על בנה וחוכמתו, ואיך הבטיח לחלצה מכפרה הדל ולהנחילה חיי עושר ורווחה. סוף דבר, הבטיחה לשוב ולקנות ביד רחבה.

הכפריה הלכה, וערבי עשיר הגיע. ביקש לראות מספר טבעות יקרות, והציע לסוחר שיבוא איתו לביתו ואשתו תבחר את הטבעת שתישא חן בעיניה. ניאות הסוחר, סגר את חנותו והלך עם הערבי. הלכו בכיכר העיר – והנה אנשי משמר המלך לקראתם. עצרו את הסוחר ולקחוהו עימם לארמון: הן נצטוו להביא את היהודי הראשון שימצאו!

ירא וחרד הובהל אהרן פרדו במעלה מדרגות השיש, הובל דרך החצר רחבת הידיים ושדירת העמודים, מסדרנות וקשתות – והנה עומדות רגליו בטרקלין הארמון, והוא זהה לטרקלין שראה בחלומו, אלא שבמקום בימה ניצב כס מלכות מרהיב ביופיו, והמלך בכבודו ובעצמו פונה אליו, מספר לו השתלשלות המאורע ושואל לדעתו. התבלעו עשתונותיו, מה יענה ומה יאמר.

והנה הבזיק במוחו רעיון. הביט בטוען לירושה, ואמר: "האין שמך כך וכך?" חוורו פניו, והצורף המשיך: "האין אתה יליד כפר פלוני? בנה של אישה פלונית?"

פקו ברכיו של השקרן, והודה בכל כזביו...

השתאו הכול, כיצד חשף היהודי את התרמית, איך הסיר את הלוט?

סיפר להם על חלומו, וכיצד הבין את פשרו: "בטבעות הארון – אותיות "אהרן" – יהיו הבדים". בגלל הטבעות אותן באה האם הערבייה לרכוש אצל אהרן, התחורר סיפור הבדים ונחשפו הכזבים! נענה המלך ואמר: "כשיש כזו תורה, אין זו רבנות להיות חכם".... (מעין השבוע).

"בטבעות אהרן יהיו הבדים לא יסורו ממנו" [כה, טו].

רבינו יוסף נחמיהש זצ"ל פירש: "לא יסורו ממנו" – שתומכי התורה לא יסורו מלומדיה לנצח, ויזכו להסתופף במחיצתם גם לעתיד לבוא, בעולם הבא, וכמו שנאמר: "כי בצל החכמה – בצל הכסף, שהתומך בלומדי התורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה, כמו שאמרו בגמרא הקדושה.

וגאון עוזנו מרן החיד"א זצ"ל הקשה בשם אביו זצ"ל, שלכאורה אין זו טובה למחזיקי התורה, כי מה יעשו בישיבה של מעלה, הן לא יבינו מאומה מן התורה של הרבנים שהם מסתופפים בצילם, ויבשו בבורותם. ומציאה מצא במדרש, שלעתיד לבוא מלמדים את מחזיקי התורה, והם משתלבים בלימודה בישיבה של מעלה!

ובהגדת "מעשה רב" מסופר שנדיב אחד שהירבה לתמוך בישיבת וולז'ין המעטירה ביקש מראש הישיבה ומייסדה, הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, שלאחר אריכות ימיו ושנותיו יואיל ללמוד משניות לעילוי נשמתו.

לימים מלאו שנותיו של הנדיב והלך לעולמו, וראש הישיבה קיים את הבטחתו. הגיע למשנה אחת והתעמק בה להבין פירושה לפי כל השיטות, והתקשה בפירושה לשיטה מסוימת. נלאה להבין, והתנמנם. בחלומו בא אליו אותו נדיב, והאיר עיניו בסוגיא. פילס בה נתיב, והיו הדברים מאירים ושמיחים!

פקח ראש הישיבה עניו, ואמר בהתפעלות: "ידעתי מכבר, שבעולם העליון מלמדים את תומכי התורה – אך לא שיערתי שבזמן כה קצר מגיעים הם לדרגה כה גבוהה!" (מעין השבוע).

הגאון הצדיק רבי מרדכי שרעבי זצ"ל

מעשה באדם, שלא שרר שלום בביתו. "איש ואישה, זכו – שכינה ביניהם, לא זכו – אש אוכלתם". ובביתו – ליהטה האש בכל עוזה. לחיות יחדיו אי אפשר היה, ולהיפרד היא לא מסכימה. שמע את שומעו של הצדיק רבי מרדכי שרעבי זצ"ל, והחליט לעלות ולבקש את ברכתו שאשתו תסכים לגט. עלה, וראה את חצר הבית מלאה אנשים ונשים, מכל שכבות העם. כולם ממתנים בקוצר רוח לתורם, נכנסים בארשת מצוקה ויוצאים בתחושת רווחה. המתין עד שיגיע תורו, נכנס וראה את פני הצדיק, ומרוב התרגשות החל לבכות בדמעות שליש.

נתן בו הצדיק את עיניו הטובות ושאלו: "מה לך, בני. מה בקשתך?"

ענה ואמר: "בקשתי, שיברכני רבנו, שאזכה לשוב בתשובה שלמה!"...

מה קרה כאן, כיצד הפכה בקשה לגט – לבקשה לתשובה? ניתן להבין זאת מסיפור במדרש, הקשור לפרשתנו.

כשהיוונים ביקשו לבזוז את אוצרות בית המקדש, פחדו להיכנס לתוכו. מה עשו, שיחדו יהודי פוחז ופורק עול, ושמו יוסף משיתא, שיכנס – ומה שיוציא ראשונה – יהיה שלו. נכנס, והוציא את מנורת הזהב.

אמרו לו: "מנורה זו, נאה למלך! היכנס שוב, ומה שתוציא עתה יהיה שלך". אמר: "לא די שהכעסתי את בוראי פעם אחת, אכעיסנו פעם שנייה?" וסירב! פיתוהו בהבטחות, ולא התפתה. איימו עליו – ולא פחד.

הביאו שולחן של נגרים, והתחילו לנסרו! והיה צועק ואומר: "וי לי, וי לי, שהכעסתי את בוראי!"

שאל הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: הלא הוא היה פוחז והולל, שהסכים לבזוז את אוצרות בית ה'. וכיצד זה הפך ברגע אחד להיות לקדוש המוסר נפשו למות על קידוש ה'?! ותשובתו: אותה שהיה של רגע קט בבית המקדש, מקום השראת השכינה, הפכה אותו לאדם אחר! מפושע ישראל – לנעקד על קידוש ה'!!!

אף כאן, במקרה זה ורבים כמותו, הגיעו אנשים לספר על צרותיהם האישיות, הפעוטות, ובראותם את הצדיק, את זיו השכינה השורה עליו, הפכו להיות לאנשים אחרים, בעלי השגות אחרות, זכות ומרוממות!

ומכאן, אלינו: הלא בית הכנסת קרוי בפי הנביא "מקדש מעט". ואם כן, כניסה בשעריו חייבת לחולל משהו בלב האדם. אם יוסי משיאת הפך ברגע קטן מפושע ישראל לקדוש ומוסר נפש, ומה איתנו?!!! איך נכנסים אנו לבית הכנסת בית ה' עם פלאפונים?!!! מתקשרים... משוחחים... מקבלים שיחות ויוצאים באמצע התפילה לשוחרח... אחד הרבנים החשובים היה

אומר בדרשותיו שהפלאפון הוא השטן בכבודו ובעצמו, ומתפלל שנכנס לבית ה' עם הפלאפון מכניס את השטן אתו אל תוך בית הכנסת (מעין השבוע).

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוריאל חזני בן מרים ויעקב ז"ל, לע"נ מרת מונירה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מונירה ז"ל, לע"נ ר' עזריאל בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשור ז"ל, לע"נ יוסף בן הלה ז"ל, לע"נ אליהו בן אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן ליבה ז"ל, לע"נ ברוך בן כאדה ז"ל, לע"נ זלבה פזיה בת פרחיה ז"ל, לע"נ טובה בת כורשיד ז"ל, לע"נ מסעוד בן פרחיה ז"ל, לע"נ אלהם בת שהנן ז"ל, לע"נ דוד בן רבקה ז"ל, לע"נ ענת בת אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן מרים ז"ל, לע"נ מרים בת שמה ז"ל, לע"נ אברהם בן סולטנה ז"ל, לע"נ יונה בן אסתר ז"ל, לע"נ בן כהן בת פולין ז"ל, לע"נ משה בן רינה תחיה ז"ל, לע"נ שמואל בן קדינה ז"ל, לע"נ כל נפטרי עם ישראל.

"כל איש אשר ידבנו לבו"

הגאון רבי נתן ווכטפויגל: לבו של אדם כולל את הכל, ואם אין לו לב אז אין עינים ואין אוזניים, כי השורש הוא הלב! כמו שאמרו במשנה "רואה אני דברי רבי אלעזר בן ערך שאמר 'לב טוב שבכלל דבריו דברים', בלב יש את העין טוב, שכן טוב ושאר המעלות, אבל אם הלב לא עובד, שום דבר לא עובד!" (לקט רשימות בעניני בהמ"ק)

"ועשית פרכת". (כ"ו ל"א)

איזה לב!

הגאון רבי שלמה פרייפלד, ראש ישיבת "שאר ישוב" בניו יורק נכנס פעם לחנות של מוצרי יודאיקה לקנות מתנה לאורח הכבוד ב"דינר" של הישיבה. הוא ראה שם פרוכת עתיקה שהובאה מבית כנסת בהודו. ר' שלמה שחיבב דברים עתיקים של יידישקייט רצה לרוכשה עבור הישיבה. בעל החנות אמר שהתיקונים הנדרשים בפרוכת יארכו מספר שבועות. כעבור מספר שבועות הגיע ר' שלמה לאסוף את הפרוכת.

שנים לאחר מכן סיפרה אישה זקנה לחתנו של ר' שלמה: "עבדתי בחדר האחורי של חנות היודאיקה בתפירה ותיקונים. במשך ארבעים שנה עשיתי יצירות נפלאות, אך איש לא הכיר בכך, לא החמיא לי על עבודותי."

רבי שלמה, כאשר בא לקחת את הפרוכת התעקש להכנס לחדר האחורי בו עבדתי להודות לי אישית. הוא החמיא לי עד כמה עבודתי נאה ומקצועית וסיפר על התפקיד החשוב שתמלא הפרוכת בהיכל הישיבה." (ר' שלמה)

"שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים". (כ"ה ו')

תמונה, כל התרומות שהזכרו בפרשה היו של תיקוני הבנין, ואילו שלושת אלה הם צרכי העבודה במשכן, והרי אינו מזכיר פה חייטים ללחם הפנים ולא כבשים לתמיד ועצים למערכה!! אכן יש לבאר ולומר כי שלושת אלה יש בהם צורך לבנין המשכן.

שמן המשחה, בו נתקדש המשכן. הקטורת, צורך האומנים. וכן דרך המלכים שמבשמים את ביתם, כל שכן מלך מלכי המלכים. וכן מצינו שעל ידי הקטורת באה שכינה. שמן למאור, אין דרך כבוד לדור במקום חשוך, אין בית מתוקן בלי חלונות ואור, על כל פנים האור הינו כבוד של מעלה.

(בעלי התוס')

האלשיך הקדוש

אלוקי ישראל אבינו לימדנו בפרשה זו את עבודת ה' במעשה הצדקה הפסוקים הקדושים בתחילת פרשת תרומה "דבר אל בני ישראל ... מלמדים אותנו: שלש מצוות יש בצדקה: הפרשה, הבאה ונתינה. הם מורים לנו איך הצדקה תחשב שאנו נותנים אותה מכספנו שלנו. שתהיה מסולקת מכל פניה, שתהיה נתינה בלב שלם. גם שתהיה באופן ערב לעושיה, שלא תהיה למשא, פן ינחם אחר שנתן מעותיו. דרך כל הארץ, בהתנדב עם, יתאספו ראשי עם ויקהילו את כל בני קהילתם ויתנדבו כמשפטם, כל איש אשר ידבנו לבו.

הנה לא יבצר איש שוגה ופתי אשר הצר לו מה שנדב, ויעצב אל לבו כי יתן בכיס עינו וידאג על מחסורו ויהיה בעינו גזבר הצדקה הקרב אליו כמוכס העומד עליו...

ויש אשר נתון יתן ולא ירע לבבו, אך מתנתו מרובה כי מתבייש מראשי העם העומדים על הפקודים, נתן לא מלבו...

ויש שתהיה נתינתם מתוך קנאה, כי נגד פניהם נדיבי עם אשר כסף לא יחשיבו ומתנתם מרובה והרואים את כבודם יחושו על קלונם אם ימעיטו נדבתם, כאומר למה נגרע...

ויש מי שמפזר כספו למען בייש איש כערכו שהוא לא התנדב כמוהו...

ויש מי שנותן גשם נדבות למען השתרר על קהל קדושים, כאומר מי שש ועושה צדקה כמוני, אני ראוי למלוך על הציבור.

ויש מי שנותן להתפאר, איזה נדיב אנכי, מי יעשה כמעשי.

הצד השווה בכל אלה, קודחי אש במעשה הצדקה ויחללוה. עוד יותר ימירו כבודם בקלון ומצוותם מחוללת ומביאה עליו רעה תחת טובה. גם מי שלא יפנה אל דרך חטאים ועושה צדקה לשמה עם כל זה בעשותה קבל עם ועדה בפרסום, אין זה נקרא שנותן ממונו, כי לו יתברך הכסף והזהב.

על כן מי שרוצה לעשות צדקה מושלמת באיכות, זאת יעשה: עודנו בביתו, כאשר שמע שיש "והתנדב עם" יתבודד, ימלך בקונו, בלבו כמה טוב וראוי להתנדב במצוה זו ללא שום פניה. כאשר גמר בלבו לתת, מיד יפריש נדבה. בידיו יביאנה אל גזברי הצדקה. בדרך הזו מעשה ידיו כוננה עליו בשלימות, כי ברגע שמפריש בביתו אין בו מן הפניות שהזכרנו, זוכה באותו מומן וקונוה, כאילו מוציאו מרשותו יתברך, יולך ויתן לגזבר. כך יקיים בשלימות שלשת מצוות הצדקה, הפרשה, הבאה ונתינה. (כל אלה ראתה עיני בפסוק ... בנדבת המשכן שהוא תיקון העגל רצה הקב"ה שתהיה במתינות, שיפרישו מתחילה בביתם ... "תורת משה" עיי"ש והחכם)

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם - לשמי, בית קדושה". (רש"י כ"ה ח)

נאמן להשקפת עולמו, ראש ישיבת מיר, הגאון רבי נתן צבי פינקל לא ראה בתהליכי הבניה של מקומות התורה שהקים תהליכים טכניים שרק בסופם טמון הענין הגדול של בנין בית ה'. בכל פעולה לצורך בנין הישיבה ראה ענין קדוש מצד עצמו. מסיבה זו ראה כחלק מתפקידו להיות מעורב בכל דבר עד הסוף. משום כך התעקש להיות נוכח בשעת יציקת היסודות. כך היה בכל מקומות התורה שנבנו על ידי במשך השנים. מעולם לא ויתר על כך, בקיץ ובחורף, בקור וחום, הקפיד לבוא ולצקת את היסודות.

כמו כן היה מעורב בכל פרט עד האחרון שבהם. לא חס על כבודו ומעמדו, ואף לא על הקשיים הטכניים שהיו לו מחמת מחלתו. הוא טיפס על מדרגות זמניות לקומות גבוהות, דילג על אבנים, ברזלים ומהמורות, כדי לבדוק את הנעשה ולהכריע בכל ספק שמתעורר.

ענין זה קיבל רבינו מזקנו, ראש ישיבת מיר, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, שהיה משתבח בכך שאת בנין ישיבת מיר בירושלים בנו יהודים יראי שמים ואף תלמידי חכמים. באותם שנים היו נמצא פועלי בנין יראי ה' שנאלצו מחמת דוחק פרנסתם לעסוק במלאכת הבנין.

רבי אליעזר יהודה הקפיד להעסיק דווקא אנשים כאלו בבניית הישיבה והיה מספר שתוך כדי יציקת המלט והנחת הלבנים עסקו אותם פועלים בהוויות אביי ורבא. קושיות הרשב"א וישובים לדברי הרמב"ם התערבו בבטון ובמים וניצוקו ביסודות הבית, כך נבנה בניינה של ישיבת מיר!

בנפשו של רבי נתן צבי היה שבנין הישיבה יהיה נקי וטהור. באחת הפעמים שהישיבה בנתה את אחד מסניפיה, התנגד אחד השכנים לבניה. היתה זו התנגדות קנטרנית, שכן טענותיו היו משוללות יסוד. אולם רבי נתן צבי התעקש ללכת בעצמו לרצות אותו ולתת לו פיצוי. מקורביו תמחו, מה הענין בזה, הרי ברור שאין בטענותיו מאומה! ענה רבינו: "ידעתי גם ידעתי, ובכל אופן תורה בונים על מים זכים, בלי חששות וסירכות!"

פעמים שהיו אמורים לקבל תרומות או הכנסות, אם הדבר לא היה אמת לאמיתה, רבינו סירב בתוקף ואמר: "גם אם הדבר מותר על פי דין ויעזור לבנין הישיבה, תורה" לא בונים כך!"

המושכל הראשון של רבי נתן צבי בכל מה שנוגע לעול הנהגת הישיבה היתה אחריות וכובד ראש. כל דבר שפעל ועשה, קטן כגדול, היה מתוך מחשבה מעמיקה.

(בכל נפשך)

כאשר התעתד המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין לעבור דירה מירושלים לבני ברק, הוצרך למכור את דירתו ברחוב יחזקאל. כיון שהיה אומר בדירתו שיחות מוסר והתקיימו שם חלק מתפילות השבת, אמר לחתנו הגה"צ רבי ראובן גינזבורג: "אם וועלצאך די שטוב זאל זיין וויטער א בית מדרש - יש לי רצון להבית ימשיך להיות בית מדרש!"

נענה לו רבי ראובן שזה כמעט בגדר נס, שהרי אפילו למכור דירה סתם בימים ההם לא היה קל, קל וחומר שיחפשו דווקא דירה להופכה לבית מדרש, בכל מקרה הוא ישתדל.

והנה, אך יצא מהבית ראה יהודי חסידי הולך ברחוב, שאלו, אם הוא מכיר מישהו שמחפש לקנות בית מדרש. נענה הלה בהתפעלות שהוא ממתפללי בית המדרש של ויז'ניץ בשכונת "בתי מילנר" ובדיקו הגבאים מחפשים בית מדרש גדול יותר. הוא קבע פגישה ביניהם ועוד באותו היום נסגר חוזה למכירת דירתו של המשגיח לטובת חסידי ויז'ניץ.

לאחר מכן המבנה שימש כבית מדרש והכולל של חסידי סדיגורא ולאחר מכן של כמה חסידויות, ועוד כמה ישיבות וכוללים. כך במשך עשרות שנים לא פסקה תורה מאותו בית, כפי שרבינו רצה!

אף כיום, שבעים שנה לאחר שעזב המשגיח את ביתו, משמש חלק מהמבנה לבית הכנסת "וידבר משה"! (עבדא דקדושא בריך הוא)

התפילה האחרונה בקלויז של הגאון מוילנה

הנאצים החריבו את בתי הכנסת ובתי המדרש בוילנה. ביניהם גם את הקלויז של הגר"א. אך יסודות הבנין ואחד הקירות שעליו היה הכיתוב "בית הכנסת של הגר"א" - עדיין עמדו על תילם. היה זה אחרי המלחמה, הגאון רבי ישראל זאב גוסטמן הורה לבנאים לשחזר את בית הכנסת ולהחזיר אותו לשימוש. הבנין אכן היה מוכן לקיים את תפילות יום הכיפורים של שנת תש"ה. מעל אלפיים איש הצטופפו בבית הכנסת. היו אלה שרידיה של יהדות ליטא, תפילותיהם היו מלוות בבכיות של שכול ויתמות, כל תפילה כללה תפילות לזכר הנרצחים.

זמן קצר אחרי יום כיפור התמוטט כל המבנה המשוחזר והפעם לא נותר דבר - לא קירות ולא יסודות. הכל שקע לתוך מה שנראה היה כמו בור ענק...

אילו אירוע זה היה מתרחש כמה ימים קודם לכן, היה הדבר מביא לקבורתם בחיים של אלפי המתפללים... נס גדול היה שם! נראה שהסיבה להתמוטטות היתה יסודות הבנין התערערו באופן חמור ולמרות שהיו נראים יציבים, לא הצליחו להחזיק את המשקל של הגג ושל הקירות החדשים.

הרב גוסטמן הסביר את שארע במילים האלה: "הקב"ה רצה לתת לשארית הפליטה את הזכות להתפלל בבית המדרש של הגאון. על כן הוא שוחזר ועמד בנס אלוהי. ברגע שהתפללו בו הוא סיים את תפקידו ונהרס!" ("איש האשכולות")

אחרי המלחמה - תיכף עם השחרור האדמו"ר מקלויזנבורג פעל בגרמניה ללא לאות למען הניצולים, מושיע רוחני וגשמי והפיח בהם רוח חיים, גוף ונפש. פתח ישיבות ו"בית יעקב" ... 'שלחו לנו חבילות עם גמרות גיטין וקידושין. לא תוכל לשער גודל השמחה שהיה פה, רקדו ממש כשמחת תורה מגודל התלהבות שזכו להנות מאורה של תורה. עד שהגיעו הגמרות שלכם למדו כמאה בחורים בשמונה או תשעה גמרות קטנות'. כמה אופיינית היא העובדה שעל הניירות הראשונים של הישיבה ציווה הרבי להדפיס את הכותרת "ישיבת שארית הפליטה בעיה"ק ירושלים ת"ו - כעת בפרנוולד!" ("לפיד האש")

אחרי שנות הרס וחורבן של מלחמת העולם הראשונה, אחרי גלות של עשר שנים מהעיירה בעלז, קרא האדמו"ר מהרי"ד מבעלז לרבי יעקב שמואל, ראש הקהל של ווארז'ש, שהיה ידוע בכשרונות הבניה והטיל עליו את התפקיד לשקם הריסות חצרו. הוא יצא מיד לבעלז להתחיל בבדק הבית.

קל לתאר משמעות בשורה זו לתושבי בעלז שהיתה חרבה ברובה. בעת שהיה האדמו"ר בעיירה, הפרנסה היתה מצויה. רבבות אנשים שפקדו את הרבי פרנסו אותם. אין בית בלי אכסניה, אין בית בלי מכולת, בלי חנות סדקית. כאשר הרבי יצא לגלות, פנה זיוה פנה הדרה, התושבים הגיעו עד סף רעב.

והנה הופיעה תקוה חדשה, שוב ישמע קול התורה והחסידות בעיירה. לאט לאט כחום היום התאספו מאות אנשים סביב חצרו של הרבי, עיניהם עוקבות בהתרגשות אחרי ר' יעקב שמואל. הוא כבר באותו היום אסף את בעלי העגלות והורה להם להביא חול, סיד, קרשים ושאר חומרי בנין.

למחרת היום נשמע קול הלמות הפטישים והמסורים. השמחה של הבונים לא ידעה גבול. עשו מלאכתם באמונה ובהתלהבות, אפילו שלא על מנת לקבל פרס. העיקר היה הציפיה לראות שוב את חצרו של הרבי בנויה על תילה.

ר' יעקב שמואל לא נח לרגע. רץ מקבוצת בונים אחת לשנייה. מדד אורכים. חישב מידת אגפי הבנין, קבע את גודל החדרים. דאג לכל פרט, השגיח על כל לבנה שלא תלך לאיבוד...

כדי שלא יחשדו בו כי לקה במידת הקמצנות, הסביר, כאשר אבוא לפני כסא הכבוד ליתן דין וחשבון, איני רוצה שלבנה או טיט המיועדים לקירות ביתו של רבינו יבואו ויקטרגו עלי, שלא השגחתי מספיק שמקומו לא יעדר מהיכל קדשו... ("דבר קדשו")

היכל החתם סופר

מלון שוביני בגשימון ותרנות
של מרגא ורגא החתם סופר זי"ע א

גליון מ"ו • פרשת תרומה • ד' אדר תשפ"ו

בפתח ההיכל

מקום ארון אינו מן המידה

רבינו בהרבה מקומות מאריך ביסוד זה שבדברי רוחניות מצאנו שהם למעלה מן המקום ואינם נגבלים מחמת המקום. וכל זה על יסוד דברי חז"ל (ב"ב צח: וש"א"ד) 'מקום ארון אינו מן המידה', היינו דמקום הארון, התורה, אינה תופסת מקום. כידוע תשובתו המרטיטה של רבינו (י"ד סי' רלד) בה מעיד: "דעומדים צפופים היה בנס כו' בתשב"ץ ח"ג סס"ר"א דגם בזמנו נראה נס בזה בבה"כ שבירושלים בבואם שם בחג השבועות כל סביבותיהם ולא צר להם. וה' יודע כי עיני ראו בח"ל דבר זה ולא אוכל לפרש מפני פריצי עמנו...". וכבר העיד הג"ר שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל אב"ד שאמלוי (ש"ת לחם שלמה י"ד בפתחה "ערך שלמה" אות ז') בשם תלמידו רבינו, שנס זה היה בבית מדרשו של רבינו עצמו בפרעשבורג....

עוד היה מבאר רבינו את ענינה של 'מקום ארון אינה מן המידה' אף לענין הזמן, דחזינו אצל החכמים וגדולי התורה, שזכו להשגת התורה באופן מבהיל, עד שיעמוד הרואה וישתומם איך יתכן להשגות רבות כאלו בזמן מוגבל, ולפעמים אף בשנים מועטות. אך כל זאת הוא מבחי' 'מקום ארון אינה מן המידה' שרוחניות אין לה מידה והגבלה (יעב"ץ הלוי תלמיד רבינו בהקדמת ספרו מור דרור, וכן כתב בשם רבינו, הגרמ"ל ליטש ראזנבוים דיין בפ"ב בספרו אמרות ה' פר' ויחי). ותלמיד רבינו יעב"ץ הלוי המליץ דבר זה על רבינו עצמו: "ומי לא ראה כזאת ברבינו החתם סופר, מבלי להביא ממרחק לחמו, כי כל משא הישיבה היה עליו, וכל דבר הקשה הביאו אליו, והשיעורים תמידין כסדרן, ולא היה בית המדרש בלא חידוש... וכמעט לא עבר יום אחד אשר לא באו אליו שאלות ותשובות מקרובים ורחוקים, נחוצים ודחוקים, לשאלו דינים וחוקים..."

בימינו אנו זוכים אנו שוב לראות בהתגשמות מידה זו של 'מקום ארון אינה מן המידה', כאשר בימים אלו נאספים יחד רבבות אלפי ישראל, חברים בהנהו חבורת קדישא 'עולם הבא מסכתא', אשר שינו מסכת שלימה על בוריה בשינון אחר שינון, לזכר נשמת רבינו מאור הדורות החתם סופר זי"ע. ובימים הקרובים יעמדו יחדיו על כור המבחן, להיבחן על טיב ידיעתם הדק היטב.

אלפי מסכתות גמרא, רבבות רבבות של לימוד דפי גמרא, המוני עם של לומדים מופלגים, מצעירי צאן ועד גדולי הלומדים, יחד שבטי ישראל. אין דרך לבטא את אשר לפנינו כי אם באותה בחינה קדושה שטבע רבינו באותיות של אש 'מקום הארון אינו מן המידה', וזו הדרך וזו העיר הביאתנו הלום כיום הזה.

א סריאל לבר
פאן/ויכ

שלא יבש המעיין

ספרים חדשים מתורת רבינו החתם סופר

דרשות חתם סופר המבואר

פורים ד' פרישיות

דרשות מן מנאמרים בשפה קלה השווה לכל נפש בביאור משולב עם לשון המקור, לנחות הלומדים הביאור מנוקד, לצד הביאור מודפסים הדרשות.

יצירת פאר נוספת מבית היוצר מנחם חתם סופר, מכליל תשכ"ד עמודים והינו השלישי בסדרה זו, ועד עתה יצאו לאור הכרכים שבת הגדול, פסח - שבוע של פסח - ספירת העומר.

מחברי ספרים חדשים בתורת רבינו החתם סופר זכאים לפרסם את ספריהם במדור זה, לפרסום ניתן לפנות לאימייל: chasamosfer3@gmail.com

פנינים מתורת רבינו

ערוכים בשפה ברורה לשולחן השבת

של רבי עקיבא", הכי נמי ילמדו תחילה תרומות מדות של נדיבי לב, ורק אחר כך 'וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת' (פסוק ג), אבל טרם שילמדו להיות במידת נדיבי לב, 'לא יקחו מאתם זהב' וגו', כדכתיב "אל תלחם לחם רע עין" (משלי כג ו).

(על התורה עמוד קיז)

מי שידבנו לבו ימצא לו השי"ת שיוכל ליתן
אף אם לא ימצא די ידו

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב). רומז לנו, כי מי שידבנו לבו ולא ימצא די ידו, כגון הנשיאים שרצו בנדבת לבם ליתן אבני שהם ומילואים ולא מצאו די ידם, המציא הקב"ה להם על ידי עננים (תרגום יונתן שמות לה כז), וזהו שרמז כאן, "איש אשר ידבנו לבו" ולא יכול ליתן, "תקחו את תרומתי", כי אני אומין לו כנדבת לבו.

(תורת משה עמוד קלב)

מחזיקי התורה הם בדי הארון, אך תלמידי חכמים
הם בדי השלחן שהם נושאים את מחזיקי התורה

לעמית המסגרת תהיו הטבעת לבתים לבדים לשאת את השלחן: ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם זהב ונישא כם את השלחן (כה, כו - כח).

הנה בבדי הארון נאמר "לשאת את הארון בהם" שהוא לשון הווה, משא"כ בבדי השלחן נאמר "ונישא כם", לשון עבר. והטעם לזה, שהארון מרמז על תלמיד חכם, ובדיו היינו זבולון שהם מחזיקי לומדי תורה, שהם נראין כנושאי אבל באמת הארון נושא את נושאו (סוטה ל"ה ע"א), והתלמיד חכם מעשיר מחזיקיו ומנחילם חיי עד. אבל השולחן מרמז על זבולון, ובדיו הם תלמידי חכמים "ונישא כם את השלחן", שהשולחן של המחזיק תורה מתנשא ומתגדל על ידי התלמידי חכמים שהם בדיו.

ואמנם כל זה אם העשיר עושה כן לשם שמים, וכדאמר חז"ל (אבות פ"א מ"ה) יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך, שמקמץ בצרכי בני ביתו ומנהיגם כעניים, וללומדי תורה הוא פתוח לרוחה. והיינו "ועשית לו מסגרת" שיהיה סוגר לשולחנו ולא יפתחנו לרוחה לעצמו וביתו.

(דרשות ח"א דף ק"א טור ג')

בדי שיתנו תרומה משלהם, צריכים קודם לקנות הכסף
והזהב ע"י מעשים טובים

ויקחו לי תרומה (כה, ב).

לכן כתיב "ויקחו לי" ולא כתב "ויתנו", כי באמת הכל להקב"ה כמו שכתוב (חגי ב ח) לי הכסף ולי הזהב נאום ה', אבל להצדיקים הקנה הקב"ה את העולם ונחשב כשלהם, משא"כ הרשע לא הקנה לו הקב"ה עולמו, ובאמת אין לו שום דבר השייך לו בעולם. לכן אמר הקב"ה שמתחילה "ויקחו" דהיינו שהם יהיו קונים לעצמם הכסף והזהב ע"י שיעסקו במעשים טובים, ואחר כך יוכלו ליתן "לי" משלהם, וק"ל.

(תורת משה עמוד קל)

נדבה שנאה בלב שלם זוהי תרומה להשם, אבל הכילי לא
נתן בלום אף שמונו נתן

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב).

הנה באמת הכל בעולם שייך להקב"ה, וישראל אין יכולים לנדב 'מעצמם' כלום, כי אם את נדבת לבם הטוב, ורק זה הוא נתינתם לה', אבל מי שאינו נותן בלב שלם, אפילו שמנדב ממונו, זה אינו נותן כלום כי הכל שלו יתברך הוא, ואת לבו לא נתן. וזה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, פירוש, מזה הנדיב לב אתם לוקחים את תרומתי, כיון שנותן בלב שלם, אבל מי שהוא כילי ואינו נותן בלב שלם, ממנו אף אם יתן, אין אתם לוקחים מאומה, כי לי הכסף ולי הזהב נאום ה' (חגי ב ח).

ובזה יש לפרש מה דאיתא במדרש (תנחומא כי תשא יט) מטבע של אש תחת כסא הכבוד הראה הקב"ה למשה, שהכוונה לפי גודל אש אהבת ה' אשר תוקד בלב איש המתנדב, בזה מעורר למעלה את שרשו כידוע, ולכן העשיר לא ירבה (שמות ל טו), כי אין העיקר סכום המעות, רק נדיבת לבו מאהבתו הגדולה.

(תורת משה עמוד קלב)

קודם נתינת תרומה ילמדו מדת נדיבות הלב, שלא תהיה
הנתינה 'להם דע עין'

ויקחו לי תרומה (כה, ב).

יש לומר "ויקחו" לשון לקח טוב (משלי ד ב), כלומר שילמדו לקח תרומות מדות נדיבי לב (על דרך שאמר רבי שמעון בגיטין סז ע"א "למדו מדותי שמידותי תרומות מידותי

חייגו:

0733.454.678

1111 1111 1111

אדר"ב:

1-605.615.70.10

טעמו וראו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרגא ורגא החתם סופר זי"ע א

לשה"ק אידיש אנגלית צרפתית

כמו"ז תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון,
ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

קו היכל
החתם סופר

ומשלוח מנות איש לרעהו דיני משלוח מנות ומתנות לאביונים בעובדא דרבי יהודה ורבי אושעיא

האם אב ובן או איש ואשה נחשבים לשני אביונים? • האם אפשר לצאת יד"ח משלוח מנות ומתנות לאביונים בהדי הדדי? • ביאורו המחודד של הכתב סופר • והאם יש להדר ולשלוח לעני דוקא דבר שיצטרך לטרוח בו?

עובדא דרבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא – קיימת בנו משלוח מנות ומתנות לאביונים

בגמ' ריש מגילה (ו) 'רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעייגלא תלתא וגרבא דחמרא שלח ליה קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים'.

והנה מגירסא זו בגמ' מתבאר לכא' דשפיר אפשר לצאת ידי חובת משלוח מנות ומתנות לאביונים באותה נתינה, ומי שנותן לעני שני מנות, מלבד שיצא יד"ח משלוח מנות, יצא גם כן חובת מתנה אחת לאביו, ועתה יתן לאביו נוסף ויוצא יד"ח. וכן הוכיח מעיקרא הטורי אבן שם. ולפי"ז, מה דחלקום הפוסקים לתרתי, הוא באופן שאינו נותן מנותיו לעני.

ושוב הדר ביה הטור"א ודחה דא"ז, ולעולם אינו יכול לצאת יד"ח שני המצוות בנתינה אחת, ומאי דשלח ליה פסוק זה של 'משלוח מנות ומתנות לאביונים' הוא באמת רק מחמת סיפיה דקרא דמתנות לאביונים. או נאמר דשלח ליה באמת דיצא או משלוח מנות או מתנות לאביונים, ולא שניהם יחדיו. [ואכן דבריו כמה ראשונים מוכח דלא גרסי כלל 'מתנות לאביונים'].

והכתב סופר (או"ח סי' קלט) דחה הראיה מדברי הגמ' באופן מחודד, זאת עפ"י דברי הרמ"א (תרצ"ה סי' ד) דאם שלח לחבירו משלוח מנות ולא רצה הלה לקבלו, יצא ידי חובתו. ומעתה, כתב הכת"ס, שפיר אפשר דרבי יהודה נשיאה שלח לו מנות אלו, והוא לא רצה לקבלם כמשלוח מנות, ושוב הסכים לקבלם כמתנות לאביונים, ומעתה מצות משלוח מנות קיים כבר בטרם שקיבלו רבי אושעיא, ואח"כ שוב קיבלם רק למתנל"א, ונמצא דלא יצא שני המצוות באותם מנות.

ורעק"א בגליון השו"ע (תרצ"ה סי' ה) העתיק ספק זה לדינא אי יוצא יד"ח בנתינה אחת שני המצוות. וכן אסיק בזה בבבא"ה"ל שם בלא הכרעה.

למה לא יוכל לצאת יד"ח משלוח מנות ומתנ"א – באותה נתינה?

והנה בטורי אבן לא פירש טעמו מהיכתי יתתי שלא יוכל לצאת ידי חובת שני המצוות באותה נתינה. אך הכתב סופר שם, צידד לפרש הטעם בשני אופנים. א' עפ"י דברי המהרי"ל (שו"ת סי' נו הביאו מ"א תרצ"ד סי' ק"א) שכתב דאין ליתן מתנות לאביונים ממעות מעשר, זאת משום דאמר' (פסחים ע"א) כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, ועל כן אינו יכול ליקח מעות מעשר לצאת ידי חובתו במתנות לאביונים. והעתיקו המג"א (תרצ"ד, א) להלכה.

אמנם כלל זה שנקט המהרי"ל לא פשיט"ל לכל הפוסקים, והרבה אחרונים חלקו בזה, וכתבו דלא אמרי' כלל זה דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. כ"א בקרבנות, ואינו כלל מרווח בכל המצוות שבעולם. והוכיחו לה מכמה סוגיות [יעו"ס ספר המפתח רמב"ם הל' ציגה"פ הל' חלקה ח שיליקט המו"מ בזה].

עוד כתב לדון, דיש בזה משום אי' עושיין מצוות חבילות, ולכן לא אריך לקיים שני המצוות באותה מתנה. והאריך שם לדון בהך כללא דאין עושיין מצוות חבילות. אך גם בזה דעת הרבה אחרונים, דבעשייה אחת שמתקיימים שני מצוות באותה עשייה, ליכא כלל זה, ורק באופן שמקיים שני מצוות על חפץ מצוה אחד נאמר הכלל (ע"י שו"ת ח"א עמ' 29 ועמ' 226 ובשו"ת בית שער סי' נג וע"ס).

פירוש רבינו בדרשותיו בסוגיא זו

רבינו בדרשותיו (ח"א קצ"ז ע"א) פירש עובדא זו דרבי יהודה ורבי אושעיא באופן"א, ועפ"י דבריו למדנו חידושים גדולים לדינא. וז"ל שם: "יראה דלאו לחנופי ליה שדר ליה הכי [ששלח לו רבי אושעיא 'קיימת בנו רבינו כו'], אלא דינא קאמר, כי היה באטמא דעגלי תלתא וגרבא דחמרא כדי מזון לו ולאשתו, ועוד בו תיריה באטמי וגרבי, אם כן קיים בו ובאשתו ב' מתנות לב' אביונים. וכיון דאית ליה עתה סעודת פורים על ידי מתנה הנ"ל, אם כן קיים בהמותר משלוח מנות איש לרעהו, דלא מקיימים משלוח מנות אלא במי שיש לו סעודה מוכנה, והמנהג היא נוסף על הסעודה, אבל מי שאין לו סעודה אם כן כל מה שנותנים לו הו"ל מתנות לאביונים, וק"ל".

והרי לן מדברי רבינו, דגם הוא נקט דאינו יוצא באותה נתינה ממש ידי חובת משלוח מנות ומתנות לאביונים, אך מנגד דעת הטור"א, לאו היינו משום דאין שייך לצאת שניהם יחדיו, אלא משום דלפעמים אי אפשר להנתינה מצד עצמה להיות 'משלוח מנות', והיינו באופן דליכא להמקבל כדי סעודתו, בזה אין על הנתינה שם משלוח מנות, דמשלוח מנות הוא להרווחת הסעודה ולא לעיקרה. ולכן כל עוד שלא היה לו די סעודתו, לא היה יכול לצאת בזה משלוח"מ רק מתנל"א. וכאן ששלח לו יותר על כדי סעודה, יצא במותר מצות משלוח"מ.

[אבל באופן שנותן נתינה לעני שיש לו כדי סעודה, בזה אפשר דכן יוצא שני המצוות בנתינה זו, דלכא' ודאי לא קאמר דא"א לקיים מתנל"א רק באביון שאין לו סעודה, דא"כ לא מצאנו דינו ורגליו לצאת יד"ח מצוה זו].

חידוש נוסף למדנו מדברי רבינו, דאפשר לצאת יד"ח מתנות לאביונים בנתינה לאיש ואשתו, ולא בעינן דוקא עניים שאין להם שייכות [אמנם כמה אחרונים כתבו לדינא דלא יצא, ראה ערוה"ש סי' תקצ"ד].

ובדין זה קדם לרבינו מהרש"א ב"ח"א שם, שגם כן ביאר הגמ' באופן דומה למש"כ רבינו, וסיים עלה, דרבי יהודה נשיאה יצא חובת מתנות לאביונים לשני אביונים כיון דנתן לרב אושעיא ולבני ביתו. וז"ל "וזה שדקדק לומר וקיימת בנו ולא קאמר וקיימת בי דר"ל וקיימת בנו לשני אנשים שתי מתנות ומלת לאביונים יש בו רמז א"ב בני" דיוצאים בשתי מתנות לאב ובנים".

דברי רבינו בדרשותיו: מתנל"א דוקא במעות ולא במאכל, כדי שיצטרך לטרוח לסעודת פורים

והנה בשאלות אל' עובדא זו באופן אחר: "רבי יהודה נשיאה שדר ליה לר' אושעיא אטמא דעגלא תלתא וגרבא דחמרא, שלח ליה קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו, הדר שלח ליה עגלא תלתא ותלת גרבי חמרא שלח ליה קיימת בנו רבינו ומתנות לאביונים" [בירושלמי אל' להיפך דמעיקרא אל' קיימת מתנל"א, והדר קאמר משלוח מנות].

ובדרשות רבינו (ק"ה א') ביאר גירסא זו בהקדם המבואר במגילת אסתר (פ"ט) דהיהודים התחילו לנהוג מעצמם במשתה ושמחה ומשלוח מנות, ואח"כ כתב להם מורדכי לקיים עליהם ועל זרעם להיות עושים אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים. ולכא' תמוה למה התחילו לנהוג מעצמם במשלוח מנות ולא במתנות לאביונים.

וביאר רבינו דבמצוות צדקה, אמרי' בגמ' (תענית כג:) דעדיף ליתן לעני אוכל מוכן דמקרבא הנאחה מאשר ליתן לו מעות. ומעתה לכן התחילו בני"י מעצמם ליתן רק מנות מוכנות לעשירים ולעניים, דהלא כך עדיף טיף דמקרבא הנאחה. אלא דאח"כ תיקן להם מורדכי, שיתנו לעניים דוקא מעות, בכדי שיצטרך לטרוח לסעודת פורים, והטעם, שהרי המשתה ושמחה הוא זכר למה שנחו ביום זה מאוייביהם, אך כמו"כ צריכים לעשות זכר לטרת מלחמה שלפניה. וזה מה שתיקן להם מורדכי "כְּיָמֵינוּ אֲשֶׁר נָחוּ בָּהֶם הַיְּהוּדִים מְאוּיֵיבָהֶם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִגִּזְלוֹ לְשִׁמְחָה וּמִאֲבָל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וּשְׂמִיחָה וּמְשֻׁלּוֹחַ מִנּוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוֹת לְאֲבִיּוֹנֵיהֶם", דהיינו בשביל לעשות זכר הן לימים אשר נחו בהם, והן לתחילת החודש אשר נהפך להם כו', לכן יתנו מעות לעניים שיטרוח בהם זכר לטרת מלחמה, וישמחו בהם ביום הפורים זכר ליום המנוחה.

"וְקָבַל הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר קָבַח מִרְדֳּכִי אֲלֵיהֶם", והיינו דהם קיבלו על עצמם לעשות כשניהם, הן כמו שתיקן להם מורדכי ליתן דבר שאינו מוכן, והן כמו שהחלו לעשות ליתן מן המוכן מנות לאין נכון.

ולכן מעיקרא ששיגר רבי יהודה לרב אושעיא ירך מוכן - שלח להם קיימת בזה משלוח מנות, דכיון דירך מוכן לאכול הוא, לא קיים בזה ענין מתנות לאביונים, שרצוי שיהיה דוקא דבר שיש בו טירחא. אבל אח"כ כשחזר ושלח לו עגל שלם, הרי פסקי' (יר"ד ק"א) לענין חזרה"ת, דבהמה שלימה אינה חתיכה הראויה להתכבד דאכתי מיחסר תיקון, ולכן בזה כבר יצא גם יד"ח מתנות לאביונים.

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודיא

חידושים עיוניים עיתונותיים ז"ע

משנכנס אדר מרבין בשמחה: אמרי' במסכת תענית (כ"ט). אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה. ויש לע"י למה השמיטו הרמב"ם והשו"ע דין זה לענין חודש אדר, והביאורו קל לענין חודש אב?

שו"ת חת"ס או"ח סי' קס

בין המשיבים בחודש אדר, תתקיים הגרלה

פרס שני:

2 זוכים כ"א בסך
400 ש"ח

פרס ראשון:

1,000 ש"ח

שמות הזוכים לחודש שבט יתפרסמו א"ה בשבוע הבא

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

- בנדרים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר"
 - בטלפון 0733.454.678 שולחה 4 (לאחר בחירת השפה)
 - במייל CH3131325@gmail.com
- יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושים

שבחי עין ז"ע ע"פ צדיקי ועארי הדורות

מרו החזון איש זצ"ל (ג)

הואיל ונפיק מפומיה דגאון הח"ס

ונראה דט' מינוט ודאי סגי הואיל ונפיק מפומיה דגאון הח"ס ז"ל

חזון איש קונטרס השיעורים סי' לט סק"ח

לאחמ"כ שוב לא רצה להורות

לענין ברכת חמה לתחילה הורה מרו החזון"א צוק"ל שגם נשים חייבות, ומישהו העיר לו שהחת"ס מסתפק בזה (ע"י שדי חמד חלק ו עמוד 330), לאחר ז' שוב לא רצה מרו לענות כששאלוהו אם אשה חייבת.

אחרות רבינו ח"א עמ' צה

כאשר הראתי לו דברי החת"ס הודה לי שאין לפסול

ע"ד צ' ב"י הפוכה, והביא ת' מרו בעח"ס ז"ל (א"ע ח"ב סי' ח), מש"כ בזה, וע"י בת' חת"ס (יר"ד סוס"ר ר"סו) וז"ל, הנני שולח לו מכתב מהאי ספרא דוקא דידן, שלמדו עמו תמונת אותיות של הרב"ל, ומה שיראה ממורי זצ"ל עיין שם, ומה שהביא כה"ג, ימיני הצדיקין' מהופכין, הוא עפ"י קבלתי מספר צדקת הצדיק, האמת אגיד כי גם אנכי הפעוט, ה' פתחון פה הרבה עם מרו בעל חזון"א ז"ל בזה, וכאשר הראתי לו את דברי ח"ס הנז', הודה לי, שאין לפסול הצדיקין' מהופכין, וע"י בס' חזון"א (סנהדרין צ"ג ע"א), ולא ידעתי אמאי השמיט את דברי החת"ס (שבחי"ר) הנז' והבן. שו"ת מנחת יצחק חלק ד סימן מז

"שאל אותי אם אני מסכים שחילוק על החתם סופר" הנה אספרה לכו' דלפני כ"ה שנים קודם שהדפס חזון איש דבר זה שאל אותי אם אני מסכים שחילוק על הח"ס, ואמרת לי במה המדובר והשיב לי ביסוד שיטת הח"ס מרש"י הנ"ל, ואמרת לי בעניי דלו יאה כדבריו שפירוש הח"ס בדברי רש"י תמוה, מ"מ ע"ז עדין אסור לנו לדחות שיטת הח"ס לדינא, ובפרט דאמרה למיגרד מילתא כנראה היטב בדבריו בתשובה הנ"ל...

שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן מז

תולדותיו

פרקי חיייו של רבינו זינ"א

חיי ומשפחתו - בגידול צאצאיו (כ)

הבירה ווינה היתה אתו עמו וקרא בו כל ימי שבתו שמה.

החת"ס החשיב את צדקוה של זוגתו, ופעם אמר לבנו: "הנני מאוד שבע רצון מהשידוך שלך, מרים היא צדקת גדולה". אירע שחלתה פעם ביום הכיפורים, ולא יכלה ללכת לבית הכנסת, והלך החת"ס לבקרה אחרי כל נדרי. ופ"א לא באה בליל שבת קודש לבית חמיה הח"ס [כי כן נהגו שכל י"ח וכלותיו באו בליל ש"ק לאחל גוט שבת] ותיכף חקר מניעת ביאתה (חוט המשולש שם בהערה).

"מאותה שעה והלאה לא הרגשתי שום עצבות..."

עוד על תקופה זו שחסה בצל אביו, סיפר חתן אחיו הגאון רבי יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר (הקדמה לשירת משה, נדפס בזכרונות ומסורות עמ' 329):

"ושמעתי מפ"ק של בנו הגאון רבי שמעון סופר ז"ל הנ"ל, שבימי חורפו כשעבר על המזוזה ושכח מלנשקה היה בוכה, גם לפעמים איזה ימים מצער שבה לידי כך, וזוגתו תחי' כשראתה אותו כך כמה פעמים הלכה אל חמיה, החת"ס להגיד לו כזה, וצויה לשלח את בנו אצלו, וכשבא אליו בנו הגאון ר' שמעון ז"ל הנ"ל, ... ודיבר עימו כשיעור שתי שעות ואמר הגאון ר' שמעון סופר ז"ל בזה הלשון "מעיד אני עלי כי מאותו שעה והלאה מעולם לא הרגשתי שום עצבות, ונער הייתי וגם זקנתי וכמה הרפתקאות דעו עלי ובכל זאת לא הרגשתי שום עצבות" כידוע דרכו בקודש של הגאון הקדוש הזה שצהלתו בפניו".

לא לקח מעולם המפתחות

ע"ע בהקדמת באר מרים למכתב סופר (עמ' י) מה שסיפר הגרי"נ שטערן בשם חותנו על תקופה זו:

"פזרונו לעניים ואביונים היתה בלי גבול... ואתרמי שאשתו הרבנית ע"ה נגשה לארגז הכסף לקחת משם כפות כסף, (כי היו להם הרבה כלי כסף דהנעלת לי מבי אבונה הנגיד), ולא מצאה הכפות. וכשהביעה צערה לפני בעלה על הגניבה שאירעה, אמר לה שעל ידו נגנבו, שלא ה' לו מעות מזומן לצדקה, ונתן כפות הכסף. ונודע הענין להח"ס זצ"ל, וקרא לבנו ואמר לו, מהיום ולהלן יהיו מפתחות הארגזים בידה של זוגתך, ואמר לי מו"ח ז"ל ששמר מצות אביו כל ימי חייו ולא לקח מעולם המפתחות בידו.

לידת בנו עקיבא - הברית האחרון אצל רבינו החת"ס

ביום כ' אלול תקצ"ט נולד לרבי שמעון בנו הבכור, וביום כ"ז אלול נימול ע"י החתם סופר עצמו, והוא היה המילה האחרונה שמל רבינו החת"ס בחיים חיותו, כ"ז ימים קודם פטירתו.

בדרכו לשמחת נישואיו מבקר את הרה"ק בעל הישמח משה

סיפרנו בשבוע העבר אודות נישואי המכתב סופר בל"ג בעומר תקצ"ז שהתקיימו בעיר קראלי, זאת כשרבינו לא נסע להשתתף בשמחה משום ביטול בית המדרש. כן הובא אודות עצירת הגר"ש באוועהל להקביל פני הישמח משה זיע"א. כהמשך לעובדא זו מסופר בספר מקור חיים (שיחות ועובדות מפי הדברי חיים זצ"ל אות שז) ובלי"ג אורות (עמ' קג) את אשר סיפר המכתב סופר שנים לאחר מכן:

"הנה קודם חתונתי שלחני מר אבא הגה"ק [החת"ס] זצ"ל לעיר אוהעל לקבל ברכה מפי הרה"ק בעל ישמח משה זצ"ל. בטח הכינותי לי איזה פשעטיל טוב להגיד לפני הה"ק. כאשר באתי אליו ואמרתי לו כי רצוני להגיד לו פשעטיל, אמר לי הרה"ק - הפשעטיל תאמר לפני חתן בתי הרב ר' יחזקאל, אנכי לא ידעתי כלל מי הוא ולא שמעתי את שמעו. ויאחז הה"ק אותי בידו והלך עמי אל בית אחד באותו חצר ונכנסנו אל חדר הרב הנ"ל, וראיתי כי הוא אברך צעיר לימים מאוד, ואמרתי לפניו הפשעטיל".

ממשיך המכת"ס את סיפורו: "וכאשר אמר הה"ק [היש"מ] לה"ק משינאווי, בני הנה אבקש אותך דבר אל תשיב את פני, והבטיח לו. ויאמר לו הה"ק הנה האברך ההוא הוא בן הגאון בעל חתם סופר ושלחו אביו אלי לברך אותו קודם חתונתו, ובכן רצוני כי גם אתה תברך אותו, והוכרח הר"ר יחזקאל למרות רצונו לברכו".

"עברו ימים ואנכי נתמנית לאבד"ק קראקא והר"ר יחזקאל נעשה אב"ד בשינאווי, וטבעו יצא בעולם, ובמשך הזמן לא ראינו איש את אחיו. רק כאשר היתה האסיפה הגדולה בלובב אודות התיסדות ח"ק 'מחזיקי הדת' ובא גם הה"ק משינאווי לעיר לובב, והלכתי לבקר אותו בהיכלו, וכאשר באתי לפניו אמרתי לו: כבודו בטח יכיר אותי כי ברכני קודם חתונתי ואנכי הנני בן החתם סופר. ואמר לי הה"ק: הנה כבודו הזכיר אותי שבכרתי אותו, ואנכי אזכירנה את הפשעטיל שאמר, וחזר לפני כל הפשעטיל".

חוסה בצל אביו - רבינו לאחר נישואיו

אחר נישואיו קבע דירתו בפרשבורג וחותנו הגביר ז"ל החזיקו, והוא לא מש מאהל התורה של אביו הח"ס זצ"ל, בתקופה זו אמר לו אביו הקדוש זצ"ל שיתחיל לעסוק בחכמת הקבלה, ויען כי קשה ללמוד חכמה זו יחיד, על כן צויה לו שילמדה בחברת הרב הגאון המפורסם רבי נטע וואלף סג"ל דיין בק"ק פרשבורג, כי לו יד ושם בחכמה זו וכן עשה (חוט המשולש החדש תש"ע עמ' שנד).

ובהוספות שארית ציון לשם הגדולים להחיד"א (ח"ב סימן ק"ג) הוסיף שהורה לו אביו להתחיל ראשונה חכמה זו בספר 'שערי אורה', המשמחת לב ועינים מאירה, ולדבקה בו כל ימיו. ופקודתו של משה שמרה רוחו דאף גם בשבתו בין שרי ויועצי המדינה בעיר כל ימיו.

לשון קדשו

יועצי אור ע"פ פרישתו שבין
בדשון קדשו של רבינו זינ"א

מתחילה יקדשו ה' אברים שבהם שורש תאוות האדם, ואחר כך יקחו מהם תרומה למשכן

הטעם שניתוסף אות ה' לשמו של אברהם + באיש יש ב' איברים, ואחד מחמישים הם שני עינים ושני אזנים וראש הגויה, אשר בהם יתקדש ויתן תרומות להש"ת

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. (כה ב)

איתא במדרש (נדרים לב ע"ב, ילקוט שמעוני לך לך רמז פא) שבתחילה המליך אברהם אבינו ע"ה על רמ"ג איברים שלו גימטריא אברהם, ואח"כ המליכו על שני עינים על שני אזנים וראש הגויה, והמה ראשי סרסורי דעבירות כמובן, וניתוסף לו אות ה' ונקרא שמו אברהם.

ואיתא במגן אברהם הלכות יום הכפורים (סימן תרי סק"ג בשם מהר"ל) שהמנהג שרק כל איש ואיש מדליק נר מיוחד ליום הכפורים ולא נשים, והטעם, שהנשמה קרויה נר, ולאיש יש ר"ג איברים, משא"כ לאשה יש לה איברים יתרים מלאים. ופירוש רבותינו האחרונים ז"ל (אליה רבה סק"ג) שיש לאיש רמ"ח איברים, ועם רוח ונשמה יש ר"ג.

והנה עין בינוני נתן תרומה אחד מחמישים (משנה תרומות פ"ד מ"ג), ולפי זה שני עינים ושני אזנים וראש הגויה שהמה ביחד חמשה, הוא אחד מחמישים מ"ג איברים, וה' איברים אלו בהם נכלל שורש תאוות אדם המרגילים אותו לעבירה והם ירימו אותו קודש לה'. ואיתא במסכת שקלים פ"א ה"ד שאסור לקבל נדבה מגוי לבנין בית המקדש כדכתיב (ועוד ד ג) לא לכם ולגו לבנות בית לאלקינו, הגם שנדרים ונדבות להקריבן על מזבח מקבלין מהן (חולין יג ע"ב).

והנה התרומה שנתנו בני ישראל תכליתם היתה לבנין בית המקדש כמבואר בהפסוקים, ובה יש לפרש הקרא דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש היינו בתחילה יפרישו תרומה מהאיש עצמו וגופו, לקדש עצמו במותר לו ולהרים חמשה איברים אלו שלו לשמים, ואח"כ אשר ידבנו לבו אחר שנתקדש, תקחו את תרומותי לצרכי המשכן.

(תורת משה עמוד קל)

עניינה דיומא

שיבתי אור עניי רבינו בתפוחי זו

לידת בנו הכתב סופר זצ"ל

ידעתם מאמר חז"ל (יומא דף ל"ח) על הפסוק "זרח השמש ובא השמש" - עד שלא שקעה שמשו של צדיק זה זרחה שמשו של צדיק אחר. והנה הואיל ותקוות איתנה ובטוחה כי בן צדיק יהיה לי, אין רצוני לקצר חיי צדיק אחר... ולמחברתו הטהורה הרבנית פנה רבינו ואמר, "אל תראי, כי גם זה לך בן, לא לי לבד יחיה, כי גם לך יחיה הבן לגדלו ולחנכו".

לאחר כל זאת נולד הבן בשעה טובה, ואביו קרא לו "שמואל בנימין" (לאחר שנים חלה הבן, והוסיף לו אביו שם "אברהם", ואכן החלים הילד על ידי מופת פלאי, כפי שסופר בהרחבה במדור "הילת המעשה" פרשת בהעלותך). ויגדל הילד, ויהי לילד שעשועים לאביו הקדוש, אשר שם עליו עינו לחנכו ולגדלו ולהדריכו לפי ערך שנותיו.

לאחר פטירת אביו, בהיותו כבן כ"ד שנים בלבד, נתמנה למלאות מקומו ולכהן כרב העיר פרעשבורג וראש הישיבה הרמה שם, בה כיהן עד סוף ימיו. המשיך את מורשתו של אביו הקדוש, ושימר את העיר בטוהרה, המשיך בעוז במלחמת אביו נגד המשכילים והמתחדשים, ומצודתו נפרסה על פני העולם היהודי כולו, עד שנתבקש לישיבה של מעלה ביום י"ט טבת תרל"ב.

בשנת תקע"ה בר"ח אדר נולד לרבינו בנו הגדול [כאשר לפניו נולדה לרבינו רק בת אחת מרת הינדל ע"ה, לימים אשת הגר"ר דוד צבי עהרנפלד]. הלא הוא הגה"ק רבי אברהם שמואל בנימין זי"ע, אשר לימים התפרסם כבעל "כתב סופר" וממלא מקום רבנות אביו בפרעשבורג.

שמחה גדולה היה בהוולדו, שהרי אביו רבינו החתם סופר כבר היה אז בשנות החמישים ושנים כמנין ב", והנה זכה לבן שימשיך דרכו בקודש. גם לאמו הצדקנית היה זה לך בן ראשון [הלא היא הרבנית הצדקנית מרת שרל ע"ה, בת מאור הגולה רבינו עקיבא איגר, שנאלמנה מבעלה הראשון הגר"ר אברהם קאלישער זצ"ל, וממנו נולדו לה רק שתי בנות, ועתה לאחר שנישאה בזוג שני לרבינו החתם סופר, וממנו נולד לה בת, וכתה עתה ונולד לה גם בן ראשון].

מעשה פלא אירע בעת הלידה, כפי שמספר בחוט המשולש (במהד"ח הוא בעמוד רפ"ה), ותהי ותקש בלידתה, עמדו לפני רבינו החתם סופר כמה מהמובחרים שבתלמידיו, ונפשם בשאלתם למה אין רבינו פועל בשמים שתמנה הרבנית ללדת ולחסוך ממנה צער חבלי לידה הקשים עליה כל כך. ויען רבינו ויאמר, הלא

ר"ח אדר
תקע"ה

הליכות והנהגות

עבדתי ונחגיגתי רבני ז"צ

מגילת אסתר

עמידתו בבימה בעת קריאת המגילה

בשעת קריאת המגילה עומד רבינו אצל הבימה מצד ימין של הקורא במגילה, והשמש עומד מצד שמאל (כ"כ בשו"ת דעת סופר א"ח סי' קכ"ז, שכן נהגו אבותינו הק' מעולם), ומשני צדדי הבימה, עומדו אנשים חשובים, ואבוקות בידיהם (מנהגים להגידם סופר פ"א אות י"ד, בשם מנהגי בית מדרשו בכ"ז. ועין בשיר מעין לבעל התעוררות תשובה שמות עמוד ס"ג, בביאור טעם החזקת האבוקות בעת קריאת המגילה ברבים).

אופן קריאת המגילה

בבית מדרשו קורא המגילה היה באופן מיוחד כך שמכל תיבה שנשמעה מפיו, היו השומעים מבינים כל דברי חז"ל בגמרא ובמדרשים האין הם רמוזים ומונחים בתיבות המגילה (ספר שיח יצחק ע"ה להגר"י ווייס אב"ד ויערבו, עמוד ר"ג). ובעת שמגיעים לפסוק "וכלים מכלים שונים" המרמז על כלי המקדש, ופסוק "העיר שושן נבוכה" המרמז על החורבן, ופסוק "כאשר אבדתי אבדתי" שנלקחה אסתר לבית אחשוורוש, מתעוררים כולם בבכי אפילו שהוא יום הפורים עצמו (רבינו בדרושים ואגדות עמוד רכ"ב).

להכות בהזכרת שמו של המן

בעת הקריאה, החזיק מרן במנהג להכות בעת הזכרת שם המן (מנהגי חת"ס פ"ט אות ה', וכבר הזכיר כן רבינו בשו"ת י"ד סי' ש"ז כשהביא דברי הרמ"א שאין לשחוק על שם מנהג, אפילו על הכאת המן), והטעם לזה כדי להרעיש ולבלבל אופן השומעים שלא ישמעו שם המחויי האגדי (דברי רבינו בהגה"ה לשו"ע סי' תר"צ. וביאר בשו"ת מילי דאבות ח"ג סי' י"ג, שאין כוונתו באמת שלא לשמוע שמו, שהרי חסר שמיעת תיבה אחת לא יצא, אלא כוונת רבינו להראות כאילו אין אנו חפצים לשמוע שמו של אותו רשע).

נגיעה בקלי המגילה

יש להחמיר ולא להחזיק המגילה בידים ערומות, רק בהפסק מטפחת (הגה"ה השו"ע סי' תרצ"א, ע"ש שחשש בזה לדעת היע"ץ שלא להחזיק המגילה ערום כדין ס"ת, וכדעת התוס' שבת יד. וכתב שם רבינו שכן ראה לרבו מהר"א ז"ע שהיה נזהר בשעת קריאת המגילה שלא להחזיק בה כי אם ע"מ מטפחת).

אופן כתיבת עשרת בני המן

יש לסיים את כתיבת עשרת בני המן בסוף העמוד. עם זאת, יש להתחיל את כתיבתם באמצע העמוד כדי לצאת ידי חובת המסורה (שו"ת חת"ס א"ח סי' קפ"ט, וע"ש סי' קצ"ב, ובשבת סופר סי' כ"ז הביא דבמגילתו של רבינו נכתב עשרת בני המן באמצע העמוד, ולפניהם ולאחריהם כמה שורות, וע"ש דכנראה אף שדעתו היה אחרת, לא רצה לשנות כי מסתמא קיבל כן מרבו מהר"א).

קריאת הפסוק "אשר נתן המלך", והפסוק "נקלה היהודים"

הקפיד מרן לקרוא את הפסוק "אשר נתן המלך ליהודים..." (ח', י"א) פעמיים, בפעם הראשונה "להרג" בלא וי"ו החיבור, ובפעם השנייה "ולהרג" עם וי"ו החיבור (לקחב"ח הקדמה לח"ג דף ג' ע"ב ד"ה בת"ב). הובא גם במנהגי חת"ס פ"ט סי' ט"ג, כן החמיר רבינו לעצמו, אבל לא ציוה לנהוג כן בשאר בתי כנסיות, כדי שלא לשנות מנהגו של עולם (שו"ת שבט סופר סי' כ"ז). גם את הפסוק "נקלה היהודים בשושן" (ט', ב') קרא פעמיים, בפעם הראשונה "ואיש לא עמד בפניהם", ובפעם השנייה "לפניהם" (לקחב"ח הקדמה לח"ג דף ג' ע"ב ד"ה בת"ב. הובא גם במנהגי חת"ס פ"ט סי' ט"ג, כאשר הו"ו של "ולהרג" והלמ"ד של "לפניהם" היו תלויים בין השיטין (חוט המשולש עמוד קמ"ד, וע"ש שו"ת שבט סופר שם).

קריאת "יהודים" ו"יהודיים"

במקומות שכתוב במגילה "יהודיים" (ד', ז'; ח', א'; שם ז', ח'; י"ג, ט'; ט"ו; שם י"ח), היו קוראים תחילה "יהודים", ואחר כך חוזרים וקוראים "יהודיים" (תוספת למנהגי חת"ס פ"ט סי' ס"ח. אמנם בספר חת"ס על מגילת אסתר ש"ל בשנת תשמ"ח, פסק בזה, ע"ש).

נשתתק הקורא

אם נשתתק הקורא באמצע המגילה, השני צריך להתחיל מראש אם אין בזה טירחא יתירה, אך לא יכריח שוב את הגברת הראשונה, כיון שיצא מברכת הראשון (הגה"ה על שו"ע סי' תרצ"ב על מג"א סק"ב, והוא כדעת המג"א שם).

קדיש אחר המגילה

כפורים, היה ראוי לומר "קדיש תתקבל" אחר קריאת המגילה, ובאמת אין לנו אלא המנהג. וראוי לסמוך "תתקבל" לתפילת שמונה עשרה ככל האפשר (הגה"ה שו"ע סי' תרצ"ג על מג"א ריש הסימן).

שושנת יעקב

בזמר שושנת יעקב נוהג היה רבינו להוסיף "ארורים גוים, ברוכים ישראל" (דרשות ל' אדר דף קל"ד טור א').

ברכת שהחיינו ביום

קודם קריאת המגילה בשחרית, היה רבינו אומר לכל הקהל שיכונו בברכת "שהחיינו" גם על מצוות היום, משלוח מנות, מתנות לאבינונים וסעודת פורים (תומר דבורה, פ"ט סי' ה').

היכל המעשה

עבודת וסיפורי הוד עקדושת רבינו ז"צ

נצאת השמש בגבורתו

מפי אותו בחור ממדינת מעהרין, אשר עבר דרכך בדרכו לבית הוריו, וסיפר לך את הדברים בשמי"..."
הלמדן נאלם דום. אך בהיותו עז פנים וגס רוח, לא כיסתה בושה את פניו. הוא ממלמל משהו לא ברור בתגובה ועזב את ביתו של הרב בצעדים בטוחים וברגל גאווה.

חלפו שבועות מספר. ומרן החתם סופר נסע לנפשו בעיירת מרפא ובמרחצאות "ווינער-באדען", שם פגש את ידידו ורעו הגאון הקדוש רבי מרדכי בנעט ז"ע, רבה של ניקלשבורג, שגם הוא נסע להחליף כוחות באותן מרחצאות מרפא.

צורת קדשו של מהר"ם בנעט זע"א

היהודים ששהו בעיירה באותה עת, נקהלה סביב שני המאורות הגדולים שפקדו את מקום מושבם, עדת תלמידי חכמים מופלגים, התקבצו מסביב לשני גדולי הדור, מבקשים, צמאים לדלות פנינים מפי קדשם. האוויר היה צלול וזך, והשיח התורני קלח כנהר שופע. בתוך הדברים, העלה החתם סופר באוני רבי מרדכי ובאזני הנוכחים כולם את אותו חידוש נפלא. רבי מרדכי ושאר תלמידי המהלך המחודש והלמדני.

והנה, בין כל הנאספים, היה גם אותו עשיר למדן מפרשבורג, שהזדמן גם הוא לעיירת המרפא, ובשמעו את החידושו אותו מזמן חמד לעצמו, קם לפתע פתאום מבין הקהל. במלוא עזות מצחו, פנה אל החתם סופר ואמר בקול רם: "רבי! חידוש זה הלא שלי הוא! האם לא זכור כבודו כיצד אמרתי אותו בפניו בביתו, ביום פלוני?".

דממת מבוכה נפלה על הקהל. רחש זעם עבר בקהל, צעירי התלמידים שנכחו במקום ביקשו לעשות בו שפטים... כיצד מעז אדם להלבין פני ענק הדורות בחוצפה שכזו? הכל נשאו עיניהם אל החתם סופר, מצפים לתגובתו. הם היו בטוחים כי עתה תבוא תשובה ניצחת שתעמיד את האיש על מקומו.

אך החתם סופר, שתיקה אפפה את פני קדשו. דממה רועמת, גדולה יותר מכל נאום תוכחה. הוא לא אמר דבר, לא רמז, לא הניע עפעף. הוא קיבל את עלבונו באהבה, ושתק.

כאשר התפזרה האספה ונשארו שני המאורות הגדולים לבדם, סיפר החתם סופר לרבי מרדכי בנעט את השתלשלות העניינים כולה. כששמע זאת הגאון מניקלשבורג, לא יכול היה לשאת את גודל המעשה. הוא קם ממקומו בבת אחת, כולו אש קודש, וקרא בהתרגשות רבה בלשון אשכנז המדוברת:

"זאגט מיר נאך, פרעשבורגער רב, וויא האָט מאָן איין זאלענען כֹּחַ המעצור? וויא קענען מאָן דאָס נור אויסהאַלטען?!" [הגיחה לי כבוד הרב מפרשבורג, מהיכן שואבים כוח איפוק שכזה? כיצד אפשר כלל לסבול זאת?!]. שאלתו של הגאון נותרה תלויה בחלל החדר, מלמדת לדורות כיצד אביר הרועים קיים בעצמו וְאַהֲבֵי, קִצְאָת הַשְּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ! אלו הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתו ואינם משיבים!

(מקור: חוט המשולש החדש. במהרה"ח עמוד קג)

הבחור היה נרגש, הוא לא ידע ממה להתרגש יותר, מזה שהוא עומד לחזור לביתו לבקר את הוריו אחרי תקופה כל כך ארוכה ביישיבת פרעשבורג, או שמא מהפגישה הצפויה לו בדקות הקרובות עם ראש הישיבה רבן של ישראל מרנא החתם סופר ז"ע...

כי זאת עלינו לדעת, כי הנוהג ביישיבתו הרמה של רבינו היה, כי בחור העומד לשוב לביתו במרחקים, נכס היה ליטול ברכת פרידה מרבו הגדול, באותה עת היה זוכה לקבל מרבו 'צידה לדרך' - פנינה יקרה, חידוש נפלא באחת מסוגיות הש"ס, או מעניינא דיומא, וזאת כדי שבבואו לביתו יוכל לשמח את הוריו ותושבי העיר בדברי תורה המשמחים את הלב ומאירים את הנשמה.

באותו עת גר בפרעשבורג יהודי עשיר, אשר שמו לא נודע לנו, טוב שכך, כי למרות היותו תלמיד חכם, וגם בעל ממון רב, מידותיו רקובות היו מן היסוד, הכתוב "עשיר יענה עזות" הלם אותו בכל קנה מידה, שחצנות וגאווה אפפו את כל ישותו, וחדיו עין ידעו לבחון כי גם מינות נזרקה בו. רקבון פשט בנפשו ודעות כוזבות מילאו את מוחו.

תלמידי החכמים שבעיר השתדלו לשמור מרחק ממנו, בפרט בחורי הישיבה הקדושה ששמרו על נפשם, רחקו מהאיש ומדעותיו. אך כעת בעת שהבחור דגן עמד לשוב לעירו, נאלץ היה לעבור דרך ביתו של העשיר האוון, היות ונאלץ היה להביא ממנו דרישת שלום לקרובו ששימש כרב עיר מגורי הבחור, ובפקודת רב העיר עליו לעלות לאותו עשיר ולדרוש בשלמו טרם צאתו לדרך.

הבחור ניסה לעשות זאת בזריזות, הוא לא חפץ היה לבזבז את זמנו בקרבתו של עז פנים זה, אך העשיר שמצב רוחו היה עליז באותו בוקר, כאילו לא שם לב לכונתו של הבחור למהר ולעזוב את ביתו... ברוחב לב הוא הזמין את הבחור לשבת על הכורסא הנוחה בחדר הספרים שלו, ולפי דכבר אמרנו כי גם תלמיד חכם ולמדן היה העשיר, החל חוקר את הבחור על חידוש המרא דאתרא אותו הוא זכה לשמוע מפי רבו.

החידוש שהיה מתוק מדבש ונופת צופים, מצאו חן בעיני העשיר, הוא חמד את החידוש הזה לעצמו... תמיד הוא היה מן המבקשים להתהדר בנוצות לא להם. אך כעת לא הצליח לכבוש את תאוותו להיות זה שחידש את המהלך הגאווני הזה...

העשיר לא מצא מנוח לנפשו, הוא השתדל לחזור על החידוש בפני כל מי שהסכים לשמוע אותו, תוך שהוא מצויג בהברקה שעלתה במוחו הלמדני... ולא התקררה דעתו, עד שהחליט ליידע גם את החתם סופר על כך שהחידוש הזה שלו הוא!

מיהר העשיר ועשה את דרכו אל הקודש, בזריזות הוא פנה לביתו של רבינו החתם סופר. וכאשר ניתנה לו הרשות, נכנס פנימה, ואף כי ידע שרבינו הסתייג מדרכיו העקלקלות, ביקש כעת להציג בפניו "חידוש מיוחד שעלה בהגיוני זה עתה"...

האזין החתם סופר בשלושה לדבריו, וחיון דק נסוך על שפתותיו. "ישר כוחך", השיב בענוה, "אך חידוש זה אינו זר לי כלל ועיקר. הלא אני הוא שחידשתי לפני זמן מה, ובוודאי שמעתי

דוד הקו שלנו: 0733.454.678 ארוב: 1-605.615.70.10

במעמדות נדרים פלוס "היכל החתם סופר"

דוד האימייל: k6056157010@gmail.com

לציון קדשו של מרן
החתם סופר ז"ע בפרשבורג

הקויעלן ינחו על מקום מנוחת קדשו מידי שבוע

אפשרות לשליחת
חיוטל

יחיד על ידי:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר

להצטרפות לקבלת הגיליון באימייל:
chasamsofer3@gmail.com

היכל החתם סופר

גיליון מס' 636 פרשת תרומה
תשפ"ו שנה ארבע עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי
הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסבוג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל
לזכות והצלחת נערי הבר מצוה התאומים היקרים
הבה"ח חיים יצחק נ"ו והבה"ח אהרן נפתלי נ"ו בני
הר"מ הכהן קפלן שליט"א

דברי שי"ח

ממרח רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - זפניהם איש אל אחיו - תאומים בדיני התורה

שהחיינו בברית של תאומים

כתב רבינו בקו' הזכרונות (סי' ל"ז אות ח') העידו שמרן החזו"א זצ"ל
אמר בברית של תאומים לברך ב' פעמים שהחיינו, וגם לעשות
הברית השני מיד אחר הראשון ולברך עוד הפעם על הברית של
השני, ועי' בקה"י ברכות (סי' ל"ח) שכדאי שיעשו הפסק בינתיים
לצאת מספק, ועי' בקו' דקדוקי מצות (אות שכ"ב) שרבינו סבר
שמעיקר הדין אפשר לברך גם ללא הפסק כדעת החזו"א, וברוך
כלל בבריתות כשהיה תאומים רבינו היה מתנה שיעשו כהוראת
מרן החזו"א זצ"ל, ולצאת מספק עושים הפסקה באמצע, ושתי
ברכות שהחיינו נפרדות, ומברכים על המילה על כל תינוק בנפרד,
וכן היה בברית אצל התאומים אצל גיסי נ"ו, וחמיו מרן הגר"ש
אלישיב זצ"ל אחז שצריך לעשות ברכה אחת על שניהם היה מגיע
לברית בירושלים שם לא דרש את דרישת החזו"א, ואמר כאן
מו"ח הוא המרא דאתרא, אם במקומו נוהגים לעשות בברכה
אחת יעשו בברכה אחת, (להדבק ח"ב עמוד רע"א).

סנדק לב' תאומים

אמר רבינו זצ"ל, מרן החזו"א זצ"ל, לא רצה לקחת סנדק לשני
תאומים לפי שחשש מעין הרע, (מנחת תודה פ"ד עמוד שכ"ו, להדבק
ח"ב עמוד רמ"ו, ועי' בשו"ת להורות נתן ח"ח סי' ז' לגבי סעודת בר מצוה
שנוהגין שהנער דורש וכל אחד מהם דורש ויש מקום לחוש משום עינא בישא,
והביאו מתרגום יונתן פ' ויחי נ' י"ג שבני מנשה יולדו על ברכי יוסף
שהיה סנדק לשניהם, אמנם בורע יוסף כ' וידגו לרוב שלא שולט בהן עין הרע
כדגים עי' ברכות כ' א' נ"ה ב', ועי' פתשגן כתב הדת בפ' ויחי שם).

עליה לתורה תאומים

נשאל רבינו זצ"ל, אירע עובדא דביום ב' בשבוע נעשו אחים
תאומים בני מצוה ונסתפקו לענין עלייתם לתורה אי רשאי לבקש
מהכהן שיצא ואז יעלה אחד מהאחים לראשון ואחיו לשלישי או
אינו נכון לשלח הבהן ואז יצטרך אחד מהאחים לעלות במנין אחר
או יעלה ביום ה' בשבוע, והשיב רבינו זצ"ל, א' יעלה להגבהה,
(הליכות חיים ח"א סי' קמ"ט, שואלין ודורשין עניני וקדשתו סעיף ל"ד מובא
בקובץ גליונות גליון ק"ב, ועי' משנ"ב סי' קמ"ז סק"ז).
בלא שם ומלכות בודאי עדיף שיאמר לכל א' בפ"ע.

בענין תאומים שנולדו מחוברים

נשאל רבינו זצ"ל, מה הדין במקרה ונולדו תאומים מחוברים
הנקראים תאומים סיאמיים, כעין המובא בגמ' במנחות (ל"ז א')
בעא מיניה פלימו מרבי מי שיש לו שני ראשים, וכהיום יש עדויות
שחלקם חיים עד גיל מסוים, ושואל אם אחד מהם רוצה להתגייר
והשני אומר שאינו רוצה האם נגזר את זה שמעוניין להתגייר,
וכתב רבינו, כן, עוד שאל, דאם דין תאומים אלה בהלכה כטריפה
האם הורג תאומים אלו פטור כיוון שהרג את הטריפה פטור, וכתב
רבינו, לא, (פתח את ידך עמוד תקפ"ט).

השבוע פרשת תרומה לפני י"ג שנים החל לצאת הגליון "דברי שי"ח"
לאור, מאות גליונות שיצאו, אלפי התגובות שנשלחו, נתנו כח
להמשיך הלאה לחזק ולחדש מדי שבוע בשבוע, גם השבוע לרגל
תחילת שנת ה'ל"ד נתחדש במדור חדש המובא בעמוד הבא.
יהי רצון שזכות רבינו תעמוד לנו לזכות ולהצלחה בהמשך הפצת
דברי תורתנו ומהגותו ומידותיו
ונסיים בברכת
משכנכס אדר מרבין בשמחה ואין שמחה אלא תורה
יצחק גולדשטוף

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 2757000-073 שלוחה-4310

"לעולם"

את הפסקה שאנו אומרים מידי בוקר: "לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי", אמרו דורשי רשומות: שלושה חלקים הם, המשלימים זה את זה, ורק כאשר יהיה האדם מושלם בשלושתם, יהיה נקרא בתואר הנכסף 'ירא שמים'.

(א) 'לעולם': בכל מצב, גיל, תקופה והרגשה.
(ב) 'יהא אדם' רק מי שאכן מקיים את זה נחשב אדם מן המניין.

(ג) 'בסתר ובגלוי', כי מי שמקיים זאת רק בגלוי, אין תוכו כבדו, ושוב אינו ירא שמים. ובכן, נודה ונהלל להשם יתברך, על ששם חלקנו מיושבי בית המדרש, וזיכנו לסדר בפני הקוראים הנעימים, עובדות ומעשה רב, הנהגות ישרות ומילי דחסידות, תשובות והוראות שונות, מרבינו זצ"ל, אשר ההגדרה 'ירא שמים' הולמת אותו בשלימות, ובדאי בזכות זה יזכה האדם לידי יראת שמים. [א]

דרך ארץ קדמה

נשתדל בס"ד לאורך כל הדרך, לנסות להביא בפני הקוראים שיחיו הצצה לדמותו של הגדול שבענקים שהיה בדור האחרון, שהיה סמל שלימות של תורה ויראת שמים, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו.

את גדלותו הרבה בתורה מיותר, ואף מגוחך להציג: הלא חידושו הרבים וספריו, רבבות תשובותיו, ואורחות הנהגותיו ידועות בי מזדרא, ו'המפורסמות אין צריכים ראייה'. כל שנתר הוא לספר לדור האחרון כיצד קיים רבינו בשלימות את דברי התנא 'דרך ארץ קדמה לתורה', ואם אין דרך ארץ אין תורה'. במהלך סדרת המאמרים הבאים, שתחולק לפי נושאים שונים של בין אדם לחבירו, כגון,

"א"ר" הקדמה ומבוא - א

אמת ושקר, גאווה וענוה, אלמנות ויתומים, גמילות חסד, הכנסת אורחים, וכן הלאה, השתדלנו להביא את דמותו של רבינו מתוך אוצר גדול של תמונות שעמדו לרשותנו, כדי שבכך יוכל הקורא לקבל יראת שמים בראותו פני הצדיק.

וכבר נודע מחז"ל כמה הפליגו ושיבחו את ראיית תואר פני צדיק, ורבינו זצ"ל היה סבור שגם בראיית תמונת תואר פני הצדיק יש מעלה מסוימת. [ב]

התנגדות נחרצת

יתמה השואל, ובצדק: הלא רבינו זצ"ל התנגד כל חייו להצטלם, וכאשר היה מבחין שעומדים לצלם אותו היה מסמן בידיו שאינו מעוניין בכך, מדוע אם כן נשתמש בכך נגד רצונו?
בטרם נשיב על השאלה, נסיף סיפור, אותו היה רבינו מספר:

"בתקופה בה נאלץ אבא זצ"ל - מרן הסטייפלר, לשרת בבחרותו בצבא הרוסי, השתדל

להגות בתורה יומם ולילה בכל רגע אפשרי, כשהוא מנצל את השהות בין הפקודות השונות שהוטלו על החיילים, כדי להגות בתורה בעמל והעמקה נפלאה.

פעם אירע, ותוך כדי עיונו בספר, נרדם לזמן מה. כשהתעורר משנתו, הבחין כיצד החיילים בחדרו מביטים בו וממלאים פיהם שחוק.

כששאלם לסיבת הצחוק, הראוהו כי הנה אחד הגויים שהיה מוכשר מאוד בחכמת הציור, נטל עט ודף וצייר בו את דמות קדשו של הסטייפלר כשהוא ישן, והספר מונח לו בחיקו.

נחרד הסטייפלר מאוד, ותיכף ביקש מהגוי הצייר לקנות את הציור בתמורה ל...מנת פת הזעומה שקיבל, ותיכף ומיד השמיד את הציור."

הוא העדיף להתענות יום ולא להשאיר את דמותו מצוירת בזה העולם! גם בספר 'אלא' - הנהגות רבינו זצ"ל מובא:

"מקפיד שלא יצלמו אותו, וכן הקפיד אביו... ופעם ניגש מרן לאחד שהיה רגיל לצלם אותו, ורמז לו שהוא מקפיד עליו... [ג]

[ג] הסטייפלר זצ"ל מסתיר את פניו כשהבחין שרצו לצלמו

[ב] רבינו מביט בדמות פניו של סב רעייתו - רבי אברהם בן ה'לשם' ז"ע

[א] מי ירא שמים? [תמונת אילוסטרציה]

תמונת המדות

איך מגיבים?

בתמונה הנדירה המתפרסמת עתה לראשונה, מחדש תמוז שנת תש"מ, אול"מ 'וי'ניץ' בני ברק: נראה רבנו מגיע להשתתף בשמחת מפר, והנה בפניסה לאולם צלם זריז מכון את המצלמה לעברו, בנגוד מחלט לרצונו. רבנו לא אומר מלה, אלא ממשיך לצעד בשלוח בינות לאנשים, תוך כדי שהוא מקסה חלק מפניו בידו.

ובכל זאת מתי הסכים רבנו לעמוד להצטלם? בפרק הבא אם ירצה השם!